

KALLELSE/FÖREDRAGNINGSLISTA

Instans: KOMMUNFULLMÄKTIGE

Tid: Tisdag den 5 september kl 18.30

Plats: Kommunhusets sessionssal

Protokollsjustering: Administrations- och kommunikationsenheten,
tisdag 2017-09-07 kl 15.30

Kent Johansson
Ordförande

Marie Nordqvist
Sekreterare

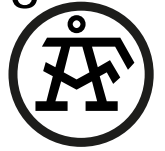

<i>Nr</i>	<i>Ärende</i>	<i>DNR</i>	<i>Kommentar</i>
1	Allmänhetens frågestund	KS 026/2017 910	
2	Information från kommunala bolag, Herrljunga Elektriska AB		
3	Information, Stadsförtätning utmed Västra Stambanan		
4	Överlämnande av slutrapport med förslag från demokratiberedning 2016-2017	KS 192/2015 947	
5	Antagande ny översiktsplan Herrljunga kommun	KS 115/2015 312	KS 170814
6	Fråga till tekniska nämndens ordförande angående badplatsen i Norra Säm	KS 175/2017 830	
7	Revidering av policy för verksamhets- och ekonomistyrningsprinciper	KS 152/2017 942	KS 170814
8	Processbeskrivning av investeringsprojekt som rör lokalförändring	KS 148/2017 901	KS 170814
9	Förändring av prioriterade mål i Budget 2017 för socialnämnden	KS 150/2017 942	KS 170814
10	SKL:s erbjudande av förvärv av aktier i Inera AB	KS 159/2017 942	KS 170814
11	Revidering av alkohol- och drogpolicy	KS 125/2017 900	KS 170814
12	Revidering av Internationell strategi för Herrljunga kommun	KS 298/2016 994	KS 170814
13	Sammanträdesplan 2018, årshjul	KS 137/2017 910	KS 170814
14	Redovisning av ej färdigberedda motioner 2017	KS 17/2017 901	KS 170814
15	Redovisning av ej färdigberedda medborgarförslag 2017	KS 16/2017 901	KS 170814
16	Avsägelse av uppdrag som ledamot i kommunfullmäktige	KS 1/2017 111	
17	Begäran om att kvarstå som förtroendevald trost flytt från kommunen	KS 174/2017 101	KS 170814

18 Medborgarförslag om tydligare
kommunfullmäktigesammanträden

KS 171/2017 910

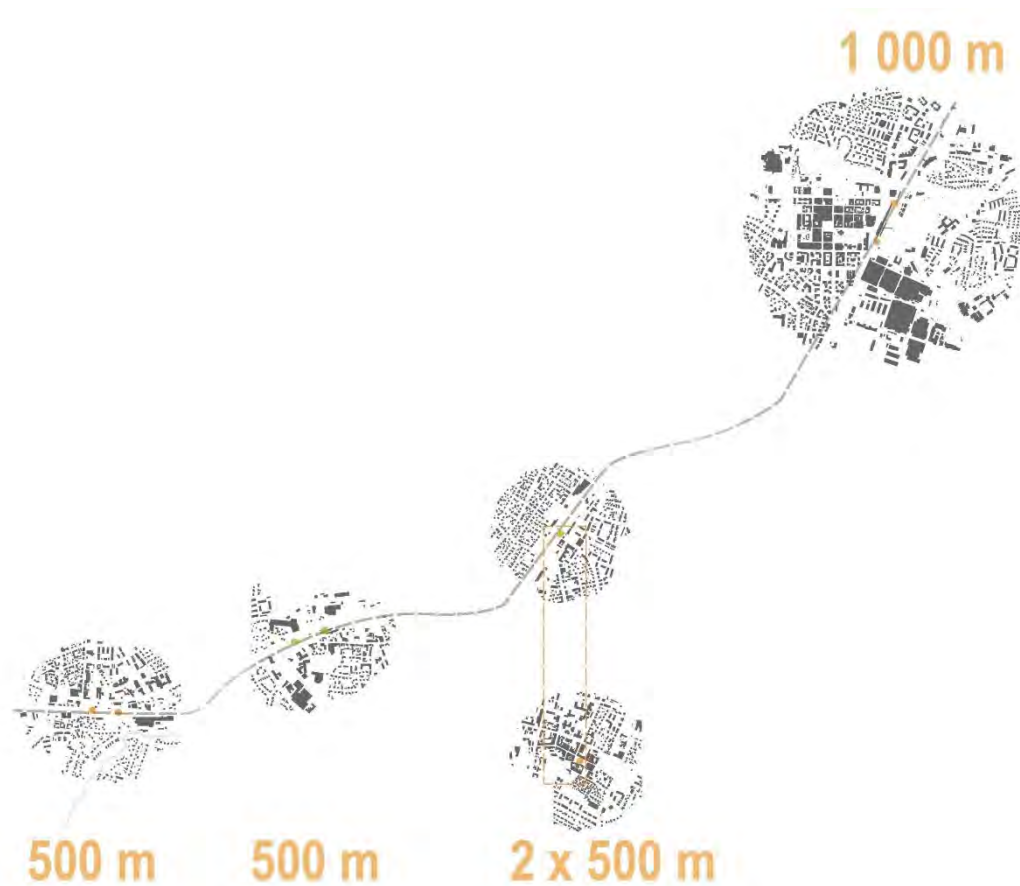

Handläggare
Agnes Kåregård
E-post
agnes.karegard@afconsult.com

Datum
2017-08-17
Projekt-ID
738401

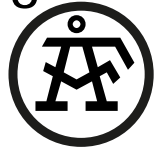
Kund
Västra Stambanegruppen

Stadsförtätning utmed Västra stambanan

ÅF-Infrastructure AB

Thord Andersson
Björn Fallström
Agnes Kåregård
Michael Malmquist
Caisa Olander

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	5
1.1	Syfte	5
1.2	Avgränsning	5
2	Bakgrund	6
2.1	Åtgärdsvalsstudie.....	6
2.2	Second opinion	6
2.3	Sverigeförhandlingen.....	7
2.4	Nationella och regionala mål.....	8
3	Tågtrafik	8
3.1	Framgångsfaktorer	8
3.2	Tågtyper	9
3.3	Dagens trafik.....	9
3.4	Möjligt trafikupplägg 2030.....	10
3.5	Effekter av ett nytt dubbelspår.....	12
4	Stadsförtätning	13
4.1	Metod	13
4.2	Förtätningspotential och bostadsförsörjning.....	15
4.2.1	Utbyggnadspotential och markvärden	15
4.2.2	Arbetsplatser	16
4.2.3	Förtätning i villaområdena.....	16
4.2.4	Potentialer i pendling till station och teknikutveckling	16
4.2.5	Hållbar stadsutveckling och statliga intressen i stationsnära lägen.....	17
4.2.6	Kompletterande roller	17
4.2.7	Skövde	18
4.2.8	Falköping	20
4.2.9	Herrljunga.....	21
4.2.10	Värgårda.....	23
5	Slutsats.....	25
6	Fortsatt arbete	25

Sammanfattning

Kapacitetsutnyttjandet på Västra stambanan är idag mycket högt och en utökning av trafiken är inte möjlig utan stora kvalitetsförsämringar för befintlig trafik. Störst är belastningen på sträckan Göteborg – Alingsås. 2015 genomförde Trafikverket en Åtgärdsvalsstudie för Västra stambanan genom Västra Götaland. Där drogs slutsatsen att ett nytt dubbelspår mellan Göteborg och Alingsås bör byggas för att nå de långsiktiga transportmålen.

Ett nytt dubbelspår skulle möjliggöra en kraftig utökning av tågtrafiken samt skapa ett mer robust järnvägssystem med förbättrad punktlighet. En sådan förstärkning av Västra stambanan skulle avsevärt förbättra pendlingsmöjligheterna längs Västra Stambanan vilket förväntas skapa underlag för ökad tillväxt och bostadsbyggande i kommunerna längs järnvägen, särskilt i nära anslutning till stationerna. Högre turtäthet och kortare restider med tåg bidrar även till ökad regionförstoring och en bättre koppling mellan de nuvarande arbetsmarknadsregionerna i Västra Götaland. Ett nytt dubbelspår mellan Göteborg och Alingsås skulle möjliggöra en betydande ökning av godstrafiken på Västra stambanan, både i hög- och lågtrafik. Västra stambanans nationella betydelse kan inte överdrivas. Idag är detta ett nyckelstråk för gods- och persontransporter.

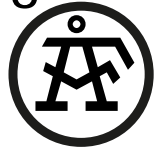
Inför arbetet med kommande nationell plan har Västra stambanegruppen sett nödvändigheten av att beskriva potentialen när det gäller bostadsutveckling och stadsförtätning som en följd av det ökade trafikutbud som ett nytt dubbelspår skulle möjliggöra. I denna PM beskrivs potentialen för stadsförtätning i stationsnära lägen i de fyra kommunerna Skövde, Falköping, Herrljunga och Vårgårda.

Analysen har baserats på en översyn av kommunernas översiktliga planer samt tidigare gjorda utredningar kring Västra stambanans kapacitet. Under arbetets gång har fyra workshops, en med respektive kommun, genomförts för att diskutera de teoretiska potentialer som identifierats samt för att förankra processen hos kommunerna.

Troheten gentemot kollektivtrafiken står i direkt proportion till den geografiska närheten till tågstationerna. Västra götalsregionen och kommunerna längs Västra stambanan har ambitionen att kollektivtrafikens marknadsandel av resande ska öka. Med det som utgångspunkt har förtätningspotentialen i denna rapport studerats inom en 500 respektive 1 000 meters radie från respektive stationsläge i de fyra kommunerna. Den identifierade marken har utifrån nuvarande markanvändning delats in i tre exploateringsnivåer (*small*, *medium* och *large*)¹ och översiktligt värderats utifrån potential till ny exploatering.

Figuren på nästa sida sammanfattar den identifierade potentialen i antal nya boende (nattbefolkning) respektive bostäder i stationsnära lägen för de fyra kommunerna i relation till deras befolkningsmål.

¹ *Small*: parkeringsytor och gräsytor, *Medium*: Small + grönytor och annan användning med låg exploateringsgrad. I vissa fall har även potential till påbyggnad och tillbyggnad räknats in till kategorin. *Large*: Small och medium + mark för industri- eller verksamhetsändamål.

	Befolkningsmål (dagens bef.)	Målar och år respektive befolkning kvar	Befolkning i stationsläge	Potential, befolkning S - M - L	Motsvarande antal bostäder
Skövde	60 000 (54 133)	2025 8 år kvar, + 5 867	500 m: 2 600 pers. 1 000 m: 10 200 pers.	small 6 000 medium 18 000 large 67 000	25 000 11 500
Falköping	38 000 (32 806)	2030 13 år kvar, + 5 194	500 m: 4 180 pers. 1 000 m: 8 870 pers.	small 3 000 medium 7 000 large 14 000	10 000 4 500
Herrljunga	10 000 (9 486)	2020 3 år kvar, + 514	500 m: 1 275 pers. 1 000 m: 3 092 pers.	small 700 medium 6 000 large 12 000	10 000 4 500
Vårgårda	13 000 (11 295)	2027 10 år kvar, + 1 705	500 m: 1 820 pers. 1 000 m: 4 580 pers.	small 600 medium 3 000 large 7 000	5 000 2 300

Utifrån workshops
rimlig maxnivå för antalet
tillkommande boende

Kommunerna utmed Västra stambanan från Skövde till Vårgårda har stora potentialer för förtätning intill respektive stationsområde. Samtliga kommuner kan enligt analysen uppnå sina respektive befolkningsmål inom det mest stationsnära området. Stationsnära förtätning i kombination med förbättrade tågförbindelser innebär en stor potential för hållbart stadsbyggande och resande. Potentialen ska emellertid ses som en teoretisk potential av tillkommande bostäder, vilken skulle kunna förverkligas i ett scenario där Västra stambanan stärks som kommunikationsled.

De fyra aktuella kommunerna kan tillsammans uppvisa en potential om 50 000 nya boende, något som motsvarar omkring 23 000 nya bostäder. Siffran bedöms som en rimlig maxnivå utifrån diskussionerna under genomförda workshops kring identifierade potentialer. En satsning på Västra stambanan har således potential att skapa stora nyttor vad gäller bostadsbyggande, hållbart resande och integrerade arbetsmarknadsregioner. Förstärkning av Västra stambanan bör kunna genomföras till år 2030 medan utbyggnad av nya bostäder förutsätts vara en mer successiv process. Det är viktigt att notera att beräkningarna avser utbyggnadspotential, och har inte analyserats utifrån potentiell utbyggnadstakt.

En jämförelse kan göras med Sverigeförhandlingens arbete och de tillkommande bostäder som ett utbyggt höghastighetsnät förväntas innebära. Nya höghastighetsbanor mellan Stockholm och Göteborg respektive Malmö förväntas vara färdigbyggda år 2035 och innebär en investering på omkring 230 Mdr kronor knutet till en utbyggnadskapacitet där målet inledningsvis var 100 000 nya bostäder i de kommuner som ligger utmed höghastighetsbanorna. Inkluderas även de storstadssatsningar som adderats till Sverigeförhandlingens överenskommelser, och kostnaderna för dessa om ca 37 Mdr kr, uppgår antalet utlovade nya bostäder till nästan 300 000.²

² www.sverigeforhandlingen.se

1 Inledning

Kapacitetsbelastningen på Västra stambanan är idag mycket hög, särskilt på sträckan Göteborg – Alingsås. I Trafikverkets *Åtgärdsvalsstudie Västra stambanan genom Västra Götaland* rekommenderades att ett nytt dubbelspår mellan Göteborg och Alingsås byggs för att stärka banans kapacitet. I en efterföljande utredning betonades vikten av att det nya dubbelspåret bör byggas i en ny, mer gynnsam sträckning för att på så sätt möjliggöra kortare restid. Denna förbättring av pendlingsmöjligheterna längs Västra stambanan förväntas skapa underlag för ökad tillväxt och bostadsbyggande i berörda kommunerna längs järnvägen, särskilt i nära anslutning till stationerna.

Inför arbetet med kommande nationell plan ser Västra Stambanegruppen nödvändigheten av att beskriva potentialen när det gäller bostadsutveckling och stadsförtätning som en följd av det ökade trafikutbud som ett nytt dubbelspår möjliggör. ÅF har därför fått i uppdrag att översiktligt beskriva potentialen för stadsförtätning i stationsnära lägen i de fyra kommunerna Skövde, Falköping, Herrljunga och Vårgårda.

Analysen har baserats på en grov översyn av kommunernas inriktningar i hänseende till deras översiktsplaner samt tidigare gjorda utredningar kring Västra stambanans kapacitet³. Under arbetets gång har fyra workshops, en med respektive kommun, genomförts för att diskutera de teoretiska potentialer som identifierats samt för att förankra processen hos kommunerna.

1.1 Syfte

Syftet med denna PM är att beskriva möjligheterna till stadsförtätning nära järnvägsstationerna i Skövde, Falköping, Herrljunga och Vårgårda som en följd av den ökade tillgänglighet ett nytt dubbelspår mellan Göteborg och Alingsås skulle innebära. I uppdraget ingår även att ta fram ett potentiellt trafikupplägg för år 2030 när ett nytt dubbelspår mellan Göteborg och Alingsås antas vara utbyggt.

1.2 Avgränsning

Inom ramen för denna utredning har endast trafiken på Västra stambanan beaktats. Trafik på angränsande banor och tvärförbindelser, såsom Älvsborgsbanan och Jönköpingsbanan, har enbart inkluderats i den mån den påverkar kapaciteten på Västra stambanan. En utveckling av trafiken på dessa banor skulle även den kunna bidra till ökad tillväxt och förtätningspotential för berörda kommuner.

Analys av stadsförtätning har genomförts med utgångspunkt om att kunna fördubbla antalet boende inom 1 000 meter från respektive tågstation. Det har delvis inneburit att olika radier från tågstationen applicerats på de olika kommunerna. Analysen har genomförts på en övergripande nivå och har teoretiskt beräknat exploateringsgrader.

³ Trafikverket, *Åtgärdsvalsstudie Västra Stambanan genom Västra Götaland*, 2015, Sweco, *Second opinion ÄVS Västra stambanan genom Västra Götaland*, 2016

2 Bakgrund

Västra stambanan mellan Göteborg och Stockholm knyter ihop Sveriges två största storstadsregioner och är i dagsläget hårt belastad. Banans kapacitet, särskilt på sträckan Alingsås – Göteborg, utnyttjas maximalt vilket medför stora risker för störningar och bristande punktlighet. Önskemål om utökad trafik och kortade restider, både vad gäller person- och godstransporter, kan inte tillgodoses i dagsläget. En utveckling av trafiken på banan kräver kapacitetshöjande åtgärder.

2.1 Åtgärdsvalsstudie

2015 genomförde Trafikverket en Åtgärdsvalsstudie för att identifiera de långsiktiga behoven av kapacitetshöjande åtgärder på banan. Olika varianter av etappvis utbyggnad studerades där huvudalternativen var nytt dubbelspår för etapperna Alingsås – Floda/Stenkullen respektive Floda/Stenkullen – Göteborg samt för hela sträckan Alingsås – Göteborg. Utredningen konstaterade att det är först när hela sträckan Göteborg – Alingsås är utbyggd till fyrspårssystem som de stora positiva effekterna kan förväntas uppstå. Vid etappvis utbyggnad förflyttas endast flaskhalsarna i systemet. Med två dubbelspår mellan Göteborg och Alingsås kan de långsammare pendeltågen separeras från övrig trafik och målen om såväl kortad restid för region-, regionexpress- och fjärrtåg som hög turtäthet och tillgänglighet för pendeltågen uppnås. Ett nytt dubbelspår mellan Göteborg och Alingsås bedöms i Åtgärdsvalsstudien kosta mellan 12 och 14 miljarder kronor.⁴ Senare bedömningar gör gällande att kostnaden bör hamna i intervallet 9-11 miljarder.⁵

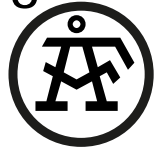
2.2 Second opinion

2016 gjordes en kompletterande utredning på uppdrag av Västra Stambanegruppen⁶. Där poängterades att sträckan Göteborg – Alingsås bör byggas ut som ett samlat projekt med två nya spår så snart finansiellt utrymme finns för att största möjliga positiva effekt ska uppstå och för att minska restiderna för region-, fjärr och godståg. För att nå målen om reducerade restider framhövdes att dubbelspåret bör byggas i en ny sträckning med högre hastigheter och inte längs befintlig bana. På så sätt kan den mest gynnsamma linjedragningen ur såväl miljöhänsyn som ur trafikeringsperspektiv erhållas. Ett nytt dubbelspår i en ny sträckning bedöms förkorta restiden med ca 10 minuter för de tåg som trafikerar den nya banan. Utredningen rekommenderade att ett nytt dubbelspår Göteborg - Alingsås snarast ska studeras i en fördjupad lokaliseringstudie för att ge korrekta ingångsvärden och beslutsunderlag vid upprättandet av den Nationella transportplanen 2018-2029.

⁴ Trafikverket, Åtgärdsvalsstudie Västra Stambanan genom Västra Götaland, 2015

⁵ Sweco, Second opinion ÄVS Västra stambanan genom Västra Götaland, 2016

⁶ Sweco, Second opinion ÄVS Västra stambanan genom Västra Götaland, 2016

Figur 1 Schematisk skiss över möjlig linjedragning för ett nytt dubbelspår mellan Göteborg och Alingsås.

2.3 Sverigeförhandlingen

På uppdrag av regeringen arbetar Sverigeförhandlingen med att ta fram principer för finansiering, en utbyggnadsstrategi samt avtal gällande medfinansiering med berörda kommuner för ett nytt höghastighetsnät för tåg i Sverige. Målet är att knyta samman Stockholm och Göteborg respektive Malmö med en ny järnväg för höghastighetståg och därmed reducera restiderna mellan städerna avsevärt. Den uppskattade kostnaden för hela investeringen är ca 230 Mdr kronor och utbyggnaden förväntas vara färdig tidigast 2035.

Vid val av sträckning och stationsorter har ett stort fokus legat på de nyttor som ett nytt järnvägsnät skulle medföra. Bostadsnyttor har prioriterats och ett mål om 100 000 nya bostäder som en följd av utbygganden sattes upp inledningsvis. Hittills har överenskommelser träffats med samtliga kommuner längs den valda sträckningen gällande medfinansiering och bostadsbyggande. Inkluderas även de storstadssatsningar som adderats till Sverigeförhandlingens överenskommelser, och kostnaderna för dessa om ca 37 Mdr kr, uppgår antalet utlovade nya bostäder till nästan 300 000.⁷

Ett höghastighetsnät mellan Sveriges tre största städer skulle innebära en avlastning av befintlig infrastruktur. I viss mån kan en del av de ändpunktsresor som sker på Västra stambanan mellan Göteborg och Stockholm antas flyttas över till den nya järnvägen. Efterfrågan på regionala resor samt godstransporter förväntas emellertid fortsätta öka på befintlig järnväg varför en satsning på höghastighetsjärnväg inte ska ställas emot en kapacitetshöjning av Västra stambanan. I denna PM vill vi tydliggöra hur en investering i ett nytt dubbelspår mellan Göteborg och Alingsås kan skapa stora bostadsnyttor redan inom kommande planperiod för transportinfrastrukturen (2018-2029).

⁷ www.sverigeforhandlingen.se

2.4 Nationella och regionala mål

Transportpolitikens övergripande mål är att säkerställa "en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet".

Vidare följer att "transportsystemets utformning, funktion och användning ska medverka till att ge alla en grundläggande tillgänglighet med god kvalitet och användbarhet samt bidra till utvecklingskraft i hela landet. Transportsystemet ska vara jämställt, det vill säga likvärdigt svara mot kvinnors respektive mäns transportbehov."

Regionförstoring är ett uttalat mål för Västra Götaland. Det långväga resandet inom regionen och restiden för detta lyfts fram som avgörande för ökad regionförstoring. Samtidigt är styva tidtabeller och hög turtäthet styrande för regionens målbild för tågtrafiken, vilket till viss del försvårar ett effektivt utnyttjande av banan och kortade restider för de längre transportererna.

För den internationella och nationella tågtrafiken finns inga tydligt utpekade mål, den är i huvudsak affärs- och efterfrågestyrd. Dock finns en politisk vilja om att öka det långväga resandet med tåg och en överflyttning av gods från väg till järnväg. Detsamma gäller målen i EU:s vitbok för transportsystemet, vilka anger att 50 % av person- och godstrafiken på längre avstånd (>300 km) ska gå via järnväg eller vattenvägar utan vidare specificera utbudet.

En utveckling av tågtrafiken på Västra stambanan med högre turtäthet och reducerade restider skapar potential för fortsatt regionförstoring och en starkare koppling mellan arbetsmarknadsregionerna i Göteborg och Skaraborg samt mellan Skövde och Örebro. Därigenom skapas en tillväxtpotential för kommunerna i stråket mellan huvudorterna. Förtätning i stationsnära lägen blir då ett sätt att möta en utveckling mot ökad pendling med tåg i regionen.

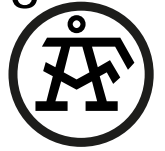
3 Tågtrafik

3.1 Framgångsfaktorer

Turtäthet är en viktig parameter för att tåget ska vinna marknadsandelar från andra transportslag. En hög turtäthet innebär en flexibilitet för resenären, vilket är angeläget, särskilt vid arbetspendling. Restiden är också betydelsefull för tågets konkurrenskraft gentemot bilen. En restid på en timme från dörr till dörr brukar användas på gräns för fungerande arbetspendling. Reducerad restid kan uppnås på flera sätt så som höjd linjehastighet, färre uppehåll och separering av trafik med olika uppehållsbild och hastighet.

Järnvägens pålitlighet som transportmedel är den aspekt som lyfts fram som mest avgörande för tågets konkurrenskraft och det största problemet idag. Det höga kapacitetsutnyttjandet medför hög störningskänslighet med stor risk för förseningar och inställda tåg. Detta gör att resenärer väljer bort tåget. En robust, utökad trafik skulle möjliggöras med ett nytt dubbelspår mellan Göteborg och Alingsås.

Under de workshops som genomförts under utredningens gång har önskemål om ökad turtäthet och förbättrad pålitlighet framkommit i samtliga kommuner. Alla fyra kommuner har beskrivit hur de är beroende av en fungerande järnväg för sin fortsatta tillväxt.

3.2 Tågtyper

I Västra Götalandsregionens Målbild Tåg 2035 har ett antal olika tågtyper definierats, vilka antas trafikera Västra stambanan på längre sikt.

- Pendeltåg – trafikerar en kortare sträcka och gör täta uppehåll.
- Regiontåg – trafikerar en längre sträcka och gör färre uppehåll än pendeltågen.
- Regionexpresståg – trafikerar en längre sträcka och gör få uppehåll i syfte att reducera restiden jämfört med regiontågen.
- Fjärrtåg – kommersiell trafik på längre sträckor, uppehåll och sträckning bestäms av operatören
- Godståg

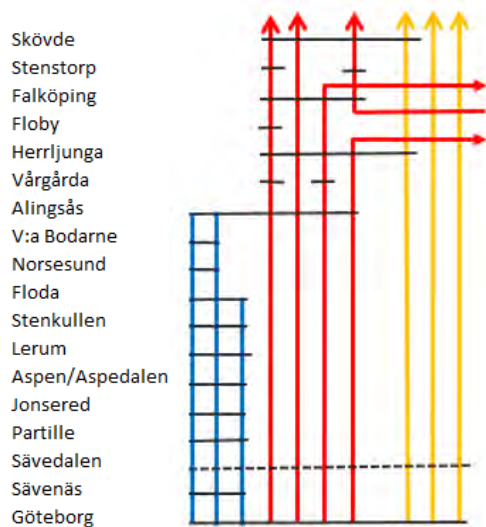
För att effektivt utnyttja banans kapacitet bör tåg med olika hastighet och uppehållsbild separeras på olika spår i den utsträckning det är möjligt. Ett nytt dubbelspår mellan Göteborg och Alingsås möjliggör en sådan uppdelning på den sträckan.

3.3 Dagens trafik

Trafiken på Västra stambanan mellan Göteborg och Skövde har inte förändrats nämnvärt de senaste åren. Trots ökad efterfrågan på resor i stråket har tågtrafiken inte kunnat utvecklats i någon större utsträckning. Detta beror dels på begränsningar på Västra stambanan, dels på begränsningar på Göteborg Central.

Under den mest belastade timmen (maxtimmen) trafikeras sträckan av två pendeltåg (blå i Figur 2) mellan Göteborg och Alingsås per timme och riktning, ett regiontåg mellan Göteborg och Töreboda (röd i Figur 2), ett regiontåg mellan Göteborg och Karlstad, ett regiontåg mellan Göteborg och Mariestad, vilket avviker från Västra stambanan i Herrljunga samt ett regiontåg mellan Göteborg och Nässjö, vilket avviker från Västra stambanan i Falköping. Därutöver trafikeras sträckan av tre fjärrtåg mellan Göteborg och Stockholm. Under högtrafik ryms inga godståg på sträckan. Sträckan Falköping – Skövde trafikeras även av ett regiontåg som går vidare till Nässjö.

Figur 2 illustrerar dagens trafik på Västra stambanan. Varje linje representerar ett tåg per timme och riktning. Restiden med pendeltåg Göteborg – Alingsås är idag ca 40 minuter och restiden med regiontåg mellan Göteborg och Skövde är ca 85 minuter.

Figur 2 Dagens trafik under en timme i högtrafik på sträckan Göteborg – Skövde. Varje linje representerar ett tåg per timme och riktning. *Blå* – Pendeltåg, *Röd* – Regiontåg, *Gul* – Fjärrtåg, *Grå* – Godståg.

3.4 Möjligt trafikupplägg 2030

Västra Götalandsregionens Målbild Tåg 2035 har legat till grund för det trafikupplägg som tagits fram i denna utredning för Västra stambanan mellan Göteborg och Skövde år 2030. Förutsättningen är ett nytt dubbelspår mellan Göteborg och Alingsås, Västlänkens färdigställande samt de kapacitetshöjande åtgärder som finns i den nationella planen för transportinfrastruktur 2014-2025.

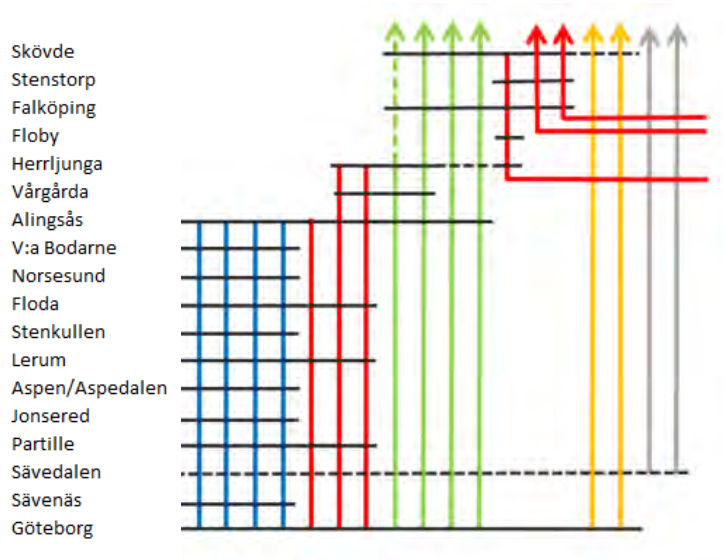
I Målbild Tåg 2035 gjordes ett antagande om att all fjärrtågstrafik kommer att flytta över till Götalandsbanan när den är färdig (2035). Vi har dock gjort bedömningen att det troligtvis kommer att finnas en efterfrågan på fjärrtågsresor på Västra stambanan även efter 2035, varför två tåglägeskanaler per timme och riktning har reserverats för fjärrtåg. Fjärrtågstrafiken drivs idag kommersiellt och kommer med största sannolikhet fortsätta göras det även år 2035. Hur många tåg som trafikerar sträckan Göteborg - Stockholm och var de stannar är därmed upp till marknaden att avgöra.

Figur 3 visar ett möjligt trafikupplägg för sträckan Göteborg – Skövde år 2030 utifrån ovan nämnda förutsättningar. Varje linje representerar ett tåg per timme och riktning. Pilarna illustrerar att tåget fortsätter vidare norrut/österut. Bilden ska ses som ett tänkbart scenario i syfte att visa på möjligheten till den ökade tillgänglighet för kommunerna längs sträckan som ett nytt dubbelspår skulle innebära. Tanken är att pendeltågen (blå), regiontågen (röd) och godstågen (grå) trafikerar befintlig bana mellan Göteborg och Alingsås. Övriga tåg trafikerar det nya dubbelspåret och kan därmed dra nytta av en potentiellt gynnsammare sträckning och därmed få reducerade restider jämfört med idag.

För de tåg som trafikerar det nya dubbelspåret och därmed inte gör uppehåll mellan Göteborg och Alingsås beräknas den totala restiden till och från Göteborg kunna kortas med ca 15 minuter.

Västra stambanan har idag en teoretisk kapacitet på mellan 12 och 15 tåglägen per timme och riktning⁸. I det föreslagna trafikupplägget utnyttjas som mest 10-11 tåglägen per timme, vilket år 2030 antas vara ett genomförbart upplägg med bibehållen robusthet.

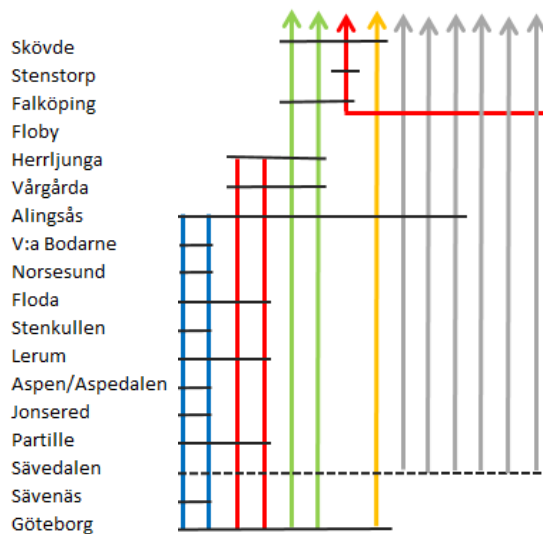
Figur 3 Möjligt trafikupplägg under en timme i högtrafik år 2030 på sträckan Göteborg – Skövde. Varje linje representerar ett tåg per timme och riktning. *Blå* – Pendeltåg, *Röd* – Regiontåg, *Grön* – Regionsexpresståg, *Gul* – Fjärrtåg, *Grå* – Godståg.

Vid skapande av ett trafikupplägg måste en avvägning mellan restid, hög turtäthet och antal uppehåll göras. Genom att introducera olika tågtyper kan flera önskemål tillgodoses. I de längre relationerna, så som Göteborg – Skövde, har kortare restid prioriterats framför många stopp längs vägen för att på så sätt bidra till ökad regionförstoring.

I trafikupplägget ingår minst två godstågskanaler under högtrafik. Detta är ett uttalat önskemål från näringslivet, vilket tydligt framgick i remissvar till Åtgärdsvalsstudien. God tillgänglighet för godstrafiken på Västra stambanan, med dess anslutning till Göteborgs hamn, är viktigt, inte bara för regionen utan även i ett nationellt perspektiv.

I lågtrafik (mitt på dagen och kvällstid) sker viss reducering av persontrafiken. För att visa på potentialen för utökad godstrafik, som följer av ett nytt dubbelspår, har ett trafikupplägg för lågtrafiktimmarna tagits fram. I Figur 4 visas ett upplägg med sex godståg per timme och riktning.

⁸ Baserat på Trafikverket riktlinjer gällande täthet mellan tåg för Tågplan 2017.

Figur 4 Möjligt trafikupplägg per timme i lågtrafik år 2030 på sträckan Göteborg – Skövde. Varje linje representerar ett tåg per timme och riktning. *Blå* – Pendeltåg, *Röd* – Regiontåg, *Grön* – Regionexpressståg, *Gul* – Fjärrtåg, *Grå* – Godståg.

3.5 Effekter av ett nytt dubbelspår

Ett nytt dubbelspår mellan Göteborg och Alingsås möjliggör en separering av trafik med olika uppehållsbild och hastighet. Kapacitetsförstärkningen på sträckan möjliggör en utveckling av trafiken och dagens problematik med bristande punktlighet och hög belastning avhjälps. Detta kommer att skapa förutsättningar att nå de regionala målen om utökad tågtrafik. En förstärkning av Västra stambanan skulle även gynna person- och godstrafiken på nationell nivå, då dagens flaskhals mellan Göteborg och Alingsås begränsar trafiken i hela stråket Stockholm – Göteborg.

För de fyra kommunerna Skövde, Falköping, Herrljunga och Vårgårda skulle högre turtäthet och kortare restider bidra till fortsatt stark tillväxt. Såväl Göteborg som Alingsås och Skövde är viktiga målpunkter längs Västra stambanan varför ett trafikupplägg som stärker kommunernas koppling till dessa orter bör prioriteras. För samtliga kommuner är en välfungerande järnvägsinfrastruktur med god tillgänglighet en förutsättning i den pågående fysiska planeringen. I samtal med kommunerna har de lyft fram vikten av god koppling till högscoleorter, såsom Göteborg och Skövde.

För fjärrtågstrafiken skulle ett nytt dubbelspår kunna innebära en restidsförkortning med uppemot 15 minuter på sträckan Stockholm – Göteborg jämfört med idag och således komma under tre timmar i total restid.

4 Stadsförtätning

Möjligheten till förbättrade kommunikationer längs Västra stambanan ger nya förutsättningar för stationssamhällena att växa och att utvecklas. Troheten gentemot kollektivtrafiken står i direkt proportion till den geografiska närheten till tågstationerna. Med det som utgångspunkt har förtätningspotentialen i denna rapport studerats inom en 500 respektive 1 000 meters radie från respektive stationsläge i kommunerna Skövde, Falköping, Herrljunga och Vårgårda.

4.1 Metod

1 000 meter är ett gång- och cykelavstånd inom vilket restroheten med kollektivtrafik kan antas vara högt. Med hänsyn till kommunerna och tätorternas olika storlekar har olika radier för förtätningsstudien applicerats på Skövde (1 000 m), Falköping (2 x 500 m utifrån dess två kärnor vid stationen/Ranten respektive stortorget) respektive Herrljunga och Vårgårda (500 m). Det innebär att den totala markytan som studerats är störst i Skövde, följt av Falköping och sedan Herrljunga och Vårgårda.

En översyn av inriktningarna i kommunernas översiktsplaner har använts som grund för workshops och visat på tendenser till respektive kommuns inställning till förtätning och förändring av markanvändning i aktuella lägen, men har inte värderats på en djupare nivå i analys av aktuella exploateringsalternativ. Någon analys av utbyggnadstakt har inte heller gjorts. Potentialen ska därför ses som en teoretisk potential av tillkommande boende respektive arbetsplatser.

Den av översynen identifierade marken har analyserats utifrån potential till ny exploatering. Ett diskussionsunderlag med tre olika exploateringsalternativ med olika bebyggelsepotential har tagits fram där mark för exploatering redovisats utifrån nuvarande markanvändning. I de tre kategorierna *small*, *medium* och *large* inberäknas följande markanvändning:

- *Small*: parkeringsytor och grösytor
- *Medium*: Small + grönytor och annan användning med låg exploateringsgrad. I vissa fall har även potential till påbyggnad och tillbyggnad räknats in till kategorin.
- *Large*: Small och medium + mark för industri- eller verksamhetsändamål

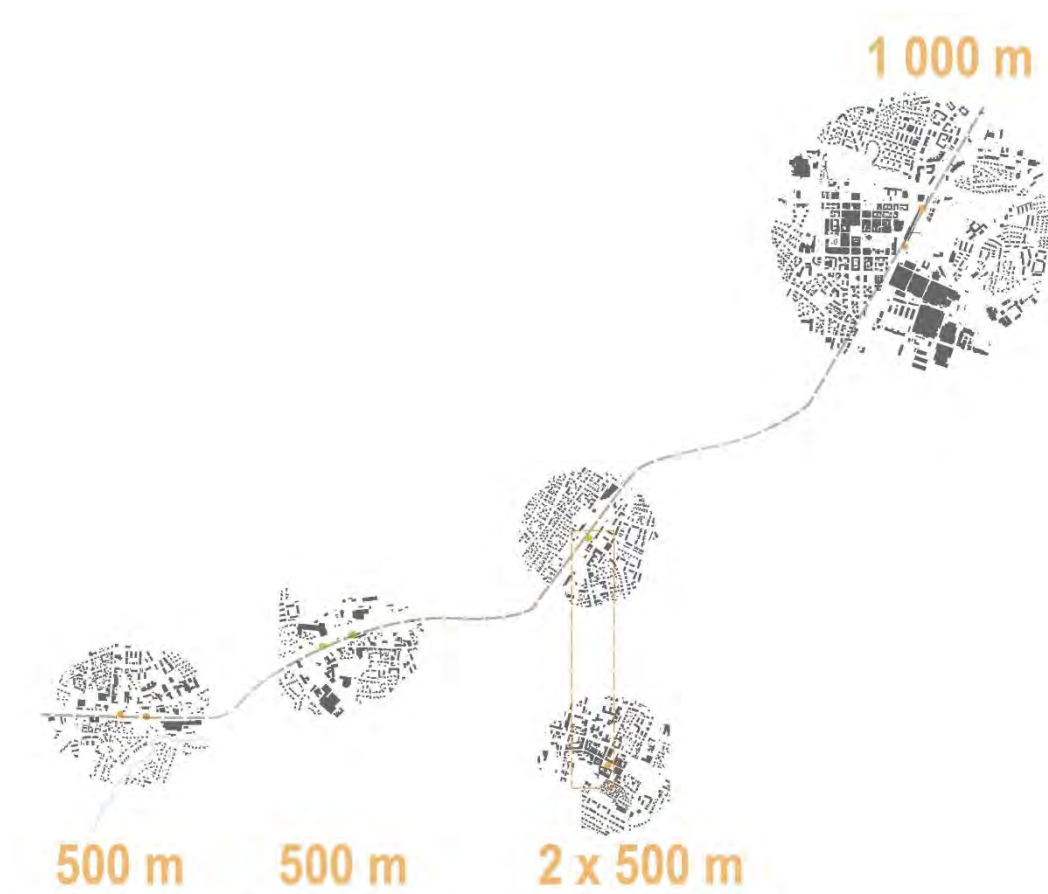
För att vidare uppskatta en befolkningspotential för de respektive exploaterbara markområdena har en bostad antagits vara 100 kvadratmeter stor. I Sverige bor det enligt statistiska centralbyrån i snitt 2,2 personer per bostad. Genom ett antagande om att en fjärdedel av den utpekade marken inom respektive kategori skulle kunna bebyggas med bostäder har olika befolkningspotentialer tagits fram utifrån antaganden om olika höjder på bebyggelse. I Skövde och Falköping har det antagits att 4, 6 och 10 våningar är rimliga skalor att utgå från och i Herrljunga och Vårgårda har istället 2, 4 och 6 våningar använts som referensram.

Motsvarande beräkningar har även gjorts för kontor, där ett snitt om 20 kvadratmeter per arbetsplats för nybyggda kontorslokaler har använts. Beräkningar har dels gjorts utifrån att bottenplan i de aktuella fastigheterna används för kontorsändamål, respektive en beräkning av ytpotential utifrån att 10 procent av den totala identifierade markytan skulle nyttjas för kontorsbyggnader byggda i 8 våningar i Skövde och Falköping respektive 4 våningar i Herrljunga och Vårgårda.

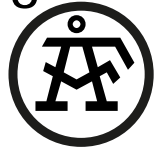
Ett annat räkneexempel som provats, är tillämpning av det koncept – 500 K⁹ – som Kod arkitekter har tagit fram och som har undersökt hur civila aktörer kan bidra till en resilient samhällsbyggnad inom Sveriges befintliga småhusbestånd. Slutsatsen av projektet visade att 500 000 nya hem skulle kunna tillskapas på 25 år, förutsatt att 1 % av Sveriges villaägare byggde ytterligare en bostad årligen. Tesen förutsätter ytterst att kommuner genom t.ex. detaljplaneförändringar, möjliggör för civila aktörer att på egen hand tillskapa ett större bostadsbestånd, och belyser samtidigt att villaområden har en låg exploateringsgrad samtidigt som de utgör en stor del av Sveriges bostadsbestånd. I denna rapport har en ungefärlig beräkning av antal villor gjorts för respektive kommuns studieområde, varav kapaciteten för nya boenden beräknats utifrån att en procent av hushållen väljer att bygga en ny bostad på sin tomt under de kommande 25 åren.

Det finns stora tillkommande potentialer inom gång- och cykelavstånd från stationsområdena, respektive inom pendlingsavstånd i bil från omlandet till stationernas pendelparkeringar. Denna översyn redogör enbart för potentialer i det direkta närområdet till de respektive stationerna.

Figur 5 Illustration över de stationsnära områdena i Vårgårda, Herrljunga, Falköping och Skövde

⁹ 500K är ett utvecklingsprojekt framtaget av Kod Arkitekter tillsammans med Vinnova, finansierat av Boverket. Läs mer på <http://kodarkitekter.se/projekt/500k/>. Kontaktperson är Andrea Brandén.

4.2 Förtätningpotential och bostadsförsörjning

Kommunerna utmed västra stambanan från Skövde till Vårgårda har stora potentialer för förtätning intill respektive stationsområden. Samtliga kommuner kan enligt översynen uppnå sina respektive befolkningsmål inom det mest stationsnära området. Byggnation av bostäder och kontor inom gångavstånd till välutvecklad kollektivtrafik har visat sig ge goda förutsättningar att minimera de totala koldioxidutsläppen, i jämförelse med enbart bygga klimatsmart¹⁰. Stationsnära förtätning i kombination med förbättrade tågförbindelser innebär således en stor potential för hållbart stadsbyggande och resande.

Kommunerna uppvisar generellt sett även en god tilltro och lojalitet gentemot planering för en utvecklad kapacitet på stambanan och har överlag en god planberedskap för att kunna växa i centrala lägen. Bedömningen är således att tröskeln är låg för kommunerna utmed Västra stambanan att kraftsamla och bygga relativt stora volymer av bostäder och kontor i nära anknytning till respektive stationsområde inom en kort tidshorisont. Faktisk utbyggnadstakt kommer variera i de olika kommunerna. Förbättrade pendlingsmöjligheter utmed Västra stambanan tillsammans med tydliga visioner från aktuella kommuner utgör förutsättningar för att utlösa en större efterfrågan på de markresurser som finns tillgängliga.

Vid en förstärkning av Västra stambanan från Göteborg till Alingsås kan de fyra aktuella kommunerna uppvisa en potential på 23 000 nya bostäder, att balansera mot en investeringskostnad i infrastrukturen på 9 till 11 miljarder kronor – *där bostäderna skulle kunna uppkomma i en geografisk sett mycket närmre geografisk angränsning till tågstationerna än Sverigeförhandlingen, samt i ett kortare tidsperspektiv!*

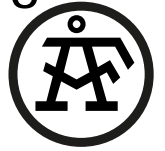
4.2.1 Utbyggnadspotential och markvärden

En översyn av kommunernas markresurser har visat på potential att uppnå samtliga kommuners befolkningsmål i en direkt närhet till respektive tågstation. Det är enligt analysen även möjligt att fördubbla antalet boende inom 1 000 meter från stationen, i vissa fall redan inom ett 500 meter stort område.

Värdet på bostäder har under senare tid ökat utmed Västra stambanan. I Skövde ökade värdet på bostadsrätter under det senaste året med 12,3 % och nästan fördubblats från 2012 till 2016. Motsvarande siffra för villor innebar en prisökning med 15,2 % under de senaste 12 månaderna, och att köpeskillingskoefficienten steg med 38 % från 2012 till 2016. Efterfrågan kan således anses vara hög. Kommunerna är medvetna om efterfrågan och påvisar en relativt god befintlig respektive pågående planberedskap och ett engagemang för en stadsutveckling som ska stärka kärnan och stationsområdena. Skövde låg exempelvis på 9:e plats i Sverige 2016 i hänseende till antal påbörjade bostäder per 1000 invånare, efter i huvudsak kommuner i Stockholmsregionen. Enligt Svensk mäklarstatistik har prisutvecklingen på villor följt varandra relativt väl i Skövde och Falköping sedan 2012, även om ett skifte skett från att marknadsvärdet tidigare låg högre i förhållande till taxeringsvärdet i Falköping än i Skövde, något som ändrats sedan 2014. Prisutvecklingen är lägre men fortfarande relativt stabilt uppåtgående i Vårgårda, medan den är stigande men mer ojämn i Herrljunga.

Stigande markvärden är betydande för att kunna effektivisera markanvändningen. Trots att förtätningsstudien till viss del kan innebära förändrade resvanor, kommer bilen även fortsatt ha en central roll för de aktuella kommunerna med omland.

¹⁰ Planera Klimatsmart! – planeringsverktyg. Framtagen av Region Skåne 2015.
https://utveckling.skane.se/siteassets/publikationer_dokument/broschyr-klimatsmart-webversion.pdf

Exploatering enligt alternativ *small*, som pekar ut öppna markparkeringar som en ineffektiv markanvändning, innebär därmed byggnation av volymparkeringar. Det förutsätter att Västra stambanan stärks som ryggrad genom kommunerna för att potentiellt höja efterfrågan och markvärde. Innovativa lösningar skulle med fördel kunna utvecklas tillsammans med kollektivtrafikbolagen för byggnation av mer markeffektiva pendelparkeringar avsedda för de som kan påvisa att de reser kollektivt genom uppvisande av exempelvis periodkort eller liknande. Stigande markvärden skulle även möjliggöra byggnation närmre intill järnvägen, där anpassningar för buller- och riskhantering är försvårande och fördyrande omständigheter.

Vad som är rimliga avstånd för att gå eller cykla till stationen är mer diffust och varierar för orter i olika storlekar. Denna studie pekar på en stor potential och resurs till förtätning inom väldigt korta avstånd till tågstation. God restrohet gentemot kollektivtrafiken är relativt stor även vid längre avstånd till stationerna (upp till 1 500 meter i de mindre orterna, eller 2 000 meter i de större). Det innebär att potentialen till förtätning inom gång- och cykelavstånd kan förmodas vara mycket högre än vad som angetts av analysen.

4.2.2 Arbetsplatser

Kommunerna utmed Västra stambanan värdesätter arbetsmarknadsregionernas fortsatta utveckling. Som en värdemätare även för potentialer för arbetsplatser har en beräkning av exploateringsstudiens kontorspotential fastställts som ett *small* om det istället för bostäder i bottenplan anläggs kontor, respektive *large* om 10 % av identifierad mark skulle bebyggas med kontorshus. Dessa potentialer innebär i stationsområdena utmed västra stambanan en potential om 16 500 till 42 000 arbetsplatser. En bedömning av andra mer ytkrävande verksamheter skulle innebära en lägre, men ändå stor, potential för arbetsplatsutveckling.

4.2.3 Förtätning i villaområdena

Med inspiration från Kod arkitekters koncept 500K har det utöver utvecklingsbar markpotentialen enligt *small – medium – large* studien, även ett räkneexempel gjorts för potentialen i att tillåta nya bostäder på befintliga villatomter genom detaljplaneförändringar i villaområdena. För de studerade stationsområdena finns det, förutsatt att 1 % av villaägarna kan och väljer att bygga minst en ny bostad på sin tomt årligen, en kapacitet om 1 500 nya boende under en 25-årsperiod. Att använda resursen skulle innebära stor samhällsekonomisk effektivitet, eftersom infrastruktur i form av vägar, kommunalt vatten och avlopp och energiförsörjning generellt sett redan finns tillgänglig i dessa lägen. Det finns även en gynnsam effekt av att resurser och initiativ för att tillskapa nya bostäder inte behöver komma från kommun eller fastighetsbolag, utan kan ske parallellt med övrig bostadsutveckling.

4.2.4 Potentialer i pendling till station och teknikutveckling

En annan viktig parameter att uppmärksamma för Skövde, Falköping, Herrljunga och Vårgårda är den angränsande landsbygden. I dessa områden kommer bilen även framgent att ha en central roll och funktion för pendling. I många fall finns inte tillgång till effektiv kollektivtrafik in till de aktuella stationerna för vidare resor i en större arbetsmarknadsregion. En översyn av det tillgängliga området 15 till 20 minuters restid i bil från stationerna innebär stora upptagningsområden.

Benägenheten att byta från privat bil till tåg bekräftas i flera av kommunerna som uppger att invånarna har fördelar med att resa vidare på Västra Stambanan, även om resan startar med bil. Med kvalitéer så som lägre kostnader, att undvika bekymmer

med att hitta parkeringsplats i storstäderna samt extra arbetstid på tåg innebär att många redan idag nyttjar pendelparkeringarna för att fortsätta sina resor med tåg. Framtida teknikutveckling kommer att innebära ett flertal tjänster kopplade till pendelparkeringen som medför att den andelen antas öka. Sådana tjänster kan inbegripa leverans av e-handel direkt till bilen eller till bilen kopplad värdebox samt service av bil eller byte av däck. Liknande tjänster kan även bli eftertraktade för cykel.

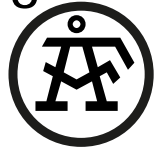
4.2.5 Hållbar stadsutveckling och statliga intressen i stationsnära lägen
Flera av kommunerna i studien verkar för en utveckling som på sikt kan möjliggöra förtätning centralt, men har i planeringsarbetet stött på problem med motstridiga intressen hos Länsstyrelsen. Exempelvis har buller, jordbruksmark och kulturhistorisk bebyggelse angetts som anledningar till att kommunerna inte fått planera intill stationerna angränsande markområden. Riksintressen är indikationer på värden som ska tillvaratas och uppmärksammas i samhällsplaneringen, men ska ses som resurser att ta tillvara snarare än direkta hinder för utveckling. Att verka för en förtätning med bostäder och arbetsplatser i stationsnära lägen är en hållbar stadsbyggnadsstrategi, i det att den kan stärka lokalsamhällenas respektive handels- och serviceutbud, samtidigt som det finns potential att minska bilberoende över tid. En statlig investering i att stärka infrastrukturen längs Västra stambanan behöver följas upp och stärkas genom kommunala investeringar och strategier som skapar ytterligare mervärden.

I de utpekade områdena är det Falköping och Vårgårda som har störst antal villor centralt. Skulle den metodik som Kod tagit fram antas i kommunerna utmed västra stambanan skulle en potential om 650 nya bostäder och 1 400 nya boende kunna identifieras inom 500 respektive 1 000 meter från stationen och inom befintligt bostadsbestånd. Fördelarna med detaljplaneändringar som skulle möjliggöra förtätningar av detta slag är både i hänseende till förtätning och mångfald då en ny typ av boendeform uppstår i attraktiva lägen.

4.2.6 Kompletterande roller

Järnvägstrafiken utmed Västra stambanan enar kommunerna Skövde, Falköping, Herrljunga och Vårgårda som samtliga prioriterar stambanan högt i den strategiska planeringen. En av kommuntjänstepersonerna uttryckte det som att järnvägen är **kommunens "livsnerv"** och att kommunen utan goda kommunikationer till sitt omland via Västra stambanan skulle krympa kraftigt.

Kommunerna är måna om att arbetsmarknadsregionerna ska växa och utvecklas och har komplementära roller utmed stråket. Skövde är en tydlig regionhuvudstad för Skaraborg och har med sina arbetstillfällen, sin befolkning och handel flera funktioner att erbjuda grannkommunerna. Falköping är en kompletterande småstad med tydliga centrumfunktioner samtidigt som det reserveras ytor för att kommunen ska kunna utvecklas som logistiskt centrum i regionen. Herrljunga är regionens centrala knutpunkt med järnvägskommunikationer åt fyra håll vilket skapar en naturlig regional mötesplats. Vårgårda har det närmaste sambandet till Göteborg och ser potential i att kunna erbjuda storstadsregionen höjd livskvalité med förbättrade kommunikationer. Herrljunga och Vårgårda har båda utrymmen för kompletterande och ibland ytkrävande verksamheter. De har ambitioner om att växa befolkningsmässigt och arbetsplatsmässigt och kan med sina olika storlekar, lägen och kommunikationer samt markpriser, på ett dynamiskt sätt komplettera varandra i en växande region.

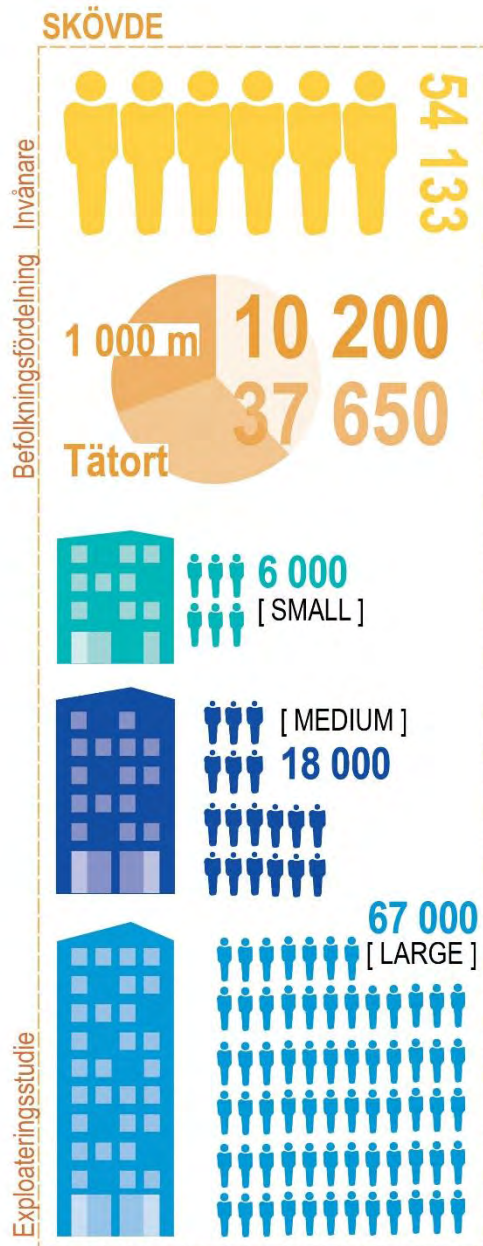

4.2.7 Skövde

Skövde är regionhuvudstaden i Skaraborg och har en central roll för sitt omland. Den strategiska planeringen är tydligt inställd på att vidareutveckla och stärka rollen i regionen. Som regionhuvudstad prioriterar Skövde tydligt arbetet för att ena de lokala arbetsmarknadsregionerna, LA, Skövde och Borås (Värgårda tillhör Göteborg) till en större och sammanhängande LA.

Även om det finns flera intressanta kopplingar på järnvägen för Skövde, är den prioriterade i dagsläget dubbelspåret mellan Alingsås och Göteborg. En mer stabil, turtät och effektiv kollektivtrafik längs Västra stambanan är central för att staden på sikt ska kunna utvecklas till 60 000 invånare 2025, stärka den lokala handeln, servicen och förstora den lokala arbetsmarknadsregionen.

I Skövde bor det idag 54 133 invånare vilket innebär att kommunens målsättning är att växa med 6 000 invånare de kommande 9 åren. Av kommunens invånare bor 37 600 invånare i tätorten varav nästan en tredjedel bor inom 1 000 meter från stationen. Trots att en relativt stor andel av befolkningen redan bor centralt i förhållande till stationen, är potentialerna för stationsnära förtätning goda i Skövde.

Figur 6 Sammanfattning av identifierad potential i antal tillkommande boende i Skövde för de tre scenarierna small, medium och large.

Enligt den översiktliga GIS-analys som beskrivits ovan, kan i alternativen *small* och *medium*, mellan 6 000 och 25 000 nya boende tillskapas inom stationsområdet. Det i studien prövade högre exploateringsalternativet *large*, innebär en mer radikal strategi med omlokalisering av personalextensiva verksamhetsområden från de mer stationsnära lägena, vilket inte bedöms som realistiskt i dagsläget. Flera industriverksamheter i nära anslutning till stationen har anläggningar med höga kapitalvärden och bedöms finnas kvar under överskådlig tid, även om några av dessa på sikt kan komma att flytta till mer perifera lägen.

Om *mellanalternativet*, undantaget regementets markområden, byggs ut i knappt 10 våningar kan 25 000 nya boende tillskapas inom 1 000 meter från stationen. Till denna siffra framkommer det i samtal med planerare i kommunen att det i området från 1 000 meter till 1 500 meter från stationen finns flera större områden att utveckla inom ett tioårsperspektiv. 1 500 meter från stationen är ett avstånd i Skövde som fortfarande upplevs som centralt och gång- och cykelvänligt. Utifrån Skövdes prioritering av arbetsmarknadsregionen är det även intressant att uppmärksamma en resurs om 7 000 till 21 000 nya kontorsplatser i identifierade områden förutsatt att bottenvåningar i *medium*-alternativet, respektive 10 % av total mark, skulle utvecklas för arbetsplatsändamål.

Skövde arbetar med flera centralt belägna planer. Det innebär att ett flertal av de projekt och markområden som studien identifierat kommer att vara byggbara inom ett par år. Skövde kommun bedömer att kommunens infrastruktur- och fysiska planering tillsammans med positiva indikationer om förstärkta kommunikationer på Västra stambanan ytterligare kommer att öka intresset för byggnation centralt. Möjligheten finns till byggnation även i fler våningar. Intresse visas bl.a. från marknaden att bygga höga hus hållbart i trä.

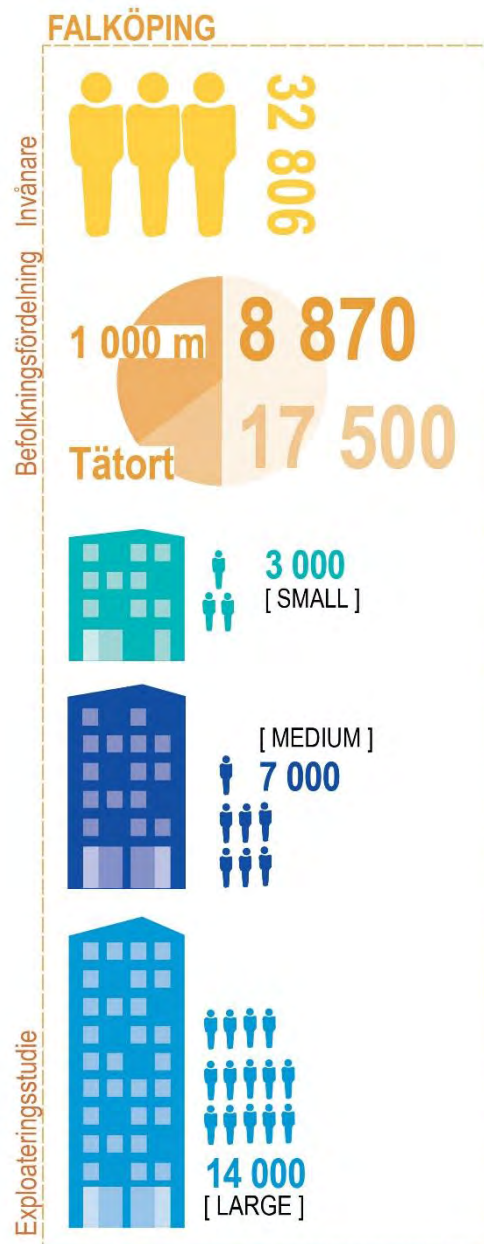

4.2.8 Falköping

Falköping är den näst största kommunen i studien med 32 806 invånare. Befolkningsmålet justerades nyligen och innebär en vision om att bli 38 000 invånare år 2030. Det bor 17 500 invånare i tätorten och knappt 9000 av dessa bor inom 1 000 meter från stationen. Samtidigt byggs omkring hälften av alla tillkommande bostäder på landsbygden utanför småtätorterna, vilket tyder på en lokal trend om att bo på landet. För att stärka landsbygden finns det även planering som syftar till att öka resandet med hållbara transporter på järnvägen i mindre orter som Vartofta genom etablering av nya tågstationer. Analysmodellen för Falköping utgår från två 500-metersområden från de två utpekade centrumplatserna Ranten och Stora torget i södra tätorten. Kopplingen mellan dessa två platser ska enligt kommunens planering knytas tydligare samman via Ströget.

Exploateringspotentialen för bebyggelse är mellan 3000 till 14 000 tillkommande boende beroende på ianspråktagande av mark och byggnadshöjder. Kommunen ser positivt på förtätning kring Ranten, intill stationen, med relativt hög och tät bebyggelse och har genomfört ett flertal förtätningsstudier för centrala lägen. Redan idag finns pågående planer för flera av de i förtätningsstudien utpekade områdena. Dessutom planerar Falköping för två ytterligare större bostadsområden inom 1,5 till 2 kilometers radie från stationen. Planerna på bostadsbyggnation tillsammans med stundande etableringar av Hennes & Mauritz, Cervera och Biltema, indikerar dessutom en lokal efterfrågan. De lägen som av studien identifierat som attraktiva och lämpliga för hållbar stadsutveckling bör exploateringsgraden optimeras.

Falköpings kommun upplever dock motsättningar mellan förtätning och Länsstyrelsens syn på hänsynstagande till riksintressen. Konflikterna handlar främst om äldre bebyggelse, fornlämningar och byggnadshöjder där våningsantalet på tillkommande bebyggelse i vissa fall begränsats av länsstyrelsen. Begränsningar för bebyggelsens höjd och att några delar av marken snart kommer att bebyggas i en delvis lägre

Figur 7 Sammanfattning av identifierad potential i antal tillkommande boende i Falköping för de tre scenarierna small, medium och large.

exploateringsgrad innebär att en rimlig uppskattning av tillkommande boenden ligger strax under *large*-alternativet och utbyggt i 6 våningar, vilket innebär 2 600 till 10 000 nya boende. Skulle bottenvåningar byggas ut som kontor alternativt 10 % av identifierad mark i *large*-alternativet byggas med som kontorsbyggnader skulle en potential om 8 900 till 10 300 arbetsplatser frigöras.

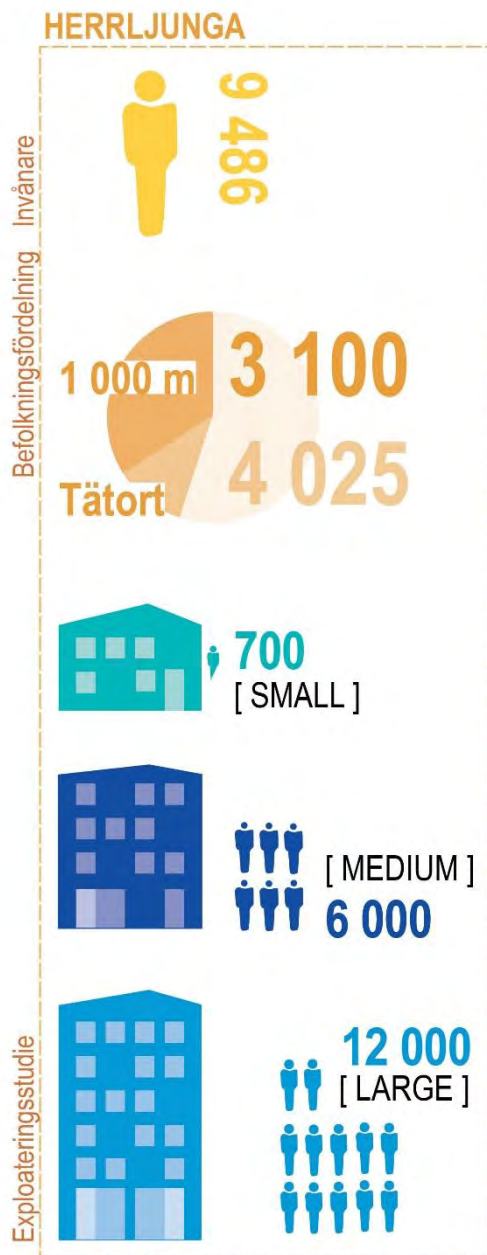
Falköping har en stark identitet som småstad och tror inte på potentialen i att förtäta på befintliga markparkeringar intill järnvägen genom byggnation av mer effektiva parkeringsformer. Det blev dock tydligt att det ytterst berodde på en tveksamhet inför betalningsförmåga för sådana anläggningar. Skulle marknaden vara intresserad av att förtäta och investera i centralt belägen mark är kommunen inte principiellt mot högre bebyggelse eller exploateringsgrad.

Falköpings kommun tror på en framtid som logistiskt nav för gods på järnvägen. Västra Stambanan och Jönköpingsbanan passerar respektive utgår från Falköping vilket innebär en resurs för arbetsmarknadsregionen samt för godstransporter. Infrastrukturplaneringen tar även höjd för de behov som kan uppkomma om kommunikationerna på järnväg stärks, och gods från Europa på sikt behöver strategiska lokaliseringar utmed järnvägen för att omdistribueras och lagras.

År 2030 med förstärkt järnväg tror kommunen att Falköping och Skövde har "vuxit ihop". Falköping blir till Skövde vad Mölndal är till Göteborg. Falköping kan komplettera Skövde med mer småskalig industri, korta avstånd och flexibilitet. Skövde och Falköping har då tillsammans mer än 100 000 invånare.

4.2.9 Herrljunga

Herrljunga kommun är med 9 486 invånare den invånarmässigt minsta av kommunerna i studien och har den största relativa tillväxtpotentialen av de studerade kommunerna. Omkring en tredjedel av befolkningen bor inom 1 000 meter från stationen och i tätorten bor det totalt 4 000 personer. Enligt kommunens vision ska invånarantalet vara 10 000 vid målåret 2020, vilket kommer att uppnås med nuvarande tillväxttakt. Ett nytt visionsarbete för Herrljunga 2035 ska startas upp inom kort baserat på en bred medborgardialog och den nya översiktsplanen.

Figur 8 Sammanfattning av identifierad potential i antal tillkommande boende i Herrljunga för de tre scenarierna small, medium och large.

Herrljunga är den av kommunerna som har störst andel obebyggda markområden inom 500 meter från tågstationen. Det är omkring 13 % av marken som är bebyggd, varav 6 % av de bebyggda markytorna är för bostadsändamål. Norra sidan om stationsbyggnaden består huvudsakligen av verksamhetslokaler och odlingsmark. Även utanför de 500 metrarna finns förutsättningar för att vidare utveckla stora bostadsvolymer. I Herrljunga har potentialen för nya boende inom 500 meter från stationen beräknats till mellan 700 och 11 800, utifrån exploateringsalternativen och teoretiska byggnadshöjder om 2 till 6 våningar. Det skulle innebära mer än en fördubbling av kommunens totala befolkning vid en exploatering med i genomsnitt 6 våningar.

Räkneexemplet visar på mycket stor potential, men vittnar samtidigt om ett delvis utsatt marknadsläge. På senare tid har dock även privata aktörer visat intresse för att bygga, vid sidan av det kommunala bostadsbolaget. I nuläget byggs det 5 våningar höga flerbostadshus och det planeras för ännu högre i centrumkärnan. Det kommunala bostadsbolaget har några hundratal (450) i bostadskö. Bland annat efterfrågas enligt kommunledningen små hyresrätter för de anställda på den lokala industrin. Herrljunga domineras i nuläget av villabebyggelse, vilket innebär att nybyggnation av bostadsrätter skulle kunna initiera gynnsamma flyttkedjor.

Inställningen till att bygga tätt i centrala lägen är positiv från

kommunens sida, och det finns stark tilltro till tätortens strategiska läge i skärningspunkten mellan västra stambanan och Älvsborgsbanan med tågförbindelser vidare mot Mariestad (1 h 40 min), Vänersborg/Uddevalla (48 min/1h 15 min) och Borås (44 min). Det finns stor potential att effektivisera dessa kommunikationer och skapa en bättre integrerad arbetsmarknadsregion. Ett dilemma som Herrljunga lyfter för ortens utveckling är bankernas restriktioner för att låna ut kapital för bostadsproduktion. Skulle kommunikationerna, i synnerhet till Göteborg stärkas, bedömer kommunen att den övre gränsen för lån skulle höjas avsevärt och exploateringsmöjligheterna i Herrljunga öka kraftigt.

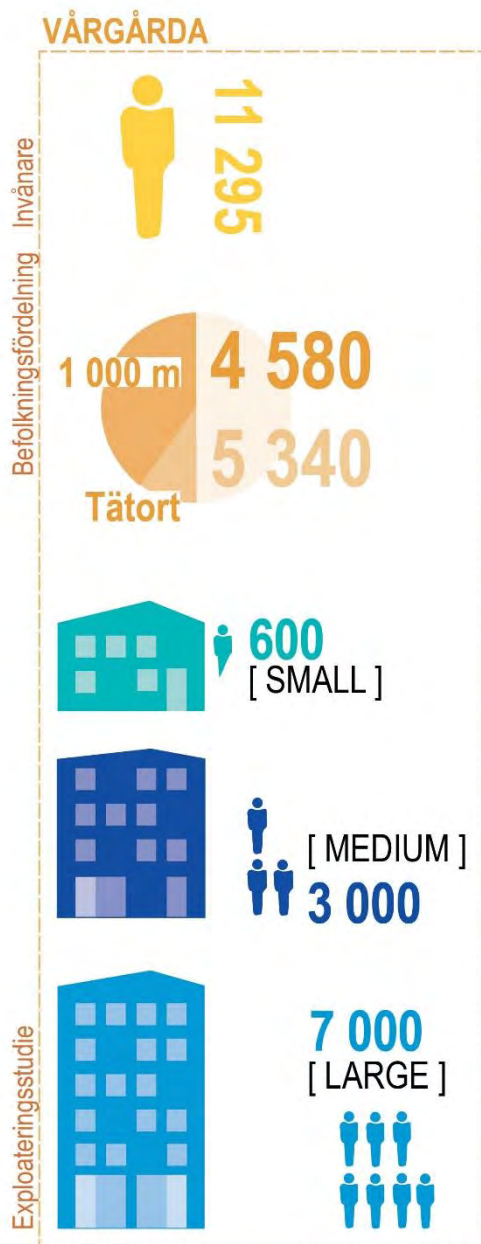
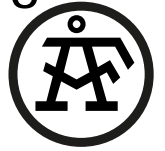
En bedömning av potentialen för kontorslokaler har i maxalternativet visat på 7 000 arbetsplatser förutsatt att 10 % av marken bebyggs i 4 våningar. Skulle bottenvåningarna enligt maxalternativet för nya bostäder istället nyttjas för kontor, skulle det innebära 4 500 platser. Kommunens ambition är att vara en regional mötesplats och kunna erbjuda lokaler och service för detta.

4.2.10 Vårgårda

Vårgårda är befolkningsmässigt tredje störst av de fyra kommunerna, och har den största andelen boende inom 1 000 meter från stationen sett till kommunens totala befolkning (40 %). I Vårgårda kommun bor det idag 11 295 personer varav knappt hälften, 5 500 personer, bor i den största tätorten. Ett överslag för området 500 meter från stationen visar på stora potentialer.

Kommunens vision, strategiska planeringsunderlag och planberedskap anger en ambition om att växa till 13 000 invånare till 2027 och att en koncentration av handel och service i första hand ska centreras till centrum, men att gång- och cykelavstånd även prioriteras till grundläggande offentlig service utanför tätorten. Planeringsunderlaget visar således på en ambition om att bygga mer hållbart. I pågående planering uppvisas även en förståelse för att de idag undernyttjade centralt belägna platserna kommer att utgöra en resurs nu och framgent när högre och tätare bebyggelsestrukturer har vunnit acceptans lokalt.

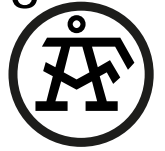
I studien av utvecklingspotential i närområdet till stationen i Vårgårda framkommer det ett utrymme för mellan 600 och 7 000 nya boende, beroende på vilka markområden som tas i anspråk och hur högt man är villig att bygga. Under samtal med kommunen framkommer det att bebyggelsehöjder på mellan 3 till 5 våningar redan byggs, och att pågående planeringsunderlag som har vunnit politisk acceptans pratar om stationsområdet och centrumkärnan som en viktig förtättningsresurs för att på sikt utvecklas till en småstad med grundläggande service och handelsutbud.

Figur 9 Sammanfattning av identifierad potential i antal tillkommande boende i Vårgårda för de tre scenarierna small, medium och large.

Utifrån diskussionerna framkommer det att riksintressen och strandskydd delvis kan sätta begränsningar på exploatering i några av de utpekade områdena i studien. Det kan dock anses rimligt med en förtätning motsvarande *mediumalternativet*, vilket innebär att en fördubbling av antalet boende inom 1 000 meter från stationen kan uppnås redan inom 500 meters avstånd. Skulle man istället för att bygga bostäder i bottenvåningarna utforma dessa till kontor, möjliggörs en kapacitet om 1 800 kontorsplatser. Inom 1 000 meter från stationen pågår och planeras det för ett drygt 10-tal planer: från mindre lucktomter till stora projekt med upp emot 1 000 nya bostäder. Det innebär att kommunen inom en snar framtid kommer att ha en god planberedskap för att stärka kärnan.

Sammantaget ser kommunen positivt på att utveckla stationsområdet och det finns en flexibilitet att dra nytta av om en kvalitetshöjning skulle bli aktuell för västra stambanan inom en nära framtid. Det är då, utifrån tidigare resonemang om bostadspriser, rimligt att anta att en stärkt efterfrågan kommer att möjliggöra en relativt snabb utveckling intill stationsområdet.

5 Slutsats

Utifrån den gjorda analysen av förtätningspotentialen i de fyra kommunerna Vårgårda, Herrljunga, Falköping och Skövde samt de workshops som genomförts i respektive kommun kan följande slutsatser dras:

- Det finns en stor vilja till förtätning i stationsnära lägen i alla fyra kommuner.
- Västra stambanan är ett prioriterat stråk och beskrivs som avgörande för kommunernas fortsatta tillväxt. Bättre punktlighet och högre turtäthet efterfrågas av samtliga.
- En utbyggnad av nytt dubbelspår Göteborg – Alingsås kan skapa stora bostadsnyttor. Totalt har en potential för 23 000 nya bostäder identifierats i ett område med en radie på 500 – 1000 meter från respektive järnvägsstation. Dessa nyttor bedöms som realiserbara i närtid, före 2030.
- Jämfört med Sverigeförhandlingens inledande mål om 100 000 nya bostäder kan en satsning på ett nytt dubbelspår generera 23 % av bostäderna till en kostnad för utbyggd infrastruktur som endast uppgår till 6 % av investeringen för ett nytt höghastighetsnät.
- Ett nytt dubbelspår Göteborg – Alingsås skulle bidra till ökad regionförstoring som en följd av effektivare och pålitligare kommunikationer.
- För fjärrtågstrafiken skulle ett nytt dubbelspår kunna innebära en restidsförkortning med uppemot 15 minuter på sträckan Stockholm – Göteborg jämfört med idag.
- Även godstrafiken gynnas av en kapacitetshöjning av Västra stambanan, vilket skulle skapa näringslivs- och arbetsmarknadsnyttor på nationell nivå.

6 Fortsatt arbete

I det fortsatta arbetet kan den översiktliga analys som gjorts här fördjupas. Scenarier för regional utveckling med utbyggd tågtrafik och väsentligt större befolkning nära stationerna genererar kraftiga dynamiska samhällseffekter. Dessa kan modelleras och beräknas. På så sätt kan argumentationen för ett nytt dubbelspår mellan Göteborg och Alingsås stärkas ytterligare med hjälp av kvantifierade nyttor.

Det geografiska område om studerats skulle också kunna utökas till exempelvis 1 500 – 2 000 meter från respektive järnvägsstation för att utöka potentialen för bostäder inom ett område med god tillgänglighet till järnvägen med gång eller cykel.

Perspektivet kan även breddas till att omfatta landsbygden i tätorternas närområde. Hur skulle landsbygden och dess boendemiljöer kunna stärkas av en utbyggd infrastruktur och förbättrade pendlingsmöjligheter?

I denna utredning har endast fyra kommuner längs Västra stambanan ingått. En naturlig fortsättning är att även undersöka förtätningspotentialen i kommunerna längs banan mellan Göteborg och Alingsås.

KS § 123

DNR KS 115/2015 312

Antagande ny översiktsplan Herrljunga kommun

Sammanfattning

Ärendet Översiktsplan Herrljunga kommun har kommit till skedet för Antagande i planprocessen. Samråd och utställning har skett och bland antagandehandlingarna finns Särskilt utlåtande som redovisar inkomna yttranden under utställningen samt kommunens ställningstaganden utifrån dessa. Länsstyrelsens yttrande redovisas i sin helhet. Dessutom ingår Särskild sammanställning som redovisar processen med MKB i översiktsplaneringen.

Efter antagande i Kommunstyrelsen ska planen även antas av Kommunfullmäktige. Därefter följer tre veckor innan planen vinner laga kraft och officiellt kan användas som kommunens övergripande styrdokument för den fysiska samhällsplaneringen.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2017-08-07
Översiktsplan Herrljunga Antagandehandling
Särskilt utlåtande
Särskild sammanställning

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut:

- Kommunstyrelsen föreslås anta det uppdaterade förslaget till översiktsplan och rekommendera Kommunfullmäktige att göra detsamma.

Christina Abrahamsson (M) föreslår följande ändring:

På sidan 70, under avsnittet "Vid Bergagärde", ändras sista meningen enligt; "*Området reserveras för utbyggnad på lång sikt*" ändras till "*Området reserveras för utbyggnad på kort sikt*". Tillhörande kartor ändras i enlighet med förslag.

Elin Alavik (L) bifaller förvaltningens förslag.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Ordföranden frågar om Christina Abrahamssons (M) ändringsförslag antas och finner att så sker .

Omröstning.

Ordföranden ställer följande förslagsordning:

Ja-i enlighet med Christina Abrahamssons (M) förslag

Nej-avslag

Fortsättning KS § 123

Med 6 ja-röster mot 5 nej-röster beslutar kommunstyrelsen i enlighet med Christina Abrahamssons (M) förslag(röstningsbilaga 1, KS § 123/2017-08-14).

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Kommunstyrelsen antar det uppdaterade förslaget till översiktsplan och rekommendera Kommunfullmäktige att göra detsamma. (bilaga 4, KS § 123/2017-08-14)

2. På sidan 70 i översiktsplanen, under avsnittet "Vid Bergagärde", ändras sista meningen enligt;

"Området reserveras för utbyggnad på lång sikt" ändras till *Området reserveras för utbyggnad på kort sikt.* Tillhörande kartor ändras i enlighet med förslag.

Expedieras till:
För kännedom till:

Kommunfullmäktige.

Antagande ny översiktsplan Herrljunga kommun

Sammanfattning

Ärendet Översiktsplan Herrljunga kommun har kommit till skedet för Antagande i planprocessen. Samråd och utställning har skett och bland antagandehandlingarna finns Särskilt utlåtande som redovisar inkomna yttranden under utställningen samt kommunens ställningstaganden utifrån dessa. Länsstyrelsens yttrande redovisas i sin helhet. Dessutom ingår Särskild sammanställning som redovisar processen med MKB i översiktsplaneringen. Efter antagande i Kommunstyrelsen ska planen även antas av Kommunfullmäktige. Därefter följer tre veckor innan planen vinner laga kraft och officiellt kan användas som kommunens övergripande styrdokument för den fysiska samhällsplaneringen.

Beslutsunderlag

Översiktsplan Herrljunga Antagandehandling

Särskilt utlåtande

Särskild sammanställning utkast

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslås anta det uppdaterade förslaget till översiktsplan och rekommendera Kommunfullmäktige att göra detsamma.

Janna Petersson

Planeringssekreterare

Expedieras till: Namn namn, titel, organisatoriskt tillhörighet
För kännedom till: Namn namn, titel, organisatoriskt tillhörighet

Bakgrund

Kommunfullmäktige beslutade 2010-10-05 att gällande översiktsplan antagen 2006-06-13 inte längre är aktuell, att en ny översiktsplan med inriktning mot en hållbar utveckling upprättas samt att lokala miljömål formuleras som grund för en ny översiktsplan. Vidare ska den nya översiktsplanen inriktas på att ge vägledning om användningen av mark- och vattenområden samt om hur den bebyggda miljön ska utvecklas och bevaras.

Arbetet med att ta fram det nya förslaget till översiktsplan har pågått med olika intensitet i olika perioder. Från att uppdraget gavs 2010 fram till 2014 skedde ett lågintensivt förarbete samt färdigställande av påbörjade tillägg till ÖP2006 i form av Vindbruksplan och LIS-plan. Översiktsplanearbetet fortsatte parallellt med framtagande av andra styrdokument relevanta för fysisk planering, viktiga underlag för förslaget till ny översiktsplan. Våren 2015 tog KS ett **inriktningsbeslut** för den mer intensiva fasen av översiktsplanearbetet, vilket ledde till samråd för ny översiktsplan sommaren 2016 och utställning av förslag till översiktsplan våren 2017.

Samrådet pågick formellt mellan den 31 maj och 15 september 2016. Före denna period samråddes innehållet och upplägget av ny översiktsplan internt i kommunorganisationen och med lokala aktörer såsom Fokus Herrljunga och Företagarna i kommunen. Två informationsmöten med möjlighet till dialog med ansvariga tjänstepersoner och politiker hölls kvällstid vid två tillfällen. Samrådshandlingarna ställdes ut i fysisk form på tre ställen i kommunen. På dessa platser fanns även tillgång till en digital version av planen med interaktiv karta i GIS. Dessutom fanns samrådshandlingarna i digital form på kommunens hemsida. **Utställningen** pågick mellan den 3 april och 5 juni 2017. Utställningshandlingar fanns tillgängliga digitalt på kommunens hemsida samt i fysisk form i kommunhusets entré samt på biblioteket i Ljung.

Förslaget till ny översiktsplan förväntas antas av Kommunstyrelsen på sammanträde den 14 augusti och därefter i Kommunfullmäktige den 5 september 2017.

Ekonomisk bedömning

Beslutet om att anta förslaget till översiktsplan innebär inga kostnader. Om beslutet skjuts på framtiden innebär det en försening av de nyttor som översiktsplanen kan innebära för kommunens tillväxt.

Juridisk bedömning

Antagandet är det sista skedet i processen för att ta fram en ny översiktsplan, och det är kommunfullmäktige som ska anta planen. Därefter följer tre veckor innan planen vinner laga kraft och officiellt kan användas som kommunens övergripande styrdokument för den fysiska samhällsplaneringen. Om planförslaget efter utställningen anses ha ändrats väsentligt så behöver kommunen ställa ut planen på nytt minst två månader, enligt Plan- och bygglag (2010:900) 3 kap 18 §. Förvaltningen bedömer att planförslaget inte har ändrats väsentligt.

Miljökonsekvensbeskrivning

En miljökonsekvens för planen är gjord och ingår i planhandlingen.

Sammanfattningsvis bedöms planförslaget ge förutsättningar för en något förbättrad miljö jämfört med nollalternativet (om planen inte antas och genomförs). En viktig utgångspunkt för planförslaget är att tillvarata kommunens goda förutsättningar för hållbart resande genom stationsnära samhällsutveckling. De flera förslagen till omdragning av vägsträckor bedöms också få positiva effekter på livsmiljön där de flesta människor vistas. Samtidigt innebär det andra, negativa effekter på miljön men de positiva effekterna bedöms överväga.

FN:s barnkonvention

I planförslagets konsekvensbeskrivning redogörs för planens påverkan på barn och ungas livsmiljö. Barnperspektivet har varit en utgångspunkt från starten i planarbetet vilket resulterat i att planen generellt sett tillgodoser barn och ungas intressen i den fysiska planeringen. Delaktighet och inflytande har dock varit begränsat i det här ärendet av tidsmässiga skäl, detta gäller dock medborgardeltagandet generellt.

Jämställdhetsbeskrivning

På samma sätt som barnperspektivet har varit en av planens utgångspunkter så har jämställdhetsperspektivet varit närvarande från start. Mycket i den fysiska miljön manifesterar en historia av ojämlikhet mellan könen och fysiska strukturer har en relativt långsam förändringstakt, vilket innebär att översiktsplanens tidshorisont i det här perspektivet är ganska kort. Planförslagets utgångspunkter möjliggör dock för en förändring i en mer jämställd riktning då t ex förtätning och hållbart resande främjar mer jämställda och jämlika villkor. Satsning på väginfrastruktur (undantaget gång- och cykel) brukar generellt sett inte bedömas bidra till jämställdhet, men då dessa satsningar i det här fallet syftar till en bättre livsmiljö i tätortsmiljö kan de i viss mån ändå bidra.

Samverkan

Samverkan när det gäller översiktsplanen sker regelbundet via stående punkt på agendan på Plankommittén.

Motivering av förslag till beslut

Uppdraget om ny översiktsplan gavs år 2010 och kommunen är nu år 2017 i stort behov av en ny aktuell översiktsplan. Ett antagande i kommunfullmäktige före oktober möjliggör för kommunen att söka ett generöst statsbidrag för bostadsbyggande.

Röstningsbilaga 1 KS § 123 2017-08-14

Ärende 5

Röstningsbilaga 1 KS § 123 /2017-08-14	Tjänstgörande	§ 123/2017 Bifalla Christina Abrahamssons (M) ändringsförslag		
		JA	NEJ	Avstår
Johnny Carlsson (C), ordf.	X	X		
Christina Abrahamsson (M), vice ordf.	X	X		
Andreas Molin (C)	X	X		
Ronnie Rexvall (KV)	X	X		
Gunnar Andersson (M)	X	X		
Elin Heqa (MP)				
Elin Alavik (L)	X		X	
Anette Rundström (S)	X		X	
Biörn Wilhelmsson (S)				
Kari Hellstadius (S)	X		X	
Lars-Erik Ahlgren (SD)	X	X		
Marita Andersson (C)				
Jan-Olof Brorsson (L)				
Fredrik Svensson (KD)				
Christina Glad (KV)				
Göran Elfving (M)				
Alexander Rahm (S)				
Kerstin Johansson (S)	X		X	
Lise-Lotte Hellstadius (S)				
Kurt Hallberg (S)	X		X	
Tony Niva (-)				
Simon Fredriksson (C)				
Summa		6	5	0

J *R*

Ärende 5

DIARIENUMMER:	KS-2015-115
ANTAGEN:	åååå-mm-dd
LAGA KRAFT:	åååå-mm-dd
VERSION:	Antagande
SENAST REVIDERAD:	2017-08-07
GILTIG TILL:	åååå-mm-dd
DOKUMENTANSVAR:	Kommunstyrelsen

ÖVERSIKTSPLAN för Herrljunga kommun

ANTAGANDEHANDLING - 2017-08-14

Översiktsplanen beslutas av Kommunfullmäktige och gäller för hela kommunen

HERRLJUNGA KOMMUN

Våga Vilja Växa

Samrådshandlingen till översiktsplanen togs fram av planeringssekreterare Janna Petersson vid kommunstyrelsens förvaltning.

Arbetsgrupp för planarbetet inför utställning har varit kommunchef Claes Rydberg, tf Bygg- och miljöchef Elaine Larsson, Nämnd- och utredningssekreterare vid administration- och kommunikationsenheten Anthon Gustavsson, GIS-samordnare Marie Svensson och miljöinspektör Claes Eliasson.

Utställningshandlingen har arbetats fram med hjälp av Rådhuset Arkitekter genom arkitekt Lena Andersson.

Bearbetning av planhandlingar inför antagande har gjorts av planeringssekreterare Janna Petersson vid kommunstyrelsens förvaltning

Fotografier är tagna av Herrljunga kommun.

Som bakgrundskarta har lantmäteriets fastighetskarta använts, © Lantmäteriet, Geodatasamverkan.

För redovisning av allmänna intressen i kartor tillhörande kapitlet Hänsyn har underlag hämtats från Länsstyrelsens Geodatakatalog med undantag för underlag till Jordartskarta har hämtats från SGU, Sveriges geologiska undersökning, blockdata till kartan Areella näringar har hämtats från Jordbruksverket och naturvärden i skog på kartan Naturvärden som hämtats från Skogsstyrelsen.

INNEHÅLL

Förord	1
Inledning	3
Uppdraget	3
Funktion och process	3
Läsanvisning	5
Utvecklingsstrategi	7
Vision Växtkraft	7
Utgångspunkter för utvecklingsstrategin	7
Översiktsplanens mål för hållbarhet	11
Herrjungas strukturbild	13
Utvecklingsstrategi för bebyggelse	15
Utvecklingsstrategi för transporter och teknisk försörjning	17
Utvecklingsstrategi för natur och rekreation	19
Användning	21
Användning av mark- och vattenområden	21
Transportsystem	31
Hänsyn	37
Hänsyn till nationella och regionala mål	37
Hänsyn till de allmänna intressena	39
Riksintressen	39
Naturmiljö	39
Kulturmiljö	44
Friluftsliv	47
Besöksnäring	49
Areella näringar	50
Miljö, hälsa och säkerhet	52
Totalförsvaret	59
Samhällsviktig verksamhet	61
Kommunikationer	64

Tematiska delar	67
Tätorter	67
LIS-områden	76
Mellankommunala frågor	81
Infrastruktur	81
Nossan	82
Vindbruk	82
Naturområden	82
Enskilda avlopp	82
Genomförande	83
Tidshorisonter och genomförande	83
Rullande översiktsplanering	83
Medborgardialog	84
Fortsatt arbete	84
Konsekvenser	85
De samlade konsekvenserna	85
Miljökonsekvensbeskrivning - MKB	85
Miljökonsekvenser	88
Hantering av miljökonsekvenser vid fortsatt planering	95
Avstämning mot miljö kvalitetsnormer (MKN)	95
Sociala konsekvenser	98
Ekonomiska konsekvenser	99
Riksintressenas behandling	100

Bilaga: Särskilt utlåtande och Särskild sammanställning

Förord

Vi tar oss an framtiden med entusiasm, kreativitet och målmedvetenhet. Hur vill vi att Herrljunga kommun ska utvecklas från och med nu och fram till år 2035? Vilka är våra drömmar? Hur ska den fysiska planeringen av kommunens yta på 500 kvadratkilometer se ut de närmaste 20 åren?

Översiktsplanen är vår vägledning i den långsiktiga utvecklingen, i vad vi vill uppnå, och den hjälper oss att prioritera i våra beslut, så att vi använder de resurser vi har på bästa möjliga sätt.

Rent konkret svarar planen på frågor som: Hur ska mark- och vattenområdet användas? Hur ska vi nå en långsiktigt hållbar utveckling? Hur ska vi planera på ett kostnadseffektivt sätt?

För Herrljungas del väntar en positiv befolkningsutveckling, inte minst med tanke på vår centrala placering i Västra Götaland och de goda kommunikationsmöjligheterna. Tätorterna Herrljunga och Ljung-Annelund kommer att växa. Inpendlingen ökar jämfört med i dag, och området runt Herrljunga Järnvägsstation kommer på ett mera konkret sätt att utvecklas till kommunens kärna. Kanske kan vi till och med få en regional funktion, som kan bidra med att öka antal arbetstillfällen i vår kommun.

På landsbygden finns också stora möjligheter - kanske kan Molla, med närheten till Borås och tågstopp på Älvsborgsbanan, utvecklas till en ny tätort. Det väl utbyggda fibernätet gör det möjligt att bo och verka i hela kommunen. Den som vill bo enskilt på landet har möjlighet till det.

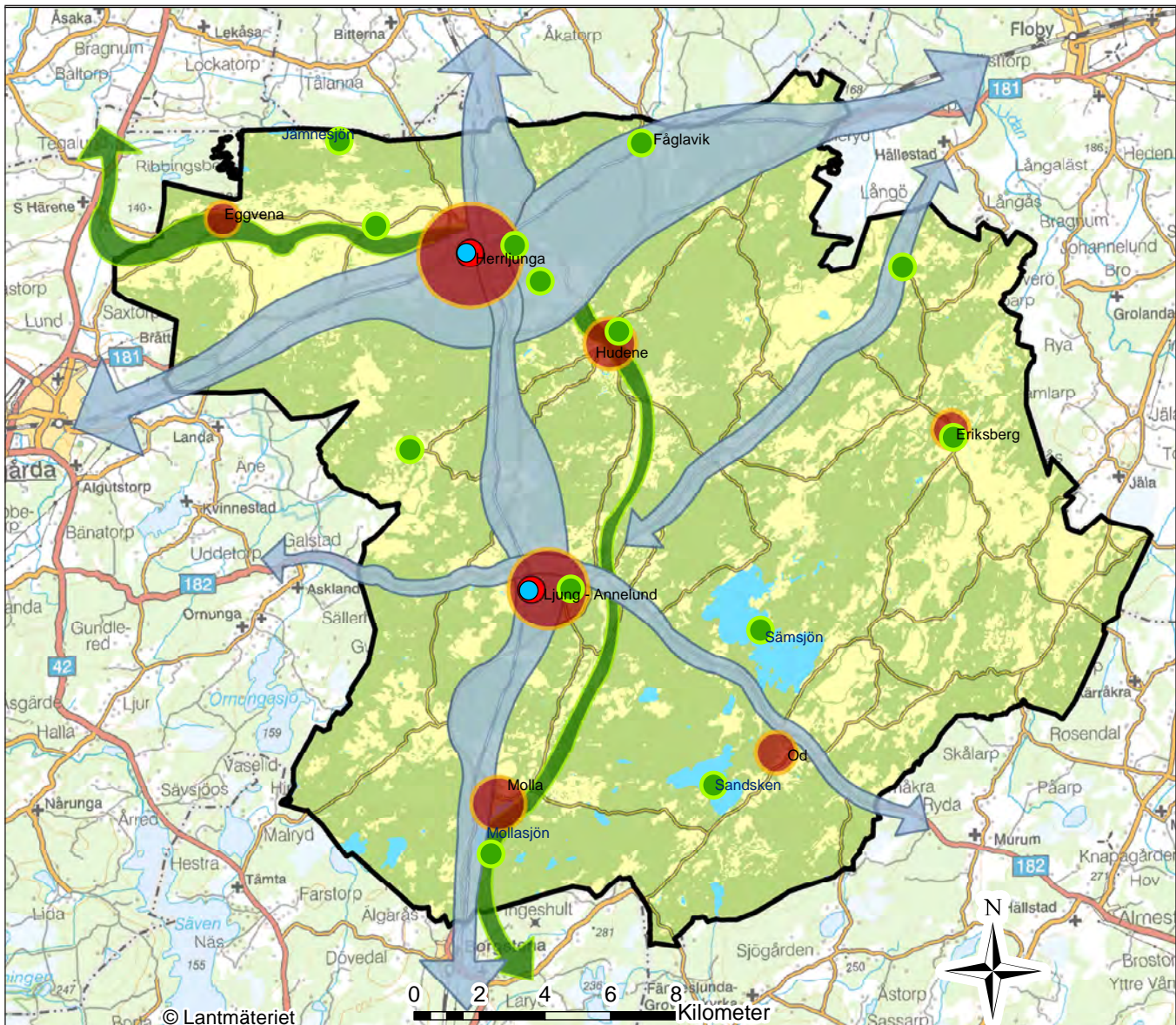
I de små byarna på landsbygden är skolan centrum. Utvecklingsområden skapas kring dessa skolor, och det blir en förutsättning för en dynamisk utveckling både i tätort och på landsbygd. Att varje enskild elev blir sedd och uppmuntrad utifrån sina förutsättningar är den lilla skolans stora fördel, vare sig det handlar om en byskola på landet eller en modern gymnasieskola som Kunskapskällan.

Vi har ett rikt kulturlandskap och en historia att förvalta, och med hjälp av översiktsplanen ska vi göra detta så klokt som möjligt. Naturupplevelsorna – till exempel Fluxfallet och Molla bokskog - ska göras tillgängliga för fler, utan att vi förbrukar dessa resurser. Och det faktum att Fåglavik är födelseplatsen för den helgonförklarade Elisabeth Hesselblad, gör att världens blickar i allt större utsträckning kommer att riktas mot oss.

Hållbarhet, miljömedvetenhet och kostnadseffektivitet är tre ledord inför den framtid som väntar, och som översiktsplanen beskriver. Vi tar oss an framtiden med entusiasm, kreativitet och målmedvetenhet.

Herrljunga 2017-08-14

Johnny Carlsson, Kommunstyrelsens ordförande

Utvecklingsstrategi

Nod, Transporter och teknisk försörjning	Utvecklingsområden, Bebyggelse
Kärna, Bebyggelse	Transportsamband
Värdekärna, Natur och rekreation	Grönt samband

Struktur bilden för Herrljunga kommun visar en långsiktig strategi för kommunens utveckling i grova drag.

Inledning

Översiktsplanering syftar till att ge en samordnad och långsiktig planering av den fysiska miljön. En övergripande strategi för var det ska byggas och hur mark- och vattenområden ska användas är avgörande för att nå en bra helhet och en långsiktigt hållbar utveckling.

I översiktsplanen visar kommunen hur man vill att stad och land ska utvecklas, var det kan och bör byggas, vilka områden som lämpar sig för nya bostäder och verksamheter, var det behövs nya vägar och gång- cykelvägar samt vilka områden som bör sparas för rekreation. I planen beskrivs också vilka hänsyn som bör tas till natur- och kulturvärden samt risk för exempelvis bullerstörningar och översvämningar. Hur kommunen avser tillgodose riksintressen ska redovisas särskilt. Planen täcker hela kommunens yta, men redovisar på en mer detaljerad nivå kommunens vilja gällande mark- och vattenanvändningen i orterna Herrljunga, Ljung-Annelund och Hudene samt vid de föreslagna utvecklingsområdena vid Mollasjön och Sämsjön. Många frågor i översiktsplanen berör fler än oss själva. Dessa frågor ska belysas och samordnas med de berörda och redovisas särskilt.

Att bedöma konsekvenserna av olika alternativ är en viktig del av arbetet. Det ska vara lätt att förstå planens innebörd och såväl miljökonsekvenser som sociala och ekonomiska konsekvenser ska framgå. Konsekvenser av förslaget beskrivs löpande i dokumentet och sammanfattas sist i översiktsplanen.

Uppdraget

Kommunfullmäktige beslutade 2010-10-05 att gällande översiktsplan antagen 2006-06-13 inte längre är aktuell, att en ny översiktsplan med inriktning mot en hållbar utveckling upprättas samt att lokala miljömål formuleras som grund för en ny översiktsplan.

Funktion och process

Översiktsplanen ska bidra till en god miljö och hållbar utveckling. Den vägleder beslut om hur mark- och vattenområden får användas. Den ska hållas aktuell och kan göras mer detaljerad för tätorter och andra delområden. Samråd och miljöbedömningar är viktiga delar i planeringsprocessen.

Samråd med medborgare och myndigheter

När kommunen upprättar eller ändrar en översiktsplan ska man samråda med bland andra länsstyrelsen, regionala organ och grannkommuner. Kommunmedborgarna ska också ges chansen att säga sin mening.

Översiktsplanen har varit ute på samråd mellan 1 juni och 15 september 2016. Under samrådet fanns planförslaget utställt i kommunhuset i Herrljunga och på biblioteken i Herrljunga och Ljung. Efter samrådet har en samrådsredogörelse upprättats där samtliga yttranden sammanfattas och kommenteras. Därefter har översiktsplanen justerats i enlighet med vad som anges i samrådsredogörelsen. Det reviderade förslaget ska nu ställas ut i två månader. Därefter upprättas ett särskilt utlåtande innan det slutliga förslaget antas av kommunfullmäktige.

Ska vara aktuell

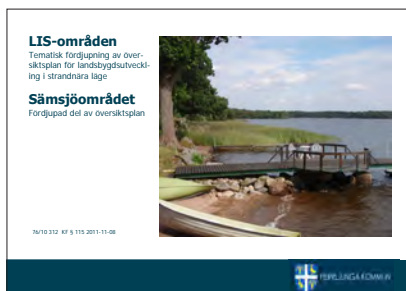
Översiktsplanen ska hållas aktuell. Minst vart fjärde år måste kommunen ta ställning till om den kan gälla ett tag till eller måste göras om. Ett sätt att hålla planen aktuell är att fördjupa den för ett delområde där planeringsbehoven är störst, eller göra ett tillägg för en fråga som saknas eller inte är tillräckligt behandlad. På så sätt hålls planen aktuell genom en rullande planeringsprocess, där uppföljningen leder till successiva ändringar.

Kommunens översiktsplan ÖP 2006 är inaktuell och upphör att gälla när kommunfullmäktige har antagit den nya översiktsplanen och denna har vunnit laga kraft.

Gällande tillägg till översiktsplanen

LIS-områden:

Tematisk fördjupning av översiktsplan för landsbygdsutveckling i strandnära läge – Sämsjöområdet, fördjupad del av översiktsplan, antogs 2011-09-06. I planen redovisas hur en landsbygdsutveckling kan ske inom strandskyddade områden runt Sämsjön. Innehållet i planen är till delar genomfört men planen är i övrigt aktuell.

LIS-områden, Tematisk fördjupning av översiktsplan för landsbygdsutveckling i strandnära läge gäller fortsatt tillsammans med översiktsplanen.

Fördjupningar och tillägg som upphör att gälla

Vindkraften i Herrljunga kommun

Tematiskt tillägg till översiktsplanen med inriktningen vindkraft, antogs 2011-09-06. Planen är delvis inaktuell. I planen föreslås en större utbyggnad av vindkraft i fem områden. Inom två av dessa har Forsvarsmakten restriktioner som innebär att en utbyggnad inte är möjlig. Även inom övriga områden finns vissa restriktioner. De delar av planen som är aktuella har arbetats in i översiktsplanen. Vindkraftplanen kan fortsatt användas som ett underlag vid vindkraftplanering.

Fördjupningar för tätorter

Följande fördjupningar är inaktuella och upphör att gälla:

- Delen **Sämsjön** antagen 1990
- Delen **Ljung-Annelund** antagen 1997
- Delen **Hudene** antagen 2001

Vägleder detaljplanering och bygglov

Översiktsplanen är vägledande för detaljplanering och beslut i enskilda ärenden om byggande och annan användning av mark och vattenområden. Den används som bedömningsunderlag av såväl kommunens egna tjänstepersoner som handläggare på exempelvis länsstyrelsen och domstolar där sådana ärenden överprövas.

Innehållet i översiktsplanen kan inte överklagas

Översiktsplanen är inte bindande, enbart vägledande. Den ger inga rättigheter eller skyldigheter vare sig till myndigheter eller enskilda. I planen vägs och prioriteras olika allmänna intressen mot varandra. Däremot vägs inte enskilda intressen in. Det görs först i detaljplaneringen eller direkt i bygglovsprövningen. Översiktsplanens innehåll kan därför inte överklagas. Det är endast förfarandet när kommunen upprättar översiktsplanen som går att överklaga, det vill säga om kommunen inte följt plan- och bygglagens procedurregler.

Läsanvisning

Översiktsplanen för Herrljunga kommun är strukturerad efter Boverkets nya förslag till ÖP-modell, det vill säga *en struktur för innehållet i en översiktsplan och de begrepp som beskriver innehållet*. Textdokumentet ska läsas tillsammans med översiktsplanekartorna och kan ses som en utvecklad beskrivning av dessa.

Översiktsplanen är indelad i tre huvudkapitel med tillhörande kartor. De tre huvudkapitlen benämns **Utvecklingsstrategi**, **Användning** och **Hänsyn**. Till dessa kommer utöver **Inledning**, som är detta kapitel, även **Tematiska delar**, **Mellankommunala frågor**, **Genomförande** och **Konsekvenser**. I kapitlet konsekvenser ingår Miljökonsekvensbeskrivning (MKB) som en del. Dessutom bifogas **Särskilt utlåtande och Särskild sammanställning**.

Underlag och bilagor

I kapitlet **Hänsyn** beskrivs kortfattat viktiga planeringsunderlag och allmänna intressen som har betydelse för olika avvägningar i den fysiska planeringen. Övriga kommunala planeringsunderlag som i nuläget är aktuella och relevanta och som arbetats in i Översiktsplanen är *Lokala miljömål 2014*, *Energi- och klimatplan 2014*, *Bostadsförsörjningsprogram 2016* samt *Cykelstrategi och hållbart resande 2016*.

Planeringsunderlagen uppdateras kontinuerligt, för besked om aktuella planeringsförutsättningar ska därför digitala verktyg användas. Efter antagande kommer översiktsplanens kartor läggas i kommunens digitala kartdatabas, där underlagen uppdateras kontinuerligt. Detta angreppssätt är en av de stora fördelarna med en digital översiktsplan, vilket förenklar en så kallad rullande översiktsplanering. Kontinuerlig uppdatering av underlag underlättar såväl den dagliga handläggningen inom samhällsbyggnadsprocessen som aktualitetsprövning och eventuell revidering av själva översiktsplanen. I den rullande planeringen behöver endast de politiska ställningstagandena behandlas varje mandatperiod mot bakgrund av de aktuella underlagen. Nya underlag kan innebära att nya ställningstaganden krävs, vilket ska beaktas i aktualitetsprövningen.

Kapitlen

Översiktsplanens tre huvudkapitel **Utvecklingsstrategi**, **Användning** och **Hänsyn** visar tre olika aspekter av översiktsplanen: en långsiktig strategi som anger kommunens önskade utveckling i grova drag; en indelning av kommunens hela yta i olika mark- och vattenanvändningskategorier; och en redovisning av allmänna intressen enligt PBL. De tre kapitlen har underkategorier eller avsnitt som i sin tur delas upp i undertyper, där mer detaljerade beskrivningar av översiktsplanens inriktningar, förslag och hänsyn beskrivs. Där det är tillämpligt redovisas rekommendationer och konsekvenser. I kapitlet **Hänsyn** redovisas även regler, det vill säga bestämmelser som gäller inom området, tillsammans med rekommendationer. Se format i faktaruta till höger.

Lokala miljömål och Energi- och klimatplan är kommunala underlag som har arbetats in i Översiktsplanen.

Översiktsplanens kapitel

Kapitel: Aspekt

Underkategori

Definition: Avsnittsbeskrivande text

Undertyp

Definition: beskrivande text

REKOMMENDATIONER (REGLER)

- I punktform

KONSEKVENSER

- I punktform

Definitioner

Vissa termer och begrepp som återkommer genomgående eller återfinns i kartformatet förklaras nedan. För definitioner av övriga begrepp enligt Boverkets förslag till ÖP-modell hänvisas till Boverkets hemsida.

Nivå

Nivå anges för att tydliggöra ett objekts eller funktions roll på olika geografiska nivåer: regional, kommunal eller lokal

Tidshorisont

Översiktsplanen ger en utblick mot framtidens Herrljunga och visar ett önskat läge ca 20 år framåt i tiden. För att etappindela planen används följande tidshorisonter:

- **Kort sikt:** Cirka 0-8 år. Inom denna tidshorisont avses sådana projekt och åtgärder som beräknas kunna bli påbörjade eller planerade innan översiktsplanen åter måste tas upp för bedömning av om den fortfarande är aktuell.
- **Medellång sikt:** Cirka 8-16 år. Inom denna tidshorisont avses sådana projekt och åtgärder som bedöms kunna bli påbörjade eller planlagda inom andra eller tredje mandatperioden efter översiktsplanens antagande.
- **Lång sikt:** Mer än cirka 16 år. Detta visar en framtidsbild för ett önskat läge vid översiktsplanens tidshorisont år 2035.

Planeringshorisonten på 20 år innebär att nya områden för bostäder och verksamheter som kan täcka behovet de närmsta 20 åren föreslås i översiktsplanen. Översiktsplanens strategier och målbild har också ett än mer långsiktigt perspektiv, vilket innebär att den bebyggelsestruktur som visas i översiktsplanen ska vara lämpad för fortsatt utbyggnad i kommunen även bortom planeringshorisonten.

Täthet

I de fall en särskild strävan finns efter relativt tät eller gles bebyggelse, såväl för stadsmässig bebyggelse som för bebyggelse på landsbygden, kan täthet (tät/gles) användas. Det är ett relativt begrepp som anpassas efter ortens eller bygdens storlek och karaktär.

Rekommendationer

I översiktsplanen beskrivs kontinuerligt vilka kvaliteter kommunen vill uppnå i ett område, om det finns förhållanden som särskilt ska beaktas, etc. I punktform ges vägledning för detaljplanering och för prövning av bygglov och andra tillståndsärenden som rör mark- och vattenanvändning.

Utvecklingsstrategi

Långsiktig strategi för kommunens utveckling i grova drag

Vision Växtkraft

Översiktsplanens mål och strategier utgår från principerna i kommunens vision *Växtkraft*, från 2009, men blickar betydligt längre fram i tiden än visionen, som snart når sin tidshorisont. Enligt visionen ska Herrljunga kommun år 2020 ha en befolkning om 10 000 invånare, samt vara ett samhälle:

- där det är ”gott att leva”,
- som tagit flera steg närmare en långsiktigt hållbar kommun
- med en tydlig och välkomnande VI-känsla i kommunen och
- med ett dynamiskt och lokalt förankrat näringsliv

Fysisk planering kan i olika grad påverka framgången för visionens olika delar. Översiktsplanen är i sin helhet ett strategiskt verktyg för visionens förverkligande, men främst genom **Utvecklingsstrategin** som redovisar kommunens långsiktiga intentioner i grova drag. I detta kapitel lyfts områden, platser och stråk fram dit kommunen vill kanalisera utvecklingsinsatser för att nå visionen, liksom särskilt viktiga samband och de områden som i ett översiktligt perspektiv har de största natur-, och rekreationsvärdena.

Våga Vilja Växa

Utgångspunkter för utvecklingsstrategin

Kommunen och landskapet

Herrljunga kommun omfattar ca 500 km². Landskapet i kommunen är relativt flackt med små nivåskillnader. De lägsta höjderna finns i de nordvästra delarna och högsta i de södra delarna. Från norr till söder förändras höjden från ca + 100 meter (RH2000) till ca + 250 meter. Västra stambanan avgränsar den stora västgötsläppen i kommunens nordvästra del. Här dominerar den bördiga öppna jordbruksmarken. Landskapet i övriga delar av kommunen har en småbruten karaktär som växlar mellan öppna ängs- och hagmarker och partier bevuxna med löv- och barrskog. I kommunens södra delar mot sydsvenska höglandet förekommer de högsta partierna. Här dominerar skogsmarker, mossar och myrmarker. Det största mossområdet utgörs av mosskomplexet Ramlamossen i nordost mot Falköpings kommun.

I kommunens södra del finns några mindre sjöar varav Sämsjön och Sandsken är de största. Ån Nossan är det största vattendraget som flyter genom kommunen från söder till norr och genom Herrljunga tätort och vidare genom jordbruksmarken mot Dättern via Vårgårda, Essunga och Grästorps kommuner.

Kommunen i regionen

Herrljunga kommun är en del av Västra Götalandsregionen. Regionen har bland annat som uppgift att ansvara för sjukvården, att främja tillväxt och hållbar utveckling inom områden som näringsliv, kultur, miljö, infrastruktur, utbildning och turism samt att ansvara för kollektivtrafiken. Regionen är uppdelad i fyra administrativa delregioner, där Herrljunga ingår i Boråsregionen- Sjuhäradsbygdens kommunalförbund. Övriga är Skaraborgs, Fyrbodals och Göteborgsregionens kommunalförbund.

Älvsborgsbanan och Västra Stambanan är regionala stråk som binder ihop regionen via Herrljunga som ett centralt nav för järnvägsnätet. Från Herrljunga nås regionens alla delar med tågtrafik, vilket innebär tillgång till en stor arbetsmarknad såväl som eftergymnasial utbildning och specialiserad sjukvård. Vägnätet i Herrljunga kommun utgörs av länsvägar och mindre allmänna vägar. Avsaknaden av större väg medför att Herrljunga kommun inte har något större flöde av genomresande vägtrafikante. Väster om kommungränsen passerar väg E20, som via Lv 181 är en viktig förbindelse mot Göteborg och Stockholm.

Befolkning

Nuläge, utveckling och mål

I slutet av år 2016 hade Herrljunga kommun ca 9 400 invånare med en positiv befolkningsutveckling. Herrljunga kommun är med sina goda kommunikationsmöjligheter centralt beläget i Västra Götaland med närhet till flera större städer. I globaliseringens och urbaniseringens spår söker sig allt fler människor mot storstäder, vilket för vår region handlar om Göteborg. Göteborgs dragningskraft har inneburit en ökad befolkningssammansättning för kranskommunerna, en utveckling som förväntas fortsätta.

Herrljunga kommun är beläget inom ett rimligt pendlingsavstånd från Göteborg. Detta tillsammans med kommunens rika natur och goda samhällsservice gör kommunen till en attraktiv plats för människors bosättning. De yttre förutsättningarna tillsammans med en god planering av boendemiljöer, både i tätorterna och på landsbygden, bedöms ge förutsättningar för att nå målet om 10 000 invånare år 2020. Med en fortsatt befolkningsökning i samma takt efter år 2020 är det rimligt att anta att invånarantalet kommer uppgå till ca 11 500 inom översiktsplanens tidshorisont år 2035.

Befolkningssammansättning

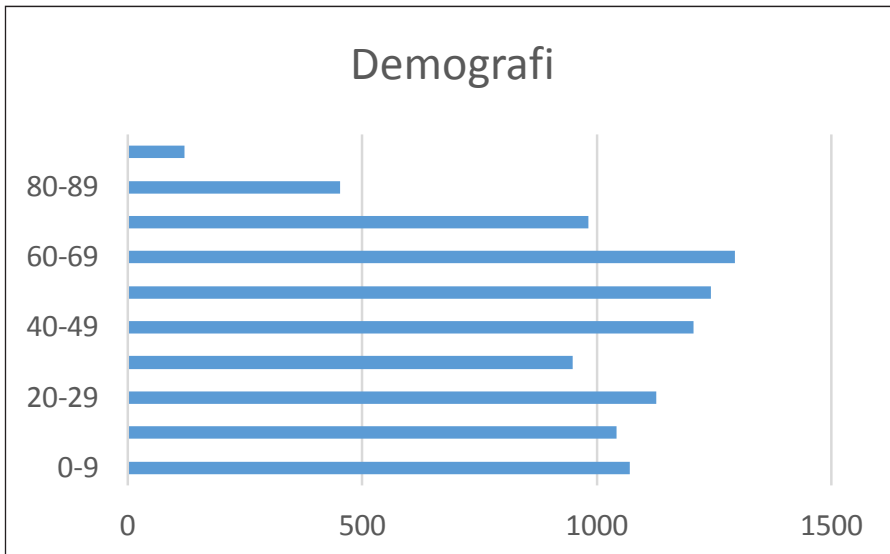
I kommunen finns två större tätorter, Herrljunga och Ljung-Annalund. Drygt hälften av kommunens invånare bor i de båda tätorterna, resterande del bor i mindre orter eller på landsbygden. Antalet invånare har de senaste decennierna varit i stort sett oförändrat, de senaste åren syns dock en viss ökning av invånarantalet.

Bostäder

Idag råder bostadsbrist i Herrljunga kommun, framförallt saknas hyres-

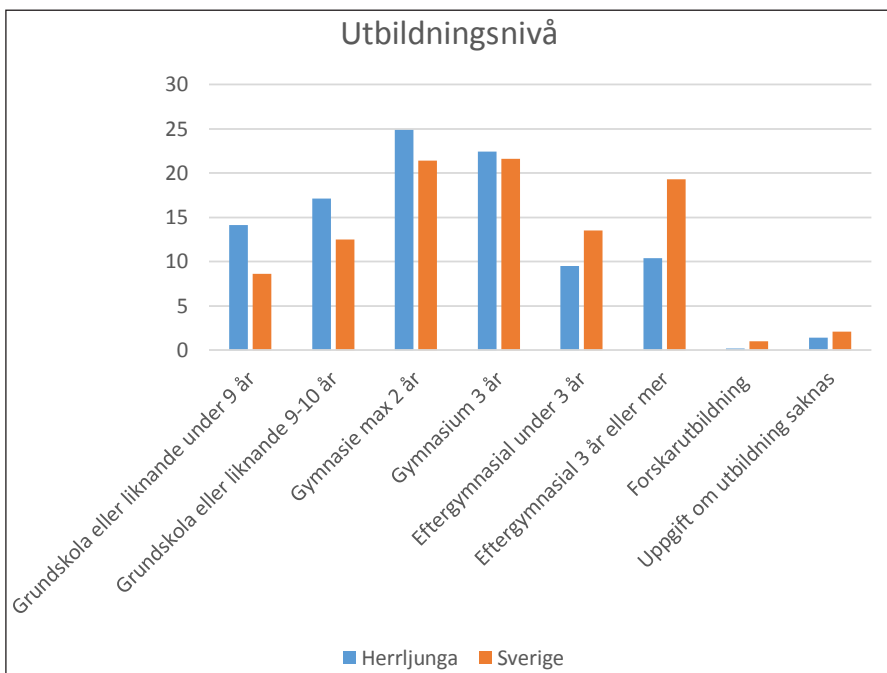
Skolavslutning i Herrljunga

Källa SCB, 2015

Medelåldern för kommunens befolkning är 43,4 år, vilket är högre än riksgenomsnittet på 41,2 år.

Den höga medelåldern hänger främst samman med en stor befolkningsandel i övre medelåldern/pensionsålder 45-70 år samt med att andelen i familjebildande ålder 30-40 år är förhållandevis liten. Vidare är andelen barn och unga 0-20 år relativt stor, om än inte i samma häradsområde som de allra största grupperna.

Källa SCB, 2015

Snittinkomsten år 2014 för arbetsföra invånare och pensionärer var 253 000 kr vilket kan jämföras med riket där snittinkomsten var 283 000 kr.

Utbildningsnivån i Herrljunga kommun är generellt lägre jämfört med riket. Exempelvis är andelen invånare med eftergymnasial utbildning betydligt lägre i Herrljunga kommun än jämfört med riket.

rätter i tätorterna.

Med en befolkningsutveckling som kan förväntas uppgå till ca 11500 invånare år 2035 behövs det mellan åren 2020-2035 byggas ca 750 nya bostäder. Detta innebär att det behövs ca 50 nya bostäder per år, vilket är i enlighet med Herrljunga kommuns antagna *Riktlinjer för bostadsförsörjning*.

Bostadsförsörjningsprogram

Kommunens riktlinjer för bostadsförsörjning är ett separat ärende som

Boendemiljöer i Herrljunga tätort

Herrljunga kommun är den största arbetsgivaren i kommunen

arbetats fram samtidigt som översiktsplanen. Riktlinjerna beslutades av Kommunfullmäktige i april 2016. Huvuddragen i riktlinjerna med störst relevans för den fysiska planeringen sammanfattas nedan:

Rekommendationer för bostadsförsörjning

- Bostadsbyggande ska i huvudsak ske i kommunens tätorter och småorter.
- Bostadsbyggande på landsbygden ska i huvudsak ske i närhet av annan bebyggelse, kollektivtrafikhallplatse , skolor.
- Nya bostäder ska planeras inom gång-/cykelavstånd till tågstation.
- Nya bostäder planläggs i lägen där gång- och cykel utgör det effektivaste transportmedlet till lokala målpunkter.
- Lokalgator planeras så att en nätverksstruktur bildas för fotgängare.
- Bostäder bör blandas med icke störande verksamheter.
- Livsstilsboenden och andra typer av nischade boendeanternativ ska främjas.
- Vid planläggning för nya bostäder och vid bygglovsprövning ska hänsyn tas till eventuell påverkan på skyddade områden.
- Skyddade områden och andra grönområden och natur- och kulturmiljöer ska ses som en resurs för invånarens rekreation och integreras i relevanta planområden för nya bostäder.
- Bostadsområden ska lokaliseras med närhet till service för att minimera framtida transportkostnader för samhället såsom hemtjänst, skolskjuts och i samband med drift och underhåll. Bostäder för äldre och personer med funktionsnedsättning ska ha hög tillgänglighet och ligga i närheten av kommunikation.
- Markvärdet ska vid planläggning och exploatering tas till vara så att platsens ekonomiska potential används effektivt

Näringsliv och arbete

Näringsliv och företagande i kommunen

Inom Herrljunga kommuns gränser fanns år 2015 totalt 4193 arbetstillfällen med Herrljunga kommun som största arbetsgivare. De största näringarna var tillverkning och utvinning (1473 personer), vård och omsorg (491 personer), utbildning (459 personer), jordbruk och skogsbruk (342 personer) och byggverksamhet (313 personer).

Arbetsmarknad

År 2015 var arbetslösheten (åldrarna 15-74 år) 6,9 % i Herrljunga kommun att jämföra med rikets 7,4%. Sysselsättningen bland befolkningen (åldrarna 15-74 år) var år 2015 67,3% i Herrljunga kommun, att jämföra med rikets 66,6%.

Arbetsrelaterad in- och utpendling

In- och utpendlingen till/från Herrljunga kommun sker genom resor

med tåg, bil eller buss. De viktigaste tågstråken ur in- och utpendlings-synpunkt är Västra stambanan, Älvsborgsbanan och Kinnekullebanan. Särskilt viktiga pendlingstråk för in- och utpendling med bil, buss eller yrkestransporter är vägarna 181, E20, 183 och 2516.

De allra flesta som jobbar i Herrljunga kommun bor i kommunen. Arbetspendlingen ut från Herrljunga kommun är något större än arbetsinpendlingen in till kommunen.

Den enskilt största utpendlingskommunen är Borås. Samtidigt sker en stor pendling i stråket mot Vårgårda, Alingsås och Göteborg som tillsammans står för ca 40% (699 personer) av utpendlingen.

Inpendling till Herrljunga kommun sker främst ifrån Göteborg, Alingsås och Vårgårda, som tillsammans står för ca 33% (426 personer) av all inpendling. Därefter följer inpendling från Vara och Borås med ca 15% (200 personer) vardera.

Översiktsplanens mål för hållbarhet

Hållbar utveckling

Begreppet *Hållbar utveckling*, är centralt i översiktsplanen. För att det ska vara möjligt att nå en hållbar utveckling krävs en robust struktur och en långsiktig planering som tar hänsyn till sociala, miljömässiga och ekonomiska faktorer. Kommunen tolkar begreppet hållbar utveckling som:

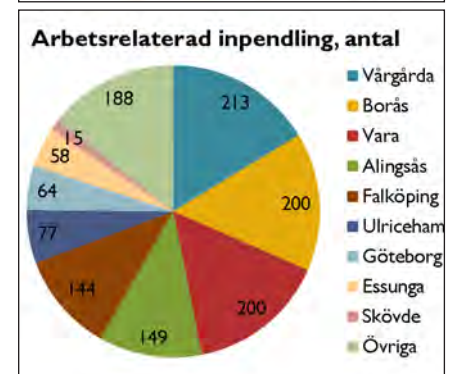
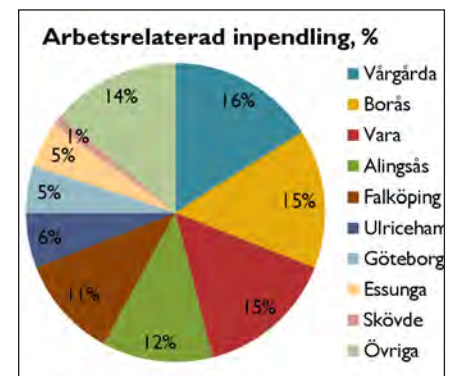
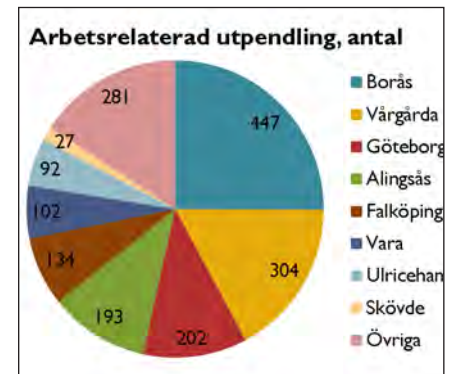
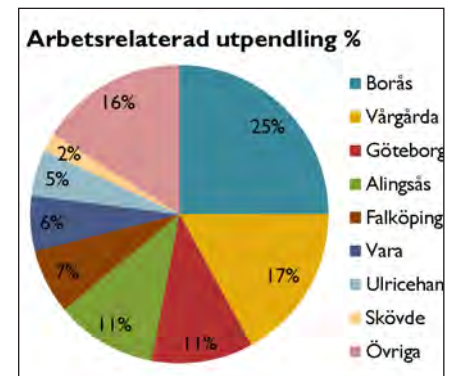
- ett samspel mellan tre dimensioner; den sociala, den ekologiska och den ekonomiska,
- att de tre dimensionerna ska vägas samman,
- att det långsiktiga perspektivet med nästkommande generationer i åtanke ska vara i fokus.

I Herrljunga kommuns lokala miljömål (2014) vägs dimensionerna enligt punkt två samman enligt följande modell:

”den ekologiska/miljömässiga hållbarheten anses överordnad den sociala och ekonomiska därför att den första utgör förutsättning för de två andra”.

I översiktsplanen tillämpas en vidareutvecklad version av definitionen från de lokala miljömålen där ekologin/miljön beskrivs som förutsättning eller *ramen*, ekonomin som *vägen* och den sociala dimensionen som *målet* – vilket stämmer väl överrens med kommunens visionsmål.

På nästa sida beskrivs kommunens mål för fysisk planering utifrån de tre hållbarhetsperspektiven

Källa SCB, 2015

Mål för hållbarhet - miljömässig, ekonomisk och social

Miljömässig hållbarhet

RAMEN

Ur lokala miljömål: *”byar och tätorter planeras och bebyggs på ett sådant sätt att resurser kan användas effektivt, en hållbar livsstil kan gynnas och en god hälsa kan främjas – en bilfri livsstil ska vara möjlig samt gynnas vid planering och byggande”*

- Tätorter förtätas för att behålla och utveckla fördelarna med ett nära samhälle, med tågstationen som nav
- Den mänskliga skalan är utgångspunkt i tätorter
- Parker och grönområden bevaras, tätortsnära natur värderas utifrån dess betydelse för rekreation, människors hälsa och för biologisk mångfald
- Energisnål och klimatanpassad byggnation ökar och kommunens egen produktion är hållbar

Ur lokala miljömål: *”natur- och kulturvärden tas till vara och utvecklas”*

- Naturvärden beaktas och utvecklas i planeringsprocessens alla skeden
- Kulturmiljöer och andra kulturhistoriska värden ses som en resurs i planeringsprocessen

Ekonomisk hållbarhet

VÄGEN

Herrljunga kommuns övergripande visionsmål är att vara 10 000 invånare år 2020, för att det innebär en ökad ekonomisk robusthet genom dels ökade skatteintäkter, dels ökat kundunderlag men också berikande i form av vidgade kunskaper, erfarenheter och kontakter.

- Herrljunga erbjuder så attraktiva boendalternativ att kommunen kan locka inflyttare från övriga regionen och skapa ett positivt flyttningsnett
- Kommunen har en tillräcklig utvecklingsberedskap med resurser för hela samhällsbyggnadsprocessen med aktuella planeringsunderlag och proaktiv strategisk planering

För att ha möjlighet att förverkliga kommunens vision krävs också en välskött kommunal ekonomi.

- Bostäder är lokaliserade med hänsyn till befintligt/planerat serviceutbud så att underlag för detta upprätthålls.
- Markanvändning i tätorter optimeras och exploateringsgrad anpassas efter lägets potential

Social hållbarhet

MÅLET

Med orden ”Lagom, lugnt och lantligt” beskrivs kommunens första inriktningsmål ”Där det är gött att leva” – ”människor i kommunen lever inte bara ett längre utan även ett bättre och friskare liv”. Tredje inriktningsmålet ”Med en tydlig och välkomnande VI-känsla” betonar vikten av sammanhållning och öppenhet för ett hållbart samhälle.

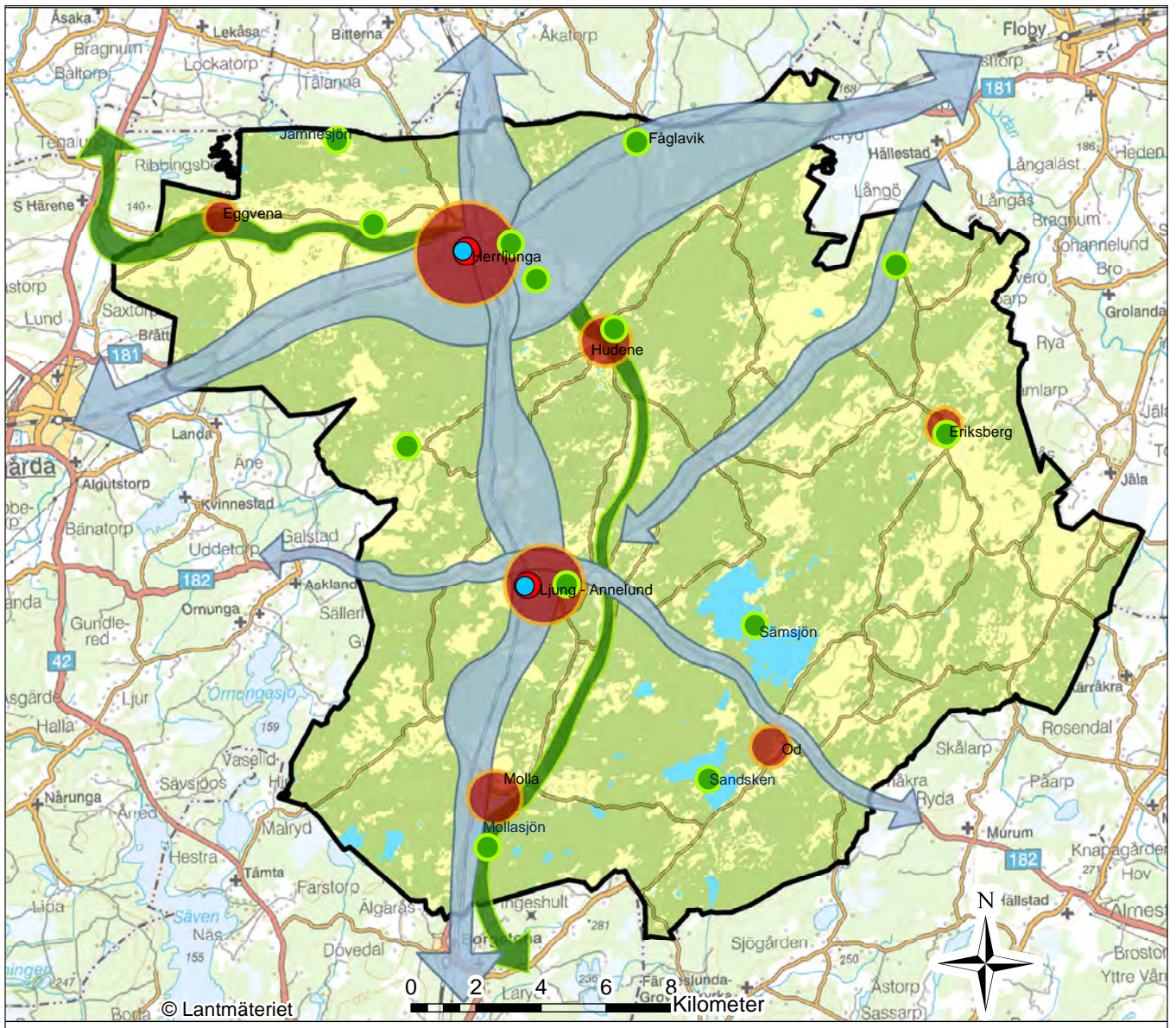
- Kommunens invånare och besökande har goda möjligheter till rörelse i vardagen
- Boende och besökande i kommunen har många chanser att mötas och interagera med varandra

Genom undertecknande av avsiktsförklaring ”För ett Jämställt Västra Götaland 2014-2017” samt en samverkansöverenskommelse med polismyndigheten arbetar kommunen för ett jämställt och tryggt samhälle, detta integreras i den fysiska planeringen med följande målområden för bostadsplaneringen:

- Det offentliga rummet är tydligt definierat och tillgängligt för alla individer och samhällsgrupp
- Den byggda miljön är väl omhändertagen och befolkad och trygg större del av dygnet
- Platser som kan upplevas som otrygga blir färre i takt med förnyelse och nyexploatering

Herrljungas strukturbild

Herrljunga kommuns strukturbild illustrerar övergripande hur visionen Växtkraft kan omsättas i fysisk planering och är ett stöd för prioriteringar och en inriktning mot hållbar utveckling. Utvecklingsstrategin kan sammanfattas som en strävan att bygga vidare på de styrkor som redan finns; att utveckla befintliga orter och byar, förstärka befintliga transportsamband och utveckla viktiga gröna och blå samband. Strategin syftar till att ge förutsättningar för en god hushållning med resurser och en bra grund för att utveckling och tillväxt ska kunna ske på ett kostnadseffektivt sätt

Utvecklingsstrategi

● Nod, Transporter och teknisk försörjning	Utvecklingsområden, Bebyggelse
● Kärna, Bebyggelse	Transportsamband
● Värdekärna, Natur och rekreation	Grönt samband

Övergripande utvecklingsstrategi

Bebyggelse

Enligt strukturbilden ska bebyggelseutveckling koncentreras till tätorterna, till byar med landsbygdsskolor och till platser som pekats ut som områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS-områden). Inom övriga delar av kommunen är inriktningen främst fortsatt brukande av mark och skog, naturvård, friluftsliv och besöksnäring, även om viss bebyggelseutveckling kan ske även här.

Strukturen ger förutsättningar för en tillväxt med ca 2000 nya invånare och ca 750 nya bostäder i kommunen inom översiktsplanens tidshorisont. Bedömningen är att en tredjedel av bostäderna kan tillkomma genom förtätning i Herrljunga tätort, en tredjedel genom utbyggnad i utkanten av tätorten och en tredjedel genom utbyggnad i övriga orter, byar och på landsbygden. Strukturbilden anger även inriktningen för hur kommunen ska växa i ett längre perspektiv, bortom översiktsplanens horisont.

I strukturbilden pekats de centrala delarna av Herrljunga tätort och Ljung-Annalund ut som kärnor. I de båda kärnorna ligger en stor del av kommunens service och bebyggelsen är tätare än övrigt i orterna. Kärnorna är lättillgängliga och har goda förutsättningar för utveckling av en tät och blandad bebyggelse. Centrala Herrljunga har dessutom en mycket strategiskt placering i regionen och kan betraktas som en kärna även i ett regionalt perspektiv.

Transporter och teknisk försörjning

Viktiga transportsamband att bygga vidare på är Västra Stambanan, Älvsborgsbanan, väg 181, väg 183, väg 2516, väg 182, väg 1927 och väg 1848.

Inom kommunen finns två node , Herrljunga station och Ljungs station. Noderna är viktiga knutpunkter i transportsystemet och har därför stor betydelse för bebyggelseutvecklingen.

Natur och rekreation

Det grön- blå stråket längs Nossan är betydelsefullt både ur ekologisk och rekreativ synvinkel och ska stärkas. Utveckling av grönstrukturer längs Nossan kräver god samverkan över kommungränserna.

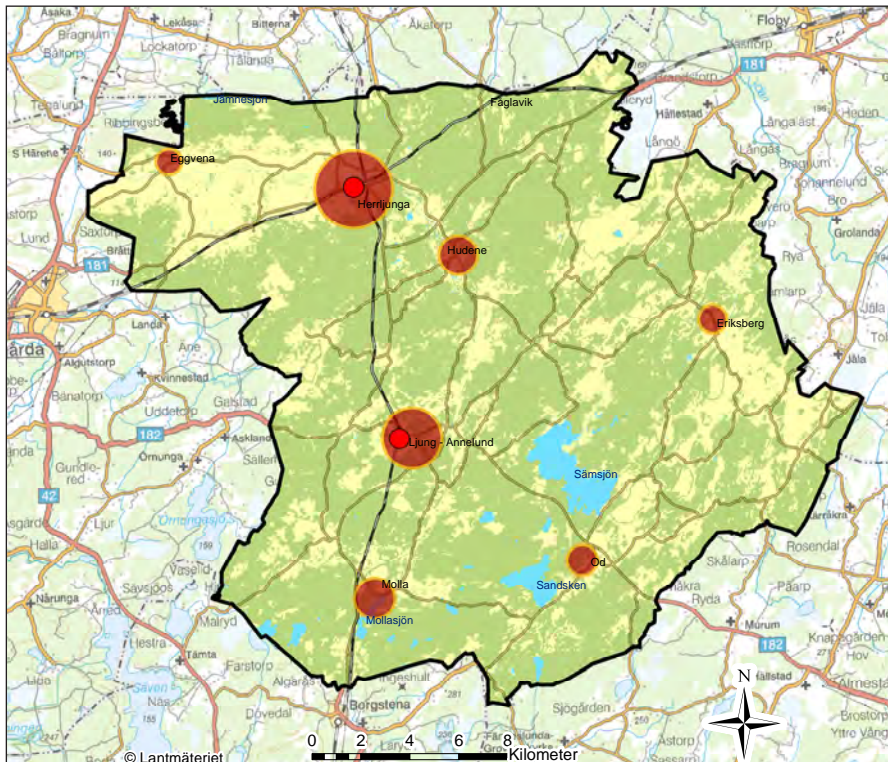
I kommunen finns ett stort antal kulturmiljöer och natu - och friluftsområden. Dessa är viktiga att värna och utveckla tillsammans med transportsamband, så att invånare och besökare får tillgång till kommunens rika utbud av rekreationsområden och andra besöksmål.

Fördjupning av strukturbilden

Strukturbilden ger stöd vid prioriteringar av resurser och satsningar i den fysiska miljön, men även i verksamheter som påverkas av att den fysiska miljön förändras.

I följande avsnitt fördjupas strukturbilden och utvecklingsstrategier för *Bebyggelse*, *Transporter och teknisk försörjning* samt *Natur och rekreation*. I kapitlet Tematiska delar visas även mer detaljerade kartor med strategier för utveckling av orterna *Herrljunga*, *Ljung-Annalund* och *Hudene*.

Utvecklingsstrategi för bebyggelse

Utvecklingsstrategi - Bebyggelse

- Kärna
- Utvecklingsområden

Kärnor

En kärna är ett område där många funktioner samlas och som har särskilt stor betydelse för kommunens framtida utveckling. I kommunen finns två kärnor, de centrala delarna av Herrljunga tätort runt stationsområdet och de centrala delarna av Ljung-Annelund runt järnvägsstationen.

Kärnan i Herrljunga tätort har stor betydelse för offentlig och kommersiell service, näringsliv, boende, pendling och annat resande på kommunal nivå. Kärnan har även betydelse som en järnvägsknutpunkt och mötesplats på regional nivå.

Kärnan runt järnvägsstationen i Ljung-Annelund har betydelse för service och tillgänglighet ur ett kommunalt perspektiv.

REKOMMENDATIONER FÖR KÄRNOR

- Kärnorna ska utvecklas med brukarperspektivet i fokus. Analyser av rörelser, tillgänglighet, funktioner och behov bör göras i samband med planering i kärnorna.
- Kärnornas potential som motor för en hållbar utveckling bör tas till vara genom planering som gagnar hållbart resande. Exempelvis bör gång- och cykelsamband utvecklas, resamband och byten förenkla och bebyggelse som stöder ökat resande med kollektivtrafik främjas.
- Planprogram och gestalningsprogram bör tas fram för kärnorna och anslutande utvecklingsstråk- och områden.
- Exploateringsgraden i kärnorna ska öka genom förtätning. En blandning av olika funktioner ska eftersträvas i kärnorna.

Viktiga funktioner - service av betydelse för bebyggelseutvecklingen

Bebyggelse som skolor, kommunhus, vårdcentraler, bibliotek och äldreboenden har stor betydelse för kommuninvånarnas tillgång till service. Bostäder bör planeras med närhet till service. Utvecklingsbehovet för enskilda funktioner kan behöva beaktas särskilt vid förnyelse. Huvuddelen av servicen i kommunen ligger i Herrljunga och Ljung-Annellund. Utanför tätorterna finns flera skolor och förskolor som har betydelse för en levande landsbygd.

REKOMMENDATIONER FÖR VIKTIGA FUNKTIONER

- Förnyelse i närheten av bebyggelse som har betydelse för invånarnas tillgång till service ska ske med hänsyn till dess nuvarande användning och framtida utvecklingsbehov.
- Lokalisering eller omlokalisering av servicefunktioner ska föregås av en analys av tillgänglighet och behov i ett långsiktigt perspektiv.

Utvecklingsområden

Utvecklingsområden är dels befintlig bebyggelse där kommunen vill se en utveckling eller förtätning, och dels nya områden där det finns goda förutsättningar för utveckling av en tätort eller by. Viktiga kriterier för avgränsning och placering av utvecklingsområden är närhet till service och noder i transportsystemet. I tätorterna utgår utvecklingsområdena generellt från närhet till tågstation. På landsbygden är utvecklingsområdena knutna till befintliga skolor eller närhet till tågstation. I strukturbyden är Herrljunga, Ljung-Annellund, Hudene, Molla, Od, Eriksberg och Eggvena utpekade som utvecklingsområden.

REKOMMENDATIONER FÖR UTVECKLINGSSOMRÅDEN

- Utvecklingsområden är prioriterade för ny bebyggelse.
- Inom större utvecklingsområden ska en analys göras tidigt i planeringsprocessen där behovet av service, exempelvis skolor och förskolor, utreds.

Utvecklingsstråk

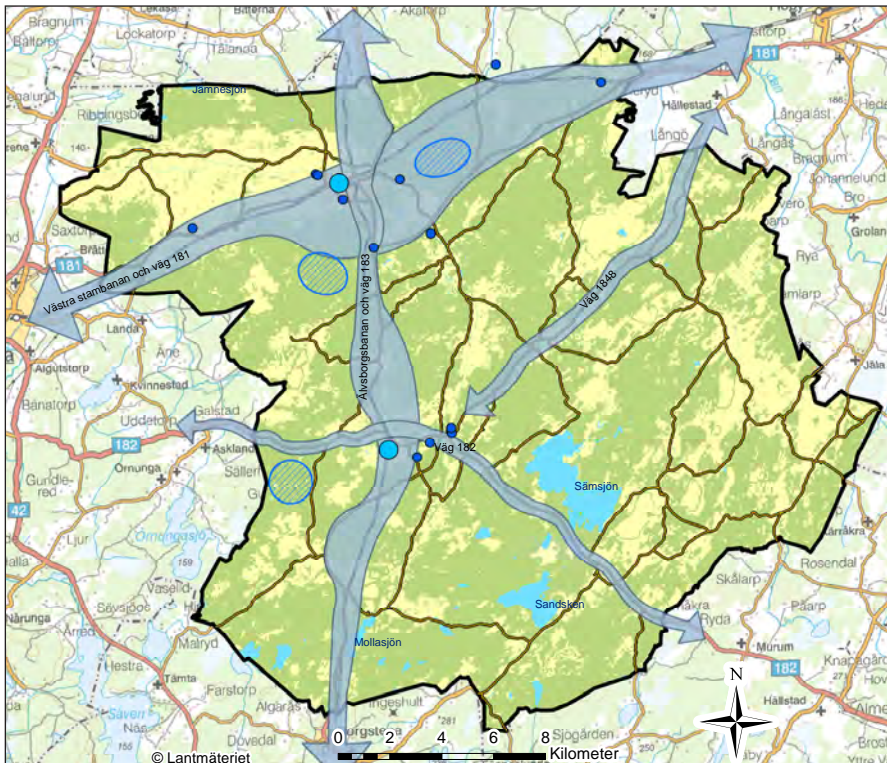
I strategikartorna för tätorterna visas utvecklingsstråk där bebyggelseutvecklingen ska prioriteras, exempelvis i syfte att knyta samman orten, utveckla en sammanhängande miljö eller förbättra förutsättningarna för kollektivtrafik. Se vidare kapitlet [Tematiska delar](#).

KONSEKVENSER

Utvecklingsstrategin för bebyggelse bedöms:

- Stärka sociala värden såsom trygghet och stolthet genom mer folkliv och rörlighet över större del av dygnet samt ökat serviceutbud.
- Stärka stråken för fotgängare och cyklister och stärka kollektivtrafiken i kommunen vilket kan ge förutsättningar för en överflyttning från bilresande till gång, cykel och kollektivtrafikresande. Större andel resor till fots, med cykel och kollektivtrafik kan ge minskade utsläpp från trafik med såväl lokala som globala miljövinster som följd.
- Ge förutsättningar för en resurseffektiv planering, där befintlig service och infrastruktur kan nyttjas. Ge ökat markvärde i tätorternas kärnor.
- Bebyggelseutveckling i utkanten av orterna innebär att obebyggd mark behöver tas i anspråk. Områdena utgörs dels av högklassig jordbruksmark, dels av skog med vissa natur- och kulturvärden samt värden för friluftslivet. Se vidare under [Användning](#).

Utvecklingsstrategi för transporter och teknisk försörjning

Utvecklingsstrategi - Transport och tekniskförsörjning

- Nod
- Viktig funktion
- Utvecklingsområde Vindbruk
- Transportsamband

Långsiktig trafikstrategi

- Utveckla strukturer för hållbart resande lokalt och regionalt:
 - lokalt främjas gång- och cykeltrafik, regionalt främjas tågtrafik
 - vid planering för transport och trafik tillämpas hela-resanperspektiv
- Eftersträva ett tillgängligt transportsystem med social inkludering för långsiktig hållbarhet:
 - alla samhällsgruppers rätt till rörelsefrihet och samhällsdeltagande på lika villkor ska beaktas
 - alla i kommunen ska ha tillgång till ett busutbud av kollektivtrafik, exempelvis Närtrafiken
- Trafikseparering tillämpas olika beroende på sammanhang:
 - i tätortsmiljöer samsas bilister och cyklister, vilka separeras från gående
 - utanför tätort samsas gående och cyklister, vilka separeras från motortrafiken
- Gatunätverket i tätorter ska vara lättorienterat med ett minimum av återvändsgränder:
 - maskvidden (avståndet mellan länkar/korsningar) ska vara lägst för gående, därefter cykelnätet och kollektivtrafikenätet och högst för bilnätet.

Noder

Noder är viktiga knutpunkter i transportsystemet där byte mellan transportslag eller omlastning sker. Det finns två noder i kommunen, *Herrljunga station* och *Ljung station*.

REKOMMENDATIONER FÖR NODER

- Nodernas funktion som resecentra ska stärkas i samverkan med Trafikverket och regionen genom Västtrafik
- Noderna ska vara eller göras tillgängliga för alla resenärsgupper och erbjuda väderskydd. Noderna ska utvecklas med fokus på tillgänglighet, trygghet, trivsel, orienterbarhet och design.
- Vid noderna ska pendelparkering finnas för cykel och bil, där c - kelparkeringar med tak ska ligga närmast nodens centrum. Bilparkeringar bör placeras längs med spåren för att utnyttja den annars svåransända marken.

Transportsamband

Transportsamband är förbindelser som är särskilt viktiga för att skapa, förbättra eller upprätthålla en god tillgänglighet, och dit investeringar i transportinfrastruktur och vidareutveckling av kollektivtrafiken bör kanaliseras. Kartan illustrerar schematiskt behovet av att utveckla eller stärka ett samband. Transportsambanden redovisas transportslagsövergripande, dvs olika slags vägar och järnvägar redovisas tillsammans.

Kommunens viktigaste järnvägsförbindelser är Västra Stambanan och Älvsborgsbanan som korsas i Herrljunga tätort. Även Jönköpingsbanan och Kinnekullebanan är betydelsefulla för Herrljunga då de direkt bidrar till resandeunderlaget för noden Herrljunga med dagens trafikupplägg.

De vägar som har störst betydelse för kommunen är väg 181, 183, 2516,

182, 1927 och 1848.

REKOMMENDATIONER FÖR TRANSPORTSAMBAND

- Kommunen ska arbeta aktivt i regionalpolitiska forum för att lyfta fram utpekade transportsamband i den regionala planen.
- Kommunen ska medverka till att utredningar påbörjas för föreslagna ut- och ombyggnader av vägnätet i kommunen. Kommunen ska driva på och medverka i kommande utredningar, exempelvis åtgärdsvalsstudier som berör utpekade transportsamband.
- Utveckling av utpekade transportsamband ska prioriteras enligt följande: Västra Stambanan, Älvsborgsbanan, väg 181, väg 183, väg 1927 och väg 2516. Av utpekade vägar ska väg 181 särskilt prioriteras.

Viktiga funktioner - anläggningar av betydelse för teknisk försörjning
Avloppsreningsverk, vattenreningsverk, vattentorn, återvinningscentraler, fjärrvärmeverk, ställverk och brandstationer är exempel på tekniska anläggningar som är betydelsefulla för den tekniska försörjningen.

REKOMMENDATIONER FÖR VIKTIGA FUNKTIONER

- Förnyelse i närheten av tekniska anläggningar ska ske med hänsyn till dess nuvarande användning och framtida utvecklingsbehov.
- Lokalisering eller omlokalisering av en teknisk anläggning ska föregås av en analys av behov, funktion och tillgänglighet i ett långsiktigt perspektiv.
- Antalet snabbbladdande laddstationer för elbilar har ökat i regionen. Det vore positivt om kommunens noder, Herrljunga och Ljung-Annalund på sikt fick tillgång till sådana laddstationer.

Utvecklingsområden

Inom kommunen finns tre utvecklingsområden för vindkraft.

REKOMMENDATIONER FÖR UTVECKLINGSSOMRÅDEN

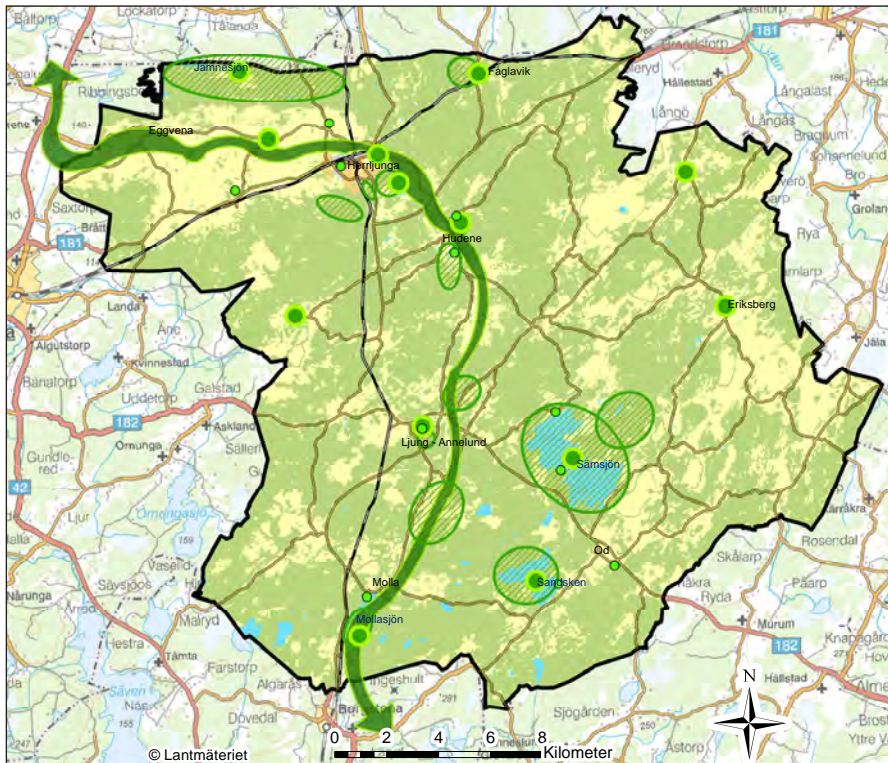
- Inom områdena för vindkraft får inga åtgärder vidtas som kan försvåra utbyggnaden av vindkraftanläggningar.

KONSEKVENSER

Utvecklingsstrategin för transporter och teknisk försörjning bedöms:

- Ge förutsättningar för effektivare transporter och högre tillgänglighet i transportsystemet vilket kan ge både ekonomiska och miljömässiga vinster.
- Stimulera till ett hållbart resande när noder i kollektivtrafiken utvecklas.
- Öka socialt utbyte när fler reser tillsammans. Ge förutsättningar för stärkt identitet för lokalsamhället när noder stärks och utvecklas.
- Möjliggöra utökad produktion av icke fossilberoende el från vindkraft. Utbyggnad av vindkraft bedöms samtidigt innebära påverkan på landskapsbilden samt intrång i skog och våtmarker.
- Öka möjligheterna till kommersiella och kulturella etableringar runt noder.
- Medföra risk för påverkan på natur- och kulturvärden vid nylokalisering av nya vägar. Samtidigt bedöms bullerstörningar, lokala utsläpp och säkerhetsrisker minska vid omlokalisering av vägarna 181, 183 och 1927. Se vidare under Användning.
- Ge god förutsägbarhet och säkrare investeringar vid etablering av tekniska anläggningar.
- Främja övergången till elbilar, vilket kan ge positiva effekter i form av minskade luftföroreningar och begränsad klimatpåverkan.

Utvecklingsstrategi för natur och rekreation

Utvecklingsstrategi - Natur och rekreation

- Viktig funktion
- Värdekärna
- ▨ Utvecklingsområden
- Grönt samband

Värdekärnor

Värdekärnor för natur och rekreation är den del av stora natur- och rekreationsområden där merparten av dess värden är koncentrerade. I kommunen är Mollungens bokskog, Jällbyområdet, Fåglavik, Hudeneområdet, Hackebergsskogen, Föleneområdet, Eriksberg/Mjälldrungaområdet, Sömsjön/Sandskenområdet samt Herrljunga tätort med bland annat Orrholmens föreningsstugor och Haraberget Hembygdspark och Ljung-Annelund med bland annat Tingshuset och friluftsområde värdekärnor för natur och rekreation. Kyrkorna inom kommunen har stor betydelse för kulturlandskapet och i förlängningen för rekreation och besöksnäring. Kyrkorna märks ut i kartan kulturmiljö i kapitlet Hänsyn.

REKOMMENDATIONER FÖR VÄRDEKÄRNOR

- Utpekade värdekärnor ska värnas och utvecklas, exempelvis genom kommunala och statliga bidrag. Genom att utveckla värdekärnorna stärks områdenas värde för friluftsliv och besöksnäring.
- Tillgängligheten till värdekärnor bör utvecklas, exempelvis genom förbättrade transportsamband med bil och cykel som ökar tillgängligheten till områdena och vandringsleder som binder samman värdekärnor med varandra.
- Värdekärnor ska värderas utifrån deras betydelse som bärare av kommunens tradition och identitet.

Viktiga funktioner - anläggningar av betydelse för rekreation

I kommunen finns flera anläggningar och platser som har betydelse för rekreation, exempelvis idrottsanläggningar som fotbollsplaner och idrottshallar, men även iordningställda badplatser och parker.

REKOMMENDATIONER FÖR VIKTIGA FUNKTIONER

- Anläggningar och platser som har stor betydelse för rekreation ska värnas genom god skötsel och säkerställd tillgänglighet.
- Bebyggelseutveckling nära anläggningar för rekreation ska främjas under förutsättning att ny bebyggelse inte påverkar tillgängligheten eller möjligheten att nyttja anläggningen negativt.

Gröna samband

Gröna samband har stor betydelse både ur rekreativ och ekologisk synvinkel. Sammanhängande gröna samband kan ge förutsättningar för människor att röra sig obehindrat i naturen och de kan ha betydelse som spridningskorridorer för växt- och djurliv.

Nossan har stor betydelse som blå- grönt samband för kommunen. Den ekologiska statusen i vattnet behöver förbättras och de gröna sambanden behöver stärkas kring Nossans stränder som helhet. Dessa åtgärder kräver ett utvecklingsarbete i samverkan med övriga kommuner som ligger längs vattendraget.

REKOMMENDATIONER FÖR GRÖNA SAMBAND

- Kommunen ska verka för ett mellankommunalt utvecklingsarbete av de blå- gröna sambanden längs Nossan.
- Gröna samband bör värnas och stärkas där det finns ett sådant behov. Bebyggelse som riskerar att påverka samband negativt ska så långt som möjligt undvikas.

Natur- och rekreationsområden

Inom kommunen finns flera större land- och vattenområden som har stor betydelse för människors rekreation och naturupplevelser samt för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Områdena omfattar även vissa värdefulla kulturlandskap.

REKOMMENDATIONER FÖR NATUR- OCH REKREATIONSOMRÅDEN

- Vid utbyggnad inom eller i närheten natur- och rekreationsområden ska en bedömning göras av eventuell påverkan på områdets värden utifrån ett helhetsperspektiv. Bebyggelse som riskerar att påverka områdenas värden negativt ska så långt som möjligt undvikas.
- Kommunen ska verka för att stärka natur- och rekreationsområden genom en aktiv marknadsföring av naturmiljöer och kulturlandskap som besöksmål.

KONSEKVENSER

Utvecklingsstrategin för natur och rekreation bedöms:

- Ge förutsättningar för att utveckla och stärka rekreationsområden och gröna samband i kommunen, vilket kan främja folkhälsa och social gemenskap när fler ges möjlighet att komma ut i naturen.
- Bidra till att utveckla värdekärnor för natur - och rekreation samt förenkla möjligheten att nå dessa, vilket kan ge förutsättningar för en ökad turism.
- Förbättrade gröna samband kan stärka och utveckla spridningskorridorer för flora och fauna, vilket kan bidra till ökad biologisk mångfald och utvecklade ekosystemtjänster.

Användning

Användning av kommunens mark- och vattenområden

Användning av mark- och vattenområden

I kartan *områdesanvändning* redovisas befintlig och föreslagen mark- och vattenanvändning i kommunen. Beskrivningar och rekommendationer nedan ska läsas tillsammans med kartan.

Stadsbygd

Stadsbygd är områden med bebyggelse av stads- eller tätortsmässig karaktär. Inom stadsbygd finns bostäder samt kontor, handel eller andra verksamheter som kan eller bör ligga nära bostäder, exempelvis skolor.

I användningskartan redovisas tätorterna Herrljunga, Ljung-Annalund och Hudene som stadsbygd. Inom stadsbygd föreslås dels förtätning och komplettering inom befintliga bebyggelseområden, dels utbyggnad på hittills obebyggd mark i utkanterna av Herrljunga och Ljung-Annalund. Herrljunga och Ljung-Annalund ska utvecklas som stationssamhällen, med täta och blandade kärnor. Utgångspunkten för planeringen är att bostadsbebyggelse som tillkommer i orterna företrädesvis ska ligga inom gång- och cykelavstånd från stationslägena. Utbyggnadsområdena bör möjliggöra en blandad bebyggelse, för att nå ett mer differentierat bostadsutbud i kommunen.

Bedömningen är att det genom förtätning i Herrljunga tätort kan tillkomma ca 250 nya bostäder. Därefter föreslås utbyggnad i tätortens utkanter. Utbyggnad föreslås dels i obebyggda skogsområden söder om orten, dels på obebyggd jordbruksmark norr om västra Stambanan, på Vreta Gärde mellan Nossan och Vretavägen och på ett område mellan Nossan och Alingsåsvägen. Vilka avvägningar som gjorts i planen för att motivera föreslagen utbyggnad på jordbruksmark beskrivs i rutan i högerspalten. Utbyggnadsområdena i tätortens utkanter bedöms totalt rymma ca 250 bostäder.

I Ljung-Annalund föreslås efter förtätning dels utbyggnad mellan Ljung och Annalund som kan knyta samman ortens delar, dels utbyggnad i anslutning till stationsområdet direkt väster om järnvägen. Utbyggnadsområdena i Ljung-Annalund bedöms totalt rymma ca 100 bostäder.

REKOMMENDATIONER FÖR STADSBYGD

- All ny bebyggelse ska prövas i detaljplan. Inom områden med gällande detaljplan ska utbyggnad och förändringar ske enligt respektive detaljplans bestämmelser så länge detaljplanen inte ändras.
- Inom befintlig stadsbygd ska förtätning ske där det är möjligt, i första hand genom ianspråktagande av hårdgjorda ytor, i andra hand genom ianspråktagande av grönytor som har begränsad betydelse för rekreation.
- Bostäder ska ha tillgång till natur- eller grönområden för rekreation inom 600 meter.
- I centrala lägen bör bostäder blandas med andra icke störande verksamheter, såsom handel, service och kontor.

Motiv för föreslagen utbyggnad på jordbruksmark

Enligt planförslaget tas obebyggd jordbruksmark norr om Herrljunga tätort i anspråk för utbyggnad av stadsbygd och för utbyggnad av verksamhetsområdet Ölltorp.

Avvägningar har gjorts i planarbetet där flera allmänna intressen har beaktats och där möjligheten till närrekreation och bevarande av områden med höga natur- och kulturvärden har vägt tungt. Åt söder begränsas utbyggnadsmöjligheterna av områden med höga natur- och kulturvärden samt av skogs- och rekreationsområden med idrottsanläggningar, elljusspår, stigar etc. Sydost om orten ligger Orraholmen, som är ett välbesökt friluftsområde där bland annat Natura 2000- området Orraholmen ingår. Sydväst om orten ligger Remmene, som är ett värdefullt odlingslandskap med en stor mängd fornlämningar och som också omfattar den störande verksamheten vid Remmene skjutfält.

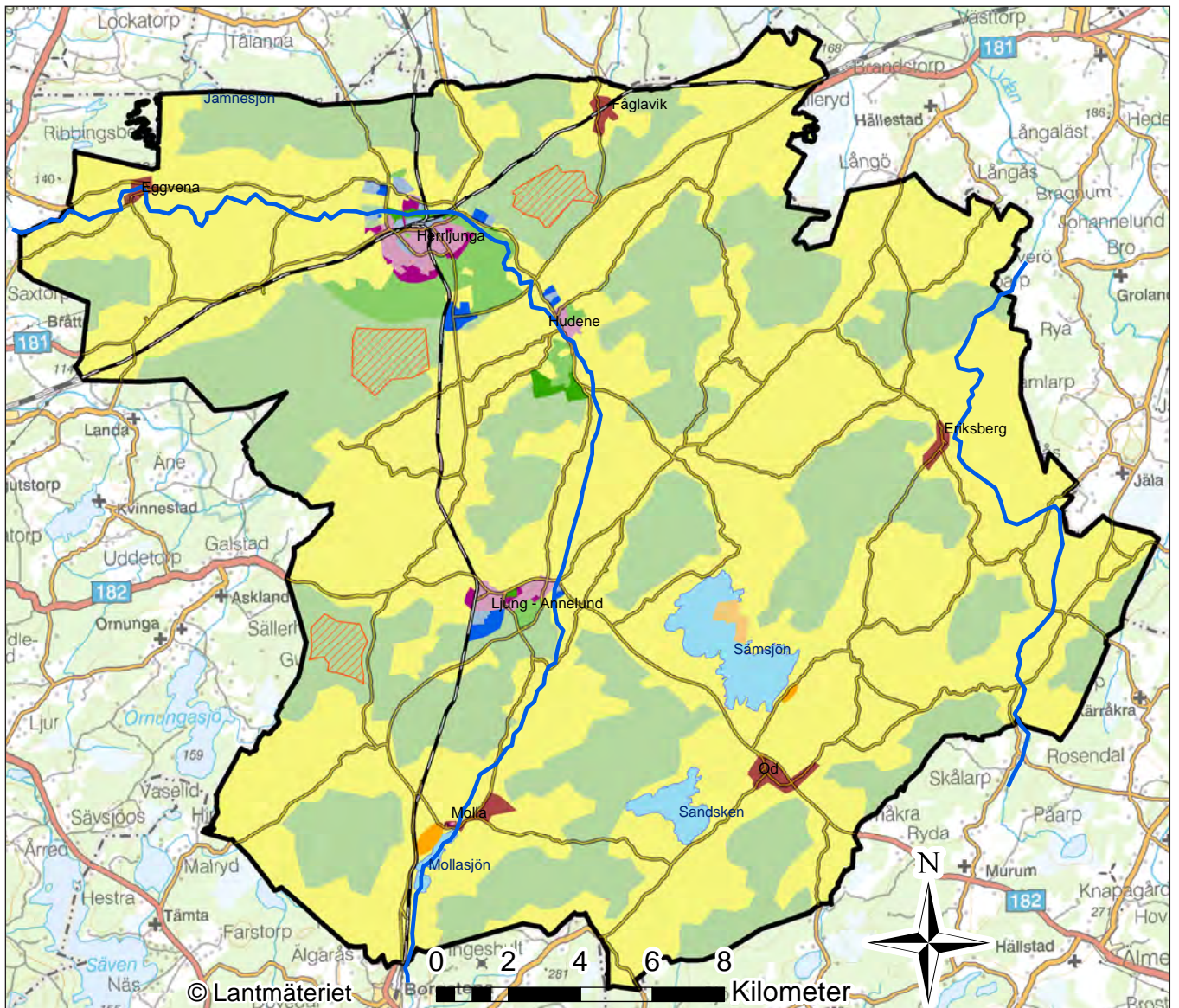
Andra allmänna intressen som vägts in i föreslagen lokalisering av utbyggnadsområden är närheten till Herrljunga station och den offentliga och kommersiella service som finns i kärnan. Målet är att utbyggnad så långt som möjligt ska ske inom gång- eller cykelavstånd från stationsområdet för att underlätta för hållbara resvanor. Även befintlig och planerad infrastruktur har vägts in, där hänsyn behöver tas till framtida sträckning av väg 181 söder om orten och där de norra delarna har fördelar avseende möjligheten att ansluta till det kommunala VA-systemet.

Utbyggnadsområdena på jordbruksmark har avgränsats i storlek utifrån bedömt utvecklingsbehov och annan tillgänglig mark för utbyggnad, för att begränsa de jordbruksytor som tas i anspråk.

- Kvarter ska utformas med tydliga avgränsningar mellan offentliga och privata ytor.
- En god hushållning av mark ska eftersträvas. Vid planering av nya utbyggnadsområden ska ny bebyggelse placeras i direkt anslutning till befintlig för att undvika att orten blir utspridd och osamma - hållen med onödigt långa avstånd och ytor utan funktion.
- Utformning av allmänna platser ska göras med stor omsorg och en tydlig och tilltalande stadsmiljö ska eftersträvas. Allmänna platser ska utformas med full tillgänglighet. Såväl fysisk som social tillgänglighet ska beaktas. En analys över risk för exkludering bör göras vid förslag till förnyelse.
- Inom utbyggnadsområden ska dagvatten så långt som möjligt fördröjas och omhändertas lokalt. Vid förtätning eller komplettering inom befintlig bebyggelse avgörs lämplig dagvattenhantering från fall till fall utifrån de specifika förutsättningarna på platsen.
- Delar av tätorterna är påverkade av buller från trafik på väg och järnväg. Bullerförhållanden ska beaktas vid all planläggning av ny bostadsbebyggelse inom stadsbygd.

KONSEKVENSER FÖR STADSBYGD

- Förtätning och komplettering inom stadsbygd bedöms främst ge positiva effekter ur ett hållbarhetsperspektiv
 - » Fler bostäder och verksamheter i orterna ger förutsättningar för mer liv och rörelse, vilket såväl kan ge bättre underlag för service som att attraktivitet och trygghet i centrum ökar. I samband med att de centrala delarna av orterna kompletteras ges dessutom incitament till att förnya offentliga miljöer som gator, torg och grönytor i anslutning till den tillkommande bebyggelsen, vilket kan ge positiva följd effekter för stadslivet i och kring centrum.
 - » Komplettering i de centrala delarna av tätorterna bedöms främst ge ett tillskott av flerbostadshus. Eftersom kommunen har en stor andel bostäder i småhus, bidrar byggande av flerbostadshus till ett mer varierat utbud av bostäder med olika upplåtelseformer. En mer varierad bostadsmarknad bidrar till att människor med olika behov och förutsättningar lättare kan hitta en bostad.
 - » Förtätning innebär en god hushållning av mark och är effektivt ur ekonomisk synvinkel. Befintlig infrastruktur och service kan i stor grad nyttjas.
 - » Förtätning på hårdgjorda ytor bedöms inte ge några negativa effekter på naturvärden eller rekreation. Förtätning på grönytor med begränsad betydelse för rekreation kan ge vissa negativa effekter, exempelvis genom att ytornas funktion för infiltration påverkas. Dagvattenhantering och skyfall bör beaktas i den fortsatta planeringen. Ytor som verkar ha begränsade rekreativvärden kan ha stor betydelse för barn och unga. Barn är i hög grad beroende av att ytor för lek och andra aktiviteter ligger nära hemmet eller skolan. Barn och ungas perspektiv bör därför särskilt beaktas i samband med att en mer detaljerad inventering av lämpliga ytor för förtätning genomförs. Översiktsplanens rekommendation om 600 meter mellan bostad och rekreationsområden bör vara vägledande i den fortsatta planeringen.
 - » Delar av de områden där förtätning kan bli aktuellt ligger nära järnväg och väg. Det finns risk att bostäder utsätts för störande trafikbuller. Buller behöver beaktas i den fortsatta planeringen så att en god boendemiljö uppnås.
 - » Förtätning tillsammans med förbättringar i gång- och cykelnätet ger närhet mellan olika funktioner. Tillgängligheten till orternas tågstationer till fots och med cykel förbättras, vilket kan ge förutsättningar för en ökad andel pendling med tåg. En ökad kollektivtrafik på järnväg ger positiva effekter både lokalt, i form av minskade luftutsläpp, men också för klimatet i stort. Närhet tillsammans med trygga och säkra gång- och cykelvägar är särskilt positivt för barn och unga, som ges större möjlighet att röra sig och nå olika målpunkter i orten.
- Föreslagna utbyggnadsområden inom skogsmark söder om Herrljunga tätort berör till viss del närrekreationsområden. För utbyggnad norr ut på Vreta Gärde tas jordsbruksmark i anspråk, se vidare under kapitlet Tematiska delar avsnittet Herrljunga tätort.

Användningskarta - Områdesanvändning

— Grönstråk och Vattenstråk	■ Stadsbygd.Ny/ändrad
■ Grönområde.Ny/ändrad	■ Stadsbygd.Oförändrad
■ Grönområde.Oförändrad	■ Vattenområde.
■ Landsbygd, By.	■ Verksamheter.Ny/ändrad
■ Landsbygd, LIS.Ny/ändrad	■ Verksamheter.Oförändrad
■ Landsbygd, LIS.Oförändrad	■ Vindbruk.
■ Landsbygd.	
■ Natur.Oförändrad	

Verksamheter

Inom verksamhetsområden finns industrie, lager och andra verksamheter som är störande, miljöpåverkande, ytkrävande, som genererar tung trafik eller som genererar stora mängder övrig trafi

I kommunen föreslås verksamhetsområden i eller i anslutning till Herrljunga, Ljung-Annelund, Hudene samt kring en framtida fyrvägs korsning mellan väg 181 och 183 vid Bergagärde. Merparten föreslås som utökning av befintliga verksamhetsområden, förutom det föreslagna området vid Bergagärde. Föreslagna områden för verksamheter har valts utifrån närhet till infrastruktur och tätorter, närhet till andra verksamheter samt risk för olika störningar. Utökning av det befintliga verksamhetsområdet Ölltorp, norr om Herrljunga tätort, ligger inom ett område med större sammanhängande jordbruksmark.

REKOMMENDATIONER FÖR VERKSAMHETER

- All ny bebyggelse ska prövas i detaljplan.
- Lokalisering ska ske utifrån den specifika verksamhetens bedömda alstring av tung trafik, övrig trafik, buller och andra störningar samt personaltäthet och möjligheten att nå arbetsplatsen via kollektiva färdmedel eller med cykel.
- I detaljplanen ska krav ställas på gestaltning med utgångspunkt från verksamhetens läge i landskapet och i förhållande till omgivande bebyggelse;
 - » Vid tätortsnära lokalisering ska hänsyn tas till att verksamhetsområdet utgör en del av orten och att många människor rör sig i området. En hög detaljeringsnivå och mänsklig skala ska eftersträvas i gestaltningen.
 - » Vid lokalisering i anslutning till tätorternas infarter ska särskild vikt läggas vid gestaltning då bebyggelsen och dess närområden annonserar samhället och utgör dess entré.
 - » I anslutning till transportstråk kan en mer storskalig utformning vara lämplig för att förbipasserande med högre hastighet ska kunna uppfatta annonseringen.
- Vid prövning av externhandel ska en analys göras av konsekvenser för näringslivet med tillhörande stadsliv och stadsbild. Externhandel som riskerar att på ett betydande sätt negativt påverka handeln i tätorterna ska inte medges.
- Inom utbyggnadsområden för verksamheter ska dagvatten så långt som möjligt fördröjas och omhändertaras lokalt. Verksamheterna bör även i någon mån bidra till lokal energiförsörjning.

KONSEKVENSER FÖR VERKSAMHETER

- Verksamhetsområden föreslås till största delen som utveckling av befintliga områden med god tillgänglighet för transporter och på gång- och cykelavstånd från tätorternas stationslägen.
- Föreslagna verksamhetsområden bedöms inte medföra ökade störningar för boende i någon betydande omfattning. Utvecklingen av verksamhetsområdet Ölltorp är

dock beroende av att väg 1927 får en ny sträckning, för att boende runt vägen inte ska utsättas för ytterligare störningar från tung trafik.

- Inga särskilt värdefulla naturområden eller känsliga kulturmiljöer berörs av föreslagen utbyggnad. Viss utbyggnad föreslås på jordbruksmark, se vidare under kapitlet Tematiska delar, avsnittet Herrljunga tätort.

Grönområden

Grönområden som parker, parkliknande miljöer, naturmark i tätortsmiljö, närreklamationsområden samt anlagda områden för fritidsaktiviteter har stor betydelse för livsmiljön i mer tätbebyggda områden. I kommunen finns grönområden inom och i anslutning till orterna Herrljunga, Ljung-Annelund och Hudene.

I Herrljunga tätort består grönområdena av Stadsparken, Haraberget med hembygdspark, Skoghälla med idrottsplats och elljusspår, Or-raholmen friluftsområde med stigar och möjlighet till fågelskådning samt Herrljunga ridklubbs anläggning. I Herrljunga föreslås ett nytt rekreativområde med promenadstråk och eventuellt en badplats längs Nossan genom tätorten.

I Ljung-Annelund finns Tingshusparken vid järnvägsstationen och Himmelsberget med elljusspår. Ett nytt grönområde föreslås i Mörlanda, som knyter samman tätortens delar.

I Hudene ligger Herrljunga golfklubb och Hyberget med hembygdspark.

I kommunen i övrigt finns inga utpekade grönområden. Boende i mindre byar och på landsbygden har god tillgång till en närreklamation i kommunens många naturområden och rika kulturlandskap.

REKOMMENDATIONER FÖR GRÖNOMRÅDEN

- Utpekade grönområden ska värnas mot andra exploateringsanspråk. Förnyelse i anslutning eller närhet till grönområde bör föregås av konsekvensanalys avseende påverkan på grönområde och anpassas för att minimera påverkan.
- Grönområden ska utvecklas med avseende på fysisk och social tillgänglighet. Trygghetsskapande åtgärder som belysning ska främjas.
- Grönområdenas funktion som infiltrationsytor och för lokala ekosystem ska beaktas.
- Parkmiljöer och andra rekreativområden med kulturvärden har stor betydelse för den lokala identiteten och ska värnas.

KONSEKVENSER FÖR GRÖNOMRÅDEN

- Föreslagna grönområden ligger med god tillgänglighet i förhållande till befintliga och planerade bostäder. Utvecklingen av såväl befintliga som nya grönområden bedöms ge positiva effekter för invånarna i form av ökad tillgång till natur- och rekreativområden, förbättrad folkhälsa när möjligheten till fysisk aktivitet ökar och förbättrade möjligheter till möten mellan människor. En varsam utveckling av befintliga parker med kulturhistoriska värden bedöms stärka de historiska värdena och läsbarheten i tätorterna.
- Föreslaget rekreativområde kring Nossan bedöms stärka och utveckla strandvegetationen. Tillsammans med liknande åtgärder längs andra delar av vattendraget kan utvecklingen av grönområdet bidra till ökad biologisk mångfald och förbättrad vattenkvalitet i vattendraget.
- Utveckling av befintliga och nya grönområden innebär investeringar och kostnader både på kort och lång sikt. Investeringar krävs i samband med att grönområden och parker anläggs eller utvecklas och på sikt tillkommer även kostnader för skötsel. I ett vidare perspektiv bedöms samtidigt attraktiva grönområden inom och i anslutning till tätorterna ge positiva ekonomiska effekter, exempelvis genom att orterna blir mer attraktiva för boende och verksamma, fastighetsvärden ökar och besöksnäringen ges möjlighet att växa.
- Utveckling av grönområden bedöms ge positiva effekter avseende möjligheten att hantera effekterna av ett förändrat klimat, exempelvis avseende infiltration och hantering av skyfall och möjligheten till skugga.

Kor på bete

Landsbygd

I landsbygdsområden ingår jordbruksmark, småbruten mark med bostadsbebyggelse, obrukad mark, mindre fritidshusområden och småbyar samt landsbygdsanknutna verksamheter.

Herrljunga kommun har som helhet en tydlig identitet som landsbygdskommun. Ungefär hälften av invånarna bor i tätorterna och den andra hälften på landsbygden. En samverkan mellan *Stadsbygd* och *Landsbygd* måste ske för att kommunen ska förbli en bärkraftig och levande landsbygdskommun. Det är därför nödvändigt med utveckling både inom tätortsdelarna och på landsbygden. Mot bakgrund av detta är inriktningen i översiktsplanen att en utveckling av landsbygden ska ske utifrån väl avvägda bedömningar avseende lokalisering av nya etableringar av bostäder och verksamheter.

Inom kommunens landsbygdsområden finns ett stort antal områden med natur- och kulturvärden. Det småbrutna landskapet är ålderdomligt och småskaligt och har ett värde som kulturlandskap i sin helhet. Det hyser också natur- och kulturvärden på lokal nivå. I odlingslandskapet finns exempelvis småbiotoper, lövskogsområden, äldre träd och fornlämningar. Inom de nordvästra delarna av kommunen utgörs landsbygden av sammanhängande högklassig jordbruksmark. I detta avsnitt ges generella rekommendationer för landsbygd. Byar och LIS-områden behandlas i särskilda avsnitt nedan.

REKOMMENDATIONER FÖR LANDSBYGD

- Nya enstaka bostäder och mindre bebyggelsegrupper kan prövas utan detaljplan. Bebyggelsen bör placeras så att befintligt vä - nät kan nyttjas. Vidare bör bebyggelsen placeras i randen mellan jordbruksmark eller på höjdparter så att jordbruksdriften inte försvåras.
- Utanför kommunalt verksamhetsområde för VA ska avlopp lösas genom enskild eller gemensam anläggning. Normal skyddsnivå gäller i större delen av kommunen, bedömning sker i varje enskilt fall enligt miljöbalken.
- Runt vägar, järnvägar och kraftledningar råder särskilda restriktioner avseende bostäder och annan bebyggelse, se kapitlet [Hänsyn](#).
- Inom landsbygd finns skyddade natu - och kulturmiljöer, riksintresseområden, områden med övriga natur- och kulturvärden samt områden med andra restriktioner som kan påverka möjligheten att bygga inom vissa områden eller som kan behöva beaktas i samband med lokalisering och utformning av bebyggelse, se kapitlet [Hänsyn](#).

Landsbygd - by

Eggvena, Fåglavik, Eriksberg, Od och Molla pekas ut som byar på landsbygden. I Eggvena, Eriksberg, Od och Molla finns skolor, som har betydelse för utvecklingen på landsbygden på en strategisk nivå. Inom och runt dessa tre byar vill kommunen främja en viss bebyggelseutveckling för att bibehålla skolornas funktioner och för att ge förutsättningar för landsbygden att leva vidare.

REKOMMENDATIONER FÖR LANDSBYGD - BY

- Kompletteringar av bebyggelsen med nya enstaka bostadshus eller verksamheter inom byar kan prövas utifrån allmänna lämplighetsprinciper med särskild hänsyn till natur- och kulturmiljövärden.

Landsbygd - LIS

Med LIS avses landsbygdsutveckling i strandnära lägen. Enligt PBL kan kommunerna redovisa lämpliga områden i översiktsplanen, där det kan betraktas som ett särskilt skäl att ta strandskyddsområden i anspråk för byggnader, verksamheter, anläggningar eller andra åtgärder som kan bidra till utveckling av landsbygden. Redovisningen ska vara vägledande när dispenser prövas och när strandskyddet upphävs.

Kommunen tog år 2011 fram en LIS-plan för Sämsjön. I LIS-planen pekas flera LIS-områden vid Sämsjöns nordöstra strand ut. Detaljplaner har upprättats för huvuddelen av utpekade LIS-områden och strandskyddet har upphävts i detaljplanerna. Ett område från LIS-planen, vid Sämsholm, har inte detaljpanelagts och redovisas som LIS-område i användningskartan. Området omfattar både befintliga fritidshus som kan omvandlas till helårshus och ny bebyggelse. Fritidshusbebyggelse får omvandlas för helårsboende först efter anslutning till godkänd gemensam avloppsanläggning.

I översiktsplanen föreslås två nya LIS-områden, ett vid Örum vid Sämsjöns sydöstra strand och ett vid Mollasjöns nordvästra strand. Föreslagna LIS-områden beskrivs mer utförligt i kapitlet Tematiska delar, avsnittet LIS-områden.

REKOMMENDATIONER FÖR LANDSBYGD - LIS

- All ny bebyggelse ska prövas i detaljplan.
- Såväl ny bebyggelse som bebyggelse i befintliga fritidshusområden där det ges möjlighet till åretruntboende ska anslutas till godkänd avloppsanläggning.
- Dagvatten ska så långt möjligt omhändertas lokalt.

KONSEKVENSER FÖR LANDSBYGD

- Inom delar av landsbygden är kollektivtrafiken begränsad och avstånden till hållplatser långa. Utbyggnad på landsbygden riskerar att öka bilberoendet, vilket kan ge negativa effekter både lokalt, i form av ökade luftsläpp, och för klimatet i stort. De negativa effekterna kan på sikt begränsas om fordon drivna av fossila bränslen kan ersättas av alternativ med mindre miljöpåverkan, eller om efterfrågestyrda kollektiva transportsystem kan utvecklas. Bebyggelse i otillgängliga lägen kan även ge ökade kostnader för kommunal service som skolskjuts och hemtjänst.
- Påverkan på natur- och kulturvärden, friluftsliv och jordbruk är i stor grad beroende av hur bebyggelsen placeras och utformas. Olämplig placering av bebyggelse i eller i anslutning till värdefulla naturområden eller kulturmiljöer eller på jordbruksmark kan ge förhål-

landevis stora konsekvenser. Om bebyggelsen i stället placeras med hänsyn till värdena efter att en avvägning gjorts mellan olika intressen kan spridd bebyggelse tillkomma utan att någon negativ påverkan behöver uppstå på landskapet. Rådgivning och bedömningar i samband med bygglov och förhandsbesked kan ytterligare motverka negativa konsekvenser.

- Att landsbygden ges möjlighet att utvecklas har stor betydelse för att upprätthålla goda sociala förhållanden i glest befolkade delar av kommunen. Med utveckling ges förutsättningar för bibehållet underlag i kommunens landsbygdsskolor. Den sociala gemenskap som ett boende på landsbygden kan erbjuda är också beroende av utvecklingsmöjligheter och viss valfrihet. För att näringar som jordbruk och skogsbruk ska kunna drivas vidare kan också ny bebyggelse för exempelvis generationsskifte behöva tillkomma.

Vindbruk

Inom kommunen finns tre utvecklingsområden för vindkraft, Fjäremo - sen, Lommamossen och Kesemossen. Vindbruksområdena är hämtade från kommunens *Vindbruksplan* från 2011. Denna är inte längre aktuell i sin helhet och därför införlivas de delar som fortfarande kan gälla i översiktsplanen. Detta gäller tre av fem områden från Vindbruksplanen, som i övrigt kan användas som ett planeringsunderlag i de avseenden där ställningstaganden i ny översiktsplan inte motsäger uppgifterna.

REKOMMENDATIONER FÖR VINDBRUK

- Inom områdena reserverade för utbyggnad av vindbruk får ingen ny bebyggelse eller andra anläggningar tillkomma som kan försvåra utbyggnaden.
- De utpekade vindbruksområdena är i första hand avsedda för storskaliga vindkraftanläggningar. Med en maximal utbyggnad bedöms områdena rymma:
 - » **Fjäremossen**, medelstor anläggning (totalhöjd max 120 meter) med 5-7 verk.
 - » **Lommamossen**, stor anläggning (totalhöjd över 150 meter) med 3-4 verk.
 - » **Kesemossen**, stor anläggning (totalhöjd över 200 meter) med 4-5 verk.
- Utbyggnad av vindkraft kan komma i konflikt med Förvarets intressen. Tidigt samråd ska ske med Försvarmakten i samband med planering av vindkraftutbyggnad i utpekade vindbruksområden. Samråd ska även ske med andra berörda flygplatser vars MS ytor kan beröras, se kapitlet [Hänsyn](#).
- Småskaligt vindbruk, såsom gårdsverk och medelstora anläggningar med mindre verk uppmuntras i områden utan intressekonflikt, se kapitlet [Hänsyn](#). Rekommendationer om respektavstånd och restriktioner beskrivna i vindbruksplanen ska följas.
- Tidig kontakt ska tas med kommunen och övriga berörda vid planering av vindkraftutbyggnad, oavsett storlek på anläggningen.

KONSEKVENSER FÖR VINDBRUK

- Vindkraft är en förnybar energikälla. En utbyggnad av vindkraft kan bland annat bidra till minskad klimatpåverkan, renare luft och minskade utsläpp av ämnen som är skadliga för såväl människor som för miljö.
- Vid etablering av vindkraftverk finns risk för buller - verkan för närboende. Ett avstånd om 500 meter mellan bostad och område för vindbruk har tillämpats för att undvika störningar.
- Samtliga föreslagna vindbruksområden ligger på mossar. Det finns risk för påverkan på våtmarker och mindre vattendrag med höga naturvärden när vägar och vindkraftverk anläggs. Lämplig placering av dessa behöver utredas vidare i samband med fortsatt planering och prövning.
- Inom Fjäremossen finns risk för påverkan på kulturmi - jön och höga naturvärden kring Remmene. Området är redan påverkat av buller från Remmene skjutfält, vilket måste beaktas när bullerpåverkan bedöms i den fortsatta planeringen.
- Vid etablering av vindkraft inom området Lommamos - sen behöver eventuell påverkan på fågellivet i fågel - skyddsområde vid Ekesjön utredas vidare. Fördjupad analys kan även behövas för att utreda riskerna vid lokalisering av vindkraftverk i närheten av Västra Stambanan.
- Vid etablering av vindkraft inom området Vesene behö - ver en analys av påverkan på landskapsbilden göras.

Natur

Inom områdesanvändningen *Natur* finns skoga, våtmarker och annan naturmiljö utanför tätort med begränsad tillgång till infrastruktur och med ett fåtal bostadshus. Naturmarken ligger till delar inom naturreservat eller riksintresse för naturvård. Inom områdena finns även andra naturvärden, exempelvis våtmarker och sumpskogar, se kapitlet Hänsyn. Inom naturområden gäller restriktivitet mot ny bebyggelse.

REKOMMENDATIONER FÖR NATUR

- Bygglov ska prövas restriktivt. Inom områden där inga starka allmänna intressen finns kan en viss komplettering medges i närheten av eller i anslutning till befintlig bebyggelse och infrastruktur.
- Alla plan- och lovärenden inom *Områden av betydelse för försvarsmakten* enligt MB 3 kap 9 § - *övriga influensområden* ska remitteras till Försvarsmakten, se kapitlet Hänsyn, avsnittet Totalförsvaret.

KONSEKVENSER FÖR NATUR

- Konsekvenserna för områden utpekade som Natur bedöms bli mycket begränsade. Med en restriktiv hållning till bebyggelse ges förutsättningar för att såväl naturvärden som näringen i form av skogsbruk kan bevaras och utvecklas.
- Områdesanvändningen Natur överlappar de tre områdena med användningen vindbruk, se användning Vindbruk.

Vattenområden

Det tre största sjöarna Sämsjön, Sandsken och Mollasjön pekas ut som vattenområden. Övriga sjöar ingår i mark- och vattenanvändningen Landsbygd. Vid sjöarna gäller utökat strandskydd 200 meter från strandlinjen. Det innebär att land- och vattenområden inom 200 meter från strandlinjen omfattas av strandskydd. Längs Sämsjöns stränder finns två kommunala badplatser och en mindre småbåtshamn. Kommunal badplats finns också vid Sandsken.

Inga nya större anläggningar som t ex nya småbåtshamnar, föreslås i vattenområden. Utbyggnad av mindre bryggor och anläggningar kan bli aktuellt och ska då prövas enligt nedan.

REKOMMENDATIONER FÖR VATTENOMRÅDEN

- Vid eventuell utbyggnad i vattenområden med exempelvis bryggor och andra anläggningar för bad- och båtplatser kan en prövning enligt MB 11 kap - Vattenverksamhet samt strandskyddsdispens enligt MB 7 kap, komma att krävas.

KONSEKVENSER FÖR VATTENOMRÅDEN

- Inga åtgärder föreslås i vattenområden. Utveckling inom föreslagna LIS-områden i anslutning till Sämsjön och Mollasjön kan påverka sjöarna med anslutande vattendrag, se vidare under Tematiska delar, avsnittet LIS-områden.

Vattenstråk

Ån Nossan är Herrljungas mest betydelsefulla vattenstråk. Nossan passerar genom kommunen i nord-sydlig riktning via Herrljunga tätort, där ån viker av västerut mot det bördiga jordbrukslandskapet runt Eggvena. På sträckan norr om Ölanda råder 100 meter strandskydd på ömse sidor om Nossan. Runt Nossan i Herrljunga tätort föreslås ett rekreativsområde med stigar och här kan också en ny badplats tillkomma.

I öster passerar Lidan genom kommunen. På sträckan norr om Eriksberg råder 100 meter strandskydd på ömse sidor Lidan.

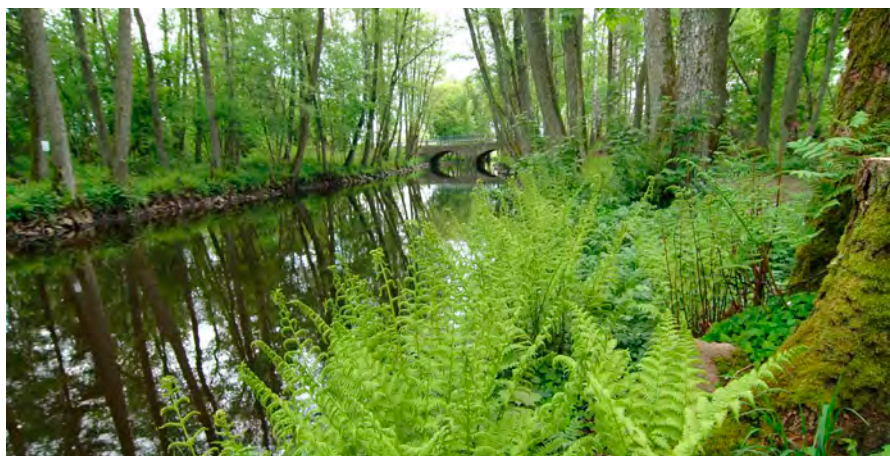
REKOMMENDATIONER FÖR VATTENSTRÅK

- Vid planering runt vattenstråken ska en bedömning göras av översvämningrisker samt risk för ras och skred. Risker ska särskilt uppmärksammas inom 100 meter från vattendragen.
- Runt Nossan ska åtgärder som återställer strandvegetationen uppmuntras.
- Vid utbyggnad i vattenområdet med exempelvis bryggor kan en prövning enligt MB 11 kap - Vattenverksamhet samt strandskyddsdispens enligt MB 7 kap, komma att krävas.

KONSEKVENSER FÖR VATTENSTRÅK

- Nossan passerar orterna Herrljunga, Ljung-Annellund och Hudene, där en förtätning och komplettering med nya bostäder och verksamheter föreslås. Nossan är en vattenförekomst med MKN. Det finns risk för påverkan på Nossan om fler hårdgjorda ytor tillkommer och mängden dagvatten som rinner orenat och med högre hastighet mot vattendraget ökar. I takt med att fler bebyggelseområden tillkommer runt Nossan, inom kommunen och i andra kommuner längs vattendraget, finns risk för kumulativa effekter som är svåra att bedöma. För att begränsa påverkan behöver lokala lösningar för dagvattenhantering, exempelvis fördröjning, infiltration och rening tillskapas inom samtliga utbyggnadsområden i orterna längs Nossan.

- Påverkan av föreslagen badplats i Nossan är svår att bedöma då det inte finns något förslag till läge, utformning eller omfattning av badplatsen. Påverkan på vattendraget behöver utredas i samband med prövning för vattenverksamhet.
- Åtgärder för att återställa strandvegetation runt vattenstråken bedöms ge positiva effekter för dju- och växtliv i vattendragen med strandzoner. Ökad strandvegetation kan även bidra till att förbättra vattenkvaliteten och ge bättre förutsättningar för friluftsliv och rekreation längs vattendragen. Ökad möjlighet till rekreation kan ge positiva effekter på människors hälsa och välbefinnande.

Nossan är kommunens största vattenstråk.

Transportsystem

I kartan *Transportsystem* redovisas befintliga och föreslagna järnvägar, vägar och gång- cykelvägar. Beskrivningar och rekommendationer nedan ska läsas tillsammans med kartan.

Kollektivtrafik

Järnvägarna Västra Stambanan och Älvsborgsbanan med fyra stationer inom kommunen utgör stommen i kollektivtrafiken. Utvecklingsstrategin för översiktsplanen utgår till stora delar från kommunens goda tillgång till kollektivtrafik med tåg, som ger Herrljunga en bra tillgänglighet i regionen. Den huvudsakliga utbyggnaden av bostäder och arbetsplatser inom kommunen ska ske inom gång- eller cykelavstånd från järnvägsstationer. I översiktsplanen föreslås bebyggelseutveckling vid Molla, delvis i syfte att ge bättre underlag för befintliga stationer med lågt resandeunderlag. Gång- och cykelvägar ska byggas ut för att fler ska få möjlighet att nå stationerna till fots eller med cykel. Inom övriga delar av kommunen är inriktningen att kommunen ska verka för ökad tillgänglighet till Närtrafiken.

Gång- och cykeltrafik

Gång- och cykelvägnät finns i tätorterna Herrljunga och Ljung-Ann - lund, samt i mindre utsträckning även i Hudene och Molla. Gång- och cykelvägnätet behöver byggas ut, i synnerhet på landsbygden. I kartan redovisas föreslagna sträckningar för gång- cykelvägar och i vilket tidsperspektiv dessa bör ges prioritet för utbyggnad.

Utbyggnaden syftar till att knyta samman landsbygd, byar och tätorter med trafiksäkra gång- och cykelförbindelser för att öka tillgängligheten till kommunens noder och kärnor. Utbyggnaden syftar även till att öka tillgängligheten från tätorterna till landsbygd och natur- rekreationsområden. Även inom tätorterna föreslås att gatunätet för gång- och cykeltrafik byggs ut och förbättras.

REKOMMENDATIONER FÖR GÅNG- OCH CYKELTRAFIK

- Längs utpekade sträckningar för utbyggnad för gång- och cykeltrafik får ingen ny bebyggelse eller andra anläggningar som kan försvåra utbyggnaden av gång- cykelvägen tillkomma.
- Kommunen ska dra nytta av de statliga och regionala bidrag som kan sökas för att förbättra och bygga ut gång- och cykelvägnätet. Kommunen bör ta stöd i regionala styrdokument, så som cykelstrategi, vid sidan av egna analyser och förslag.
- Utbyggnad av infrastruktur för gång- och cykeltrafik ska kombineras med så kallade Mobility Management (Hållbart resande) -åtgärder för att maximera nyttan av investeringen.
- Gång- och cykeltrafikanterens perspektiv ska vara vägledande vid utformningen av gaturummet och andra offentliga miljöer inom tätort.
 - » Strukturer som jämställer villkoren för fotgängare, cyklister och bilister ska införas successivt.

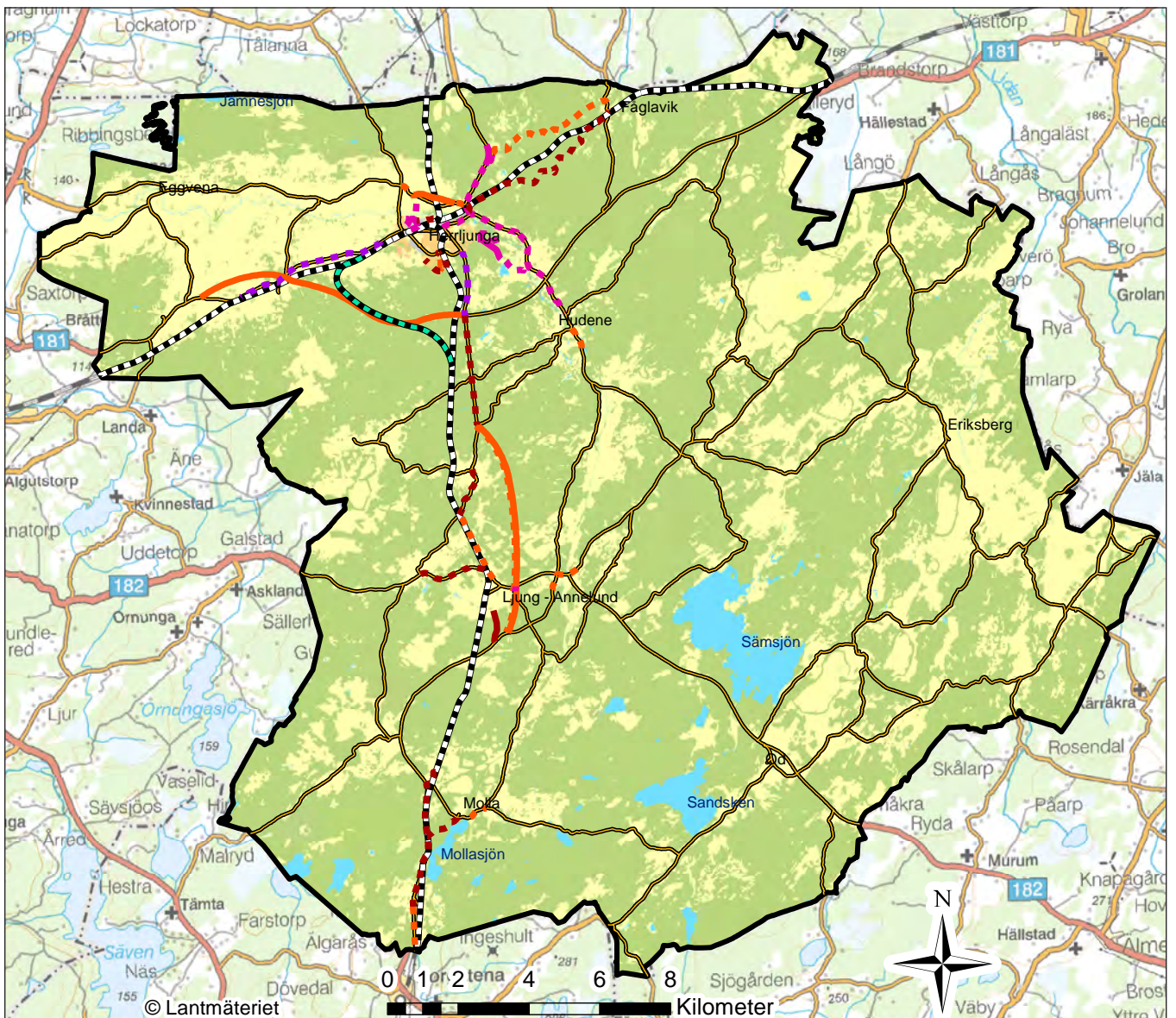
- » Ett sömlöst nätverk ska eftersträvas för gång- och cykeltrafik, genom kostnadseffektiva åtgärder såsom justeringar på befintliga gator.
- Vid om- och nybyggnad ska en bedömning göras om cykeltrafik kan ges företräde i den nya lösningen.
 - » Tillgänglighet för gång- och cykeltrafik prioriteras vid förnyelse inom och i anslutning till tätorter, speciellt i sammanhang där befolkningsgrupper utan tillgång till bil är direkt berörda, t ex kring skolor och äldreboenden.
- Gång- och cykeltrafikens utvecklingspotential ska undersökas med hjälp av geografisk statistik och kunskaper om olika gruppers behov.

KONSEKVENSER FÖR GÅNG- OCH CYKELTRAFIK

- Utbyggnad av gång- och cykelvägar föreslås i direkt anslutning till befintliga vägar. Påverkan på natur- och kulturvärden bedöms bli begränsad.
- Utbyggnad av gång- och cykelvägar på landsbygden och förbättrad struktur för gång- och cykeltrafik i orterna bedöms medföra förbättrad trafiksäkerhet, i synnerhet för oskyddade trafikant. Förbättrad trafiksäkerhet minskar riskerna för att människor kommer till skada eller förolyckas i trafiken.
- Trafiksäkra gång- och cykelvägar på landsbygden och i tätorterna ger positiva effekter i form av ökad tillgänglighet, bland annat till kollektivtrafiknode. Den förbättrade tillgängligheten ger i sin tur förutsättningar för en ökad andel pendling med tåg, vilket ger positiva effekter i form av minskade luftutsläpp och minskad eller begränsad klimatpåverkan.
- Förbättrade gång- och cykelsamband ger en ökad rörelsefrihet. Bra gång- och cykelvägar är särskilt betydelsefullt för personer som inte kan ta sig fram på egen hand med bil, exempelvis barn och unga. Utbyggnaden är därför positiv ur ett barnperspektiv, men även ur ett jämställdhets- och ett jämlikhetsperspektiv.

Cykellopp genom Herrljunga

Användningskarta - Transportssystem

- ▬ Järnvägstrafik, Oförändrad,
- ▬ Järnvägstrafik, Ny/ändrad, Kort sikt
- ▬ Järnvägstrafik, Ny/ändrad, Lång sikt
- ▬ Biltrafik, Ny/ändrad, Kort sikt
- ▬ Biltrafik, Ny/ändrad, Medellång sikt
- ▬ Biltrafik, Ny/ändrad, Lång sikt
- ▬ Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Beslutad
- ▬ Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Kort sikt
- ▬ Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Medellång sikt
- ▬ Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Lång sikt

Motortrafik

I kommunen finns ett grovmaskigt nät av länsvägar och andra allmänna vägar som ägs av staten, ett mer finmaskigt nät av privatägda enskilda vägar, främst på landsbygden, samt gatunätet inom tätorterna som kommunen är väghållare för. Planförslaget redovisar i karta var ut- och ombyggnad av vägar bör ske och i vilket tidsperspektiv olika sträckningar bör ges prioritet. Motiven till föreslagna ut- och ombyggnader redovisas i kapitlet Hänsyn.

Väg 181 sträcker sig från Göteborg till Tidaholm och går rakt igenom Herrljunga tätort. Ny lokalisering föreslås söder om Herrljunga tätort för förbättrad framkomlighet, trafikmiljö och trafiksäkerhet. Under 2000-talet har en etapp av väg 181 mellan Vårgårda och Bråttensby byggts ut till högre standard. Föreslagen ombyggnation berör etappen förbi samhället Remmenedal och Herrljunga tätort för anslutning vid Bergagärde, för vilken vägutredning med konsekvensbeskrivning finns framtagen. Väg 181 är sekundär transportled för farligt gods och befintlig sträckning korsar två vattentäkter, vilket stärker utbyggnadsalternativet förbifart söder om tätorten. Korsningen mellan väg 181 och väg 183 får efter utbyggnad stor betydelse som entrépunkt till Herrljunga tätort. Korsningen bör ur miljö- och trafiksäkerhetsperspektiv utformas som cirkulationsplats.

Väg 183 är väglänken mellan kommunens två största tätorter och kopplingen mot Borås. Ny sträckning av väg 183 föreslås mellan Södra Björke och Ljung-Annelund för förbättrad standard. I nuläget är den krokiga sträckningen med bl a två korsningar med järnvägen ett hinder för räddningstjänstens utryckningstider.

Väg 1927 går genom Herrljunga tätorts norra del Vreta. Ny sträckning av vägen föreslås norr om befintlig bostadsbebyggelse för förbättrad framkomlighet och förbättrad boendemiljö. Enligt översiktsplanen föreslås tätortsutbyggnad i Vreta, vilket förstärker skälen till ny vägdragning. Befintlig väg ska efter utbyggnad av ny väg 1927 öve gå till lokalgata i kommunal drift.

Väg 2516 går norrut från Herrljunga tätorts östra entré mot Vedum i Vara kommun. Företagarna i Herrljunga lyfter fram vägen som mycket viktig för näringslivet. Standarden och trafiksäkerheten är dålig och många tyngre transporter nyttjar vägen. Vid störningar på E20 ökar belastningen ytterligare. Cirka två kilometer från Herrljunga tätort, i höjd med samhället Olofstorp, finns en skarp kurva som bör rätas ut.

Infarten till området **Kartholmen** norr om Herrljunga station är högt belastat med tung trafik som passerar genom ett bostadsområde. Fler tillfartsvägar behöver tillskapas till området för att minska störningar för de närboende och öka trafiksäkerheten.

REKOMMENDATIONER FÖR MOTORTRAFIK

- Herrljunga kommun ska verka för att föreslagna ut- och ombyggnader av allmänna vägar tas upp i den regionala planen och att förändringar i vägnätet prioriteras och utreds enligt följande:
 - » ÅVS (åtgärdsvalsstudie) för väg 181, regionalt stråk 3, inom Herrljunga, sträckan Bråttensby - Bergagärde.

- » ÅVS för väg 183 Herrljunga mot Borås via Ljung.
- » ÅVS för väg 1927 (Vretavägen) mellan Ölltorps industriområde och korsning med väg 2516.
- » Trafiksäkerheten utreds längs väg 2516 från Herrljunga till Vedum vidare mot Vara.
- » Trafiklösningen till och från området Kartholmen i Herrljunga tätort mellan järnvägen och ån Nossan utreds.
- Längs utpekade sträckningar för utbyggnad av vägar får ingen ny bebyggelse eller andra anläggningar som kan försvåra utbyggnaden tillkomma.
- På landsbygden ska minst nuvarande tillgänglighet för trafik med motorfordon bevaras.
- Inom tätort ska vägnätet successivt förändras så att:
 - » Gatumiljöer anpassas till cyklisters och gåendes behov.
 - » I takt med att vägnätet successivt anpassas till cyklisters och gåendes behov ska omotiverade hinder tas bort, såsom vissa enkelriktade gator.
 - » Bilparkering längs gator ska tillämpas i högre utsträckning, för att ge ökad tillgänglighet och för att sänka hastigheter.

KONSEKVENSER FÖR MOTORTRAFIK

- Infrastrukturprojekt som nya vägar har ofta en relativt stor miljöpåverkan. Påverkan kan begränsas genom att olika värden tidigt uppmärksammas i planeringen. I samband med att vägplan tas fram studeras åtgärder för att begränsa miljöpåverkan.
- Samtliga föreslagna omlokaliseringar och ombyggnader av vägar bedöms medföra positiva effekter på trafik - kerhet och boendemiljö längs vägarna och i de tätorter vägarna passerar. Vägarna har generellt dålig standard och passerar med tung trafik genom tätbebyggda om - den. Väg 181, som är sekundär transportled för farligt gods, passerar dessutom både genom tätort och över två vattenskyddsområden. Föreslagna nya sträckningar och ombyggnader medför därför minskade risker för män - niskors hälsa och säkerhet.
- Föreslagen sträckning av väg 181 passerar ett skogsom - råde med värden för friluftslivet och ett odlingslandskap som pekas ut som regionalt värdefullt i länsstyrelsens inventeringar. Området är även rikt på fornlämningar och det finns vissa naturvärden i skogen. Utbyggnad av vägen kan leda till att områdets värden för friluftslivet minskar, exempelvis genom barriäreffekte . Hänsyn behöver tas till Jällbyleden som passerar föreslagen vägsträckning. Utbyggnaden kan också leda till att landskapet förändras och att fornlämningar och andra kulturvärden försvinner. Områdets historiska koppling kan därmed bli svårare att utläsa i landskapet.
- Föreslagen sträckning för väg 183 går genom ett små - brutet landskap. Längs den norra delen av sträckningen finns flera lövskogar och området är rikt på fornl - ningar. I de södra delarna passerar föreslagen väg mellan Södra Björke och Fröstorp, som båda finns med i det kommunala kulturmiljöprogrammet. Längst i söder passerar vägen även över vattenskyddsområdet Ljung och går mellan tätortsdelarna Ljung och Annelund. Vä - gen kan innebära en påverkan på landskapsbild och på natur- och kulturvärden längs den föreslagna sträckning - en. Vägen riskerar även att skapa barriäreffekter mellan Ljung och Annelund, vilket motverkar kommunens mål att knyta samman orterna. Eventuell påverkan på vat - tentäkt behöver även utredas i det fortsatta arbetet.
- Föreslagen ny sträckning av väg 1927, Vretavägen, tar i anspråk mark som gränsar till ett område med fornläm - ningar. I området finns bland annat lämningar från yngre stenåldern. Enligt kommunens kulturmiljöprogram är området särskilt värdefullt då det ligger nära tätorten och har en pedagogisk funktion. Tillgängligheten till området behöver därför beaktas. En arkeologisk utred - ning kan behöva göras i den fortsatta planeringen.
- Övriga föreslagna trafiksäkerhetshöjande åtgärder bedöms få begränsade konsekvenser. Beroende på var utfarter till Kartholmen lokaliseras kan strandområden runt Nossan påverkas.

X 2000 lämnar Herrljunga

Järnvägstrafik

I Herrljunga kommun finns två järnvägar, Västra Stambanan och Älvsborgsbanan. Järnvägarna korsas i Herrljunga tätort och bildar en stor bytospunkt för resenärer såväl lokalt, regionalt som nationellt. Järnvägarna med sina fyra stationer har stor betydelse för pendling och annat resande i kommunen. Västra Stambanan är också viktig för godstransporter ur ett nationellt och internationellt perspektiv genom att banan har en matarfunktion till Göteborgs hamn. Älvsborgsbanan fungerar som matarbana till och från Västra Stambanan och även som omledningsbana vid behov.

I kartan visas föreslagna förändringar i järnvägsnätet. Söder om Herrljunga tätort föreslås ett triangelspår, som kopplar samman Västra stambanan och Älvsborgsbanan. Med triangelspåret kan Västra stambanan avlastas västerut mot Göteborg via Borås. Ett triangelspår skulle även bidra till en ökad robusthet i systemet.

REKOMMENDATIONER FÖR JÄRNVÄGSTRAFIK

- Västra Stambanan och Älvsborgsbanan inklusive de fyra stationer som finns i kommunen är av riksintresse för kommunikation enligt MB 3 kap 8 §, se kapitlet Hänsyn.
- Värdet av Herrljunga som järnvägsknut, centralt placerad i regionen, ska lyftas i det strategiska arbetet med utveckling av kommunen. Herrljunga kommun ska medverka till utveckling av Västra Stambanan och Älvsborgsbanan.
- Herrljunga kommun ska arbeta för att Älvsborgsbanans funktion uppgraderas med högre hastigheter och fler mötesspår.
- Behov och möjlighet för en triangelspårslösning sydväst om Herrljunga ska utredas vidare. Längs utpekad sträckning för triangelspår får ingen ny bebyggelse eller andra anläggningar som kan försvåra utbyggnaden av järnvägen tillkomma. Triangelspår kan bli aktuellt först när ny stambana mellan Göteborg och Borås är utbyggd.

KONSEKVENSER FÖR JÄRNVÄGSTRAFIK

- Föreslaget triangelspår går i princip i samma sträckning som föreslagen lokalisering av väg 181, se konsekvenser för Motortrafi.
- Föreslaget triangelspår bedöms stärka järnvägssystemet och ge en bättre robusthet, när trafik kan fördelas norrifrån mot Alingsås eller Borås.
- Förbättrad standard och ökad hastighet på Älvsborgsbanan ger kortare restider till Borås och Uddevalla, vilket kan stärka Herrljungas roll i regionen, ge en utökad arbetsmarknad samt öka andelen resor med tåg. Resor med tåg ger en betydligt lägre klimatpåverkan jämfört med resor med bil.

Hänsyn

Beskrivning av de hänsyn översiktsplanen utgår ifrån

I översiktsplanen ska visas hur kommunen tänker sig grunddragen i användandet av mark- och vattenområden i den egna kommunen. Kommunen ska också i översiktsplanen visa vilka *hänsyn* som man avser att ta till riksintressen, andra allmänna intressen, gällande lagstiftning, övergripande nationella och regionala mål etc. I detta kapitel redovisas i olika avsnitt de hänsyn som planen utgår ifrån. Hänsynen kan t ex handla om övergripande mål, natur- och kulturvärden, hälsa och säkerhet och försvarets intressen.

Hänsyn till nationella och regionala mål

Enligt plan- och bygglagen 3 kap 5 § 4 ska kommunen i översiktsplanen redovisa vilken *hänsyn* som tas i översiktsplanen till relevanta nationella och regionala mål, planer och program som har betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen.

Hållbar utveckling

Begreppet ”hållbar utveckling” kan kortfattat definieras som ett samspel mellan tre dimensioner; den ekologiska, den sociala och den ekonomiska. Dessa tre dimensioner ska vägas samman så att vi kan arbeta mot en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov i ett långsiktigt perspektiv. Detta slogs fast under FN:s konferens om miljö och utveckling (Riokonferensen) redan år 1992.

I Sveriges nationella strategi för hållbar utveckling sägs att ”*människan och naturen är de viktigaste resurserna för en hållbar framtid och att samhället ska formas inom ramen för vad natur, miljö och människors hälsa tål*”. I strategin slås fast att *hållbar utveckling är ett övergripande och långsiktigt mål som ska komma till uttryck i alla politiska beslut*.

Nationella mål av betydelse för översiktsplanen

Miljömål

Sverige har ett system med 16 nationella miljömål som bygger på ett generationsmål samt flera etappmål och miljökvalitetsmål. Det finns även preciseringar av miljökvalitetsmålen. Länsstyrelsen i Västra Götaland har tagit fram regionala miljömål med utgångspunkt från de nationella.

Miljökvalitetsmålen beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till.

Relevanta miljömål för Herrljunga kommun tas upp och stäms av mot översiktsplanens förslag i kapitlet Konsekvenser.

Boende och byggande

Regeringens övergripande mål för samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet är att ge alla människor i alla delar av landet en från social synpunkt god livsmiljö där en långsiktigt god hushållning med naturresurser och energi främjas samt där bostadsbyggande och ekonomisk utveckling underlättas.

Jämställdhet

Regeringens övergripande mål för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sitt eget liv.

Barn och unga

Regeringens övergripande mål för barnrättspolitiken är att barn och unga ska respekteras och ges möjlighet till utveckling och trygghet samt delaktighet och inflytande.

Folkhälsa

Regeringens övergripande mål för folkhälsopolitiken är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen.

Funktionshinder

Regeringens övergripande mål för funktionshinderspolitiken är en samhällsgemenskap med mångfald som grund, att samhället utformas så att människor med funktionsnedsättning i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet och jämlikhet i levnadsvillkor för flickor och pojka , kvinnor och män med funktionsnedsättning.

Nyanländas etablering

Regeringens övergripande mål för integrationspolitiken är lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund.

Regionala mål av betydelse för översiktsplanen

VG2020- strategin och Vision Västra Götaland

”Västra Götaland 2020- Strategi för tillväxt och utveckling i Västra Götaland 2014-2020” är regionens utvecklingsplan, och utgör ramarna för det regionala utvecklings- och tillväxtarbetet.

Utgångspunkt för strategin är ”Vision Västra Götaland – det goda Livet” som Västra Götalandsregionen antog år 2005.

Regionalt trafikförsörjningsprogram

Regionalt trafikförsörjningsprogram för Västra Götaland är antaget 2016 och gäller under programperioden 2017-2020 med långsiktig utblick till 2035. Trafikförsörjningsprogrammet är Västra Götalandsregionens övergripande styrdokument för kollektivtrafikens utveckling. Det övergripande målet är att andelen hållbara resor ska öka i hela Västra Götaland, och kollektivtrafikresandet fördubblas mellan 2005 och 2016. Kollektivtrafikens motoriserade marknadsandel ökar till 30 % år 2020.

Målbild tåg 2035

Målbilden utgår från det regionala trafikförsörjningsprogrammet och innebär att tågresandet i Västsverige ska öka från dagens ca 50 000 tågresor till 130 000 tågresor/dag år 2035.

Regionala miljömål

”Regionala miljömål för Västra Götaland” är regionala tilläggs mål till de nationella miljömålen och ska lyfta fram regionala särdrag och områden som kräver ytterligare insatser. Ansvarig för att ta fram och samordna de regionala miljömålen är Länsstyrelsen.

Hänsyn till de allmänna intressena

Kommunen ska enligt plan- och bygglagens kapitel 2 ta hänsyn till de allmänna intressena i översiktsplanen. Allmänna intressen rör bland annat natur- och kulturvärden, miljö- och klimataspekter, kommunikationsleder samt vissa bestämmelser i miljöbalken.

De allmänna intressena redovisas som planeringsunderlag på digitala kartor som uppdateras kontinuerligt av kommunen och som finns tillgängliga i kommunens databas. I detta kapitel av översiktsplanen visas de allmänna intressena sektorsvis på illustrationskartor till den beskrivande texten.

Riksintressen

De allmänna intressen som är särskilt värdefulla och av betydelse för hela landet kallas riksintressen. Enligt miljöbalken ska områden som är av riksintresse skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada deras värden eller försvåra möjligheten att utnyttja områdena eller anläggningarna för avsett ändamål.

I Herrljunga kommun finns flera områden av riksintresse enligt miljöbalkens kapitel 3 *Grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenområden*. Dessa redovisas under respektive sektor med text och illustrationskartor. Riksintresseområdena i kommunen rör naturvård, kulturmiljövård och kommunikationer. Försvarsmakten har inga områden av riksintresse inom kommunen, men har områden av betydelse enligt 3 kap 9 § MB. Kommunen berörs av riksintressen för totalförsvaret utanför kommunen. Totalförsvarets anspråk på mark och vatten redovisas i ett eget avsnitt i detta kapitel *Hänsyn*.

Hur kommunen avser att tillgodose riksintressena i översiktsplanen redovisas i kapitlet Konsekvenser.

Naturmiljö

Riksintresse för naturvärden 3 kap 6§ MB

I Herrljunga kommun finns tre områden som är av riksintresse för naturvärden:

- **Ramlamossen**, området ingår också i Falköpings kommun
- **Stora Mollungen**
- **Orraholmen-Kärrgården-Hulegården**

Natura 2000

Natura 2000 är ett nätverk av skyddade områden i EU, vars syfte är att bevara och skydda den biologiska mångfalden ur ett europeiskt perspektiv. De områden som ingår i nätverket har valts ut för att de innehåller naturtyper som är listade i EU:s fågeldirektiv (fågelarter, SPA) och art- och habitatdirektivet (naturtyper och övriga arter, SCI). Skyddet av Natura 2000-arterna regleras i miljöbalkens 7 kap 27-29 §§ MB, särskilt skyddade områden. Alla Natura 2000-områden är dessutom av riksintresse enligt 4 kap MB.

Allmänna intressen

Allmänna intressen beskrivs i plan- och bygglagens (PBL) andra kapitel. Enligt detta ska planläggning syfta till att mark- och vattenområden används för det eller de ändamål som områdena är mest lämpade för.

*I översiktsplanen görs **avvägningar** mellan olika allmänna intressen och företräde ska ges åt sådan mark- och vattenanvändning som från allmän synpunkt medför en **god hushållning**.*

Riksintressen Naturmiljö

***Ramlamossen** är ett stort och representativt komplex av högmossar. Mosseplanen är opåverkade och hyser ett rikt fågelliv.*

***Stora Mollungen** är ett framstående exempel på lövskogsekosystem, främst bok.*

***Orraholmen-Kärrgården-Hulegården** är ett representativt odlingslandskap med naturbetesmarker i form av t ex träd- och buskbärande hagmark, öppen hage, betad skog och ängsmarker.*

Natura 2000- områden

Ramlamossen, SE0530213 är ett stort och representativt komplex av högmossar. Mosseplanen är opåverkade och hyser ett rikt fågelliv.

Orraholmen SE0530208 ingår i ett värdefullt odlingslandskap vid Stenunga. Nossan rinner genom området och delar det i två.

Mollungen, SE0530080 är ett stort lövskogsområde med relativt orörda bokskogar, ekskogar, alskogar, blandlövskogar och hagmarker. Delar av området har en rik kärlväxtflora.

Molla bokskog, SE0530093 ligger i slutningen mot Mollasjöns östra strand. Området har en förhållandevis rik flora.

Det krävs tillstånd av länsstyrelsen att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område.

I Herrljunga kommun finns fyra Natura 2000- områden

- **Ramlamossen (södra delen)**
- **Orraholmen (ett litet område)**
- **Mollungen**
- **Molla bokskog**

För samtliga Natura 2000- områden finns bevarandeplaner som upprättats av länsstyrelsen. Vissa av dessa behöver uppdateras. För den som vill veta mer om områdena hänvisas till bevarandeplanerna som finns på Länsstyrelsens hemsida.

Skydd av områden 7 kap MB

Naturreservat

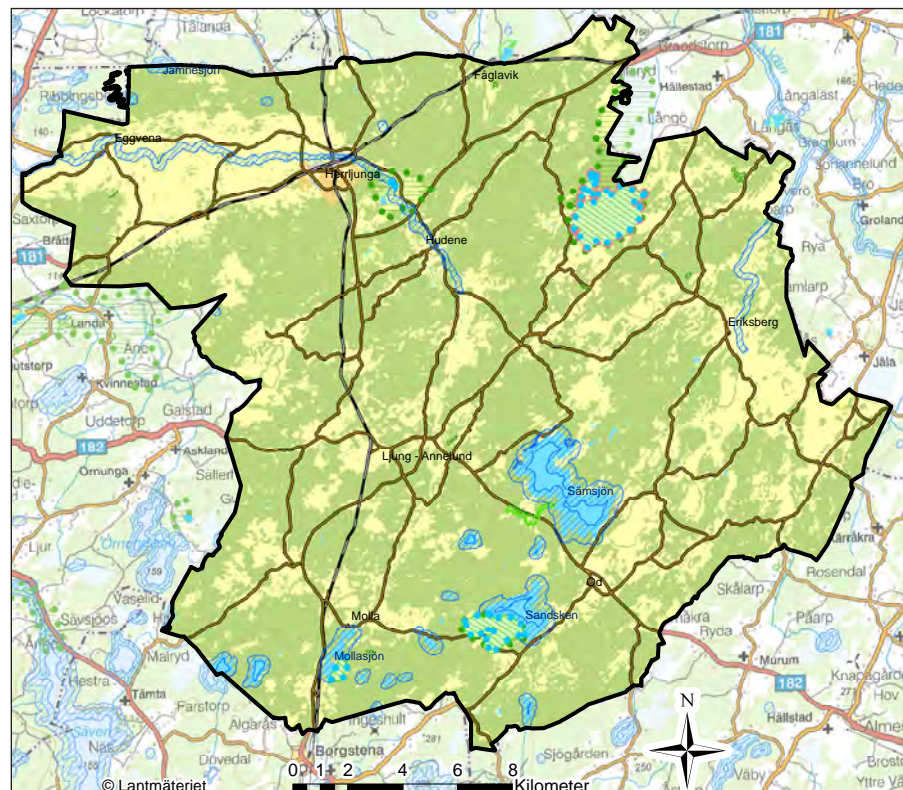
Enligt MB 7 kap 4 § får ett mark- och vattenområde förklaras som naturreservat av länsstyrelsen eller kommunen i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Varje reservat har ett särskilt syfte och har skyddsföreskrifter som anger vad som gäller inom området. I Herrljunga kommun finns tre naturreservat

- **Mollungen**
- **Molla bokskog**
- **Ollestad**

Hänsynskarta -

Skyddad natur och riksintressen

- Natura 2000 Habitatdirektivet
- Natura 2000 Fågeldirektivet
- Strandskydd
- Naturreservat
- Biotopskydd (Skogsstyrelsen)
- Riksintresse naturmiljö

Mollungen och Molla bokskog är också Natura 2000- områden och finns kortfattat beskrivna under denna rubrik. Ollestad är ett vackert beteslandskap med många grova hagmarksekar.

Strandskydd

Strandskydd gäller vid havet, kring insjöar och vattendrag. (MB 7 kap 13-18 §§). Syftet är att långsiktigt trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden och att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten.

Strandskyddet omfattar generellt land- och vattenområdet intill 100 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd. För sjöarna **Sämsjön, Sandsken, Mollasjön och Stensjön** är strandskyddet utökat till 200 meter. Vid Nossan och Lidan är strandskyddet 100 meter på ömse sidor vattendragen.

Inom strandskyddsområde råder förbud mot ett antal åtgärder. Bland annat får inte nya byggnader uppföras, byggnader eller byggnaders användning inte ändras eller andra anläggningar utföras om det hindrar allmänheten från att beträda ett område där den annars skulle få färdas fritt. Det är också förbjudet att utföra åtgärder som på ett väsentligt sätt kan förändra livsvillkoren för djur- eller växtarter. Kommunen får ge dispens från bestämmelserna om det finns särskilda skäl.

Djur- och växtskyddsområde

Syftet med djur- och växtskyddsområden är att skydda sällsynta eller störningskänsliga arter. Inom området får länsstyrelsen eller kommunen meddela särskilda föreskrifter som inskränker rätten till jakt eller fiske eller allmänhetens rätt att uppehålla sig i området (MB 7 kap 12§). Inom Herrljunga kommun finns ett fågelskyddsområde, **Ekesjön**, med omgivande myrmark nordöst om Herrljunga.

Naturminne

Ett naturminne är ett särpräglad naturföremål som behöver skyddas eller särskilt vårdas (MB 7 kap 10 §). I kommunen finns naturminnen vid **Skölvene** som utgörs av gamla ekar.

Biotopskydd

Små mark- och vattenområden som på grund av sina särskilda egenskaper är värdefulla livsmiljöer för hotade djur- och växtarter eller som annars är särskilt skyddsvärda ska utgöra biotopskyddsområden. Generellt biotopskydd enligt MB 7 kap 11 § gäller för alléer, källor med omgivande våtmarker, odlingsrösen, pilevallar, småvatten och våtmarker, stenmurar samt åkerholmar i jordbruksmark. Sådana småbiotoper finns i jordbruksmarken på många platser i kommunen.

Biotopskyddsområden i skogsmark beslutas av skogsstyrelsen. I Herrljunga kommun finns sex områden med beslutade biotopskydd i skogsmark.

Inom ett biotopskyddsområde får man inte bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd som kan skada naturmiljön. Om det finns särskilda skäl får dispens från förbudet ges i det enskilda fallet.

Strandskyddsdispens - särskilda skäl

1. *Området har redan tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften.*
2. *Området är genom väg, järnväg, bebyggelse, verksamhet eller annan exploatering väl avskilt från området närmast strandlinjen.*
3. *Området behövs för en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet kan inte tillgodoses utanför området.*
4. *Området behövs för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen kan inte genomföras utanför området.*
5. *Området behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området.*
6. *Området behöver tas i anspråk för att tillgodose ett annat mycket angeläget intresse.*

Inom områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, så kallade LIS-områden, får man som särskilda skäl också beakta om ett strandnära läge för en byggnad, verksamhet, anläggning eller åtgärd bidrar till utvecklingen av landsbygden. Läs vidare i kapitlet Tematiska delar, avsnittet LIS-områden.

Övriga områden med naturvärden

Nyckelbiotoper

Nyckelbiotoper är skogsområden med mycket höga naturvärden. Områdena anses ha förutsättningar att hysa hotade och rödlistade arter. I kommunen finns många mindre områden i skogsmarken, som efter inventeringar av Skogsstyrelsen klassats nyckelbiotoper.

Skyddsvärda träd

Länsstyrelsen har inventerat skyddsvärda träd i kommunen, dvs grova äldre träd samt hålträd. Träden har stor betydelse för den biologiska mångfalden och har stark koppling till kulturlandskapet. Skyddsvärda träd har inget formellt skydd i miljöbalken, men genom att de uppmärksammas i inventeringen är möjligheten större att hänsyn tas till träden vid utbyggnad och andra fysiska förändringar i kommunen. Skyddsvärda träd visas i kommunens digitala karta.

Skyddsvärda träd förekommer i hela kommunen och är huvudsakligen koncentrerade till de sedan tidigare inventerade sammanhängande lövskogsområdena.

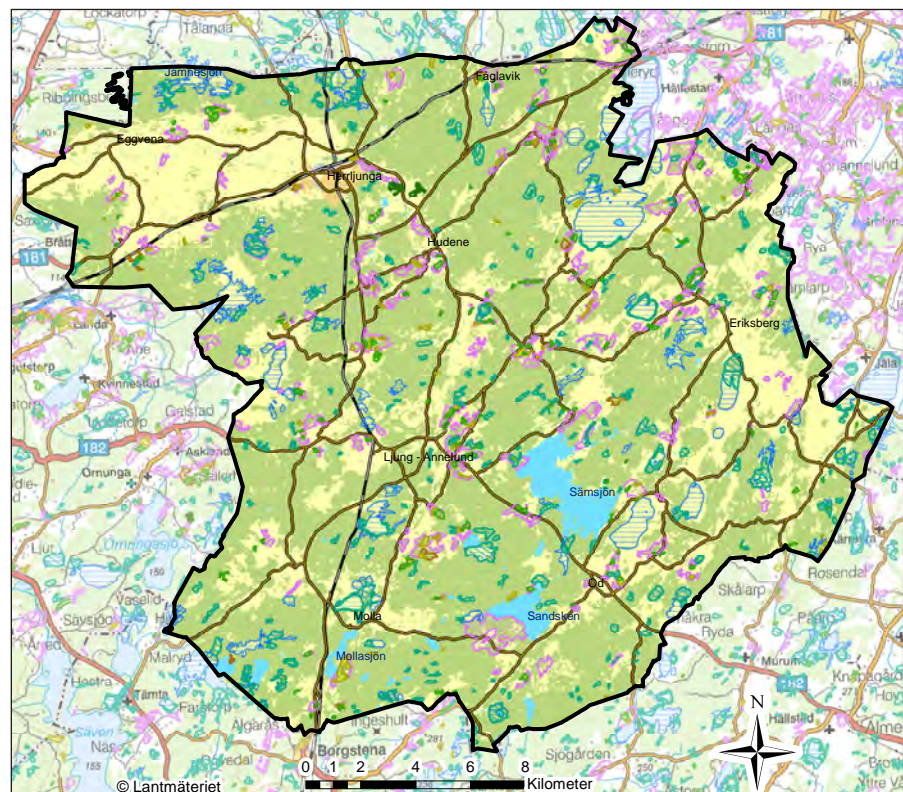
Ängs- och betesmarker

Ängar och naturbetesmarker förknippas med en rik flora av kärlväxter och har ofta betydelse för den biologiska mångfalden för upplevelsen av kulturlandskapet. Den senaste inventeringen av ängs- och betesmarker som gjordes av Jordbruksverket tillsammans med Länsstyrelsen 2002-2004 visar att det i kommunen finns många områden med värdefulla ängs- och betesmarker. Nossans dalgång och runt de större sjöarna är exempel på sådana områden. Remmene skjutfält hyser det största sammanhängande området av ängs- och betesmark.

Hänsynskarta -

Naturvärden

- Ängs- och betesmarker (Länsstyrelsen)
- Naturvärden (Skogsstyrelsen)
- Sumpskog (Skogsstyrelsen)
- Nyckelbiotoper (Skogsstyrelsen)
- Naturvårdsavtal (Skogsstyrelsen)
- Våtmarker (Länsstyrelsen)
- Lövskogsinventering (Länsstyrelsen)

Våtmarksinventering

Våtmarker har stor betydelse för många djur- och växtarter. I kommunen finns många områden med mossa, varav Ramlamossen är den största. Länsstyrelsens inventering från 1980-talet visar att våtmarkerna till övervägande delen sammanfaller med mossarna.

REGLER OCH REKOMMENDATIONER FÖR OMRÅDEN MED NATURVÄRDEN

- Riksintresseområdena Mollungen och Ramlamossen samt del av Orraholmen har formellt skydd enligt 7 kap MB genom naturreservat och/eller Natura 2000-område. Särskilda föreskrifter för varje reservats- och Natura 2000-område gäller.
- Inom område med strandskydd utanför föreslagna LIS-områden ska ny bebyggelse i första hand undvikas. Vid prövning av ny bebyggelse och anläggningar och andra åtgärder inom strandskyddsområden ska de särskilda skäl som anges i miljöbalkens 7 kap 13-18 §§ användas. Inom områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS-områden) ska detta utgöra ett sådant särskilt skäl.
- Vid prövning av förhandsbesked och bygglov för ny bebyggelse inom eller i närheten av värdefulla naturområden som saknar formellt skydd ska göras en bedömning om den sökta åtgärden kan påverka eller skada naturmiljön. Om så är fallet ska åtgärden undvikas eller anpassas så att skada inte uppstår eller så att påverkan minimeras.
- Vid detaljplanläggning inom områden med dokumenterade naturvärden ska en naturvärdesinventering utföras som underlag för planeringen. Om det finns risk för skador eller betydande miljöpåverkan på naturmiljön ska en miljökonsekvensbeskrivning genomföras.

Molla bokskog

Riksintressen Kulturmiljövård

Området runt **Hov** utgörs av ett småskaligt jordbrukslandskap på gränsen till det sydsvenska höglandet. Här finns varierande fornlämningsmiljöer från brons- och järnåldern som visar på att området använts under lång tid. Här finns fyra gravfält från järnåldern, rösen, stensättningar och domarringar. Kyrkbyn runt Hovs kyrka har en delvis outskiftad bybebyggelse.

Fölene är en fornlämningsmiljö med ett av Västergötlands största gravfält som ligger väl exponerat i landskapet, och som visar att området haft stor betydelse under förhistorisk tid. Gravfältet från järnåldern har nästan 200 gravar som består av högar, resta stenar, treuddar och stensättningar. Två runstenar finns vid Fölene medeltida kyrka.

Jällby är en kyrkby med en av Västergötlands få bevarade timmerkyrkor i ett odlingslandskap med lång kontinuerlig hävd sedan stenåldern. Jällby kyrkby har en väl sammanhållen huvudsakligen outskiftad bebyggelse. Timmerkyrkan är från tidigt 1600-tal. Fornlämningsmiljön innehåller stensättningar och fyra gravfält från järnåldern.

Kulturmiljö

Herrljunga kommun är en gammal kulturbygd med en rik historia från förhistorisk tid genom medeltid till våra dagar. De många lämningarna från sten-, brons- och järnålder vittnar om detta.

Riksintresse för kulturmiljövård

I Herrljunga kommun finns tre områden som är av riksintresse för kulturmiljövård:

- **Hov**
- **Fölene**
- **Jällby**

Kulturhistoriskt värdefulla miljöer

Herrljunga kommun antog år 1996 ett kulturmiljöprogram, där kulturhistoriskt värdefulla miljöer lyftes fram. De miljöer som valts ut ska spegla kommunens historia på ett representativt sätt.

Miljöerna är följande:

- **Kulturlandskap med lång tradition i Jällby**
- **Stenåldersmiljö i Herrljunga**
- **Stensträngar, stenrösen, stenvmurar och stensättningar i Stenunga**
- **Hov- centralbygd från förhistorisk till historisk tid**
- **Brons- och järnåldersmiljö i Fröstorp**
- **Från hedendom till kristendom, Ods kyrka**
- **Järnåldersmiljö i Fölene**
- **Järnåldersmiljö i Molla, Flaberg och Hägdene (två skilda områden)**
- **Remmene - kulturlandskap med lång agrarhistorisk kontinuitet**
- **Medeltida kolonisation Svalered**
- **Bybildning i Mosslanda**
- **Skifteslandskap i Ölanda**
- **Kippe lycka, en torpmiljö**
- **Bondgårdar i Källunga**
- **Miljö runt Eriksbergs kyrkor**
- **Bebyggelsemiljö i Södra Björke**
- **Hallanda säteri**
- **Stora Mollungens säteri**
- **Ljung tings- och handelsplats**
- **Herrljunga tätort**
- **Stationssamhälle i Mollaryd**

Skydd av kulturmiljö

I kulturmiljölagen (KML) finns grundläggande bestämmelser till skydd för delar av kulturarvet. Lagen innehåller bestämmelser om skydd för bl a fornlämningar, fornfynd, värdefulla byggnader (byggnadsminnen) och kyrkliga kulturminnen.

Fornlämningar

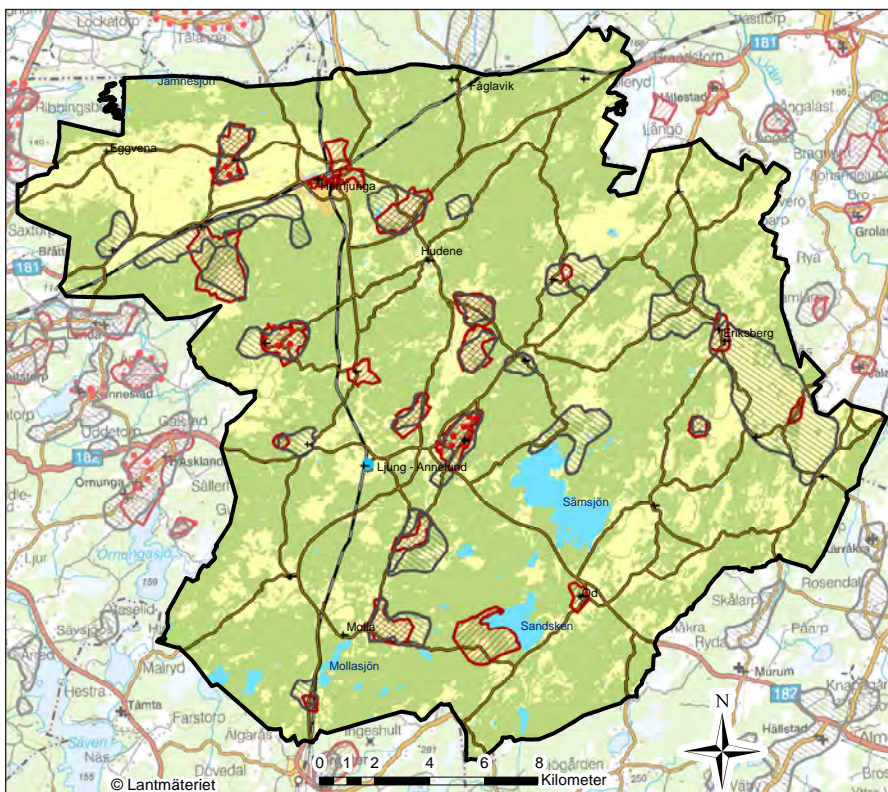
Fornlämningar är skyddade enligt KML 2 kap och får inte skadas. Den som vill ändra eller ta bort en fornlämning måste ha länsstyrelsens tillstånd till detta. I lagen anges vad en fornlämning är, vilken utbredning den har och hur tillståndsprövningen går till. Länsstyrelsen är den myndighet som beslutar om fornlämningar.

Herrljunga kommun liksom övrig kulturbygd i Västergötland är rik på fornlämningar från framför allt förhistorisk tid. Fornlämningarna utgörs såväl av stenåldersboplatser som rösen (gravar) från bronsåldern och gravfält och stensättningar från järnåldern. Många av de registrerade fornlämningarna är fossil åkermark. Fornlämningar visas i kommunens digitala karta.

Byggnadsminnen

En byggnad som har ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde eller som ingår i ett bebyggelseområde av högt kulturhistoriskt värde får av länsstyrelsen förklaras som byggnadsminne enligt KML 3 kap. När en byggnad förklaras som byggnadsminne ska länsstyrelsen genom skyddsbestämmelser ange på vilket sätt byggnaden ska vårdas och underhållas samt i vilka avseenden den inte får ändras.

I kommunen finns ett byggnadsminne, **Gäsene tingshus i Ljung**, som förklarades som byggnadsminne år 1976.

Hänsynskarta -

Kulturmiljö och riksintressen

- + Kyrkor
- Byggnadsminne
- ▨ Värdefulla odlingslandskap
- ▨ Kommunalt kulturmiljöprogram
- Riksintresse kulturmiljövård

Kyrkliga kulturminnen

Kyrkobyggnader, kyrkotomter, kyrkliga inventarier och begravningsplatser är skyddade enligt KML 4 kap och ska vårdas och underhållas så att dess kulturhistoriska värden inte minskas.

I Herrljunga kommun finns ett flertal kyrkor från medeltiden och framå

REGLER OCH REKOMMENDATIONER - OMRÅDEN MED KULTURMILJÖVÄRDEN

- Inom område av riksintresse för kulturmiljövården får inga åtgärder vidtas som kan innebära skada på kulturmiljön.
- Fornlämningar har enligt lagstiftningen ett absolut skydd. Om ett byggnadsföretag eller en annan åtgärd ska utföras som riskerar att skada eller påverka en fornlämning, ska tillstånd inhämtas från länsstyrelsen.
- Sannolikheten är stor att finna fornlämningar i stora delar av kommunen. Arkeologiska undersökningar kan komma att krävas vid till- och ombyggnad och för andra åtgärder där markarbeten behöver utföras.
- Vid prövning av förhandsbesked och bygglov inom eller i anslutning till områden av riksintresse för kulturmiljövården eller inom andra områden med utpekade kulturvärden ska nya byggnader lokaliseras och utformas med stor hänsyn till omgivande miljö. Om- och tillbyggnader ska utformas varsamt och anpassas till omgivande bebyggelse.

Nycklabacken gravfält

Friluftsliv

Friluftslivet i kommunen

I Herrljunga kommun finns rik tillgång på områden lämpliga för friluftsliv såväl tätortsnära som på landsbygden. Det största och mest betydelsefulla tätortsnära området för rekreation ligger söder om och i direkt anslutning till Herrljunga tätort.

Också i anslutning till Ljung-Annelund och Hudene finns välbelägna områden för närrekreation.

I kommunens södra delar finns flera badsjöar och kommunala badplatser.

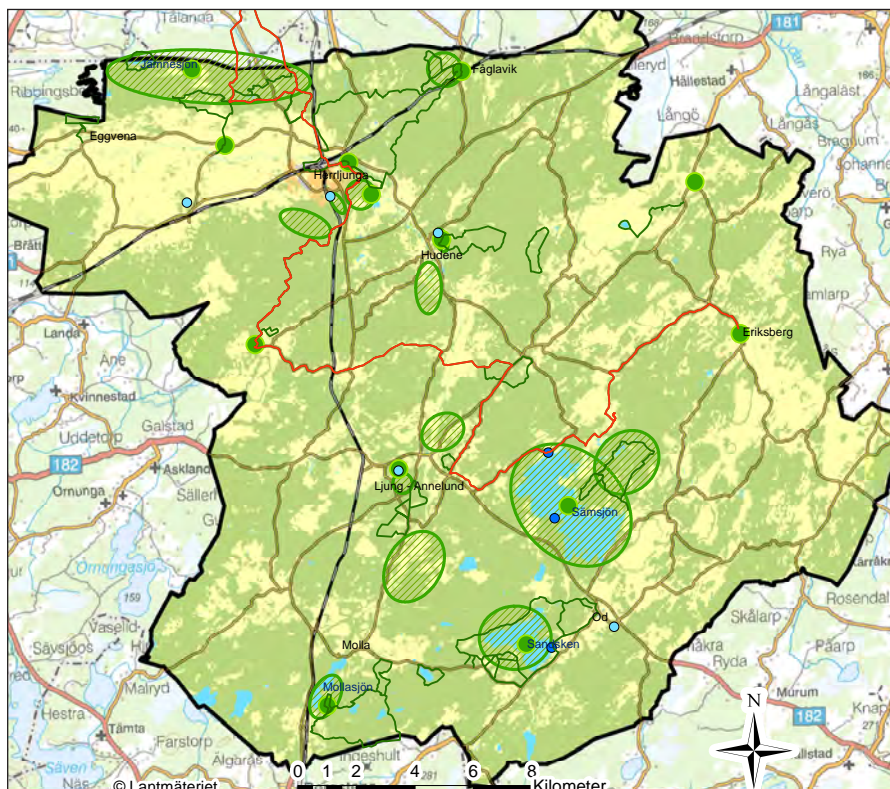
Anläggningar för friluftsliv

Orraholmens friluftsområde

Sydöst om Herrljunga tätort ligger Orraholmens friluftsområde där också Orraholmens gård är belägen. Den används av olika föreningar med anknytning till friluftsliv. Här finns motionsspår. Området är också utgångspunkt för anlagda vandringsleder.

Badplatser

Kommunala badplatser med anordningar för bad är Sämbadet vid norra delen av Sämsjön och Sandskens badplats vid sjön Sandsken, samt Ollestadsbadet som är ett friluftsbad vid Sämsjöns västra strand.

Hänsynskarta -

Friluftsliv

- Pilgrimsleden
- Vandringsled
- Idrottsplats
- Badplats
- Värdekärna, Natur och rekreation
- ▨ Natur och rekreation

Idrottsplatser

Söder om Herrljunga tätort mellan Älvsborgsbanan och väg 183, ligger Skoghälla idrottsplats med anläggningar för friidrott och fotboll. Härifrån utgår elljusspår.

Vid Remmene, ca 3 km väster om Herrljunga tätort ligger Katebovallen med flera fotbollsplaner.

Söder om Annelund ligger Mörlanda idrottsplats med idrottshall, fotbollsplaner och isbana. Härifrån startar elljusspår och motionsspår av olika längd.

Vandringsleder

Det finns gott om markerade vandringsleder av olika längd och svårighetsgrad genom kommunen. Exempel är **Nossastigen** 1,5 km som börjar i Herrljunga tätort och ansluter till Orraholmens gård. Från Herrljunga tätort löper **Jällbyleden**, 10 km med början i Hembygdsparken, via Orraholmens friluftsområde till Jällby medeltida kyrka. Ett nytillskott är Elisabeth Hesselbladsleden till minne av helgonet från Fågglavik.

Fölene vandringsled, 13 km återfinns norr om Herrljunga och har utgångspunkten i Fölene Bygdegård.

Sandsken runt är en 13 km lång vandrings- och cykelled med start i Od förbi naturreservatet Mollungen.

Fjällastigen är en 10 km lång rundslinga med start och mål vid Mollaryds hållplats.

Urstensleden i Fågglavik, 5 km, vandringsled med ovanligt stora flytblock från istiden.

Golfbana

Trollabo golfbana i Hudene ligger ca 5 km söder om Herrljunga tätort. Det är en 18 hålsbana med klubbhus som drivs av Herrljunga Golfklubb.

Ridsport

Det finns tre anläggningar med ridhus: Hjerttorp Öra, Sämsholm och Vreta Herrljunga.

REKOMMENDATIONER FÖR OMRÅDEN SOM ÄR AV VÄRDE FÖR FRILUFTSLIV

- Särskild hänsyn ska tas till de tätortsnära friluftsområdena vid planering och byggande. Vid planering i anslutning till områdena får tillgängligheten till dessa inte försämrats. Ny bebyggelse som inte har koppling till anläggningar för friluftslivet ska undvikas.
- De sammanhängande stråkens funktion som länkar mellan bebyggelsen och omgivande natur- och friluftsområden ska särskilt beaktas. Om tätortsnära natur behöver tas i anspråk för orternas utbyggnadsbehov bör detta kompenseras så att stråken inte bryts och så att såväl den nya som den befintliga bebyggelsen även fortsättningsvis har kontakt med friluftsområdena direkt eller via de sammanhängande stråken.

Besöksnäring

Besöksnäringen är en snabbt växande näring i Sverige och den har en stor utvecklingspotential i Herrljungabygden. Mål för besöksnäringen i Herrljunga bygger på kommunens lokala förutsättningar vad gäller natur- och kulturvärden och på de mål som formulerats på nationell och regional nivå.

Värdekärnor för besöksnäringen

Ett antal ”värdekärnor” med utvecklingspotential för besöksnäringen har identifierats i Herrljunga kommun. Dessa sammanfaller ofta med friluftslivets områden för rekreation och/eller särskilt värdefulla natur- och kulturmiljöer.

Herrljunga tätort: Här finns Harabe get Hembygdspark och Orrholmens friluftsområde med vandringsleder. Här finns anläggningar för kultur, boende och service. Orten har goda kommunikationer med tåg och bil.

Ljung-Annellund: Här finns ett tingshus, som är byggnadsminne och andra kulturhistoriskt värdefulla platser. Här finns ett friluftsområde och aktivitetsområden. Gårdsbutik, hembygdsgård och Mörlanda marknad är andra attraktioner för besöksnäringen. Ljungs station med tågstopp från Herrljunga ger god tillgänglighet till orten.

Fåglavik: Orten är en före detta bruksort där det funnits glasbruk. Här finns helgonförklarade Elisabeth Hesselblads födelsehem, en bebyggelsemiljö med kulturvärde och Folkets Park.

Hudeneområdet: Här finns golfbana och restauranger samt boende och eventanläggningar. Här finns fornlämningsområde och vandringsleder.

Hackebergsskogen är ett natur- och friluftsområde med kulturella inslag. Här finns en vandringsled

Fölene är ett fornlämningsområde med Nycklabacken järnåldersgravfält. Här finns ett natur- och friluftsområde med ekskog, sjöar och badplats.

Jällby: Fornlämningsområde och fornlämningsled. Kulturlandskapet är väl sammanhållet och här finns timmerkyrka, hembygdstuga, mm

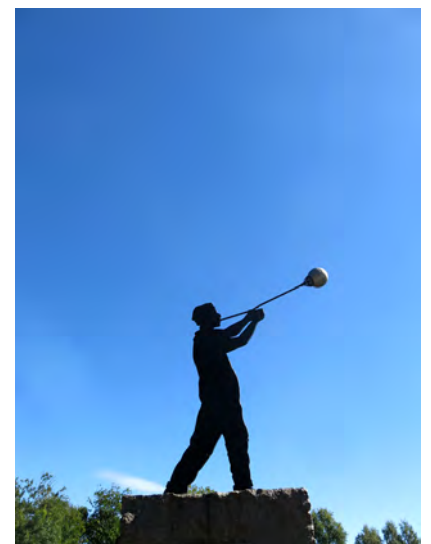
Mollungens bokskog är ett naturreservat med servicefunktioner, vandringsled, parkeringsplats, informationstavla etc.

Sämsjön-Sandskenområdet: Här finns boendeanläggningar som stuguthyrning och campingplats. Här finns vandringsleder och badplatser. Fluxfallet, Hult och Ollestad naturreservat har stora naturvärden. Här finns gårdsbutiker med mattema

Eriksberg-Mjälldrunga: Här finns rikskänd kulturhistoria, friluftsviteter och boendeanläggningar. Området är en pilgrimsledsnod.

Pilgrimsleden är en vandringsled som binder ihop Karla, Herrljunga, Haraberget, Jällby, Södra Björke, Hov, Säm, Skogsbo och Eriksberg.

Nossan: vattendraget som rinner genom kommunen är ett stråk för utveckling.

I Fåglavik finns den helgonförklarade Elisabeth Hesselblads födelseplats. Fåglavik är en före detta bruksort där det funnits glasbruk.

Areella näringar

Jordbruk

Jordbruket är inte den dominerande näringsgrenen i kommunen på samma sätt som för andra grannkommuner på Västgötaslätten. Att jordbruksmarken också fortsättningsvis brukas och att åkrar och betesmarker hävdas är dock av stor betydelse såväl för framtida livsmedelsförsörjning i ett större perspektiv som för bibehållande av ett öppet kulturlandskap.

Total areal jordbruksmark i kommunen var enligt Jordbruksverkets statistik för år 2015 ca 11 400 ha, varav 9 160 utgörs av åker och resten av betesmarker. Antalet jordbruksföretag var 317 år 2013. Av dessa var 90 större än 30 ha och 16 var 100 ha och mer. Antalet små företag upp till 10 ha var drygt 100.

De största sammanhängande områdena för jordbruk ligger i kommunens nordvästra del, där en flik av de bördiga lerjordarna i slättlandet skjuter in som en kil norr om Västra Stambanan. Övervägande del jordbruksmark på slätten utgörs av åker, och endast en liten del av betesmark.

I övriga delar av kommunen är jordbrukslandskapet av annan karaktär. Jordbruksmarken som huvudsakligen utgörs av isälvsavlagringar och utdikad mossetorv är koncentrerad till dalgångarna mellan låga höjdryggar av morän och berg. Här har jorden brukats sedan lång tid, vilket de många lämningarna från förhistorisk tid vittnar om. Större sammanhängande jordbruksområden återfinns i området mellan Eriksberg och Öra, utefter Nossan mellan Hudene och Annelund, väster om Ljung, runt Od och Molla samt i Jällby. Enligt Jordbruksverket utgörs jordbruksmarken förutom av åker till stora delar också av betesmark. Det är också i dessa områden som de av länsstyrelsen inventerade värdefulla odlingslandskapen förekommer.

Enligt MB (miljöbalken) 3 kap 4 § är jord- och skogsbruk av nationell betydelse. Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Åkermark i Herrljunga kommun

Skogsbruk

Enligt 3 kap 4 § MB ska skogsmark som har betydelse för skogsnäringen så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra ett rationellt skogsbruk.

Stora delar av kommunens yta är bevuxen med skog. Skogsbruket har av tradition stor betydelse i kommunen, både som näring och för den industri som har skogen som råvara.

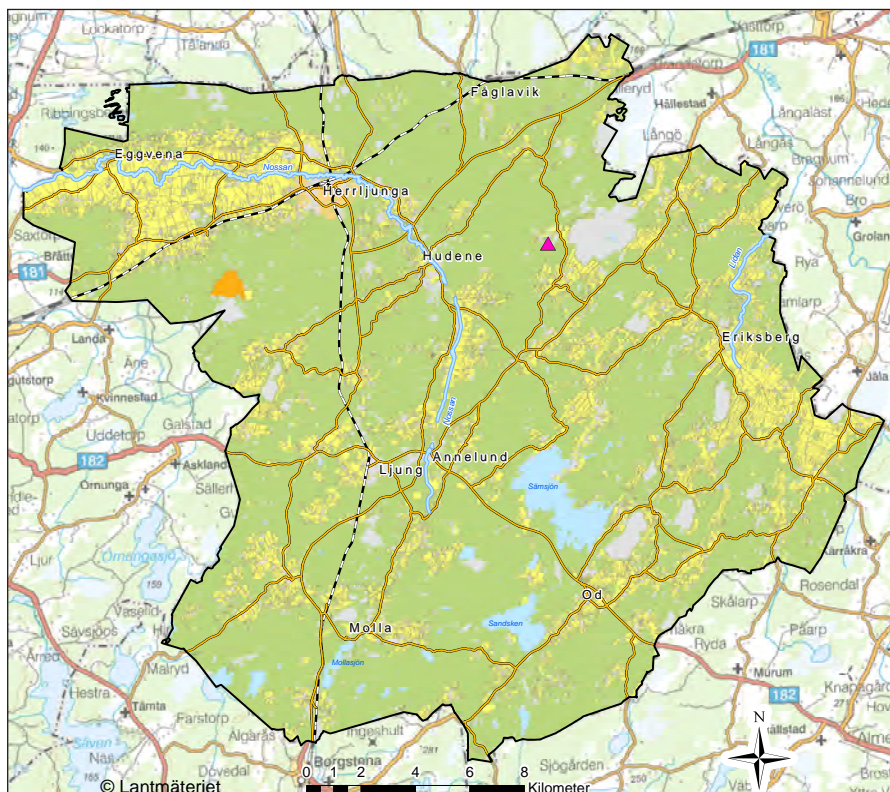
REKOMMENDATIONER FÖR OMRÅDEN MED JORDBRUKSMARK

Sammanhängande jordbruksområde norr om Västra Stambanan:

- Ny bebyggelse som försvårar jordbruksverksamheten ska undvikas så långt möjligt. Nya enstaka bostäder kan prövas efter allmänna lämplighetsprinciper. Generationsväxling i jordbruket är ett särskilt skäl.
- Produktiv jordbruksmark får tas i anspråk där det vid tätortsutbyggnad finns konkurrerande starka allmänna intressen om det därigenom främjar en ändamålsenlig bebyggelsestruktur med sammanhållna tätorter.

Övriga jordbruksområden: Områdena har stora landskapliga, biologiska och kulturella värden. Markerna kan också ha betydelse för småskalig livsmedelsproduktion.

- Särskild hänsyn ska tas till naturvärdena och till de landskapliga och kulturella värdena. Ny bebyggelse bör placeras i randen mellan jordbruksmark och annan mark och så att jordbruksdrift inte försvåras.

Hänsynskarta -

Areella näringar

- Åkermark
- Skogsmark
- Bete
- Täkttillstånd
- Övrig öppen mark

Miljö, hälsa och säkerhet

Luft

Miljö kvalitetsnormer för luft

Miljö kvalitetsnormer för utomhusluft finns för kvävedioxid, kväveoxider, svaveldioxid och bly, partiklar (PM10 och PM2,5), bensen, kolmonoxid, ozon, arsenik, kadmium, nickel och bens(a)pyren.

Ingenstans i kommunen överskrider miljö kvalitetsnormen för luft. Se vidare under kapitlet Konsekvenser.

Luktproblem

Det kan uppkomma problem med lukt runt avloppsreningsverk. Rekommenderade skyddsavstånd för ny bebyggelse är därför 300 meter runt reningsverken i Herrljunga tätort och i Ljung-Annalund. Runt övriga verk rekommenderas en skyddszon på 100 meter.

Vattenkvalitet

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Till följd av EU:s vattendirektiv har fem vattendistrikt bildats i Sverige vars indelning bygger på landets avrinningsområden. Herrljunga kommun tillhör Västerhavets vattendistrikt.

Vattenmyndigheten beslutade 2016 om nya miljö kvalitetsnormer. Uppgifterna om miljö kvalitetsnormerna och statusen i vattenförekomsterna finns att hämta i VISS, (Vatteninformationssystem Sverige).

Vattenförekomster med miljö kvalitetsnormer finns för vattendragen Nossan, Vimleån, Nolån, Lidan, Änskån och Sällershögsån samt för sjöarna Sämsjön och Sandsken. Stora delar av kommunens yta avrinner via Nossan med biflöden till Dättern och Väneren.

Den ekologiska statusen för de klassade sjöarna och vattendragen är måttlig och kvalitetskravet som ska vara uppfyllt till år 2021 är god ekologisk status för sjöarna och för de flesta vattendragen. För några, däribland Lidan är tidsfristen för god ekologisk status framflyttad till 2027. Dättern, som är en del av Väneren har höga naturvärden och har idag otillfredsställande ekologisk status. Nossan rinner på sin väg till Väneren genom stora jordbruksområden väster om Herrljunga tätort, och påverkas dels av utsläpp från jordbruket, dels av utsläpp från enskilda avlopp av bristande kvalitet.

Den kemiska statusen för sjöar och vattendrag uppnår ej god status. Detta beror inte på särskilda förhållanden i Herrljunga kommun utan är densamma som för övriga Sverige, där rester av kvicksilver och bromerade flamskyddsmedel finns i så gott som alla sjöar och vattendrag

Kommunen är beroende av befintliga grundvattentäkter för sin vattenförsörjning. Grundvattentäkterna vid Ljung-Annalund, Hudene och Borgstena bedöms ha god kvantitativ status år 2016 och ska fortsatt ha detta. Se vidare under kapitlet Konsekvenser.

Markavvattning

Med markavvattning menas dikning, bortledning av vatten eller invallning som utförs för att varaktigt dränera mark eller skydda mot översvämning. Inom Västra Götalands län gäller generellt förbud mot markavvattning (MB 11 kap 14 §). Länsstyrelsen kan besluta om dispens om det finns särskilda skäl.

Enskilda vatten- och avloppsanläggningar

Områden med VA- problem

I Herrljunga kommun finns ungefär 2 500 enskilda avlopp. Enligt miljöbalken 9 kap är utsläpp av avloppsvatten att räkna som miljöfarlig verksamhet. Många av de enskilda avloppsanläggningarna i kommunen är gamla och av skiftande kvalitet. För att skydda enskilda dricksvattentäkter och motverka övergödning av sjöar och vattendrag har kommunens bygg- och miljönämnd år 2009 beslutat om en 10- årsplan för att inspektera samtliga enskilda avlopp i kommunen. Syftet är att de allteftersom ska förnyas för att uppfylla tillräckligt höga reningskrav. Det är kommunens miljöenhet som utför inspektionerna. Planen har hittills följts och lett till att ett stort antal enskilda bostadsfastigheter har nya godkända avloppsanläggningar.

Sjöarna Sämsjön, Sandsken, Stensjön, och Mollasjön samt vattendraget Nossan, sträckan genom Hudene, är särskilt känsliga för påverkan av föroreningar. Bebyggelsen i Hudeneområdet runt Nossan är ansluten till det kommunala VA-nätet. Utefter Sämsjöns norra och östra strandområden ligger grupper av tät fritidshusbebyggelse med enskilda avloppsanläggningar. Gemensamma VA- anläggningar krävs om ytterligare bostäder ska tillkomma så som anvisas i LIS- planen. Kommunen har påbörjat arbete med en VA- plan för att komma fram till vilka områden och i vilken ordning som kommunalt vatten- och avlopp ska byggas ut i kommunen.

REKOMMENDATIONER FÖR OMRÅDEN MED VA- PROBLEM

- Utanför kommunalt verksamhetsområde för VA ska avlopp lösas med godkända enskilda eller gemensamma anläggningar.
- I de fall där miljön är extra känslig för utsläpp av bakterier och/ eller fosfor kan bygg- och miljöförvaltningen besluta om att hög skyddsnivå för rening ska gälla. Bedömningen görs i det enskilda fallet.

Översvämningar

Konsekvenser av ett förändrat klimat

Ett förändrat klimat påverkar de flesta områden i samhället och är en stor utmaning för samhällsplaneringen. Klimatförändringar leder till ökad nederbörd, stigande havsnivåer och grundvattenhöjning, högre temperatur och ändrad relativ fuktighet.

Det handlar också om en ökad frekvens av extrema väderhändelser som stormar, skyfall och värmeböljor med torka och risk för skogsbränder. Som en följd av klimatförändringar riskerar problemen med översvämningar, ras, skred och erosion att öka.

Detta får konsekvenser för såväl bebyggelse och infrastruktur som för de areella näringarna, människors hälsa och säkerhet och för flora och fauna i vår natur.

Klimatprognoser visar att Västra Götalands län är ett av de områden i landet som blir mest påverkat av ökade nederbörds mängder i framtiden.

Förhållandena i Herrljunga kommun

i Herrljunga kommun är det främst områden i närheten och runt Nossan och andra vattendrag där det finns risk för översvämning vid höga vattenstånd. Det ligger dock relativt få bostäder och samhällsviktiga funktioner i närheten av Nossan. I området runt Hudene och i Annelund ligger några industrianläggningar direkt vid Nossan.

Dimensionerande nivåer enligt rekommendationer i "Stigande vatten"

För att ge råd och vägledning till kommunerna i länet vid planering av ny bebyggelse i vattennära områden har länsstyrelserna i Västra Götalands och Värmlands län tagit fram ett planeringsunderlag - "Stigande vatten - en handbok för fysisk planering i översvämningshotade områden", 2012. I rapporten finns en planeringsmodell för hur kommunerna ska handskas med problematiken i den fysiska planeringen. I rapporten finns också faktablad för vilka dimensionerande höjder som bör användas i planeringen i olika planeringssituationer.

Planeringsmodellen går ut på att dela in områdena där översvämningssrisk föreligger i översvämningsszoner. Översvämningsszonerna för ett vattendrag är indelade i fyra zoner. Zonindelningen är kopplad till återkomsttider och olika riskgrad. I zon 4 (röd) är sannolikheten för att en översvämning inträffar högst och i zon 1 (grön) är den lägst

Till varje zon finns rekommendationer om vilka funktioner som kan placeras i respektive zon. Läs vidare i handboken "Stigande vatten".

Dimensionerande nivå i Herrljunga kommun

Länsstyrelsen genomförde år 2010 en översiktlig beräkning av översvämningssriskerna runt Väneren och av länets större vattendrag utifrån kartans 5-meterskurvor. Områden med översvämningssrisk utefter Nossan som identifieras utifrån denna uppskattning visas på hänsynskartan. Karteringen är inte detaljerad utan ska främst användas som en indikation på var riskerna för översvämning är störst.

Stenbro över Nossan i Fölene

Det finns inte någon lågpunktskartering för hela kommunen som hjälp för bedömningen om vilka problemområden som kan finnas vid häftiga skyfall.

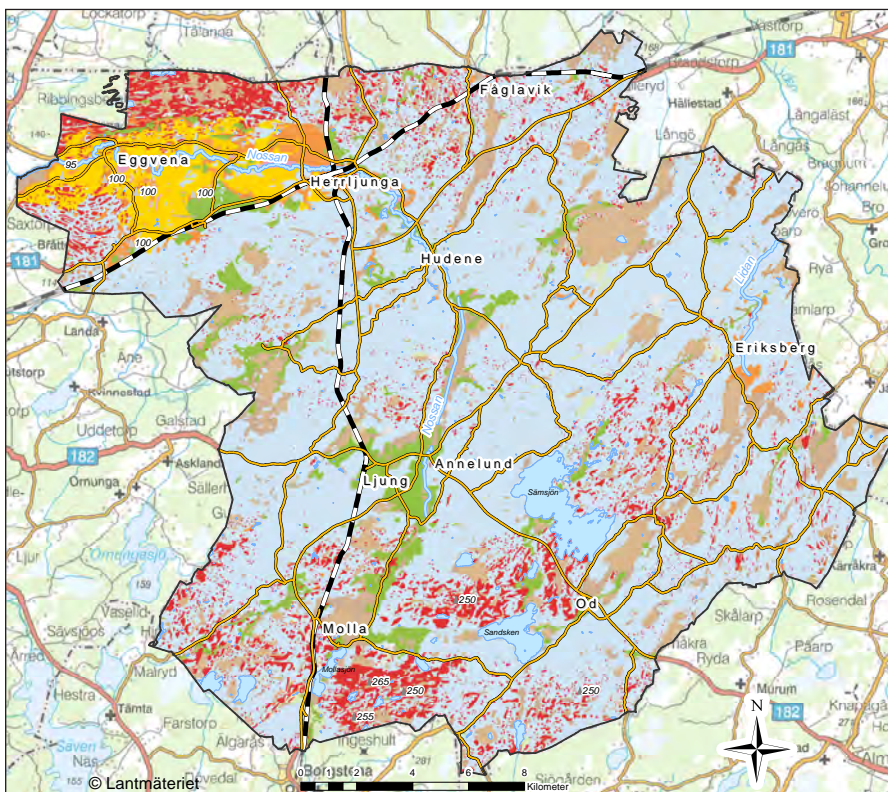
REKOMMENDATIONER VID PLANERING I OMRÅDEN MED ÖVERSVÄMNINGSRISK

- Vid planering för bebyggelse och anläggningar i områden nära Nossan måste noggranna riskbedömningar göras.
- Vid planering i låglänta områden ska särskild utredning göras gällande riskerna för översvämning i dagvattensystemen vid skyfall och häftiga regn.

Risker för skred och ras och erosion

Skred och ras är när jordmassor eller massor av sten, grus och sand kommer i snabb rörelse. Skred och ras kan medföra skador på människor, byggnader och mark i det drabbade området. Skred sker vanligen i sluttningar och slänter, i synnerhet i lermark som sluttar mot ett vattendrag. Ras sker i branta bergsslänter och i grus- och sandbranter, huvudsakligen längs vattendrag.

Skred och ras kan uppstå av naturliga orsaker eller genom mänsklig påverkan. Exempelvis kan ökad belastning vid byggande eller minskad motvikt vid förändrad vattennivå vara utlösande faktorer. Klimatförändringarna förväntas bidra till ökade nederbörds mängder och fler intensiva regn. Ökad nederbörd medför att erosionen tilltar, grundvattennivån höjs och att omfattning och frekvens av översvämningar längs sjöar och vattendrag tilltar. Dessa faktorer bidrar, var för sig och i samverkan, till att stabilitetsförhållanden försämras och att risken för bland annat skred och ras ökar.

Hänsynskarta -

Jordarter

- Morän
- Isälavlagring
- Torv
- Berg
- Lera
- Sand/Silt

Geotekniska förhållanden i Herrljunga kommun

Jordarterna i Herrljunga kommun utgörs enligt Enligt SGU:s jordartskarta i kommunens norra del på ömse sidor om Nossan av lera uppblandad med sand och silt. I övriga kommunen söder om Västra Stambanan utgörs jordarterna av morän, isälvsavlagringar, mossetorv och torv mellan områden med berg i dagen.

SGI har inte utfört någon översiktlig stabilitetskartering i Herrljunga kommun. Det är på lerjordarna och i närområdet kring Nossan som de största riskerna för ras och skred föreligger. I övriga områden i kommunen är de geotekniska förhållandena relativt goda och riskerna för skred och ras därför mindre. Lokalt kan dock de geotekniska förhållandena variera inom ett område som översiktligt verkar stabilt och de måste därför alltid utredas och beskrivas i samband med att detaljplaner upprättas.

Ingen ny bebyggelse planeras i omedelbar anslutning till Nossan enligt planförslaget. Oavsett om ny bebyggelse eller anläggningar tillkommer i Nossans närområde bör stabilitetsförhållandena vid Nossans stränder klarläggas och eventuella riskområden identifieras

REKOMMENDATIONER VID PLANERING OCH NYBYGGNAD - GEOTEKNIK

- I samband med detaljplanering ska alltid en bedömning göras om riskerna för ras, skred och erosion. Geotekniska utredningar kan komma att erfordras.

Radon

Radon är en osynlig och luktfri gas som bildas när vissa radioaktiva grundämnen sönderfaller. Radon finns naturligt i luften, marken och vattnet. Höga halter av radon i byggnader där människor vistas, exempelvis i bostäder och på arbetsplatser kan vara skadligt för hälsan.

Radon från marken är den vanligaste källan till radon i byggnader. Även vissa byggmaterial (exempelvis blå lättbetong) i byggnaden eller radon i dricksvattnet kan vara orsaker till förhöjda radonhalter inomhus. Radonhalten i inomhusluft bör inte överstiga 200 Bq/m³ (Folkhälsomyndighetens riktvärde).

Det finns ingen markradonöversikt gjord för kommunen. Enligt kommunens miljöenhet, som utförde en undersökning 1991, utgörs kommunens markyta huvudsakligen av låg- och normalriskområden för radon.

Oavsett marktyp bör risken för förekomst av radon i mark beaktas. Det finns alltid risk för att det lokalt kan finnas så höga halter radon i marke att gräns- och riktvärdena för radon överskrids i en byggnad om konstruktionen är otät (SGU). Det är byggherrens ansvar att de krav som gäller enligt plan- och bygglagen eller de föreskrifter och beslut som meddelats med stöd av den lagen följs.

REKOMMENDATIONER VID PLANERING OCH NYBYGGNAD - RADON

- När nya byggnader uppförs där människor ska vistas stadigvarande ska radonhalterna ligga under gränsvärdet på 200 Bq/m³. För nya byggnader inom kommunen innebär det i allmänhet att grunden ska utföras radonskyddande.

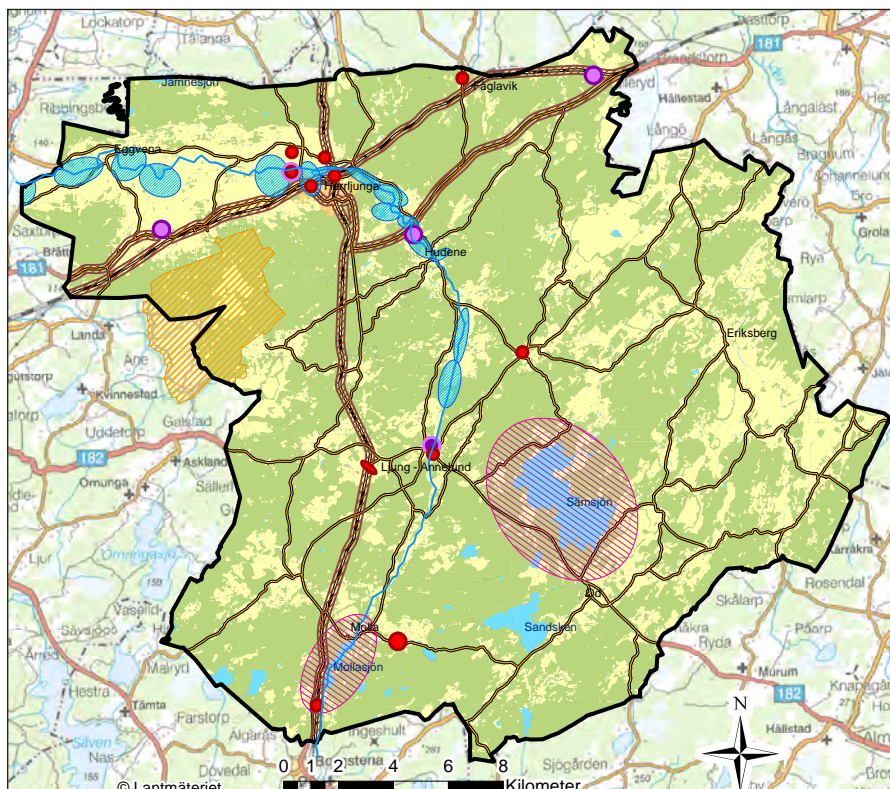
Farligt gods

Farligt gods är varor som till exempel är explosiva, brandfarliga, giftiga eller frätande och som kan orsaka skador på människor, djur och omgivande miljö om de inte hanteras rätt under en transport. Farligt gods innebär en risk för omgivningen och kräver hänsyn och att riskaspekter uppmärksammas i den fysiska planeringen.

Det rekommenderade vägnätet för farligt gods i Herrljunga kommun utgörs av väg 181, som är en sekundär transportväg för farligt gods. Väg 181 har förbindelse med de primära transportvägarna för farligt gods väg E20 och Rv 47, som båda ligger utanför kommunen. De sekundära transportvägarna är avsedda för lokala transporter till och från de primära transportvägarna. De sekundära transportvägarna bör inte användas för genomfartstrafik. Nuvarande sträckning av väg 181 används som genomfartsled, del av Ringleden i Herrljunga tätorts sydvästra del.

Järnvägen Västra Stambanan är en primär led för farligt gods. Bangården i Herrljunga är också uppställningsplats för farligt gods. Älvsborgsbanan trafikeras främst av regionala persontåg men används även för omlodningstrafik. Enligt Trafikverkets yttrande är också Älvsbo gsbanan en utpekad trafikled för farligt gods

Vid planering i närheten av farligt godsled ska riskerna särskilt beaktas. Länsstyrelserna i Västra Götaland, Stockholm och Skåne har utarbetat en riskpolicy för markanvändningen intill transportleder för farligt gods - ”Riskhantering i detaljplaneprocessen”. Länsstyrelsen rekommenderar kommunerna att använda denna.

Hänsynskarta -

Miljö, hälsa och säkerhet

- Buller
- Förorenad mark;
- Hänsynsområden - avloppsreningsverk skyddsavstånd 100 meter
- Hänsynsområden - avloppsreningsverk och ÅVC skyddsavstånd 300 meter
- Olycksrisk, Farligt gods;
- VA-problem
- Översvämningsrisk;

REKOMMENDATIONER VID PLANERING OCH NYBYGGNAD - FARLIGT GODS

- Kommunen tillämpar rekommendationerna i Länsstyrelsens handledning, vilket innebär att ett riskhanteringsavstånd på 150 meter från farligt godsleden ska beaktas när detaljplaner upprättas.

Buller

Buller är ett utbrett miljö- och folkhälsoproblem där exempelvis trafi - buller är den miljöstörning som berör flest människor i Sverige. Bullerfrågorna hanteras av flera svenska myndigheter. Naturvårdsverket har ansvar för att ”särskilt samordna myndigheternas arbete avseende omgivningsbuller”. Vidare lämnar verket allmänna råd och riktlinjer för hur bullerfrågorna ska hanteras i planeringen. Sådana råd och riktlinjer finns förutom för trafikbuller också för t ex buller från flygtrafik, -stri, motorbanor, skjutbanor och vindkraftverk.

Västra Stambanan och Älvsborgsbanan passerar flera tätbebyggda områden i kommunen, däribland tätorterna Herrljunga där järnvägarna korsas och Ljung-Annelund där Älvsborgsbanan passerar väster om orten. Genom tätorterna passerar även flera allmänna vägar med tung trafik. Påverkan av buller från trafik på järnväg och väg på framför allt boend - miljöer är viktiga frågor för kommunen.

Miljö kvalitetsnormer för buller

Miljö kvalitetsnormen omfattar bland annat omgivningsbuller från större vägar, järnvägar och civila flygplatser i hela landet. Trafikverket ska göra bullerkartläggningar och fastställa åtgärdsprogram för att minska bullerstörningar från dessa vart femte år. Västra Stambanan mellan Göteborg och Stockholm, som passerar Herrljunga kommun, räknas som en större järnväg då antalet tåg på banan överstiger 30 000/år.

Buller från Remmene skjutfält

Totalförsvarets verksamhet på Remmene skjutfält innebär bullerstörningar under den tid som skjutövningar pågår. Försvarens riksintresseområde runt skjutfältet inkluderar influensområdet för buller. Se under avsnittet Totalförsvaret.

REKOMMENDATIONER VID PLANERING OCH NYBYGGNAD - BULLER

- Kommunen tillämpar riktvärden för buller utomhus för spårtrafik, vägar och flygplatser enligt förordningen om trafikbuller (2015:216) vid bostadsbyggande.
- Vid misstanke om bullerproblem vid nybyggnad ska en bullerutredning utföras när detaljplaner upprättas.

Förorenad mark

Ett förorenat område är mark, grundvatten, ytvatten, sediment eller byggnader där halten av något ämne är så hög att den kan orsaka en risk för människors hälsa eller för miljön.

Som en del i arbetet med att uppnå miljömålet giftfri miljö genomförs inventering av potentiellt förorenade områden enligt MIFO (Metod för Inventering av Förorenade Områden), där Länsstyrelsen har samordningsansvaret. Områden som misstänks vara förorenade av nedlagda

eller pågående industriella verksamheter kartläggs och en klassning sker utifrån en bedömning av vilken risk som finns för människors hälsa och för miljön.

Identifierade områden delas in i en skala från 1-4 där riskklass 1 innebär en mycket stor risk och har högst prioritet vid en eventuell efterbehandling.

Enligt Länsstyrelsens inventering i Herrljunga kommun finns ett objekt med risknivå 1, Molla sågverk, en träindustri med impregnering. Objekt med risknivå 2 finns på flera platser i och i anslutning till tätorterna Herrljunga och Ljung-Annalund och på mindre orter som Fåglavik, Mollaryd och Skölvane. Områdena utgörs t ex av återvinningsanläggningen i Herrljunga tätort, industrideponier, drivmedelsanläggningar och träimpregneringsindustri.

REKOMMENDATIONER VID PLANERING OCH NYBYGGNAD - FÖRORENAD MARK

- Vid misstanke om förorenad mark, ska inför planering av ny bebyggelse en markundersökning utföras. Om marken är förorenad ska åtgärder vidtas.

Elektromagnetiska fält

Boverket har tillsammans med Arbetsmiljöverket, Socialstyrelsen, Elsäkerhetsverket och Strålsäkerhetsmyndigheten givit ut en skrift om magnetfält och hälsorisker. Ett av råden är att placering av nya bostäder, skolor och förskolor nära elanläggningar som ger förhöjda magnetfält ska undvikas. Det finns dock inga fastlagda rekommendationer om minsta tillåtna avstånd till högspänningsledningar. En 400 kV- kraftledning som ingår i riksnätet passerar kommunen i nordöstlig-sydvästlig riktning väster om Herrljunga tätort.

Kraftledningen berör inga områden avsedda för utbyggnad av tätorten.

REKOMMENDATIONER VID PLANERING OCH NYBYGGNAD - ELEKTROMAGNETISKA FÄLT

- Kommunen tillämpar Svenska Kraftnäts rekommendation om att högsta magnetfältsnivå vid bostäder eller där människor vistas stadigvarande inte ska överstiga 0,4 mikrotlesla. Enligt Svenska Kraftnäts generella beräkningar ska ny bebyggelse inte placeras närmare än 130 meter från en 400 kV- ledning.

Totalförsvaret

Områden av betydelse för totalförsvaret enligt 3 kap 9 § MB

Mark- och vattenområden som har betydelse för totalförsvaret ska enligt MB 3 kap 9 § så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan motverka totalförsvarets intressen.

Remmene skjutfält

Herrljunga kommun berörs av område av betydelse för totalförsvaret Remmene skjutfält, som har en utbredning också i Vårgårda kommun. Avgränsningen omfattar också influensområdet för buller runt skjutfältet.

Övriga influensområden

I kommunen finns tre avgränsade icke namngivna influensområden a betydelse för totalförsvaret. De har vart och ett en utbredning lika stor som skjutfältet, betecknas ”övriga”, och har hemligt innehåll.

Riksintresseområden för totalförsvaret enligt 3 kap 9 § MB som berör kommunen

Vara väderradarstation

Influensområde för Vara radarstation tangerar kommungränsen i norr.

Influensområde för luftrum

Försvarmaktens influensområde för luftrum berör kommunen.

Stoppområde för höga objekt

Stoppområde för höga objekt i område påverkat av Sätenäs flottiljfl - plats berör kommunens norra delar.

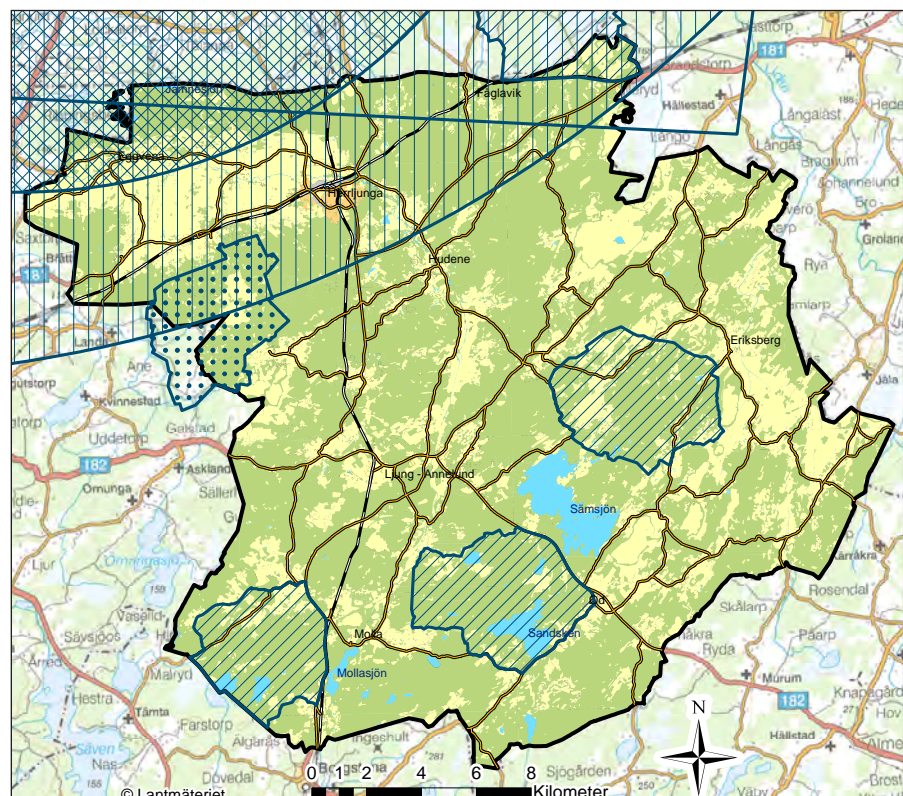
REKOMMENDATIONER VID PLANERING OCH BYGGANDE - TOTALFÖRSVARET

- Alla plan- och lovärenden inom samtliga *Områden av betydelse för totalförsvaret* ska remitteras till Försvarmakten.
- Samråd ska ske med Försvarmakten vid utbyggnad av vindkraftanläggningar inom område som berörs av Influensområde för Vara radarstation och/eller inom influensområde för luftrum
- Inom stoppområde för höga objekt gäller att höga objekt såsom master och vindkraftverk över 20 meter inte får uppföras utanför sammanhållen bebyggelse. Inom sammanhållen bebyggelse får höga objekt som överstiger 45 meter inte uppföras.
- Alla ärenden inom hela kommunen som rör höga objekt, enligt samma definition som ovan, ska remitteras till Försvarmakten

Hänsynskarta -

Försvarets intressen

- Försvar.Influensområde för luftrum
- Försvar.Influensområde för väderradar
- Försvar.Riksintresse Försvarmakten stoppområde för höga objekt
- Försvar.Riksintresse Försvarmakten övrigt influensområde
- Försvar.Riksintesse totalförsvaret, Skjutfältet Remmene

Samhällsviktig verksamhet

Räddningstjänsten

För räddningstjänsten i Herrljunga kommun finns i enlighet med 1 - gen om skydd och olyckor (LSO) ett handlingsprogram för skydd mot olyckor.

Räddningstjänsten är organiserad med en räddningsstation i Herrljunga och en i Annelund.

I Herrljunga centralort och Annelund är insatstiden 5 minuter under normala omständigheter, och förväntade insatstider mindre än 10 minuter i områdena närmast räddningsstationerna, 10 - 20 minuter i övriga kommunen utom i områdena längst i öster, Eriksberg-Öra där insatstiderna är mer än 20 minuter.

Vattenförsörjning och avlopp

Herrljunga Vatten AB äger och sköter de VA-nät samt tillhörande anläggningar som finns inom Herrljunga kommuns gränser och en bit in i Vara kommun. VA-verksamheten bedrivs i Annelund, Fåglavik, Herrljunga, Hudene, Källeryd, Ljung och Remmenedal. I respektive verksamhetsområde sker verksamhet via vatten- och avloppsreningsverk, grundvattentäkter, pumpstationer, ledningsnät m m.

Arbete med en VA- plan har påbörjats under 2016. I VA- planen ska behov och förutsättningar för vatten- och avloppsverksamheten i kommunen redas ut. I arbetet utreds bland annat möjligheterna att förse områden med VA- problem runt Sämsjön och Mollasjön med kommunalt vatten- och avlopp.

Dricksvatten

Herrljunga Vatten AB använder sig endast av grundvattentäkter för dricksvattenproduktionen. Dessa är: Annelund, Fåglavik, Altorp, Källeryd och Remmene och Ölanda.

Reservvatten

I arbetet med den kommunala VA- planen kommer behovet av reservvattentäkt att utredas. Om det skulle bli ett VA-område i Molla kan en i närheten liggande vattentäkt sammanlänkas med Annelunds vattentäkt. Denna täkt skulle kunna bli reservvattentäkt till Annelund, Hudene och Herrljunga tätort och vice versa. Vidare ska förutsättningar för att ta ytvatten från Nossan, Vimleån eller Sämsjön redas ut.

Vattenskyddsområden

Grundvattentäkterna är skyddade genom vattenskyddsområden. Länsstyrelsen beslutar om skyddsområdena och vilka bestämmelser som ska gälla i skyddszonerna runt vattentäkterna. Flera av områdena bygger på gamla beslut och behöver därför omprövas.

Grundvattentäkterna med datum för beslut är följande:

- **Herrljunga 1972**
- **Herrljunga Trollabo 1:5 1988**
- **Ölanda 1974**

- **Ljung 1972**
- **Annelund 1977**
- **Källeryd 2011**
- **Remmenedals vattentäkt 2010**

Avlopp

Avloppsvatten kan delas upp i olika begrepp, spillvatten, dagvatten och dränvatten. Spillvatten består av hushållspillvatten och industrispillvatten. Dagvattnet kommer från gator och stuprännor från regn och snösmältning. Dränvatten är vatten från husgrundsdränering och grundvattenreglering.

Spillvatten

Herrljunga Vatten AB driver sex avloppsreningsverk som har olika processer. Dessa är Herrljunga, Remmenedal, Annelund, Hudene, Fåglavik och Källeryd. Av dessa har samtliga utom två Nossan som recipient. Fåglavik och Källeryd har Lidan som recipient.

Samtliga områden med bebyggelse som är ansluten till kommunalt VA ingår i de kommunala verksamhetsområdena. Inom sådana ska all bebyggelse vara ansluten till det kommunala VA-nätet.

Dagvatten

Verksamhetsområdena för dagvatten sammanfaller med de för vatten och spillvatten. Alla dagvattenledningar är separata. Det separerade dagvattnet släpps till Nossan.

REKOMMENDATIONER VID PLANERING OCH NYBYGGNAD - AVLOPP

- Vid utbyggnad i nya områden eftersträvas lokala dagvattenlösningar, så kallade LOD (lokalt omhändertagande av dagvatten).

Avfallshantering

Enligt miljöbalken ska varje kommun ha en renhållningsordning med särskilda föreskrifter om hantering av avfall. Herrljunga kommun antog nya renhållningsföreskrifter 2016-11-08.

I föreskrifterna beskrivs kommunens ansvar för hantering av avfall från enskilda hushåll och företag som bedriver verksamhet.

Hushållens avfall transporteras till förbränningsanläggning utanför kommunen. Hushållen erbjuds att sortera matavfall separat för rötning till biogas eller biogödsel i särskild anläggning. Deponerat avfall lämnas till avfallsanläggning utanför kommunen.

Förpackningar av glas, metall, plast etc sorteras och lämnas till återvinningsstationer placerade på olika platser i kommunen. Återvinningscentraler finns i Herrljunga och Annelund.

Energi och uppvärmning

Elnät

Svenska Kraftnät har en 400 kV (kilovolt) ledning i *riksnätet* som passerar norra delen av kommunen.

Vattenfall äger *regionnätet* som utgörs av högspänningsledningar med

40 kV. Via dessa levereras el till mottagningsstationer, varifrån det lokala elnätet utgår.

Herrljunga Elektriska AB ansvarar för det *lokala elnätet* (10 kV) i större delen av Herrljunga kommun samt delar av Vårgårda och Vara kommuner.

Fjärrvärme

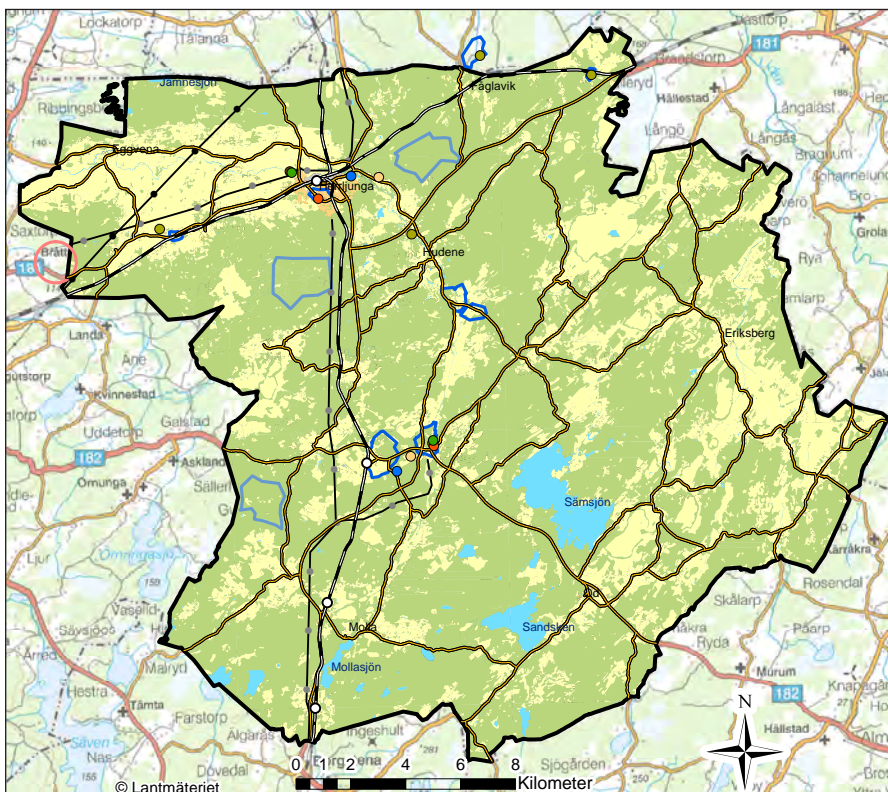
Herrljunga Elektriska AB äger och driver fjärrvärmenäten i kommunens tätorter Herrljunga, Ljung och Annelund. Anslutna kunder varierar i storlek från industrier till villor. Anläggningar för fjärrvärme finns i Herrljunga och Mörlanda. Värmen är lokalproducerad i huvudsak med biobränsle från skogar i kommunen med omnejd.

Solel

Motiven för installation av solel är främjandet av ett hållbart samhälle. Kommunen är positiv till att småskalig elproduktion uppmuntras och byggs ut. Det kommunala bolaget Herrljunga Elektriska AB har (år 2016) installerat drygt 20 anläggningar för solel som är mellan 2 och 45 kWp och har en egen demoanläggning på 5 kWp med normal årsproduktion på ca 4 500 kWh/året. Herrljunga Elektriska AB har också utrett det lokala elnätets kapacitet för att ta emot solkraft.

Laddningsstolpar för elbilar

Intresset för elbilar ökar och elbilar tillhör framtiden. Kommunen är positiv till att ett nät av laddningsstationer byggs ut och Herrljunga Elektriska AB har möjlighet att utreda frågan.

Hänsynskarta -

Samhällsviktiga verksamheter

- Avloppsreningsverk
- Avloppsreningsverk, avfallsanläggning
- Brandstation
- Fjärrvärmeverk
- Avloppsreningsverk
- Vattentorn
- ÅVC återvinningscentral
- Riksintresse järnväg - station
- Riksintresse kommunikation - järnväg
- Allmän väg
- Kraftledning regionnät
- Kraftledning stamnät
- Avfallshantering
- Energiproduktion
- Vattenförsörjning

Kommunikationer

Herrljunga kommun har ett bra kommunikationsläge i regionen. Dels är Herrljunga tätort en betydelsefull knutpunkt för järnvägstrafiken, dels finns goda förbindelser med Europaväg E20 mellan Göteborg och Stockholm via väg 181. Västra Stambanan mellan Göteborg och Stockholm och Älvsborgsbanan mellan Uddevalla och Borås genomkorsar orten.

Infrastrukturen ger god grund för tillväxt av befolkning och arbetstillfällen. Brister i både väg- och järnvägsnätet samt bullerproblem i tätorterna hämmar dock önskad utveckling, varför kommunen önskar om- och nybyggnadsåtgärder för att förbättra trafiksäkerheten och framkomligheten. Se vidare i kapitlet Utvecklingsstrategi och Användning.

Järnvägar

Riksstämman för kommunikation MB 3 kap 8 §

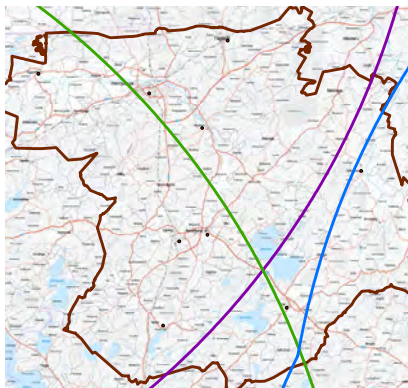
Västra Stambanan och Älvsborgsbanan inklusive de fyra stationer som finns i kommunen är av riksstämman för kommunikation. Sådana anläggningar ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna.

Västra Stambanan

Västra stambanan är en av Sveriges viktigaste järnvägar. Banan är dubbelspårig och dess maximala kapacitet är nådd. Samtidigt finns önskemål om att köra fler tåg än vad som är möjligt. Både kapacitet och kvalitet på banan behöver ökas.

Älvsborgsbanan

Älvsborgsbanan förbinder Uddevalla-Vänersborg med Borås via Herrljunga. Älvsborgsbanan är enkelspårig och trafikerades med regional trafik samt X 2000. Kinnekullebanan som ansluter till Älvsborgsbanan i Vara är enkelspårig och förbinder västra Skaraborg med Göteborg.

Berörda flygplatser

- Jönköping
- Landvetter
- Trollhättan
- Kommungräns

Flygtrafik

Kommunen berörs av influensområden för tre flygplatser med riksstämman, se kartbild.

Vägar

Allmänt vägnät

Väg E20 passerar norr om kommunen och är via väg 181 en viktig förbindelseled med Göteborg och Stockholm för kommunen. E20 ska byggas om etappvis genom Västergötland och sträckan förbi Vårgårda utreds av Trafikverket. Byggstart för denna etapp är beräknad till år 2020. En av tre korridorer i utredningsområdet går nära Herrljungas kommungräns. Lv 181 ska anslutas till ny väg E20 med ny trafikplats.

Lv 181 via Herrljunga förbinder väg E20 vid Vårgårda med Rv 47 vid Falköping. Vägen går genom den västra bebyggda delen av Herrljunga tätort och kallas där Ringleden. Vägen är sekundär trafikled för farligt gods. Vägens framkomlighet, trafikmiljö och trafiksäkerhet genom området är otillfredsställande och beskrivs av regionen som en brist.

Lv 182 går från Vårgårda genom Ljung-Annelund till Ulricehamn.

Lv 183 går mellan Herrljunga tätort och Borås via Ljung-Annelund. Vägen är till stora delar av låg standard med låg tillgänglighet och har bl a två plankorsningar med Älvsborgsbanan.

Väg 1927 Vretavägen går genom Vreta som ligger norr om Västra stambanan i Herrljunga tätort. Vägen är smal och kantas av bostadsbebyggelse på ömse sidor. Vägen är också tillfart för tung lastbilstrafik till industrin på Ölltorps industriområde. Det finns stora problem med trafikmiljö och framkomlighet på vägen, som inte kan breddas utan stora ingrepp i den befintliga bebyggelsen

Väg 2516 förbinder den östra delen av Herrljunga tätort med Vedum i Vara kommun. Vägen har låg standard och låg tillgänglighet. Industrin i Herrljunga nyttjar vägen för tunga transporter, vilket medför trafikfaror och dålig trafikmiljö.

Väg 1848 mellan Annelund och Snipebro är hårt belastad av tung trafik. Underhållet av vägen behöver förbättras.

Nationell och regional plan för transportinfrastrukturen

De medel för ny- och ombyggnad av transportsystemet som Trafikverket förfogar över och hur de ska användas anges i nationella och regionala planer. Trafikverket upprättar förslag till nationell plan för transportinfrastrukturen utifrån direktiv och förutsättningar från regeringen. Västra Götalandsregionen upprättar länsplan för regional transportinfrastruktur, som tas fram efter att kommunerna i förhandlingar och samråd lyft vilka åtgärder som ska prioriteras i förhållande till tillgängliga medel.

Nuvarande regionala plan för transportinfrastrukturen gäller för åren 2014 till 2025. Inriktningen för den regionala infrastrukturplanen är att stödja utvecklingen i Västra Götalandsregionen på olika sätt.

Planerade åtgärder på vägnätet

I den regionala planen för åren 2014 till 2025 finns inga åtgärder planerade för det allmänna vägnätet i Herrljunga kommun.

Länsvägarna 181,182 och 183 är dock av Trafikverket utpekade att ingå i vad man kallar *Funktionellt prioriterat vägnät*. Sådana vägar är viktiga för den nationella och regionala tillgängligheten och har identifierats i samband med att regionplanen upprättades. Utpekandet av vägnätet har gjorts bland annat som förberedelse inför kommande åtgärdsplaneringar. Trafikverket har tagit fram en handledning som beskriver förhållningssättet till hur man ska arbeta för att värna de prioriterade vägarna och förbättra tillgängligheten på dessa.

Planerade åtgärder på Västra Stambanan

Under planeringsperioden planeras punktinsatser på stambanan på sträckan Göteborg-Skövde. Syftet med åtgärderna är att utöka kapaciteten för att möta efterfrågan av utökad och förbättrad person- och godstrafik. Åtgärderna handlar om bangårdsombyggnade, förbigångsspår, sidotågsspår, vändspår och plattformar och ska utföras i Stenstorp, Falköping, Remmenedal (nya spår för godstågsmöten), Herrljunga (ny plattform), Vårgårda, Algutsgården, Alingsås, Stenkullen, Floda och Sävenäs.

Åtgärderna är inte tillräckliga för en långsiktig lösning på kapacitetsproblemet.

Åtgärder på Älvsborgsbanan

I nuvarande beslutade plan finns inga åtgärder upptagna som indikerar någon större förändring av Älvsborgsbanan.

Det finns dock beslut på att genomföra en åtgärdsvalsstudie för Älvborgsbanan.

Kollektivtrafik

Herrljungas kollektivtrafik bygger på tågtrafik längs två axlar, med noden Herrljunga station i skärningspunkten, kompletterat med så kallad Närtrafik, som är Västtrafiks koncept för anropsstyrd trafik på landsbygden i regionen. Utefter Älvsborgsbanan finns förutom i Herrljunga tätort också tågstopp i Ljung, Torpåkra och Mollaryd. Från Herrljunga station nås Vårgårda på 10 minuter och Falköping på ca 20 minuter med tåg på Västra stambanan. Enstaka busslinjer finns med lågt turutbud, enbart i pendlings- och skoltidsintervall vardagar.

Hälften av kommunens befolkning bor i orterna Herrljunga och Ljung-Annalund som har god kollektivtrafikförsörjning med tåg. Resande från byar och landsbygd utefter Älvsborgsbanan kan med relativt korta avstånd nå ett stationsläge utefter banan. De östra och sydöstra delarna av kommunen är sämst försörjda med kollektivtrafik, eftersom de ligger långt från någon tågstation. Från Eriksberg är det till exempel ca 17 km till Ljungs station och drygt 20 km till Herrljunga station.

Gång- och cykeltrafik

Gång- och cykelvägnät finns i tätorterna Herrljunga och Ljung-Annalund, samt i liten utsträckning även i Hudene och Molla. Gång- och cykelvägnätet behöver byggas ut och förbättras mellan tätorterna.

REGLER OCH REKOMMENDATIONER VID PLANERING OCH BYGGANDE UTEFTER ALLMÄN VÄG OCH JÄRNVÄG SAMT I INFLUENSOMRÅDE FÖR FLYGPLATS

- Enligt 47 § väglagen råder ett allmänt förbud inom ett område av 12 meter från vägområdet för allmän väg uppföra byggnader, göra tillbyggnader eller utföra andra anläggningar som kan inverka menligt på trafiksäkerheten. Utefter vägarna 181, 182 och 183 är förbudet utökat till 30 meter.
- Vibrationer från järnvägstrafik ska beaktas. Riktvärdet för vibrationer i bostad innebär att vibrationsnivån inomhus i rum för sömn och vila ej ska överstiga 0,4 mm/s vägd RMS.
- Trafikverket rekommenderar ett minsta avstånd om 30 meter mellan bebyggelse och spårmittpå yttersta spåret vid provning av bebyggelse nära järnväg, såväl inom som utanför detaljplan.
- Restriktivitet råder för nya utfarter på vägarna 181, 182 och 183, som ingår i Funktionellt prioriterat vägnät. Funktionaliteten i vägen ska inte försämrats.
- Vid uppförande av byggnadsverk högre än 20 meter ska samrådsplan göras med berörd flygplats.

Tematiska delar

Fördjupning avseende tätorter och LIS-områden

Tätorter

Enligt SCB:s tätortsstatistik från 2015 har Herrljunga tre tätorter: Herrljunga, Ljung och Annelund. De två senare hanterar kommunen som en tätort under benämningen Ljung-Annelund. Orten Hudene sydost om Herrljunga räknas inte som en tätort i statistiken men har ändå många typiska tätortsdrag och behandlas därför som en sådan i detta avsnitt.

Herrljunga tätort

Karaktäristiskt för Herrljunga tätort är småskaligheten med många välbevarade byggnader och offentliga rum. I Herrljunga är det nära mellan bostäder, service, arbetsplatser och rekreationsområden. Järnvägsknutpunkten ger goda pendlingsmöjligheter och stationen är en viktig mötesplats. I de centrala delarna finns en levande blandstad med bostäder och arbetsplatser. Trädgårdsstaden längre bort från centrum är lugnare men ligger ändå nära knutpunkt och service.

Småstadens värden ska stärkas genom kommunens arbete med planläggning för bebyggelse, nya trafiklösningar, och en omsorgsfull gestaltning av gator, torg och rekreationsmiljöer. Närhet till stationen och till den service som finns i kärnan är viktiga utgångspunkter för planeringen. I första hand bör därför förtätning och komplettering ske inom tätorten. Därefter kan utbyggnad av tätorten ske i områden som ligger på gång- eller cykelavstånd till stationen.

Stationshuset i Herrljunga

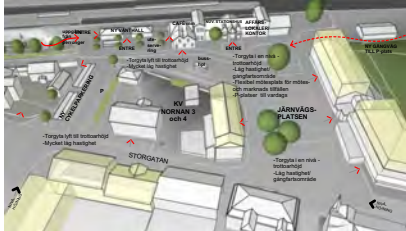
Utvecklingsstrategi - Herrljunga tätort

- Nod, Transporter och teknisk försörjning
- Viktig funktion, Bebyggelse
- Viktig funktion, Natur och rekreation
- Viktig funktion, Transporter och teknisk försörjning
- Värdekärna, Natur och rekreation
- 1000 meter runt tågstation
- Bebyggelse kärna
- Bebyggelse industri
- Bebyggelse bostad
- Natur och rekreation
- Grönt samband
- Transportsamband
- Utvecklingsstråk
- Tätortsgräns

REKOMMENDATIONER FÖR HERRLJUNGA TÄTORT

För generella rekommendationer, se kapitlet [Användning](#).

Torgen, tätortens viktigaste offentliga rum ska förnyas.

Skissillustrationer över stationsområdet (övre bilden) och över Stadsparken och ny torgplats (nedre bilden), från Planprogram för framtida bebyggelse i centrala Herrljunga tätort, samråds-handling

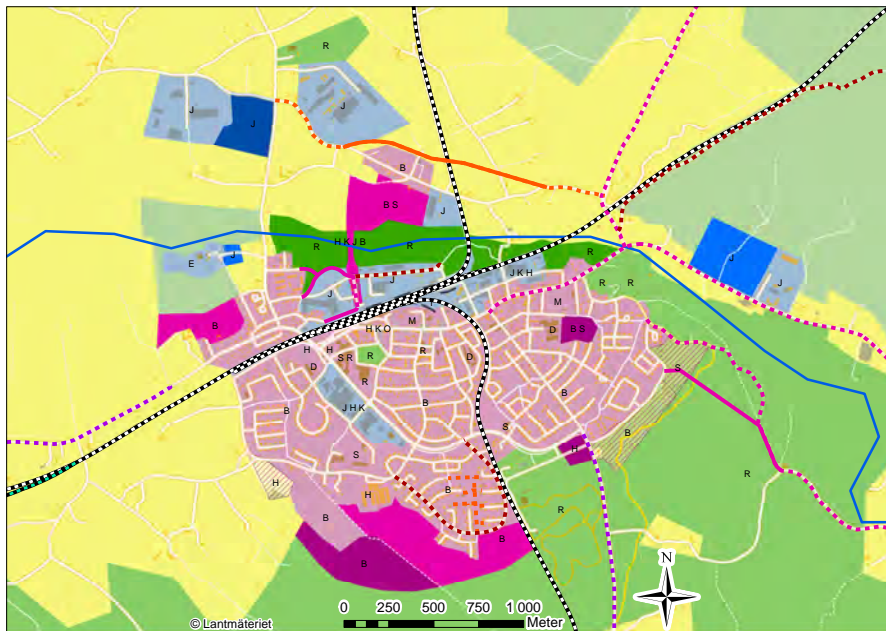
- **Torget vid stationshuset** är ett strategiskt betydelsefullt utvecklingsområde. Södra uppgången från järnvägsstationens perronger utgör en entré till Herrljunga som får allt större betydelse i takt med att resandet ökar. Ombyggnad av stationshuset och torget pågår. Bland annat har en ny vänthall med nya entréer i direkt anslutning till uppgången tillkommit. Bättre tillgänglighet för cykel med nya ytor för cykelparkering planeras.
- **Torget vid kommunhuset** är ett centralt och viktigt offentligt rum för Herrljunga. Det är via Storgatan sammankopplat med torget vid stationshuset. Storgatan är ett av tätortens viktigaste stråk. Torget behöver utvecklas mot en mer flexibel och tillgänglig plats, genom att ytan öppnas upp och omotiverade nivåskillnader avlägsnas. Också här är det viktigt att trafiklösningarna ses över så att hastigheten dämpas på ett naturligt sätt genom centrum.
- **Nytt torg öster om Stadsparken** kan förlänga centrumområdet söderut från stationen. Förslaget är att ett litet torg bildas mellan två punkthus, ”Hus i park”, intill stadsparken, där öppenheten medger den typen av husvolymmer.

Trafiklösningar ska utvecklas mot en högre tillgänglighet för gång- och cykeltrafikanter och en mer attraktiv gatumiljö.

- Tätorten bör successivt utvecklas till att bli mer **fortgångaranpassad**, där gatumiljön så långt som möjligt utformas så att biltrafiken håller låg fart (cirka 30 km/tim) och så att gaturummet blir både tilltalande och säkert för gående och cyklande att röra sig i. TRAST, Trafik för en attraktiv stad, bör användas som stöd vid planeringen. I Herrljunga finns goda möjligheter och utrymme i gaturummen att anpassa gatumiljöer till fotgängare och cyklister behov och att ordna långsgående parkering i syfte att öka tillgängligheten, dämpa hastigheten och skapa mer väldefinierade gatuumrum.

Närrekreationsmiljöer inom och i anslutning till tätorten ska värnas och utvecklas.

- **Stadsparken** är hjärtat i tätortens grönstruktur och den har gamla anor. När parken förnyas bör hänsyn tas till flera viktiga aspekter: det kulturhistoriska värdet, betydelsen för intilliggande skolverksamhet, funktionen som infiltrationsyta, samt rollen som offentligt rum. Parkens rumslighet, estetik och användbarheten liksom trygghetsaspekten kan utvecklas vidare.
- **Ån Nossan** som rinner genom tätorten erbjuder många rekreativsmöjligheter som kan utvecklas. I samband med föreslagen tätortsutveckling åt norr mot Vreta föreslås att en drygt kilometerlång sträcka längs Nossan utvecklas till ett promenadstråk. Strandskyddet säkerställer att området prioriteras för närrekreation framför exploatering. Enstaka ingrepp invid strandlinjen kan bli aktuella för att exempelvis möjliggöra en ny badplats.

Användningskarta - Områdesanvändning Herrljunga tätort

- Grönstråk och Vattenstråk
- Grönområde.Ny/ändrad.Medellång sikt
- Grönområde.Oförändrad.
- ▨ Stadsbygd.Ny/ändrad.Lång sikt
- Stadsbygd.Ny/ändrad.Medellång sikt
- Stadsbygd.Ny/ändrad.Kort sikt
- Stadsbygd.Oförändrad.
- Verksamheter.Ny/ändrad.Medellång sikt
- Verksamheter.Ny/ändrad.Kort sikt
- Verksamheter.Oförändrad.
- Natur.Oförändrad.
- Landsbygd. .
- Järnvägstrafik, Oförändrad,
- Järnvägstrafik, Ny/ändrad, Lång sikt
- Biltrafik, Ny/ändrad, Kort sikt
- Biltrafik, Ny/ändrad, Medellång sikt
- Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Beslutad
- Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Kort sikt
- Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Medellång sikt
- Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Lång sikt

Förklaring, preciserad användning

B	Bostäder
H	Handel
K	Kontor
J	Industri
E	Teknisk anläggning
D	Vård
S	Skola
R	Besöksanläggning (kultur, idrott, fritid)
M	Begravning

- **Orraholmens friluftsområde** och **Skoghälla idrottsplats** söder om tätorten har stor betydelse som närreklamationsområden för ortsinvånarna. Området bör bevaras. Alla åtgärder som inkräktar eller påverkar områdena negativt bör undvikas. Åtgärder som knyter samman områdenas olika delar eller som ökar tillgängligheten till dessa bör utföras.

Föreslagna utbyggnadsområden för Stadsbygd ska utformas enligt rekommendationer i kapitlet Användning och med hänsyn till befintliga värden.

- I översiktsplanen föreslås en tätortsutbyggnad på **Vreta gårde** norr om tätorten på kort sikt. Med inriktningen att öka andelen hållbart resande, det vill säga till fots, med cykel och tåg framför bilkörning är det angeläget att utveckla tätorten i närheten av tågstationen och centrum. Hela Vreta gårde ligger med gångavstånd till tågstationen. Tätortsutveckling här ger även positiva effekter på kringliggande områden som Vreta och Ölltorps industriområden, som vävs ihop med tätorten med ny bebyggelse och infrastruktur.
- **Södra Horsby** ligger vid tätortsgränsen i söder. En första etapp för bostäder är under utbyggnad i den västra delen av området. Tätortsutveckling föreslås vidare på kort och medellång sikt på skogsmark längs tätortsgränsen österut. Området ligger på cykelavstånd till tågstationen och mycket nära Horsbyskolan.
- **Skogsvägen** är en matargata till bostadsområden längst österut i tätorten. Utbyggnad av bostäder och skola föreslås på lång sikt mot Orraholmen på vägens obebyggda östra sida.

Föreslagna utbyggnadsområden för Verksamheter ska utformas enligt rekommendationer i kapitlet Användning och med hänsyn till platsens befintliga värden.

- I **Prästeskogen** strax öster om tätorten föreslås en utökning av befintligt verksamhetsområde. Området lämpar sig för utveckling av störande verksamheter på kort sikt då det ligger relativt avskilt men ändå med nära cykelavstånd från tätorten.
- I **Ölltorp**, norr om tätorten, föreslås en utökning av befintligt verksamhetsområde på medellång sikt. Marken används idag för jordbruk. En nybyggd gång- och cykelväg kopplar ihop centrum med verksamhetsområdena kring korsningen mellan väg 1921 och 1927.
- Vid **Bergagärde**, ca två kilometer söder om tätorten, föreslås ett nytt verksamhetsområde i korsningen mellan väg 181 och 183. Området lämpar sig väl för etableringar med större ytanspråk och krav på god tillgång till transportinfrastruktur. Läget är särskilt gynnsamt när väg 181 är utbyggd med ny sträckning söder om Herrljunga tätort och en fyrvägskorsning alternativt rondell tillskapats i Bergagärde. Området reserveras för utbyggnad på lång sikt.

KONSEKVENSER FÖR HERRLJUNGA TÄTORT

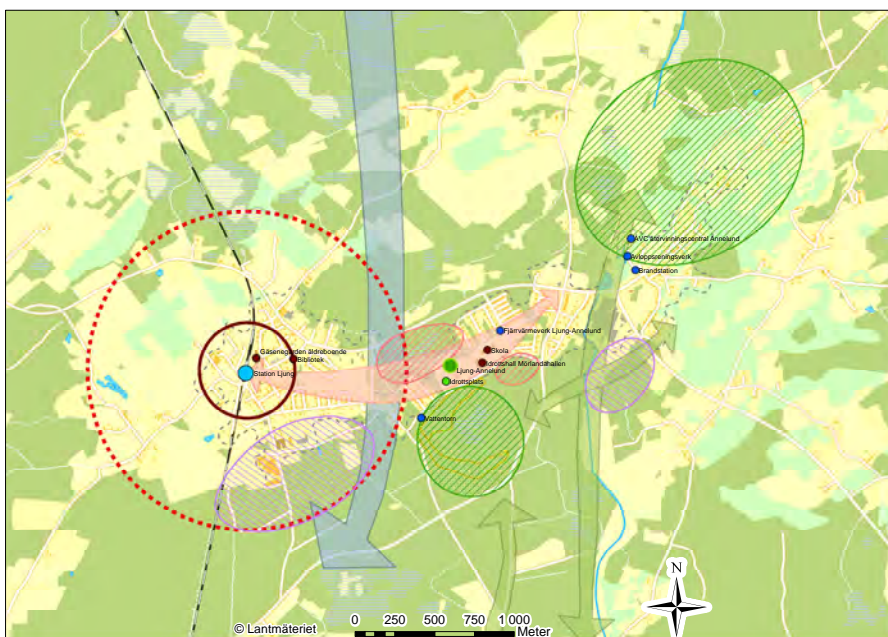
- Förtätning och komplettering i tätorten bedöms främst ge positiva effekter ur ett hållbarhetsperspektiv, se vidare under kapitlet Användning, avsnittet Stadsbygd.
- Obebyggd jordbruksmark föreslås tas i anspråk norr om tätorten för tätortsutbyggnad på Vreta Gärde och för utökning av Ölltorps industriområde. Inanspråktagande av brukningsvärd jordbruksmark ger kumulativa effekter i ett större perspektiv. Tillgången på brukningsvärd jordbruksmark minskar successivt både på regional och nationell nivå. På sikt leder minskad jordbruksareal till ett allt större beroende av importerade livsmedel och en större känslighet för olika omvärldsförändringar, exempelvis klimatförändringar.
- Utbyggnad av bostäder föreslås i skogsområden söder om tätorten, vid Södra Horsby i sydväst och mot Orraholmen i sydost. Skogsområdena söder om tätorten används för närrekreation och korsas av flera stiga. Här finns även natu- och kulturvärden i form av sumpskogar och fornlämningar. Inga värdekärnor för friluftsliv berörs, men utbyggnaden kan ändå påverka rekreativvärden genom att områdena krymper och avstånd till befintliga bostäder öka. Utbyggnad mot Orraholmen medför även att Jällbyleden behöver dras om i ny sträckning förbi det föreslagna bostadsområdet. Om tillgången till rekreativområden nära bostaden begränsas kan möjligheten till rörelse i vardagen minska, vilket i sin tur kan påverka människors hälsa negativt. Utbyggnaden kan även påverka naturvärden och fornlämningar. Påverkan behöver utredas vidare i det fortsatta planarbetet, exempelvis genom arkeologiska utredningar, naturinventeringar och utredningar av värden för friluftslivet.

Ljung-Annelund tätort

Ljung och Annelund är två i princip sammanvuxna orter med olika bakgrund och karaktär. Orterna bildar tillsammans en långsmal tätort som sträcker sig tre kilometer från Ljung i väst till Annelund i öst. Mellan orterna finns ett rekreativsområde med idrottsplats. Gemensamt för de båda orterna är den genomgående låga bebyggelsen med en- och tvåvåningshus.

Ljung har en historia som gammal tingsplats från 1600-talet. Ting hölls i orten fram till år 1947. Det moderna Annelund uppstod i en fyrvägs-korsning med ungefär fyra mil till städerna Alingsås, Borås, Falköping och Ulricehamn. Namnet var från början Mörlanda. Föregångare till företaget IMI Hydronic Engineering har betytt mycket för utvecklingen av Ljung-Annelund.

Inriktningen är att orterna ska växa ihop. Målsättningen är att bygga på och förstärka sådant som orterna har gemensamt och samtidigt behålla de bådas särprägel. Närhet till järnvägsstationen är också en viktig utgångspunkt för planeringen.

Utvecklingsstrategi - Ljung-Annelund tätort

- Nod, Transporter och teknisk försörjning
- Viktig funktion, Bebyggelse
- Viktig funktion, Natur och rekreation
- Viktig funktion, Transporter och teknisk försörjning
- Värdekärna, Natur och rekreation
- 1000 meter runt tågstation
- Bebyggelse kärna
- Bebyggelse industri
- Bebyggelse bostad
- Natur och rekreation
- Grönt samband
- Transportsamband
- Utvecklingsstråk
- Tätortsgräns

REKOMMENDATIONER FÖR LJUNG-ANNELUND TÄTORT

För generella rekommendationer, se kapitlet [Användning](#).

Stråken, tätortens viktigaste offentliga rum ska förnyas.

- Ljung-Annelund bildar tillsammans en långsmal tätortsstruktur, där de öst-västliga stråken är sammanlänkande och också mötesplats för invånarna. Inom orten finns två parallella stråk. Det norra stråket är ett gång- och cykelstråk som sträcker sig från Radhusvägen i Ljung till Mörlandavägen i Annelund. Det södra stråket består av ett antal sammankopplade bilvägar, Boråsvägen, Byvägen, Hjaltes väg och Skolvägen, som förbinder orterna med varandra. **Stråken** ska förnyas med gemensamma gestaltungsprinciper och hög tillgänglighet.

I den befintliga bebyggelsestrukturen finns möjligheter till förtätning. Bebyggelse och gatunät ska utformas för en större blandning och en högre tillgänglighet.

- Den befintliga bebyggelsestrukturen möjliggör komplettering inom befintliga bebyggelseområden. Stora delar av Annelund planlades och byggdes ut när trafikseparering var norm. Gatusytemet utformades för att det i första hand skulle bli trafiksäkert och effektivt med gång- och cykelvägnät separerat från biltrafiken so gick på egna matar- och entrégator. Det finns viss möjlighet till **komplettering** av den befintliga bebyggelsen inom den befintliga strukturen. I Ljung finns möjlighet att komplettera med bostäder med närhet till tågstation. Vid förtätning bör en blandning av olika boendeformer eftersträvas och flerbostadshus möjliggöras. Vid förtätning bör gatunätets utformning samtidigt ses över.

Närreklamationsmiljöer inom och i anslutning till tätorten ska värnas.

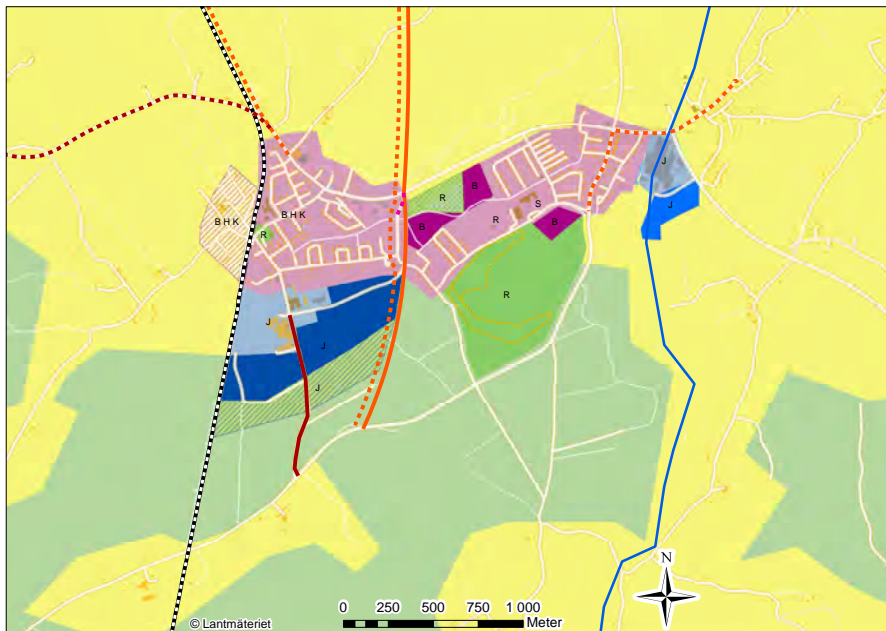
- Det befintliga rekreativområde **Himmelsberget** söder om Skolvägen ska fredas från bebyggelse och hållas tillgängligt.
- **Tingshusparken** ligger i Ljung vid Tingshuset som har gamla anor och är skyddat som byggnadsminne. Området är utpekad i Herrljungas kulturmiljöprogram och också redovisat som en kulturhistoriskt värdefull miljö på karta Hänsyn.
- Naturområdet **Mörlanda park** mellan Ljung och Annelund bör på sikt tillgängliggöras som ett närreklamationsområde för intilliggande bostadsområden.

Föreslagna utbyggnadsområden för Stadsbygd ska utformas enligt rekommendationer i kapitlet Användning och med hänsyn till befintliga värden.

- I **Mörlanda park** mellan Ljung och Annelund föreslås en utbyggnad av bostäder på medellång sikt, i syfte att knyta de båda tätortsdelarna närmre varandra. Sankmark inom området föreslås bevaras som närreklamationsområde, se ovan.
- Söder om Annelund föreslås en utbyggnad av bostäder inom området **Parkvägen Södra**, i Parkvägens förlängning. Utbyggnad inom skogsområdet föreslås på medellång sikt. Området ligger i direkt anslutning till skola och rekreativområden.
- På västra sidan om Älvsborgsbanan föreslås komplettering inom den relativt glesa bebyggelsen runt **Ljung stationsområde** på lång sikt.

Föreslagna utbyggnadsområden för Verksamheter ska utformas enligt rekommendationer i kapitlet Användning och med hänsyn till platsens befintliga värden.

- **Annelund verksamhetsområde** föreslås utvidgas söderut längs Ulricehamnsvägen, väg182.
- **Ljung verksamhetsområde** föreslås växa etappvis söderut på skogsfastighet längs Älvsborgsbanan.

Användningskarta - Områdesanvändning

Ljung-Annelund tätort

- Grönstråk och Vattenstråk
- ▨ Grönområde.Ny/ändrad.Lång sikt
- ▨ Grönområde.Oförändrad.
- ▨ Stadsbygd.Ny/ändrad.Lång sikt
- ▨ Stadsbygd.Ny/ändrad.Medellång sikt
- ▨ Stadsbygd.Oförändrad.
- ▨ Verksamheter.Ny/ändrad.Lång sikt
- ▨ Verksamheter.Ny/ändrad.Medellång sikt
- ▨ Verksamheter.Ny/ändrad.Kort sikt
- ▨ Verksamheter.Oförändrad.
- ▨ Natur.Oförändrad.
- ▨ Landsbygd.
- ▨ Järnvägstrafik, Oförändrad,
- ▨ Biltrafik, Ny/ändrad, Medellång sikt
- ▨ Biltrafik, Ny/ändrad, Lång sikt
- ▨ Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Kort sikt
- ▨ Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Medellång sikt
- ▨ Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Lång sikt

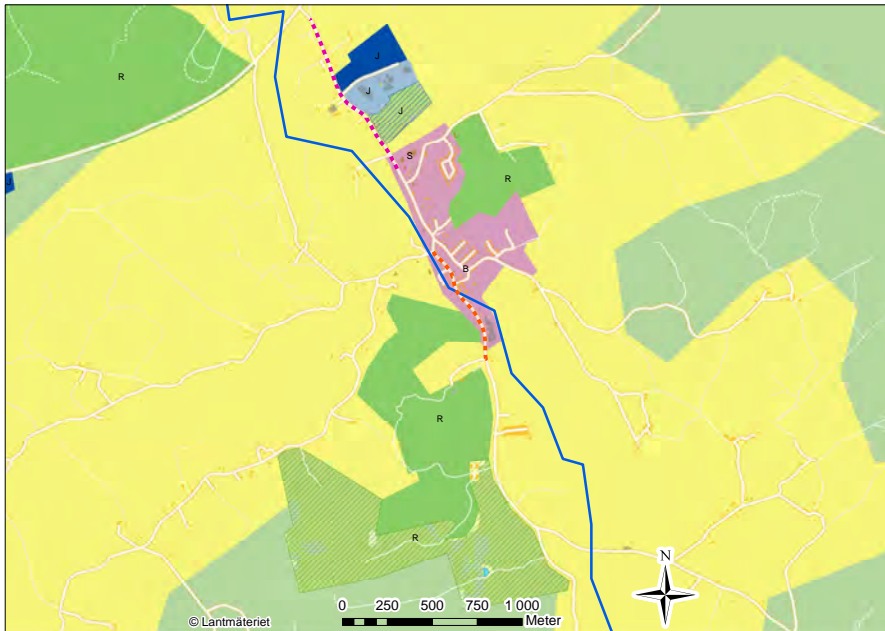
Förklaring, preciserad användning

B	Bostäder
H	Handel
K	Kontor
J	Industri
S	Skola
R	Besöksanläggning (kultur, idrott, fritid)

KONSEKVENSER FÖR LJUNG-ANNElund TÄTORT

- Förtätning och komplettering i tätorten bedöms främst ge positiva effekter ur ett hållbarhetsperspektiv, se vidare under Användning, avsnittet Stadsbygd.
- Föreslagna utbyggnadsområden för bostäder och föreslagna utökning av verksamhetsområdet i Ljung berör inga utpekade natur- eller kulturvärden.
- Utökning av befintligt verksamhetsområde i Annelund föreslås i direkt anslutning till Nossan. Nossan är ett vattendrag med MKN. Avrinning av förorenat dagvatten från hårdgjorda ytor inom verksamhetsområdet kan påverka vattenkvaliteten i Nossan negativt. Hur dagvatten kan omhändertas och renas för att minimera påverkan på Nossan behöver beläggas i den fortsatta

planeringen. Även geotekniska förutsättningar, risk för ras och skred samt risk för översvämning behöver klargöras. Längs berörd sträckning av Nossans stränder finns sumpskog. Sumpskogen ligger främst på åns västra sida, som inte berörs av exploatering. Strandremsan närmast Nossan med dess vegetation bör sparas även på den östra sidan. Inom området finns enligt länsstyrelsens inventeringar även ett skyddsvärt träd, en ek, som bör sparas. I områdets norra del finns enligt Riksantikvarieämbetets en övrig kulturhistorisk lämning av lämningstypen fossil åker. Lämningen kommer sannolikt beröras av utbyggnaden. Arkeologisk utredning kan komma att krävas.

Användningskarta - Områdesanvändning Hudene

- Grönstråk och Vattenstråk
- Grönområde.Ny/ändrad.Lång sikt
- Grönområde.Oförändrad.
- Stadsbygd.Oförändrad.
- Verksamheter.Ny/ändrad.Lång sikt
- Verksamheter.Ny/ändrad.Medellång sikt
- Verksamheter.Oförändrad.
- Natur.Oförändrad.
- Landsbygd.
- Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Kort sikt
- Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Medellång sikt

Förklaring, preciserad användning

B	Bostäder
J	Industri
S	Skola
R	Besöksanläggning (kultur, idrott, fritid)

KONSEKVENSER FÖR HUDENE

- Förtätning och komplettering i tätorten bedöms främst ge positiva effekter ur ett hållbarhetsperspektiv, se vidare under kapitlet Användning, avsnittet Stadsbygd.
- Bebyggelseutveckling i Hudene bedöms bli begränsad. Komplettering av den befintliga bebyggelsen enligt översiktsplanens rekommendationer bedöms inte medföra någon betydande påverkan på områdets natur- och kulturvärden.
- Utveckling av rekreationsområden runt Hudene kan bidra till att områdets värden för besöksnäring stärks, vilken kan ge positiva effekter för det lokala näringslivet.
- Föreslagen utökning av befintligt verksamhetsområde söderut berör två övriga kulturhistoriska lämningar av lämningstypen fossil åker. Arkeologisk utredning kan komma att krävas.

Skola och golfbana i Hudene

LIS-områden

LIS är en förkortning av begreppet *Landsbygdsutveckling I Strandnära lägen*. LIS syftar till att långsiktigt stimulera den lokala och regionala utvecklingen på landsbygden. Översiktsplanen ska vara rådgivande vid prövning av dispensärenden eller upphävande av strandskydd inom utpekade LIS-områden.

För att få dispens för utbyggnad eller åtgärder inom LIS-område gäller de sex särskilda skälen enligt miljöbalkens 7 kap 18 c § med tillägget att det vid prövningen även får beaktas som ett särskilt skäl om ett strandnära läge för byggnaden eller åtgärden bidrar till utvecklingen av landsbygden.

År 2011 togs en LIS-plan fram för området runt Sämsjön. Denna har arbetats in i översiktsplanen och fortsätter gälla. I översiktsplanen föreslås ytterligare två LIS-områden, ett vid Mollasjön och vid Örum i anslutning till Sämsjön.

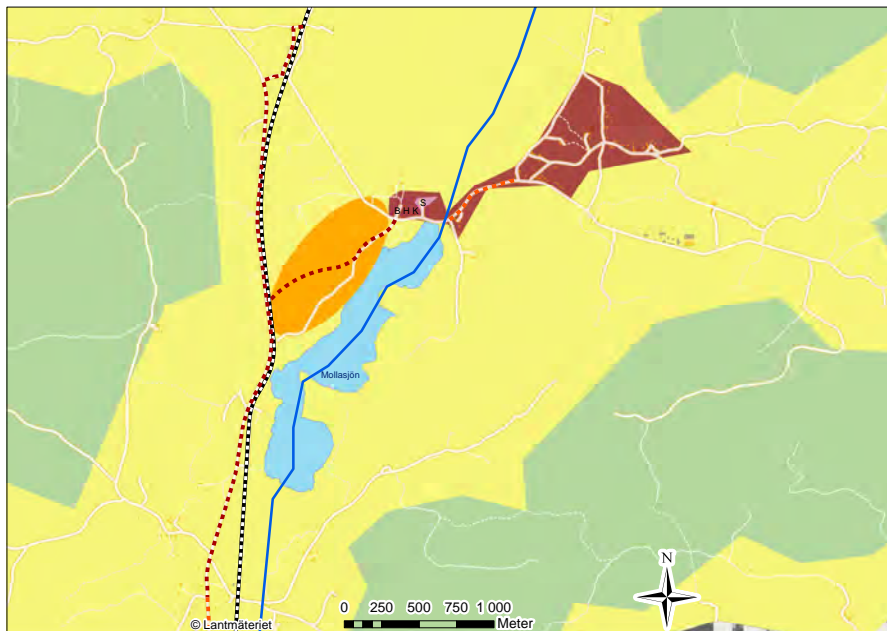
Mollasjön

Mollasjön ligger i kommunens sydvästra del. Sjön ligger direkt öster om järnvägen Älvsborgsbanan mellan Herrljunga och Borås. Norr om sjön ligger det lilla samhället Molla, med en kommunal F-6 skola. I Mollasjöns närhet finns två tåghållplatser, Torpåkra strax norr om sjön respektive Mollaryd söder om sjön. Hållplatserna ligger i en kommundel med gles befolkningstäthet och har lågt resandeunderlag. Runt Mollasjön är strandskyddet utökat till 200 meter.

Ett LIS-område för utbyggnad av bostäder föreslås inom skogsfastigheten Kyrke 1:1 vid Mollasjöns nordvästra strand. Området är beläget på en höjd mellan Molla och järnvägen. Området avgränsas mot sjön med en grusväg och en brant sluttning. Den föreslagna utbyggnaden av bostäder bedöms stödja en utveckling av landsbygden. Ett ökat befolkningsunderlag bedöms positivt både för tåghållplatserna och för skolan. Pendlingsmöjligheterna är goda, bland annat till Borås, som är Västra Götalandsregionens näst största stad. Närheten till Mollasjön med badplats, närhet till närrekreationsområden i Natura 2000- området Molla bokskog vid Mollasjöns sydöstra strand samt det omgivande kulturlandskapet kan bidra till goda boendekvaliteter och är värden att ta fasta på i planeringen.

Vid planering bör en god tillgänglighet säkerställas för gående och cyklister till tåghållplats och skola. Närmsta tåghållplats är Torpåkra norr om Molla. En sammanslagning av de båda hållplatserna i ett nytt läge direkt väster om Mollasjön har diskuterats som ett alternativ vid ett eventuellt hot om nedläggning av befintliga hållplatser.

Viktiga frågor vid detaljplanläggning och utbyggnad av området är hantering av avlopp och dagvatten. På sikt utreds om Molla kan bli ett verksamhetsområde för kommunalt VA. Mollasjön omfattas inte av miljökvalitetsnormer (MKN) för ytvatten, men Nossan som passerar sjön omfattas av MKN. Söder om Mollasjön ligger grundvattentäkten Borgstena, som omfattas av MKN.

Användningskarta - Områdesanvändning

Mollasjön

- Grönstråk och Vattenstråk
- Stadsbygd.Ny/ändrad.Lång sikt
- Stadsbygd.Oförändrad.
- Natur.Oförändrad.
- Vattenområde.
- Landsbygd, LIS.Ny/ändrad.
- Landsbygd, By.
- Landsbygd.
- Järnvägstrafik, Oförändrad,
- Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Medellång sikt
- Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Lång sikt

REKOMMENDATIONER FÖR LIS-OMRÅDE MOLLASJÖN

För generella rekommendationer för LIS-områden, se kapitlet Användning.

- All ny bebyggelse ska prövas i detaljplan.
- Området ska utformas så att befintlig slänt mot Mollasjön och befintlig grusväg ligger mellan den nya bebyggelsen och strandlinjen.
- Utbyggnad bör ske etappvis, där bebyggelse i ett första skede lokaliseras i områdets nordöstra del mot Molla. Utbyggnad kan därefter ske i sydvästlig riktning längs Mollasjöns strand.
- Bebyggelsen bör knytas samman med ett stråk som löper parallellt med Mollasjöns strand genom området. Stråket bör ges en sammanhållen utformning. God tillgänglighet för gående och cyklister bör beaktas särskilt.
- Bebyggelse ska anslutas till godkänd avloppsanläggning.
- Dagvattenhantering ska utredas i samband med att detaljplan tas fram. Dagvatten ska så långt möjligt fördröjas och omhändertas lokalt. Eventuell påverkan på vattenkvalitet i vattenförekomsten Nossan och förändrade flöden till Mollasjön ska belysas särskilt.

KONSEKVENSER FÖR LIS-OMRÅDE MOLLASJÖN

- Utbyggnaden bedöms inte medföra påverkan på naturvärden eller på människors tillgänglighet till stränderna runt sjön.
- LIS-området ligger nära två befintliga tågplattformar och har god kollektivtrafikförsörjning. Förutsättningar finns därför för en relativt hög andel kollektiva resor för pendling och andra resor, vilket ger en begränsad klimatpåverkan.
- Ökad andel hårdgjorda ytor kan påverka avrinning av dagvatten mot Mollasjön, vilket dels kan ge förändrade vattennivåer i sjön och dels kan påverka vattenkvaliteten på vattenförekomsten Nossan, som passerar Mollasjön. Fördröjning och eventuellt behov av rening av dagvatten behöver utredas vidare i samband med att detaljplan tas fram för området.

Örum, vid Sämsjön

Örum ligger sydost Sämsjön längs väg 1842. Området ligger ca två kilometer från samhället Od. I Od finns bland kommunal F-6 skola och en lokal turistbyrå. Närmaste tätort är Ljung-Annelund som ligger 9 km åt nordväst.

Sämsjön är Herrljunga kommuns största sjö. Runt sjön är strandskyddet utökat till 200 meter. Inom kommunen finns få sjöar. Sämsjön har därför stor betydelse som rekreativ område för kommuninvånarna. Sjön med närområden har även stor betydelse för kommunens möjlighet att utveckla attraktiva boendeanternativ på landsbygden, som kan öka befolkningsunderlaget och ge förutsättningar för att bibehålla den lokala servicen.

Vid Örum föreslås en utbyggnad av 15-20 villor inom fastigheten Örum 3:2. Bebyggelsen föreslås sydost om väg 1842, drygt 100 meter från strandlinjen. Området används idag som betesmark. I sydväst ansluter befintlig bebyggelse.

Landskapet vid Alboga och Örum präglas av Örums mosse, kulturmarker och kullar med lövskog. Ekskogen bryts av betesgångar och små insprängda ängspartier. Tidigare har vid den här delen av Sämsjön noterats de rödlistade arterna storspov och smålom. I sjön finns noteringar om storlom. Storlomen finns med i Fågeldirektivets bilaga 1, vilket innebär att den pekas ut som särskilt skyddsvärd.

Sämsjön omfattas av miljö kvalitetsnormer (MKN) för vatten. Enligt den senaste klassningen är den ekologiska statusen måttlig och den kemiska statusen uppnår ej god status.

I LIS-planen för Sämsjön har kommunen tagit ställning till att:

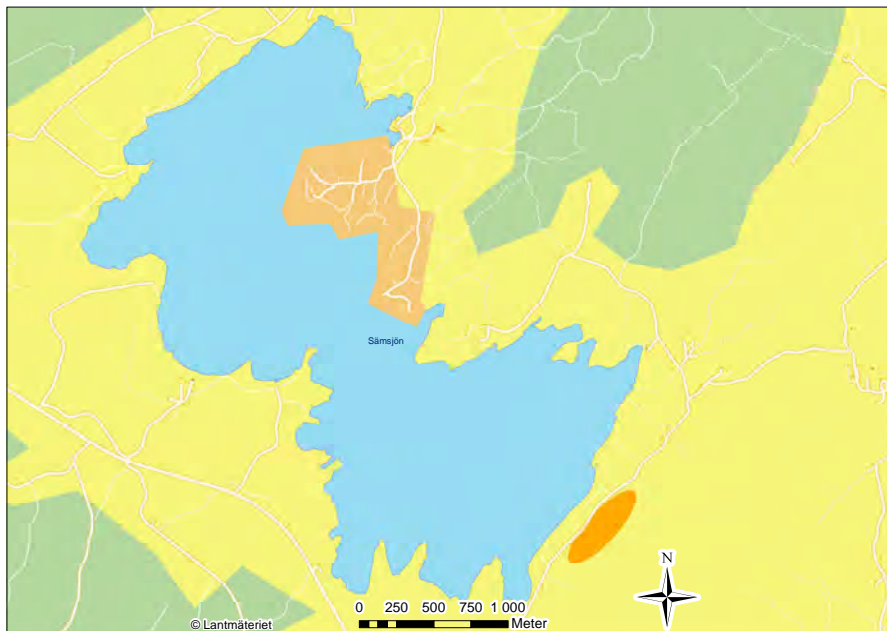
”... Den varierade naturen och vegetationen omkring sjön är en tillgång som speciellt kommer att beaktas i planarbetet. Speciellt för området är våtmarkerna och den största av dessa är Örums mosse som har ett tillflöde i sjöns södra del. ...Det är också viktigt att den mångfald av olika biotoper som finns vid sjön bevaras. Växlingen mellan skogsmark och kulturlandskap är karakteristisk.

Det öppna odlingslandskapet är värdefullt och ses som en stor tillgång. Det är också av allmänt intresse att jord- och skogsbruk runt sjön kan fortgå och utvecklas parallellt med en utbyggnad av fritids- och helårsboende...”

REKOMMENDATIONER FÖR LIS-OMRÅDE ÖRUM

För generella rekommendationer för LIS-områden, se kapitlet Användning.

- All ny bebyggelse ska prövas i detaljplan. Området ska utformas så att väg 1842 ligger mellan bebyggelsen och sjön.
- Inom och i anslutning till området finns natu- och kulturvärden. I planarbetet behöver dessa belysas och utredas så att eventuella åtgärder för att begränsa eller eliminera påverkan kan arbetas in i detaljplanen:
 - » En naturvärdesinventering behöver tas fram med tyngdpunkt på fågelinventering. Hur fåglar rör sig mellan Sämsjön och Örums-mossen ska ingå i inventeringen.

Användningskarta - Områdesanvändning Örum, vid Sämsjön

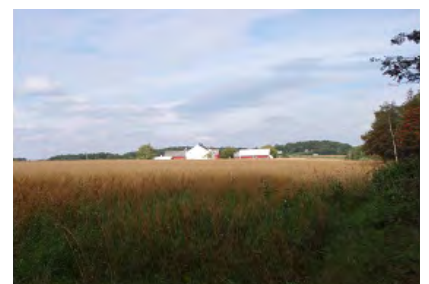
- Grönstråk och Vattenstråk
- Natur.Oförändrad.
- Vattenområde.
- Landsbygd, LIS.Ny/ändrad.
- Landsbygd, LIS.Oförändrad.
- Landsbygd.

- » Örumsmossens avrinningsystem behöver undersökas i syfte att säkerställa att Örumsmossens hydrologi inte påverkas negativt.
- » Inom området finns skyddsvärda träd som bör bevaras
- » Krav kan komma att ställas på arkeologisk utredning.
- » Dagvattenhantering behöver utredas. Dagvatten ska så långt möjligt omhändertas lokalt. Eventuell ökad avrinning till sjön och konsekvenser som ändrade vattennivåer behöver belysas särskilt. Eventuell påverkan på vattenkvalitet i vattenförekomsten Sämsjön ska också belysas.
- Bebyggelse ska anslutas till godkänd avloppsanläggning.
- Säkra vägar till skola bör studeras i planarbetet.

I flygbilden visas befintlig bebyggelse som prickar och föreslagen bebyggelse som en röd yta.

Föreslagen utbyggnad vid Örum

Åkermark och utsikt mot Sämsjön

KONSEKVENSER FÖR LIS-OMRÅDE ÖRUM

- Utbyggnad inom LIS-området Örum kan medföra påverkan på områdets natur- och kulturvärden. I samband med att detaljplanearbete påbörjas behöver inventeringar enligt översiktsplanens rekommendationer utföras som underlag för en mer utförlig bedömning av miljöpåverkan. När ett större kunskapsunderlag finns framme kan även anpassningar för att minimera påverkan arbetas in i detaljplanen.
- Ökad andel hårdgjorda ytor kan påverka avrinning av dagvatten mot Sämsjön, vilket dels kan ge förändrade vattennivåer i sjön och dels kan påverka vattenkvaliteten. Sämsjön är en vattenförekomst med MKN. Fördröjning och eventuellt behov av rening av dagvatten behöver utredas vidare i samband med att detaljplan tas fram för området.
- Utbyggnaden bedöms inte påverka människors tillgänglighet till strandområdet närmast sjön.
- Tillgängligheten till kollektivtrafik är begränsad i Örum. Närmsta busshållplats ligger ca 1,5 kilometer från området och hållplatsen är lågt trafikerad. Ubyggnad riskerar att öka bilberoendet, vilket bidrar till klimatpåverkan. De negativa effekterna kan på sikt begränsas om fordon drivna av fossila bränslen kan ersättas av alternativ med mindre miljöpåverkan, eller om efterfrågestyrda kollektiva transportsystem kan utvecklas. Bebyggelse i otillgängliga lägen kan även ge ökade kostnader för kommunal service som skolskjuts och hemtjänst.

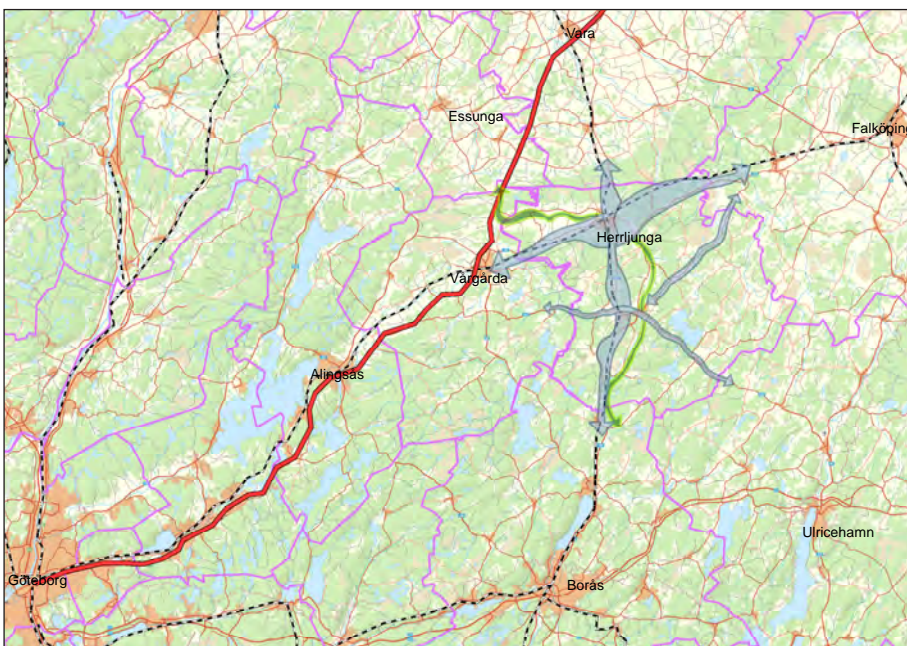

Ungefär hälften av kommunens invånare bor på landsbygden.

Mellankommunala frågor

Herrljunga kommun gränsar till Vårgårda, Essunga, Vara, Falköpings, Ulricehamns och Borås kommuner. Det mellankommunala samarbetet sker bl a i Boråsregionen- Sjuhäradsbygdens kommunalförbund, där de angränsande kommunerna Vårgårda, Ulricehamn och Borås ingår. Övriga angränsande kommuner ingår i Skaraborgs kommunalförbund. Samarbetet sker också regionalt i Västra Götalandsregionen, där bl a frågor som rör infrastrukturen tas om hand och beslutas.

De mellankommunala frågorna rör framför allt de viktiga infrastrukturella stråken men också frågor som rör t ex markanvändning i kommungränserna och vattendraget Nossan, som passerar flera kommuner på väg mot Vänern.

Teckenförklaring

- Transportsamband
- Grönt samband
- E20
- Järnväg
- Kommungränser

Herrljunga kommun gränsar till Vårgårda, Essunga, Vara, Falköpings, Ulricehamns och Borås kommuner.

Infrastruktur

Västra Stambanan, Älvsborgsbanan och Herrljunga station

Herrljunga station är en regional knutpunkt, en bytespunkt som är av stor betydelse för grannkommunernas invånare. Att kapaciteten och kvaliteten på Västra Stambanan och Älvsborgsbanan upprätthålls har betydelse för tillgängligheten till arbetsmarknaden och kompetensförsörjning inom regionen och mellan kommunerna.

Kommunen föreslår i översiktsplanen att ett triangelspår ska koppla ihop Västra Stambanan och Älvsborgsbanan mot Borås i framtiden. Ett sådant skulle kunna avlasta Västra Stambanan som har begränsad kapacitet, och bl a förbättra möjligheterna till pendling.

Väg E20

Vägen går inte genom Herrljunga kommun, men förbinder kommunen med Stockholm och Göteborg via väg 181 som ansluter till väg E20 på ca 13 km avstånd från Herrljunga centrum. Trafikverket planerar bygga om väg E20 förbi Vårgårda, och i utredningen för E20 finns en väggörddor som tangerar kommungränsen i väster. Vilken korridor som väg E20 ska dras i berör främst Vårgårda kommun, men kan också bli en angelägenhet för Herrljunga kommun om vägen byggs nära kommungränsen.

Vägarna 181, 182, 183

Väg 181 från Vårgårda genom Herrljunga till Rv 47 vid Falköping har betydelse för pendlare och andra resande mellan Vårgårda och Falköping via Herrljunga. Kommunen har sedan lång tid önskat att vägen byggs om till en förbifart på sträckan Brättnsby-Bergagårde, så att framkomligheten, trafiksäkerheten och trafikmiljön i övrigt förbättras. I översiktsplanen markeras ett reservat för ny förbifart söder om Herrljunga tätort.

Väg 182 är en förbindelse mellan Vårgårda och Ulricehamn via Ljung-Annalund. Vägen utgör ett viktigt transportsamband för Herrljunga kommun, som kan utvecklas med bättre kollektivtrafikförbindelse.

Väg 183 går mellan Herrljunga tätort och Borås via Ljung-Annalund. Vägen är viktig för pendling och transporter till Borås. Den är emellertid av låg standard, vilket försvårar pendlingsmöjligheterna med bil och kollektivtrafik. I översiktsplanen påpekas att vägen behöver byggas om.

Vägarna 181, 182 och 183 är utpekade av Trafikverket som "Funktionellt prioriterat vägnät" och ett samarbete med Trafikverket om åtgärder i vägnätet bör påbörjas gemensamt med övriga kommuner som är berörda av åtgärderna.

Nossan

Nossan är ett blå-grönt stråk som rinner upp i Borgstena strax söder om kommungränsen mot Borås kommun och som rinner genom hela Herrljunga kommun från söder mot norr genom Herrljunga tätort, genom norra delen av Vårgårda kommun och vidare genom Essunga och Grästorps kommuner för att därefter rinna ut i Dättern, som är en grund vik av Väneren. Nossan förorenas på vägen av bland annat utsläpp från jordbruksmarker och från enskilda avlopp. Den ekologiska statusen för Nossan är måttlig och kvalitetskravet är att god ekologisk status ska ha uppnåtts år 2021. Det är en gemensam angelägenhet för kommunerna som också vill utveckla Nossan för friluftslivet, att tillsammans arbeta för att uppnå målet förbättrad vattenkvalitet för Nossan.

Vindbruk

I översiktsplanen redovisas ett vindkraftområde (Kesemossen) i närheten av kommungränsen till Vårgårda kommun. I samband med att det utpekade området byggs ut för vindkraft kommer samråd att ske med den berörda kommunen Vårgårda.

Naturområden

Ramlamossen- som delvis är ett Natura 2000- område ligger i gränsen mot Falköpings kommun. Ingen utbyggnad eller andra åtgärder som kan påverka naturvärdena i området Ramlamossen föreslås i översiktsplanen.

Enskilda avlopp

Vid den gemensamma kommungränsen mellan Herrljunga och Falköpings kommuner finns inom Herrljunga kommun områden med okänd avlopp - status. Kommunen genomför för närvarande inspektioner av samtliga enskilda avlopp enligt en 10- årsplan.

Genomförande

Kortfattad beskrivning av hur översiktsplanen avses genomföras

Tidshorisonter och genomförande

Översiktsplanen ger en utblick mot framtidens Herrljunga och visar ett önskat läge 20 år framåt i tiden. För att utvecklingen ska kunna ske så hållbart som möjligt redovisas tidshorisonter för viss föreslagen markanvändning, enligt nedan:

- **Kort sikt:** Cirka 0-8 år. Sådana projekt och åtgärder som beräknas kunna bli påbörjade eller åtminstone börja planeras innan översiktsplanen måste tas upp för bedömning av om den fortfarande är aktuell.
- **Medellång sikt:** Cirka 8-16 år. Sådana projekt och åtgärder som bedöms kunna påbörjas eller planläggas inom andra eller tredje mandatperioden efter översiktsplanens antagande.
- **Lång sikt:** Mer än cirka 16 år. Kan läsas som en framtidsbild som visar ett önskat läge vid planens tidshorisont år 2035.

Genomförande och utförare

Eftersom översiktsplanen inte innebär en ekonomisk planering utan uttrycker en vilja och ambition som ska vara vägledande vid beslut om investeringar och drift så är inte heller tidshorisonterna bindande. Planförslaget är därför utformat som en sammanställning av möjligheter där kommunen bland annat vill kommunicera till utomstående aktörer vilka åtgärder som kommunen förespråkar utan att nödvändigtvis planera att själva driva dem mot dess genomförande. För många åtgärder utgör marknaden den främsta drivkraften, som t ex industrietableringar. Många åtgärder kan kommunen också driva gemensamt med flera aktörer, såsom anläggande av nya cykelvägar tillsammans med Trafikverket, kvalitetshöjande åtgärder tillsammans med lokala intressenter som vill investera i närmiljön och nyproduktion av bostäder genom det kommunala bostadsaktiebolaget.

Rullande översiktsplanering

Planeringscykel

Förutsättningar för den översiktliga planeringsprocessen är följande:

- Översiktsplanen ska aktualitetsprövas en gång varje mandatperiod.
- För att prövningen ska kunna göras inom rimliga tidsramar, ca ett år, behöver underlag hållas aktuellt emellan prövningarna och nya underlag måste successivt arbetas fram.
- En översiktsplan bör ha en hållbarhet över åtminstone två mandatperioder, gärna längre.
- Vanligtvis tar det upp till fyra år, alltså som en hel mandatperiod, att ta fram en ny översiktsplan.

Medborgardialog

Kommunens nya riktlinjer för medborgardialog ska appliceras på den rullande översiktsplaneringen efter denna plans antagande. Medborgardialoger ska bidra till att skapa bättre underlag för översiktsplaneringen och politikens bedömning av dess aktualitet.

- En dialogprocess tar ofta lång tid i förhållande till PBL:s krav på aktualitetsprövning av översiktsplanen varje mandatperiod, vart fjärde år. Det kan därför vara rimligt att starta en medborgardialog om innehållet i översiktsplanen relativt snart efter antagande. På så vis hinner ett underlag tas fram inför aktualitetsprövningen i början på nästa mandatperiod.
- Under de närmast kommande åren ska även kommunens vision förnyas. I det arbetet bör översiktsplanen vara ett underlag och verktyg i dialogprocessen. Medborgardialog för visionen respektive översiktsplanen kan och bör samordnas för att effektivisera för både arrangörer och deltagare samt nå ett samordnat resultat.

Fortsatt arbete

Efter antagande av översiktsplanen kommer kommunen arbeta vidare med och fördjupa vissa frågor som lyfts i översiktsplanen. Prioriterade frågor är:

- Utveckling av de centrala delarna av tätorterna Herrljunga och Ljung-Annalund. Program bör tas fram där frågor som gestaltning, offentliga miljö , förtättningsmöjligheter, buller och andra störningar etc behandlas samlat. Arbetet med *Planprogram för framtida bebyggelse i centrala Herrljunga tätort* pågår.
- Förtätning av tätorterna har endast studerats övergripande i samband med att översiktsplanen tagits fram. En fördjupad inventering bör genomföras där kompletteringsmöjligheter i orternas olika delar studeras mer ingående.
- Arbetet med att ta fram VA-plan har påbörjats under 2016.
- Vidare utredning av översvämningsrisker i kommunen. Risker i samband med skyfall bör belysas särskilt och en lågpunktkartering kan exempelvis behövas tas fram.

Konsekvenser

Beskrivning av översiktsplanens miljömässiga, sociala och ekonomiska konsekvenser

De samlade konsekvenserna

I översiktsplanen beskrivs **miljökonsekvenserna** löpande tillsammans med de **sociala** och **ekonomiska konsekvenserna**. I följande kapitel redovisas en sammanfattning av konsekvenserna av planförslaget. I kapitlet redovisas även avstämning mot relevanta mål för hållbar utveckling och hur översiktsplanen tillgodoser de riksintressen som berör kommunen.

Miljökonsekvensbeskrivning - MKB

Om miljöbedömning och MKB

Enligt bestämmelser i plan- och bygglagen ska en miljöbedömningsprocess med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning (MKB) i allmänhet följa arbetet med en översiktsplan, eftersom alla planer och program som kan leda till betydande miljöpåverkan ska miljöbedömas. De flesta översiktsplaner innehåller förslag som kan medföra betydande miljöpåverkan.

Syftet med miljöbedömning är att integrera miljöaspekter i planarbetet så att planeringen kan bidra till en hållbar utveckling.

Avgränsning av miljökonsekvensbeskrivningen

En miljökonsekvensbeskrivning ska avgränsas till nivå och innehåll. Kommunen och länsstyrelsen har haft ett samråd om avgränsning av miljökonsekvensbeskrivningen till översiktsplanen den 10 juni 2015. Vid samrådet gjordes en avgränsning av det geografiska området, nivån på MKB:n samt relevanta alternativ till planförslaget.

Det geografiska området

Det geografiska området för miljöbedömningen är i huvudsak hela Herrljunga kommun. Vissa frågor berör ett vidare område. Det gäller utbyggnad av infrastruktur som berör flera kommuner samt påverkan på vattenförekomster, främst ån Nossan, som rinner genom ett flertal kommuner och har sitt utlopp i Dättern i Grästorps kommun.

Nivå

Konsekvenserna beskrivs på en översiktlig och strukturell nivå, utan att detaljer i enskilda projekt behandlas, eftersom planen är översiktlig.

Alternativ - nollalternativ

Nollalternativ ÖP 2006

Planförslaget ska jämföras med minst ett nollalternativ och andra relevanta alternativ om sådana är studerade i planarbetet. Nollalternativet ska spegla en trolig utveckling om en ny översiktsplan inte tas fram, antas eller genomförs. Det innebär att rekommendationerna för bebyggelseutvecklingen i kommunens översiktsplan från 2006 fortsätter att gälla.

Det finns inga andra relevanta jämförelsealternativ för översiktsplanen än nollalternativet. Ett särskilt nollalternativ för transportinfrastruktur beskrivs dock separat.

Jämförelse med nollalternativ översiktsplan 2006

Översiktsplanen från 2006 omfattar mer än vad plan- och bygglagen kräver. Bland annat finns rekommendationer för kommunal verksamhet som barnomsorg, utbildning, social omsorg, hemsjukvård, kulturliv och fritidsverksamhet. Intentionen var att kommunens översiktsplan skulle fungera som ett samordnat styrdokument för samtliga kommunala program och planer. Översiktsplanens bredd och omfattning har samtidigt medfört svårigheter att greppa och få vägledning i de frågor som rör mark- och vattenanvändningen.

I översiktsplanen från 2006 finns allmänna rekommendationer om bebyggelseutvecklingen i tätorterna och på landsbygden. En mer detaljerad beskrivning av utvecklingen i orterna skulle redovisas i fördjupade översiktsplaner. Några nya fördjupningar över tätorterna har inte tagits fram efter 2006, varför det är svårt att jämföra föreslagen utveckling i och runt tätorterna med nollalternativet. Föreslaget LIS-område vid Örum fanns med i LIS-planen för Sämsjöområdet, men endast som ett område för fortsatt utredning. Påverkan på naturmiljö och kulturvärden runt Sämsjön kan därför bli större i planförslaget jämfört med nollalternativet, se vidare under avsnittet Miljökonsekvenser – Natur.

I förslaget till ny översiktsplan finns en tydligare prioritering av ett resurseffektivt byggande i eller i direkt anslutning till tätorterna. God tillgång till kollektivtrafik och bättre miljöer och stråk för fotgängare och cyklister i och mellan tätorterna och kommunens mindre orter är prioriterade frågor. I planförslaget finns därför bättre förutsättningar för en begränsad eller minskad klimatpåverkan och en god hushållning av mark jämfört med nollalternativet.

Nollalternativ transportinfrastruktur

Nollalternativet för transportinfrastruktur innebär att ingen av de föreslagna om- och utbyggnationer av gång- och cykelvägar, vägar och järnvägar genomförs under översiktsplanens tidshorisont. Jämförelse med nollalternativet för transportinfrastruktur görs under rubriken *Transportinfrastruktur*.

Planförslaget i korthet

Utgångspunkten för planförslaget är att bebyggelseutvecklingen i kommunen ska ske på ett sätt som tar tillvara styrkor i kommunen. Den mer omfattande utvecklingen ska ske vid de två befintliga noderna, tätorterna Herrljunga och Ljung-Annelund och vid befintliga tåg hållplatser alternativt en ny sammanslagen hållplats vid Molla. En hållbar livsstil ska främjas genom att kommunens goda läge i förhållande till järnvägsstationerna nyttjas på ett effektivt sätt. Samtidigt ska även landsbygden ges förutsättningar att leva genom en positiv inställning till ny bebyggelse i anslutning till befintlig. Hänsyn ska tas till områden med höga natur- och kulturvärden samt till produktiv jordbruksmark och skog.

I översiktsplanen föreslås och prioriteras flera större infrastrukturprojekt. Syftet med föreslagna vägombyggnader är att förbättra standarden och framkomligheten på vägarna, att öka trafiksäkerheten samt att förbättra boendemiljön i kommunens orter.

Upplägg av MKB

Som en del av arbetet med översiktsplanen har kommunen tagit fram lokala miljömål. Miljömålen har använts som en sätt att integrera kommunens miljöarbete i planeringen på en strukturell nivå och i ett tidigt skede. Miljöbedömningen av översiktsplanen tar därför utgångspunkt i arbetet med miljömålen. Konsekvenser av planförslaget beskrivs under de fem rubriker som formulerats i arbetet med de lokala miljömålen. Avsikten är att kopplingen mellan planens förslag och kommunens mål tydligt ska framgå. Följande rubriker hämtas från de lokala miljömålen:

- God livsmiljö
- Natur
- Vatten
- Klimat
- Avfall

Utöver kommunens lokala miljömål läggs särskilt fokus vid den betydande miljöpåverkan som förekommer i kommunen idag samt den risk för betydande miljöpåverkan som ett genomförande av översiktsplanen kan medföra.

Miljömål

Nationella och regionala miljömål

Det svenska miljömålssystemet är uppbyggt av ett generationsmål, sexton miljökvalitetsmål och ett etappmål. Generationsmålet anger inriktningen för den samhällsomställning som behöver ske inom en generation för att miljökvalitetsmålen ska nås. Miljökvalitetsmålen beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till och etappmålen är steg på vägen för att nå generationsmålet och ett eller flera miljökvalitetsmål. Riksdagen fastställer preciseringar av respektive miljömål.

I Västra Götalands län har länsstyrelsen fastställt regionala miljömål med utgångspunkt från de övergripande nationella miljökvalitetsmålen.

Kommunens lokala miljömål

Kommuner kan bidra till det nationella och regionala miljömålsarbetet genom att sätta upp egna lokala miljömål. Herrljunga kommun har formulerat sådana mål i samband med arbetet med ny översiktsplan. Miljömålen är formulerade på en strategisk nivå så att de kan komma in i tidiga skeden av planeringen.

De lokala miljömålen består av fem rubriker som samlar 13 av de nationella och regionala miljömålen. Övriga miljömål har inte bedömts vara relevanta för kommunen. Nedan följer en sammanfattning av de lokala miljömålen, med utgångspunkt från de frågor som är relevanta för översiktsplanen. I den högra kolumnen visas kopplingen till nationella och regionala miljömål.

Sammanfattning av kommunens lokala miljömål

Lokala miljömål (Herrljunga kommun ska aktivt arbeta för att...)	Nationella/regionala miljömål
<p>God livsmiljö</p> <ul style="list-style-type: none"> • byar och tätorter planeras på ett sådant sätt att resurser kan användas effektivt, en hållbar livsstil kan gynnas och god hälsa främjas – en bilfri livsstil ska vara möjlig. • ta till vara och utveckla natur- och kulturvärden. 	<p>God bebyggd miljö</p> <p>Säker strålmiljö</p>
<p>Vatten</p> <ul style="list-style-type: none"> • säkra dricksvattenförsörjningen – grundvattnet ska vara av god kvalitet. • bevara våtmarkens vattenhushållande funktion i landskapet. • bevara den biologiska mångfalden i sjöar och vattendrag. • begränsa påverkan av gödande ämnen i mark och vatten. 	<p>Grundvatten av god kvalitet</p> <p>Levande sjöar och vattendrag</p> <p>Bara naturlig försurning</p> <p>Ingen övergödning</p> <p>Myllrande våtmarker</p>
<p>Natur</p> <ul style="list-style-type: none"> • bevara den biologiska mångfalden i kommunen. • skydda, bevara och stärka jordbruksmarkens värde för biologisk produktion. • skydda, bevara och stärka skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion. 	<p>Ett rikt växt- och djurliv</p> <p>Ett rikt odlingslandskap</p> <p>Levande skogar</p>
<p>Klimat</p> <ul style="list-style-type: none"> • minska utsläpp av växthusgaser. • använda energi och bränslen effektivt 	<p>Begränsad miljöpåverkan</p> <p>Frisk luft</p>
<p>Avfall</p> <ul style="list-style-type: none"> • miljön ska vara fri från ämnen och metaller som kan hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. 	<p>Giftfri miljö</p>

Miljökonsekvenser

God livsmiljö

Bebyggelsestruktur

Målet om en god livsmiljö har varit styrande i arbetet med att ta fram planförslaget. I tätorterna bidrar förtätning, utbyggnad i stationsnära lägen, förbättrat gång- och cykelvägnät samt utveckling av rekreationsområden till att målet kan uppfyllas. När förtätning sker finns samtidigt risk för störningar i form av buller från väg- och järnvägstrafik samt vibrationer från järnvägstrafik. Buller och vibrationer kan påverka människors hälsa negativt och motverkar målet. Kring vägar och järnvägar där det går farligt gods finns även risk för konsekvenser i samband med en eventuell olycka. Hur stora konsekvenserna blir beror till stor del på hur många människor som befinner sig nära vägen eller järnvägen, men även på vägens eller järnvägens utformning. För att minska risken för

negativa effekter på människors hälsa och säkerhet ges rekommendationer i planen för hur buller och risk för olyckor med farligt gods ska hanteras vid planering av ny bebyggelse.

De verksamhetsområden som föreslås i anslutning till tätorterna ligger skilda från stadsbygd och risken att närboende störs av buller, lukt eller dylikt bedöms vara begränsad.

I planen föreslås en positiv hållning till komplettering med ny bebyggelse på landsbygden. Möjligheten att bygga nytt är en förutsättning för att landsbygden ska förbli levande. Konsekvenserna av föreslagen komplettering beror till stor del på hur bebyggelsen placeras i förhållande till infrastruktur, kulturmiljöer, naturområden, jordbruksmark, kollektivtrafik etc. Spridd bebyggelse med en okänslig placering i kulturlandskapet, olämplig placering på jordbruksmark eller i ett känsligt naturområde kan ge en relativt stor miljöpåverkan. Rekommendationer om lämplig lokalisering av ny bebyggelse och hänsyn till känsliga områden är föreslagna i planen för att motverka negativ påverkan på odlingslandskap och natur- och kulturvärden.

Transportinfrastruktur

I planen föreslås delvis nya sträckningar för flera av de statliga vägar som passerar genom kommunen. Ett nytt triangelspår är även föreslaget. Omlokalisering av vägarna bidrar till en bättre boendemiljö i de mer tätbebyggda områdena eftersom trafiken leds runt tätorterna. Samtidigt finns risk för att natur- och kulturvärden påverkas av föreslagna sträckningar. Förändringarna i väg- och järnvägsnätet bedöms till huvudsak bidra till att målet om en God livsmiljö kan uppnås.

Ny sträckning av väg 181 söder om Herrljunga tätort bedöms minska bullerpåverkan för boende i tätorten. Väg 181 är en sekundär transportled för farligt gods och föreslagen lokalisering bedöms minska risken för allvarliga konsekvenser, både för människor och för de vattentäkter som finns i anslutning till befintlig väg vid en eventuell olycka med farligt godstransport. Längs föreslagen sträckning finns ett stort antal fornlämningar. Vägsträckningen berör även ett regionalt värdefullt odlingslandskap och ett skogsområde som enligt Skogsstyrelsen har vissa naturvärden i form av sumpskogar. Skogsområdet har betydelse som närrekreationsområde och Jällbyleden korsar föreslagen vägsträckning. Fornlämningar, byggnadsminnen och kyrkliga kulturlämningar har ett starkt skydd i kulturmiljölagen (KML). Vid fortsatt planering kan arkeologiska utredningar komma att krävas, liksom bedömningar av påverkan på kulturlandskapet, naturvärden och friluftsliv.

Ny sträckning av väg 183 mellan Herrljunga tätort och Ljung-Annalund kan komma att beröra ett lövskogsområde vid Södra Björke, som finns med i länsstyrelsens lövskogsinventering. Vägbyggnationen kan medföra att träd behöver tas ned och delar av lövskogen med dess ekosystem försvinner. Föreslagen sträckning passerar mellan Södra Björke och Fröstorp, båda upptagna i kommunens kulturmiljöprogram. Södra Björke är en kulturhistoriskt värdefull kyrkomiljö och Fröstorp är ett fornlämningsrikt område med bland annat flera gravfält. Vägsträckningen kommer troligtvis inte medföra någon direkt påverkan på bebyggelse

eller fornlämningar, men upplevelsen av kulturmiljöerna kan påverkas. Vid fortsatt planering bör påverkan på natur- och kulturvärden samt påverkan på kulturlandskapet utredas vidare. Eventuell påverkan på vattenskyddsområdet vid Ljung behöver även belysas.

Ny sträckning av väg 1927, Vretavägen, bedöms bidra till att boendemiljön förbättras väsentligt i Vreta. Samtidigt tas ny mark i anspråk som angränsar till ett område med fornlämningar. En arkeologisk utredning kan behöva genomföras i den fortsatta planeringen.

Föreslaget triangelspår sydväst om Herrljunga tätort går i princip i samma sträckning som föreslagen väg 181, se ovan.

Jämförelse med nollalternativ för Transportinfrastruktur

Nollalternativet innebär ingen utbyggnad av gång- cykelvägar, vägar och järnvägar, och därmed ingen påverkan på natur- och kulturvärden, friluftsliv och landskapsbild jämfört med nuläget. Om inga åtgärder utförs på vägarna kommer förhållandena avseende hälsa- och säkerhet, exempelvis buller i tätorterna och problem med framkomlighet och trafiksäkerhet på vägarna på sikt förvärras i takt med att trafiken öka. Påverkan kan bli stor om de verksamhetsområden som föreslås i översiktsplanen helt byggs ut och den tunga trafiken ökar samtidigt som inga åtgärder görs på befintliga vägar.

Vindbruk

I planen föreslås etablering av större vindkraftverk inom tre områden, Fjäremossen, Lommamossen och Kesemossen. Områdena har avgränsats i den vindbruksplan som togs fram år 2011. Avgränsningen har bland annat gjorts med hänsyn till naturvärden, kulturmiljövärden, påverkan på landskapsbilden samt risk för att boende utsätts för buller. En fördjupad miljökonsekvensbeskrivning finns bilagd till vindbruksplanen

För att undvika att människor påverkas av buller från vindkraftverken har ett avstånd på 500 meter mellan bostad och område för vindbruksområde tillämpats. Vid fortsatt planering av vindkraftutbyggnad tillämpas riktvärden för buller. Hur vi påverkas av buller kan variera mellan individer, tidpunkter och platser. Människors livsmiljö kan därför i viss mån påverkas av en vindkraftutbyggnad.

Samtliga föreslagna vindbruksområden ligger på mossar. Det finns risk för påverkan på våtmarker och mindre vattendrag med höga naturvärden när vägar och vindkraftverk anläggs. I föreslagna områden kan det vara svårt att hitta bra lägen för vägar och vindkraftverk, där påverkan blir begränsad. Frågan behöver utredas vidare i samband med planering och prövning inom respektive vindbruksområde.

Vid etablering av vindkraftverk inom området Fjäremossen finns risk för påverkan på kulturmiljön och höga naturvärden kring Remmene. Området är redan påverkat av buller från Remmene skjutfält, vilket måste beaktas när bullerpåverkan bedöms i den fortsatta planeringen.

Vid etablering av vindkraftverk inom området Lommamossen behöver eventuell påverkan på fågellivet i fågelskyddsområde vid Ekesjön utredas vidare. Fördjupad analys kan även behövas för att utreda riskerna vid lokalisering av vindkraftverk i närheten av Västra Stambanan.

Enligt vindbruksplanen kan den visuella upplevelsen från Vesene påverkas av en etablering av vindkraftverk inom området Kesemossen. I den fortsatta planeringen bör en fördjupad utredning med fotomontage eller motsvarande samt en analys av påverkan på landskapet utföras.

Vatten

Utveckling av grönstruktur och rekreationsområde runt Nossan inom Herrljunga tätort samt åtgärder för att förbättra enskilda avlopp på landsbygden kan bidra till att bevara den biologiska mångfalden i sjöar och vattendrag samt till att begränsa påverkan av gödande ämnen i mark och vatten. Hantering av dagvatten vid utbyggnad, framförallt i orterna, men även nära vattendrag och sjöar är viktigt att belysa i den fortsatta planeringen för att målet ska kunna nås. Se vidare under avsnittet Avstämning mot miljö kvalitetsnormer (MKN).

Natur

LIS-områden

Två så kallade LIS-områden (Landsbygdsutveckling I Strandnära lägen) med större utbyggnad av bostäder föreslås i planen, ett vid Mollasjön och ett i Örum vid Sämsjön.

Det föreslagna området vid Mollasjön bedöms inte medföra negativ påverkan på höga naturvärden eller på människors tillgänglighet till stränderna runt sjön. Tillgängligheten till sjön ska beaktas i samband med detaljplanläggning.

Det föreslagna LIS-området i Örum ligger i randen mellan ett öppet kulturlandskap och skog, väl avskilt från strandzonen genom väg 1842. Området omfattar en betad äng och ett skogsbryn. Inom området finns två ekar som står fritt i betesmarken och som båda är upptagna i länsstyrelsens inventering avskyddsvärda träd. En av ekarna står i väggkanten och utgör ett landmärke i det öppna landskapet. I området kring Örum har observationer gjorts av de rödlistade arterna storspov och smålom och i sjön finns noteringar om storlom. Inom området finns kulturhistoriska lämningar i form av ett röjningsröseområde som anges som lämningstypen Fossil åker i Riksantikvarieämbetets karttjänst Fornsök.

Det finns risk för påverkan på naturvärden, men även på kulturlandskapet och på kulturhistoriska lämningar vid byggande av bostäder inom området i Örum. I samband med att ett detaljplanearbete påbörjas för området behöver en inventering av flora och fauna, inkl ornitologiska värden, samt bedömning av påverkan på kulturmiljön genomföras. Örumsmossens avrinningssystem behöver även undersökas i syfte att säkerställa att Örumsmossens hydrologi inte påverkas negativt.

Skog och rekreationsområden

Flera utbyggnadsområden föreslås på skogsmark i Herrljunga tätorts utkant. De tätortsnära skogarna används som närrekreationsområden och har vissa naturvärden. Inom delar av områdena finns även forn lämningar och andra kulturhistoriska lämningar. Utbyggnaden påverkar inte rekreationsområdenas värdekärnor och den utbyggnad som föreslås i översiktsplanen bedöms inte ge upphov till någon betydande påverkan

på värden för friluftslivet. Om orten även efter översiktsplanens tidshorisont fortsätter växa söderut utan hänsyn till friluftslivet finns däremot risk för att närreklamationsområden inskränks på ett sådant sätt att påverkan blir betydande. För att undvika betydande negativa konsekvenser på lång sikt behöver planeringen av alla utbyggnadsområden som föreslås i översiktsplanen ske med en god hushållning av mark som utgångspunkt.

Jordbruksmark

Delar av ett område med större sammanhängande jordbruksmark påverkas av föreslagen utbyggnad av stadsbygd och verksamheter norr om Herrljunga tätort. Den berörda jordbruksmarken är delvis redan fragmenterad av bostadshus och verksamhetsområden.

Sammanhängande jordbruksmark har stor betydelse för livsmedelsproduktionen idag, men även för att säkra matförsörjningen på lokal och regional nivå på lång sikt. Andelen jordbruksmark minskar stadigt i hela landet. Den minskande jordbruksarealen innebär en ökad känslighet för omvärldsförändringar som kan påverka möjligheten att importera mat. En global befolkningsökning tillsammans med klimatförändringar kan exempelvis ge ett underskott av livsmedel vilket kan leda till svält i olika delar av världen. I förhållande till många andra länder har Sverige en relativt gynnsam situation avseende klimatförändringar. Klimatet kommer bli varmare och blötare, men till skillnad från många andra platser i världen kommer norra Europa fortfarande vara en relativt behaglig plats att leva på. Möjligheterna att odla kommer påverkas både positivt och negativt. Odlingssäsongen kommer troligen förlängas samtidigt som nederbördsmonster ändras.

Även om den nationella matförsörjningen påverkas i liten grad av att produktiv jordbruksmark tas i anspråk vid Herrljunga tätort, behöver utbyggnad på jordbruksmark ses i ett större perspektiv. Om jordbruksmark successivt tas i anspråk över hela landet uppstår kumulativa effekter som kan leda till att vi får allt mindre möjlighet att försörja befolkningen med mat på lång sikt. Utbyggnad på jordbruksmark bör därför ske i så liten grad som möjligt och vägas mot samhällsnyttan och möjligheten att ta annan mark i anspråk. Utbyggnaden norrut har i arbetet med översiktsplanen vägts mot värdet av de sammanhängande rekreativområden som finns söder om orten, samt andra faktorer som infrastruktur och buller från skjutfält som påverkar ortens möjlighet att växa i övriga riktningar. Utbyggnad av tätorten är föreslagen med utgångspunkt från det stationsnära samhället, där det ska vara enkelt att resa kollektivt, där transportbehoven ska minska och där utbyggnad ska ske på ett energieffektivt sätt med så liten klimatpåverkan som möjligt. Arealen jordbruksmark som föreslås tas i anspråk har minskats under arbetet med översiktsplanen. Området för stadsbygd på Vreta Gärde har halverats efter samråd och vid Ölltorp har två områden runt korsningen mellan väg 1921 och 1927 tagits bort, så att utbyggnadsområdet för verksamheter helt ligger sydväst om korsningen. Kommunens mål att jordbruksmarken ska stärkas motverkas i viss mån av föreslagen utbyggnad på den tätortsnära jordbruksmarken, samtidigt bidrar utbyggnaden till att målen om God livsmiljö och Klimat kan uppnås.

Naturvärden på landsbygden

För att uppnå målet att bevara den biologiska mångfalden krävs att naturvärden uppmärksammas i all planering och lovgivning, för såväl större som mindre projekt. Även enstaka byggnader på landsbygden kan få en betydande påverkan vid en ovarsam placering.

Klimat

Bebyggelsestruktur i tätorterna

I översiktsplanen tas fasta på järnvägen som en av de viktigaste förutsättningarna för kommunens långsiktiga utveckling. Den tätaste stationsorten är förebild. Det ska vara nära och tryggt att ta sig fram till fots eller med cykel inom kommunens orter. Regionen med möjlighet till en större arbetsmarknad, studier etc finns lätt tillgänglig med tåg. Översiktsplanens struktur och den större utbyggnad av stadsbygd och verksamheter som föreslås i Herrljunga och Ljung-Annalund bidrar till att uppnå målen om minskade utsläpp av växthusgaser samt att använda energi och bränslen effektivt

Bebyggelsestruktur på landsbygden

Det finns en risk att spridd bebyggelse på landsbygden tillkommer i lägen med dålig eller obefintlig tillgång till kollektivtrafik, vilket motverkar målet om minskade utsläpp av växthusgaser. Samtidigt kan bebyggelse på landsbygden ge ett ökat underlag till befintlig kollektivtrafik om den tillkommer i lägen där det finns förutsättningar för en sådan utveckling. Komplettering i de mindre byarna kan exempelvis ge ett ökat underlag för såväl kollektivtrafik som till de lokala skolorna

De två större utbyggnadsområdena på landsbygden vid Mollasjön och i Örum vid Sämsjön har olika förutsättningar för ett hållbart resande. Vid Mollasjön finns goda pendlingsmöjligheter med tåg. Området vid Örum ligger däremot mer perifert med begränsad tillgång till kollektivtrafik. De boende kommer i högre grad bli beroende av att ta sig fram med bil vilket motverkar miljömålet.

Energiproduktion

I planen föreslås tre vindbruksområden. Utbyggnad av vindkraft inom kommunen kan bidra till att minska utsläppen av växthusgaser och bidrar därför till att målet kan uppfyllas. Även en utbyggnad av småskalig solkraft kan bidra till att målet kan uppfyllas.

Avfall

Målet påverkas i liten utsträckning av planförslaget. Vid eventuell planering inom förorenade områden ska en markmiljöundersökning och eventuell sanering genomföras för att förhindra påverkan på människors hälsa.

Risk för betydande miljöpåverkan

Eftersom effekterna av en kommuntäckande översiktsplan i allmänhet är svåra att överblicka är det på en översiktlig nivå svårt att utesluta risk för betydande miljöpåverkan. Om det i några avseenden eller till följd av särskilda förslag i översiktsplanen finns risk för betydande miljöpåverkan (BMP), ska detta redovisas. På den översiktliga nivån handlar det ofta om komplexa sammanhang, till exempel när det gäller infrastruktur.

Betydande miljöpåverkan idag

- Genom kommunen passerar två järnvägar och ett antal större regionala vägar. Den samlade påverkan av transportinfrastrukturen, exempelvis gällande buller och risker, medför en betydande miljöpåverkan i nuläget. Exempelvis är Västra stambanan tungt trafikerad med såväl persontåg som godstransporte, vilket orsakar problem med buller och vibrationer för de boende och för störningskänsliga verksamheter som ligger längs med järnvägen.
- Totalförsvarets verksamhet på skjutfältet Remmene innebär bullerstörningar under de tider skjutövningar pågår. Forsvarsmaktens riksintresseområde kring Remmene skjutfält inkluderar influensområde för buller. Forsvarsmakten tillämpar stor restriktivitet till störningskänslig bebyggelse inom influensområdet, vilket begränsar risken för negativa konsekvenser till följd av bullerpåverkan. Under övning råder även tillträdesförbud till området. Fältet har höga naturvärden som enligt Forsvarsmakten till stora delar uppkommit som en följd av den pågående övningsverksamheten. Fortsatt övning med bandfordon är enligt Forsvarsmakten en viktig förutsättning för att bevara de unika naturvärden som tillkommit inom området.
- På landsbygden finns en stor andel enskilda avlopp. Bristfälliga avlopp innebär en risk för övergödning i recipienten. Den ekologiska statusen bedöms som måttlig i de flesta av kommunens sjöar och vattendrag, se avsnittet Avstämning mot miljö kvalitetsnormer. Nossan avrinner mot Dättern, som har en översvämningssproblematik. Kommunen arbetar med en inventering av samtliga enskilda avlopp. I takt med att de bristfälliga enskilda avloppen åtgärdas kan utsläppen minska. Läckage av gödande ämnen från jordbruket är en annan faktor som på ett betydande sätt bidrar till påverkan.

Risk för betydande miljöpåverkan med planförslaget

- Föreslagna nya sträckningar av väg 181, väg 183, väg 1927 samt förslaget triangelspår söder om Herrljunga tätort kan medföra påverkan på natur- och kulturvärden, landskapsbild och friluftsliv. Samtidigt bedöms de nya vägsträckningarna bidra till förbättrad boendemiljö i tätorterna, ökad trafiksäkerhet och minskad sårbarhet för olyckor och störningar på väg och järnväg. Beslut om betydande miljöpåverkan tas av länsstyrelsen under samrådsskedet när Vägplan alternativt Järnvägsplan tas fram. Förutsatt att stor miljöhänsyn tas i planeringen kan infrastrukturprojekten bidra till att den betydande miljöpåverkan sammantaget minskar i kommunen. Exempelvis kan boendemiljön förbättras för människor och faunapassager bidra till minskade barriärer för djur.
- LIS-området i Örum kan innebära en påverkan på naturvärden, på kulturhistoriska lämningar inom området och på kulturlandskapet längs väg 1842. Inventeringar av flora och fauna inklusive ornitologiska värden samt bedömning av påverkan på kulturmiljövärden behöver göras i samband med att planarbete påbörjas för att klargöra om det finns risk för betydande miljöpåverkan

- Vindkraftutbyggnad kan innebära en betydande miljöpåverkan, se under rubriken Hantering av miljökonsekvenser vid fortsatt planering.

Hantering av miljökonsekvenser vid fortsatt planering

När det blir aktuellt att genomföra föreslagna infrastrukturprojekt kommer Trafikverket ta fram en vägplan eller järnvägsplan. En miljökonsekvensbeskrivning ska tas fram om projektet kan antas medföra betydande miljöpåverkan. I annat fall ska miljöpåverkan beskrivas i den planbeskrivning som tas fram för vägplanen eller järnvägsplanen.

I samband med fortsatt detaljplanering ska en bedömning av risken för betydande miljöpåverkan göras i ett tidigt skede. Om planens genomförande riskerar att medföra betydande miljöpåverkan ska en miljöbedömningsprocess genomföras och en särskild MKB tas fram för planen. MKB:n ska då redovisas tillsammans med förslag på åtgärder för att minimera eller helt undvika negativa konsekvenser för miljön.

Vid etablering av större vindkraftanläggningar (två eller fler verk som är högre än 150 meter alternativt sju eller fler verk som är högre än 120 meter) krävs tillstånd enligt miljöbalken med tillhörande krav på miljökonsekvensbeskrivning. Tillståndsprövningen görs av länsstyrelsen. För mindre anläggningar räcker det med en anmälan och bygglov hos kommunen. I allmänhet krävs ingen MKB, men påverkan på miljön ska beskrivas i anmälan.

Trafikverket kartlägger buller och upprättar åtgärdsprogram för järnvägar enligt förordningen om omgivningsbuller, se vidare under avsnittet Avstämning mot miljö kvalitetsnormer.

Kommunen genomför en systematisk avloppskontroll, där ungefär halva kommunens yta har täckts in fram till 2017. Kommunen har en 10-årsstrategi för att kontrollera att alla enskilda avlopp uppfyller tillräckligt höga reningskrav.

Avstämning mot miljö kvalitetsnormer (MKN)

Allmänt

Miljö kvalitetsnormer är rättsligt bindande bestämmelser i miljöbalken, vilka ska tillämpas vid prövning av tillåtlighet, tillstånd osv. Miljö kvalitetsnormer finns för buller, luft och vattenkvalitet. Generella beskrivningar av miljö kvalitetsnormer finns i kapitlet Hänsyn.

Miljö kvalitetsnormer för buller

Västra Stambanan mellan Göteborg och Stockholm, som passerar Herrljunga kommun, omfattas av miljö kvalitetsnormer för buller.

Trafikverkets åtgärder för att minska buller omfattar alla skeden från samhällsplanering, planering av infrastruktur, skyddsåtgärder och åtgärder vid bullerkällan. Trafikverket arbetar bland annat med att ge stöd till kommuner vid planering av bebyggelse, minska buller från fordon och beakta buller vid underhåll av järnvägen. Vid bullerutsatta bostäder, skolor etc kan det bli aktuellt med skyddsåtgärder, exempelvis fasadåtgärder, bullerskärmar eller bullervallar.

Längs med Västra Stambanan ligger tätorten Herrljunga, de mindre orterna Fåglavik och Remmenedal samt en del spridd bostadsbebyggelse. En viktig utgångspunkt för översiktsplanen är att bygga i stationsnära lägen för att underlätta ett hållbart resande. Byggnad i stationsnära lägen kan innebära bullerproblematik eftersom en relativ närhet till järnvägen är en förutsättning för närhet till kollektivtrafik. Bullerpåverkan från järnvägstrafik, men även från trafik på väg, behöver belysas i den fortsatta planeringen. Det kan även finnas befintlig bebyggelse inom kommunen som är utsatt för buller över gällande riktvärden.

Miljökvalitetsnormer för luft

Miljökvalitetsnormerna för utomhusluft gäller i hela landet.

Kommunerna ansvarar för att kontrollera luftkvaliteten för de flesta miljökvalitetsnormerna, antingen i samverkan med andra kommuner eller på egen hand. Om en miljökvalitetsnorm överskrids eller riskerar att överskridas kan ett åtgärdsprogram behöva upprättas av den berörda kommunen eller länsstyrelsen.

Risk för överskridande av miljökvalitetsnormerna uppstår främst utefter starkt trafikerade vägar, och överskridanden sker främst i större städer och tätorter. Mätningar av kväveoxider (år 2002-03, 2010 och 2014), lättflyktiga organiska ämnen (VOC) (år 2003-04) och partiklar (PM10) (år 2011) i tätorten Herrljunga visar inga överskridanden av miljökvalitetsnormerna. Døgnsmedelvärdena av partiklar varierar mycket efter väderlek. Vid enstaka tillfällen låg det uppmätta värdet nära eller tangerade miljökvalitetsnormen i centrala Herrljunga. Årsmedelvärdet låg under miljökvalitetsnormen.

Sammantaget är bedömningen att miljökvalitetsnormerna för luft inte överskrids i kommunen idag. Planförslaget bedöms inte heller medföra risk för överskridande av miljökvalitetsnormerna för luft. Luftkvaliteten i Herrljunga tätort kan förbättras ytterligare om planens förslag till ny lokalisering av väg 181 genomförs.

Miljökvalitetsnormer för vatten

I kommunen finns två sjöar, tolv vattendrag och fyra grundvattenförekomster med fastställda miljökvalitetsnormer.

I den senaste klassningen av kommunens sjöar Sämsjön och Sandsken bedöms den ekologiska statusen som måttlig. Övergödning och fysiska hinder (vandringshinder) är faktorer som påverkat klassningen. Bland annat finns vandringshinder i form av en kraftverksdamm mellan de båda sjöarna. Den ekologiska statusen har i den senaste klassningen bedömts som måttlig för kommunens samtliga vattendrag. Motiveringen för bedömningen av vattendragen är vandringshinder, påverkade strandzoner och i vissa fall en övergödningproblematik som kan härledas till jordbruk och enskilda avlopp. Kvalitetskravet som ska vara uppfyllt till år 2021 är god ekologisk status för sjöarna och för de flesta vattendragen.

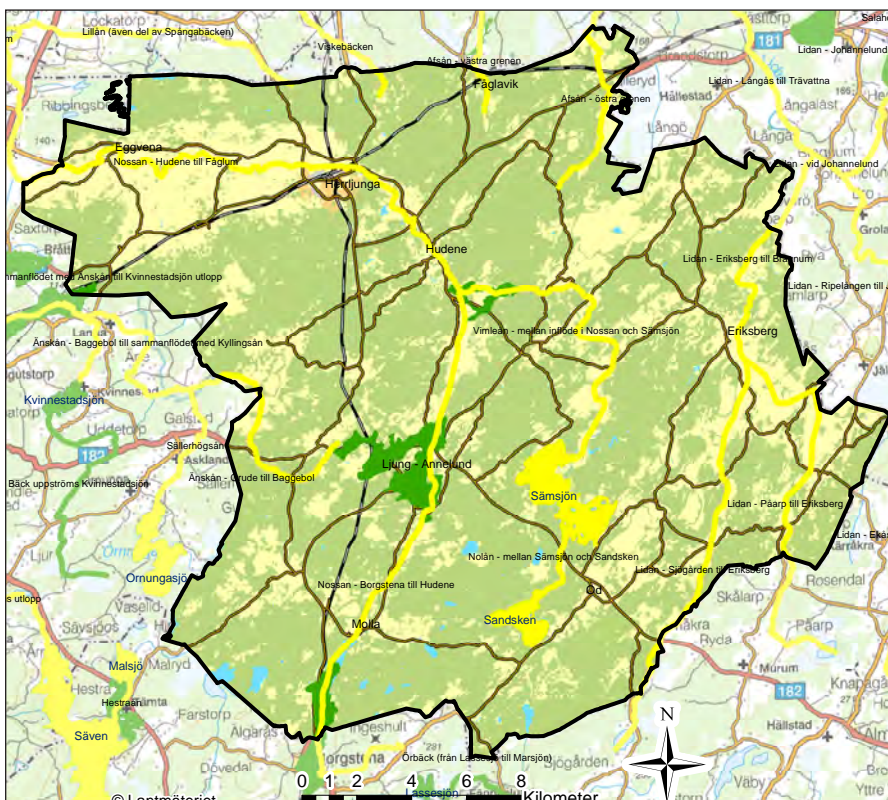
Kommunens sjöar och vattendrag uppnår inte god kemisk status avseende kvicksilver och polybromerade difenyletrar. Påverkan kan till stor del härledas till långväga luftburna föroreningar.

För grundvattenförekomsterna Ljung-Annelund, Hudene, Borgstena och Algutstorp-Horla har såväl den kvantitativa som den kvalitativa statusen bedömts som god i den senaste klassningen.

Dagvattenhantering är en viktig fråga i den fortsatta planeringen för att undvika negativ påverkan på vattenförekomsterna. Utbyggnad föreslås i anslutning till Sämsjön och Mollasjön. Utbyggnad föreslås även inom och i anslutning till kommunens tätorter, där Nossan är recipient för dagvatten. Det finns risk att vattenförekomsterna påverkas om fle hårdgjorda ytor tillkommer och mängden dagvatten som rinner orenat och med högre hastighet till sjöarna och till Nossan ökar. Påverkan kan minimeras om dagvatten fördröjs och renas lokalt innan det släpps ut i sjön eller vattendraget. Dagvattenhantering behöver belysas samband med detaljplanering.

Markanvändningen i strandzonerna kring sjöar och vattendrag föreslås i stort sett bli oförändrad. Vid utbyggnad av tätorten Herrljunga föreslås att ett relativt stort område runt Nossan sparas och utvecklas som ett rekreationsområde. Utvecklingen av ett rekreationsområde runt Nossan kan ge incitament att återställa växtlighet längs strandzonerna vilket lokalt kan ge positiva effekter på växt- och djurlivet. Åtgärden kan tillsammans med liknande åtgärder på andra platser längs Nossan bidra till en förbättrad vattenkvalitet.

I kommunen finns bristfälliga avlopp på landsbygden som tillsammans med jordbruket bidrar till en övergödningsproblematik i sjöar och vattendrag. En fortsatt tillsyn och förbättring av enskilda avlopp bedöms medföra en förbättring av den ekologiska statusen i berörda vattenförekomster.

Vattenförekomster - statusklassningar 2016

Vattendrag ekologisk status - naturliga vatten

- God ekologisk status (endast utanför Herrljunga kommun)
- Måttlig ekologisk status

Sjöar ekologisk status - naturliga vatten

- God ekologisk status (endast utanför Herrljunga kommun)
- Måttlig ekologisk status (Sämsjön och Sandsken)

Grundvatten kvantitativ status

- God kvantitativ grundvattenstatus

Sociala konsekvenser

De ekologiska, sociala och ekonomiska dimensionerna av hållbar utveckling stöttas av PBL:s grundläggande bestämmelser. För att miljöer och platser ska fungera för alla människor som besöker eller använder dem, oavsett kön, ålder, religion, socioekonomisk bakgrund, etnicitet, sexuell läggning eller funktionsnedsättning, behöver den sociala dimensionen lyftas. Ett sätt att lyfta den sociala dimensionen i planeringen är att konsekvensbeskriva hur planen inverkar på människor och deras livsmiljö.

Närhet och trygghet är viktiga frågor för att översiktsplanens ska bli så bra som möjligt ur **barn och ungas** perspektiv. Trygga boendemiljöer, närhet till grön- och rekreationsområden och säkra gång- och cykelbanor ger barn möjlighet att röra sig självständigt ute. Fysisk aktivitet i unga år kan främja fysisk och mental hälsa under uppväxtåren, och kan möjligen även påverka den framtida hälsan. Att barn och unga får möjlighet till fysisk aktivitet har därför betydelse ur ett *folkhälsoperspektiv*. Att kunna ta sig mellan platser på egen hand bidrar även till en känsla av självständighet.

Översiktsplanen möjliggör närhet och utbyggnad av ett förbättrat gång- och cykelvägnät, vilket är positivt ur barn och ungas perspektiv. Utvecklingsområden för skolor föreslås i närheten av bostadsområden. Utgångspunkten är att nya skolor och förskolor byggs i takt med att orten växer, snarare än att befintliga på längre avstånd byggs ut. Närhet mellan bostaden och skolan tillsammans med trygga gång- och cykelvägar bedöms ge bra förutsättningar för att barn och unga själva ska kunna ta sig till skolan. Om fler går eller cyklar begränsas även biltrafiken skolans närmiljö, vilket är positivt ur ett trygghetsperspektiv. Närhet till skolor och förskolor för barn som växer upp på landsbygden är också en viktig fråga för kommunen. Landsbygdsskolor lyfts därför till en strategisk nivå och kopplas till bebyggelseutveckling i översiktsplanen.

Förtätning i tätorten har många fördelar ur ett hållbarhetsperspektiv. Samtidigt finns risk att barns behov av närhet glöms bort och att de grönytor som finns tillgängliga för barns lek och aktiviteter successivt försvinner. Barn och ungas behov av ytor för lek och andra aktiviteter nära hemmet och skolan behöver uppmärksammas i den fortsatta planeringen. Förutsatt att barns behov av grönytor tillgodoses i den fortsatta planeringen bedöms översiktsplanens förslag medverka till att de övergripande nationella målen för *Barnets rättigheter* och *Folkhälsa* kan uppnås.

Jämlikhet innebär att alla människor har samma värde och ska behandlas likvärdigt. Därför är det viktigt med olika upplåtelseformer, bostäder som socialt utsatta grupper, unga, äldre och nyanlända har råd med, samt boenden där stöd och hjälp kan erbjudas.

Översiktsplanens inriktning på förtätning ger förutsättningar för en utbyggnad av flerbostadshus och andra boenden. Ett mer differentierat bostadsutbud kan bidra till en mer blandad befolkning, både åldersmäs-

sigt, socioekonomiskt och etniskt och medverka till att de övergripande nationella målen för *Boende och byggande*, *Nyanländas etablering* och *Funktionshinder* kan uppnås.

En framtida utveckling av näringsverksamhet, handel och service kan bidra till att arbetsmarknaden växer i kommunen, vilket kan skapa fler arbetstillfällen. Detta kan bidra till att skapa flexibilitet och möjligheter för människor med olika förutsättningar att få tillgång till utbildning och arbete, vilket bland annat är positivt ur ett **jämställdhetsperspektiv**.

Upprustning av kommunens parker och grönområden, med förbättrad belysning och åtgärder för att förbättra trygghet och tillgänglighet så som föreslås i översiktsplanen kan vara positivt ur såväl ett **jämlikhets-** som ett **jämställdhetsperspektiv**. Åtgärderna kan bidra till att de övergripande målen för *Jämställdhet* och *Funktionshinder* kan uppnås.

Ekonomiska konsekvenser

Förtätning i befintliga tätorter bedöms medföra begränsade ekonomiska konsekvenser. Befintlig infrastruktur kan nyttjas för den tillkommande bebyggelsen och service finns till stora delar tillgänglig. Ett ökat befolkningsunderlag bedöms ge positiva effekter i form av ökade skatteintäkter, ökat kundunderlag för handel och kollektivtrafik, större möjligheter att anställa lokal arbetskraft samt fler som kan starta och driva nya företag. Samtidigt kan samhällsservice som skolor, förskolor, socialtjänst och äldreomsorg behöva byggas ut i takt med att befolkningen ökar, vilket innebär ökade kostnader för kommunen.

Utbyggnad i tätorternas utkanter kan initialt innebära kostnader för inköp av mark, planläggning och infrastruktur för kommunen eller för ett kommunalt bolag. I samband med att tomter säljs eller projekt färdigställs och hyrs ut får kommunen intäkter. Kostnader och intäkter för planering och utbyggnad kan även ligga på en exploatör.

Utbyggnad av bebyggelse på landsbygden kan innebära vissa investeringar, exempelvis i förbättrat gång- och cykelnät och utbyggnad av kommunalt vatten- och avlopp. Kommunen får ta ut anläggningsavgifter och brukningsavgifter för att täcka kostnader för att ordna och driva VA-anläggning.

Spridd bebyggelse på landsbygden kan på sikt innebära ökade kostnader för kommunal service som hemtjänst och skolskjuts. Samtidigt kan utbyggnaden ge ökat underlag för landsbygdsskolor. Om landsbygdsskolorna ges förutsättningar att finnas kvar begränsas behovet av skolskjuts från landsbygden i stort.

Utbyggnad av den infrastruktur som föreslås i översiktsplanen innebär stora kostnader. Kommunen kommer bedriva ett aktivt arbete för att få med prioriterade utbyggnader av vägar i den regionala planen. För utbyggnad av gång- och cykelvägar kan kommunen överväga samfinansiering.

Riksintressenas behandling

De allmänna intressen som är särskilt värdefulla och av betydelse för hela landet kallas riksintressen. Enligt miljöbalken ska områden som är av riksintresse skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada deras värden eller försvåra möjligheten att utnyttja områdena eller anläggningarna för avsett ändamål.

I översiktsplanen ska enligt 3 kap 5 § PBL framgå hur kommunen avser att tillgodose de redovisade riksintressena.

Riksintressen enligt 3 kap MB, -grundläggande bestämmelser för hushållning med mark och vatten

I Herrljunga kommun finns riksintressen enligt 3 kap MB för naturvård och kulturmiljövård enligt 3 kap 6 § och kommunikationer enligt 3 kap 8 §. Det finns inga riksintressen för totalförsvaret inom kommunen, men kommunen berörs av sådana i grannkommunerna. Det finns dock *områden av betydelse* för totalförsvaret i kommunen och sådana ska ges företräde annan markanvändning.

Riksintresse för naturvård 3 kap 6 § MB

I Herrljunga kommun finns tre områden som är av riksintresse för naturvården:

- **Ramlamossen**, området ingår också i Falköpings kommun
- **Stora Mollungen**
- **Orraholmen-Kärrgården-Hulegården**

Riksintresseområdena Mollungen och Ramlamossen samt del av Orraholmen har formellt skydd enligt 7 kap MB genom naturreservat och/eller Natura 2000- område. Särskilda föreskrifter för varje reservats- och Natura 2000- område gäller. För övriga riksintresseområden, (del av Orraholmen samt Kärrgården-Hulegården) gäller enligt översiktsplanen särskilda rekommendationer vid prövning av ny bebyggelse, som går ut på att en bedömning ska göras om den sökta åtgärden riskerar att påverka eller skada naturmiljön. Om det finns en risk för detta ska åtgärden undvikas eller anpassas så att skada inte uppstår eller så att påverkan minimeras.

Riksintresse för kulturmiljövård 3 kap 6 § MB

I Herrljunga kommun finns tre områden som är av riksintresse för kulturmiljövård:

- **Hov**
- **Fölene**
- **Jällby**

I översiktsplanens rekommendationer föreslås ett förhållningssätt som kommunen ska anta vid prövning av lov inom eller i anslutning till område av riksintresse för kulturmiljövården. Förhållningssättet går ut på att inga åtgärder får vidtas som kan innebära skada på kulturmiljön.

Det innebär att arkeologiska undersökningar kan komma att krävas vid nybyggnad samt till- och ombyggnad och för andra åtgärder där markarbeten behöver utföras och att tillstånd inhämtas från länsstyrelsen om en åtgärd ska utföras som riskerar att skada eller påverka en fornlämning.

Vidare innebär förhållningssättet att vid prövning av förhandsbesked och bygglov inom eller i anslutning till områden av riksintresse för kulturmiljövården ska nya byggnader lokaliseras och utformas med stor hänsyn till omgivande miljö och om- och tillbyggnader utformas varsamt och anpassas till omgivande bebyggelse.

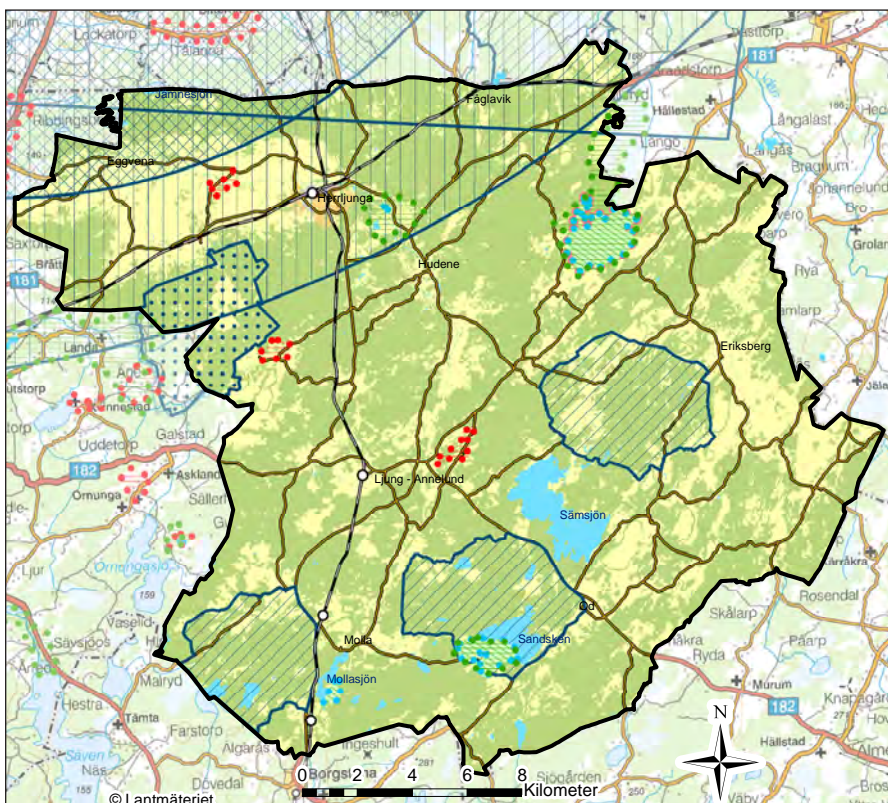
Riksintresse för kommunikationer 3 kap 8 § MB

Västra Stambanan och Älvsborgsbanan är järnvägar av riksintresse för kommunikation. De fyra stationer som finns längs järnvägarna inom kommunen ingår i riksintresset. Sådana anläggningar ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna.

Västra stambanan är en av Sveriges viktigaste järnvägar. Banan är dubbelspårig och dess maximala kapacitet är nådd, och det finns önskemål om att köra fler tåg än vad som är möjligt.

I översiktsplanen föreslås att åtgärder får utföras på Västra Stambanan som innebär att ett triangelspår som förbinder Västra Stambanan med Älvsborgsbanan byggs på lång sikt. Frågan om triangelspår ägs inte av Herrljunga kommun. En utbyggnad kan komma att bli aktuell först på lång sikt, och då föregås av utredningar och noggranna bedömningar bl a om genomförbarhet, ekonomi, funktion etc samt konsekvenserna för banan som helhet som skulle kunna uppstå.

I översiktsplanen föreslås det att två tågstopp på Älvsborgsbanan kan tas bort och ersättas av ett nytt i Molla. En sådan åtgärd skulle förbättra framkomligheten på banan och bedöms inte medföra någon påtaglig skada på riksintresset.

Riksintressen

- Riksintresse kommunikation - järnväg
- Riksintresse järnväg - station
- Riksintresse naturmiljö
- Riksintesse kulturmiljövård
- Natura 2000 Habitatdirektivet
- Natura 2000 Fågeldirektivet
- Försvar.Influensområde för lufttrum
- Försvar.Influensområde för väderradar
- Försvar.Riksintesse Försvarsmakten stoppområde för höga objekt
- Försvar.Riksintesse Försvarsmakten övrigt influensområde
- Försvar.Riksintesse totalförsvaret, Skjutfältet Remmene

Flygplatserna Landvetter, Trollhättan-Vänersborg, Jönköping är av riksintresse. Runt flygplatserna finns MSA-tytor som kan påverka möjligheten att uppföra höga objekt. I översiktsplanen föreslås inga åtgärder som kommer i konflikt med flygplatsernas MSA-tytor.

Områden av betydelse och område av riksintresse för totalförsvaret 3 kap 9 § MB

Mark- och vattenområden som *har betydelse* för totalförsvaret ska enligt MB 3 kap 9 § så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan motverka totalförsvarets intressen.

Områden som är av *riksintresse* på grund av att de behövs för totalförsvarets anläggningar skall skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna.

Remmene skjutfält är ett område av betydelse för totalförsvaret. Avgränsningen omfattar också influensområdet för buller runt skjutfältet.

Övriga influensområden

I kommunen finns tre avgränsade icke namngivna influensområden av betydelse för totalförsvaret. De har var och ett en utbredning lika stor som skjutfältet, betecknas ”övriga”, och har hemligt innehåll.

I översiktsplanen finns en rekommendation om att alla plan- och lovrenden inom områdena ska remitteras till Försvarsmakten.

Områden av riksintresse för totalförsvaret i annan kommun 3 kap 9 § MB

Influensområde för **Vara radarstation** tangerar kommungränsen i norr. I översiktsplanen finns rekommendationen att samråd ska ske med Försvarsmakten vid utbyggnad av vindkraftanläggningar inom område som berörs av influensområde för Vara radarstation.

Försvarsmaktens influensområde för luftrum berör kommunen. I översiktsplanen finns rekommendationen att samråd ska ske med Försvarsmakten inom influensområde för luftrum vid utbyggnad av vindkraftanläggningar.

Stoppområde för höga objekt i område påverkat av Sätenäs flottilflygplats berör kommunens norra delar. I översiktsplanen finns rekommendationerna att det i områden utanför sammanhållen bebyggelse inte får uppföras höga objekt såsom master och vindkraftverk över 20 meter samt att det inom sammanhållen bebyggelse inte får uppföras höga objekt som överstiger 45 meter.

Riksintressen enligt 4 kap MB - särskilda bestämmelser för hushållning med mark och vatten för vissa områden

I kommunen finns områden som enligt 4 kap 8 § MB är av riksintresse, sk Natura 2000 - områden. I Herrljunga kommun finns fyra Natura 2000- områden:

- **Ramlamossen (södra delen)**
- **Orraholmen (ett litet område)**
- **Mollungen**
- **Molla bokskog**

Inga åtgärder föreslås i översiktsplanen som på ett påtagligt sätt riskerar att påverka eller skada de utpekade natura 2000- områdena.

DIARIENUMMER: KS-2015-115
FASTSTÄLLD: åååå-mm-dd
VERSION: xxxx
SENAS T REVIDERAD: 2017-08-07
GILTIG TILL: åååå-mm-dd
DOKUMENTANSVAR: Planerings-
sekreterare

Särskilt utlåtande

*Bilaga till Herrljunga kommuns Översiktsplan,
Antagandehandling*

HERRLJUNGA KOMMUN

Våga vilja växa!

Innehåll

Bakgrund.....	2
Vad är ett särskilt utlåtande till översiktsplan?.....	2
Ärendet översiktsplan i korthet.....	2
Ändringar i Översiktsplanen efter utställningen.....	3
Redaktionella ändringar.....	3
Tillägg och förtydliganden	3
Borttaget	3
Ändringar av principiell karaktär	4
Väsentlig ändring av planförslaget.....	4
Sammanställning av inkomna synpunkter	5
Statliga och regionala myndigheter och organ	5
Grannkommuner.....	6
Kommunala nämnder, styrelser, och bolag	7
Politiska partier.....	7
Föreningar och organisationer	8
Företag och enskilda.....	9
Länsstyrelsens granskningsyttrande.....	9

Ordlista

ÖP - Översiktsplan

PBL – Plan- och bygglagen

LIS – Landsbygdsutveckling i strandnära läge

GIS – Geografiskt informationssystem (digitalt kartprogram)

MSA – Minimum Sector Altitude (största hinderytan runt flygplatser)

Utlåtandet har tagits fram av planeringssekreterare Janna Petersson vid Kommunstyrelsens förvaltning.

Bakgrund

Vad är ett särskilt utlåtande till översiktsplan?

Det särskilda utlåtandet redovisar inkomna synpunkter under utställningen av förslaget till Översiktsplan från allmänhet, myndigheter och kommunala nämnder, samt kommunens kommentarer till synpunkterna. Särskilda utlåtandet redovisar också vilka huvudsakliga ändringar som gjorts i planen sedan utställningen.

Ärendet översiktsplan i korthet

Uppdraget

Kommunfullmäktige beslutade 2010-10-05 att gällande översiktsplan antagen 2006-06-13 inte längre är aktuell, att en ny översiktsplan med inriktning mot en hållbar utveckling upprättas samt att lokala miljömål formuleras som grund för en ny översiktsplan. Vidare ska den nya översiktsplanen inriktas på att ge vägledning om användningen av mark- och vattenområden samt om hur den bebyggda miljön ska utvecklas och bevaras.

Arbetsprocess

Arbetet med att ta fram det nya förslaget till översiktsplan har pågått med olika intensitet i olika perioder. Från att uppdraget gavs 2010 fram till 2014 skedde ett lågintensivt förarbete samt färdigställande av påbörjade tillägg till ÖP2006 i form av Vindbruksplan och LIS-plan. Översiktsplanarbetet fortsatte parallellt med framtagande av andra styrdokument relevanta för fysisk planering. Dels Lokala miljömål i enlighet med uppdraget om ny översiktsplan, dels nya riktlinjer för bostadsförsörjningen samt plan för utbyggnad av gång- och cykelinfrastruktur och strategi för hållbart resande, vilka alla har varit viktiga underlag för förslaget till ny översiktsplan. Våren 2015 togs ett inriktningsbeslut för den mer intensiva fasen av översiktsplanarbetet, vilket ledde till samråd för ny översiktsplan sommaren 2016 och utställning av förslag till översiktsplan våren 2017.

Samrådet

Samrådet pågick formellt mellan den 31 maj och 15 september 2016 (svar fram till 30 sept. beaktades), då synpunkter kunde lämnas på de samrådshandlingar som tagits fram och godkänkts för samråd av Kommunstyrelsen. Före denna period samråddes innehållet och upplägget av ny översiktsplan internt i kommunorganisationen och med lokala aktörer såsom Fokus Herrljunga och Företagarna i kommunen.

Två informationsmöten med möjlighet till dialog med ansvariga tjänstepersoner och politiker hölls kvällstid vid två tillfällen, den 20e och 21e juni 2016 i Herrljunga respektive Ljung.

Samrådshandlingarna ställdes ut i fysisk form på tre ställen i kommunen: kommunhusets entré och biblioteken i Herrljunga och Ljung. På dessa platser fanns även tillgång till en digital version av planen med interaktiv karta i GIS. Dessutom fanns samrådshandlingarna i digital form på kommunens hemsida.

Utställningen

Utställningen pågick mellan den 3 april och 5 juni 2017. Utställningshandlingar fanns tillgängliga digitalt på kommunens hemsida samt i fysisk form i kommunhusets entré samt på biblioteket i Ljung.

Antagandet

Förslaget till ny översiktsplan förväntas antas av Kommunstyrelsen på sammanträde den 14 augusti och därefter i Kommunfullmäktige den 5 september 2017.

Ändringar i Översiktsplanen efter utställningen

Sammantaget är det få ändringar som har gjorts i förslaget till översiktsplan mellan utställningsskedet och antagandeskedet. Det beror i huvudsak på att få synpunkter har kommit in, men också på en medveten hållning där strävan är att de ändringar som görs ska vara så allmängiltiga att de inte leder till ytterligare synpunkter då planen nu ska gå till beslut utan fler tillfällen till påverkan. Detta angreppssätt beslutades av styrgruppen för ÖP-arbetet på Plankommittén den 19 juni 2017.

I enlighet med inriktningen om att ändra så lite som möjligt i planen inför antagande så beaktas inte synpunkter som rör större tillägg till planinnehållet, även om det kan vara goda idéer. Dessa förslag kan istället bearbetas vid aktualiseringsprocessen som bör påbörjas tidigt i kommande mandatperiod.

Redaktionella ändringar

Ett antal ändringar har gjorts för att rätta till stavfel och meningsbyggnadsfel, samt vissa ändringar i kartorna som ökar dess läsbarhet. Vidare har viss text bytt plats och en del illustrativa bilder bytts ut eller lagts till. En del underlag har uppdaterats under arbetets gång och vissa faktauppgifter har justerats därefter.

Redaktionella ändringar har gjorts på följande sidor:

Kartor och diagram sidorna 2, 11, 13, 15, 19, 23, (33), 47, 69, (75), 77.

Korrektur och uppdateringar på sidorna 3-5, 7-8, 10, 14, 16-19, 21-22, 24, 26-28, 32, 35, 37-41, 44, 46, 48, 51-56, 58-59, 61, 68-69, 72, 76, 78, 82, 84, 86, 89, 92, 95, 98-99, 101.

Tillägg och förtydliganden

Som beskrivet under huvudrubriken så har inriktningen varit att ändra så lite som möjligt inför antagande av planen. De flesta ändringar som faller under denna kategori har valts ut med omsorg för att de förtydligar kommunens hållning i strategiskt viktiga frågor respektive i känsliga hänsynsfrågor. Övriga ändringar har gjorts för att göra texten mer korrekt eller minska risken för missförstånd. Ungefär hälften av ändringarna i den här kategorin har gjorts utifrån synpunkter från remissinstanser, medan andra hälften är gjorda efter handläggarens egen analys.

Ändringar har gjorts på följande sidor: 7, 8, 11, 13, 17, 28, 34, 47-49, 60, 64, 66, 74, 81-82.

Det ändringarna gäller är, kapitelvis:

- **Utvecklingsstrategi** – visionen, järnvägsknuten, strukturbilden, transportsamband.
- **Användning** – vindbruk, väg 2516.
- **Hänsyn** – friluftsliv, totalförsvaret, kommunikationer.
- **Tematiska delar** – Herrljunga tätort (kartan), Hudene.
- **Mellankommunala frågor** – infrastruktur, Nossan.

Borttaget

Inget är borttaget från planhandlingen utöver ändringar som gjorts av redaktionell karaktär.

Ändringar av principiell karaktär

Stickspar Älvsborgsbanan

I samrådsförslaget föreslogs ett antal stickspar från järnvägen till industriområden. Trafikverket och Länsstyrelsen yttrade då att Västra stambanan inte kan tillföras funktioner på grund av kapacitetsbristen. Rörande Älvsborgsbanan kommenterades enbart att nuvarande planering inte omfattar t ex stickspar. Till följd av detta togs kartredovisningen och rekommendationen om stickspar bort ur planförslaget inför utställningen. Avsikten var dock att behålla sticksparerna som utgår från Älvsborgsbanan, då i övrigt enbart positiva remissvar lämnats angående dessa.

Med anledning av den påbörjade åtgärdsvalsstudien (ÅVS) för Älvsborgsbanan är det viktigt att kommunen har en målbild för banan att kommunicera i arbetet med ÅVS. Genom att föreslå framtida stickspar till industri inom kommunen påvisas banans möjliga utvecklingspotential och samhällsnytta.

Därför har rekommendationen om de stickspar som i samrådsförslaget kopplade till Älvsborgsbanan nu återinförts i antagandehandlingen. Denna ändring har principiell karaktär, men kan samtidigt betraktas som en redaktionell ändring, då den korrigerar ett tidigare misstag och går i linje med det ursprungliga planförslaget.

Väsentlig ändring av planförslaget

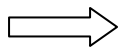
Kommunen bedömer att inga av de gjorda ändringarna, varken enskilt eller tillsammans, innebär att planförslaget har ändrats väsentligt.

Sammanställning av inkomna synpunkter

Statliga och regionala myndigheter och organ

Försvarmakten

Försvarmakten är positiva till att ett par utpekade vindbruksområden i planen tagits bort av hänsyn till totalförsvarets intressen, samt att risk för påverkan på riksintressena väderradarn i Vara och Såtenäs flottiljflygplats beskrivs i planen. I övrigt önskar de förtydliganden angående hur plan- och lovärenden ska hanteras i förhållande till Försvarmakten. Se även Länsstyrelsens granskningsyttrande.

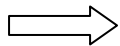

Kommentar:

Se kommentar under Länsstyrelsen.

Luftfartsverket (LFV)

LFV har som sakägare av CNS-utrustning inget att erinra mot översiktsplanen. Däremot påtalar de att eventuell påverkan på flygplatsers utrustning samt MSA-tytor inte ingår i deras bedömning och att berörda flygplatser därför ska tillfrågas vid uppförande av byggnadsverk högre än 20 meter inom MSA-ytan (Minimum Sector Altitude, utgörs av en radie om 60 km från flygplatsen). Se även Trafikverkets yttrande.

Kommentar:

Se kommentar under Trafikverket.

Länsstyrelsen

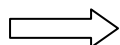
Yttrandet från Länsstyrelsen biläggs i sin helhet i slutet av detta dokument.

Länsstyrelsen ska enligt Plan- och bygglagen (PBL 3 kap. 16 §) lämna ett granskningsyttrande som utgör statens samlade uppfattning om planen vad gäller Länsstyrelsens ingripandegrunder enligt 11 kap. PBL i ett senare planeringsskede. Dessa är fem stycken och rör riksintressen, miljö kvalitetsnormer, LIS, mellankommunal samordning samt risk för olyckor/påverkan på hälsa och säkerhet. Länsstyrelsen begär förtydligande i ett stycke enligt följande:

Vad gäller rekommendationer vid planering och byggande behöver det i översiktsplanen förtydligas att alla plan- och lovärenden inom "övriga influensområden" ska remitteras till Försvarmakten.

Det behöver också förtydligas att alla ärenden som rör höga objekt ska remitteras till Försvarmakten.

I övrigt lämnar Länsstyrelsen ett antal rådgivande synpunkter.

Kommentar:

Kommunen delar inte Länsstyrelsens uppfattning gällande det första förtydligandet som Länsstyrelsen anser behövs göras. Försvarmaktens yttrande skriver att förtydligande *kan* (inte *behöver*) göras. Kommunen anser att nuvarande formulering under rubriken

Totalförsvaret i kapitlet Hänsyn är tillräckligt tydlig (den lyder ”Alla plan- och lovärenden inom *Områden av betydelse för totalförsvaret* ska remitteras till Försvarsmakten.”). För att tillmötesgå infogas dock ordet ”samtliga” framför *Områden av betydelse*...

Gällande det andra förtydligandet som behövs enligt Länsstyrelsen så beaktas detta och en omformulering av rekommendationen görs på sida 60.

Herrljunga kommun tackar för Länsstyrelsens rådgivande synpunkter, som dock inte kommer att föranleda några ändringar i förslaget till översiktsplan.

Svenska kraftnät

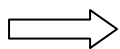
Svenska kraftnät svarar att de inte har något att tillägga sedan förtydligande har gjorts, gällande deras ledningsnät, i utställningshandlingen efter samrådet.

Trafikverket

Trafikverket ser positivt på planens utvecklingsstrategi som främjar en transportsnål samhällsutveckling, men ser samtidigt behov av en alternativ scenarioplanering där föreslagen nybyggnation av infrastruktur inte kommer till stånd. Dessutom uttrycks skepsis gentemot kommunens LIS-planering som inte anses hållbar ur transportsynpunkt. I övrigt kommenteras flera infrastrukturobjekt som hanteras i översiktsplanen: triangelspår Älvsborgsbanan/Västra stambanan, väg 181 och 1927.

Ett förtydligande behöver göras i rekommendationen för byggande nära järnväg (s. 66), där avståndet 30 meter gäller såväl inom som utanför detaljplanelagt område.

En beskrivning och rekommendation gällande flygplatserna Landvetter, Trollhättan-Vänersborg och Jönköping (samtliga riksintressen) behöver införas gällande villkor inom dess MSA-ytor. Se även Luftfartsverkets yttrande.

Kommentar:

Förtydligande görs på sida 66 angående byggande nära järnväg.

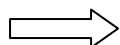
Tillägg görs på sida 64 och 66 som beskriver villkoren för flygplatsernas MSA-ytor.

Grannkommuner

(Vara, Falköping och Borås har inte lämnat några yttranden under utställningstiden.)

Essunga

Essunga kommun är positiva till förslaget till översiktsplan men önskar en korrigerande vad som orsakar förorening av den gemensamma ån Nossan.

Kommentar:

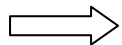
Önsknigen beaktas och ett förtydligande görs i texten på sida 82.

Ulricehamn

Ulricehamns kommun är positiva till utpekandet av väg 182 i förslaget till översiktsplan samt hur de mellankommunala frågorna har hanterats.

Vårgårda

Vårgårda kommun är nöjda med att deras yttrande i samrådsskedet i stort har beaktats i utställningshandlingen, dock med undantag för gång- och cykelinfrastruktur i ett mellankommunalt perspektiv. De framhåller att dessa transportslag bör beskrivas jämsides motortrafik och järnvägstrafik över kommungränserna där potentialen för arbetspendling med gång- och cykel finns.

Kommentar:

Det uttrycks inte specifikt i planen att gång- och cykelinfrastruktur ska främjas i mellankommunala stråk, men dessa trafikslag ingår i transportsambanden i planens utvecklingsstrategi, se sida 17 (*”Transportsambanden redovisas transportslagsövergripande”*). Ett litet förtydligande görs så att det framgår att det rör sig om olika slags vägar. På samma sida beskrivs kommunens långsiktiga trafikstrategi, där gång och cykel ska främjas lokalt medan tågtrafik främjas regionalt. Gränsen mellan vad som är lokalt respektive regionalt är inte statisk så strategin stödjer en framtida cykelförbindelse mellan våra kommuner. Det är på denna nivå som Herrljunga vill hantera frågan i nuläget, varför ingen sådan ändring görs i planen.

Kommunala nämnder, styrelser, och bolag

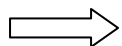
Socialnämnden

Socialnämnden har inga synpunkter på utställningshandlingen.

Politiska partier

Miljöpartiet

Miljöpartiet är överlag positiva till planen men lämnar ett antal detaljerade synpunkter på innehållet, vilka bemöts under kommentarer, nedan.

Kommentar:

Handläggare tackar för ett tydligt, genomarbetat och engagerat remissvar, även om endast ett fåtal synpunkter lett till smärre ändringar i antagandehandlingen.

- Motivera avsteg: Enligt PBL (4 kap. 33 § 5p.) ska avsteg från Översiktsplanens intentioner motiveras vid detaljplanering. Det behövs alltså inget ställningstagande gällande detta i översiktsplanen.

- Torpåkra och Mollaryd: Detaljeringsgraden i Utvecklingsstrategin är sådan att de små tåghållplatserna inte tas med, liksom övriga kollektivtrafikhållplatser inom kommunen som inte räknas som större noder (Herrljunga och Ljung stationer). Däremot återfinns Torpåkra och Mollaryd tåghållplatser i kapitlet Hänsyn, Samhällsviktiga verksamheter,

där de är markerade som riksintresse för kommunikation. Utvecklingsplanerna för Molla är direkt kopplade till möjligheten till kollektivt resande, i nuläget de befintliga tåghållplatserna men i framtiden eventuellt ett nytt hållplatsläge.

- Rekommendationer för stadsbygd: Vissa rekommendationer i planen är direkta uttryck för kommunens vilja att följa lagen, vilket kan tyckas överflödigt. Dock kan tydligheten uppskattas av många varför rekommendationen om att följa detaljplaners bestämmelser i det här fallet lämnas kvar (i enlighet med inriktningen att ändra så lite som möjligt i planen inför antagande). Översiktsplanen styr inte över avsteg som kan göras med hjälp av lagstöd då ÖP inte är juridiskt bindande så avsteg är möjliga trots rekommendationen. Detaljplan är kommunens verktyg för att styra den fysiska samhällsutvecklingen i hållbar riktning varför detaljplaneläggning rekommenderas för all ny bebyggelse inom Stadsbygd och även Verksamheter.

- Molla i kartan: Molla är markerad som by i kartan men det är svårt att se. Åtgärdas.

- Mindre bebyggelsegrupper: En specificering av antal byggnader i en grupp görs inte i översiktsplanen utan lämnas för tolkning åt bygg- och miljönämnden i varje enskilt fall.

- Vindbruk: den maximala utbyggnad som anges är i sig en rekommendation. Ordet maximal är i sammanhanget det mest korrekta utifrån det utredningsarbete som finns. De tre föreslagna områdena för vindbruk är de som är aktuella vid antagandet av denna plan, vid en revidering kan detta självklart ändras om nyare underlag då finns. Skuggbildning hanteras i vindbruksplanen från 2011.

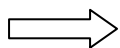
- Cykelvägar i Molla: Rekommenderad utbyggnad av gång- och cykelinfrastruktur kring Molla baseras på ett framtidsscenario med en för området kraftig bebyggelseutveckling, samt en eventuell omlokalisering av Torpåkra tåghållplats. Utan denna utveckling bedöms inte ekonomi finnas att bygga ut infrastrukturen alls.

- Skola/bostad Hagen: Det är rimligt att det obyggsda naturpartiet öster om Hagen har en mer flexibel rekommendation. Därför görs ett tillägg, som specificerar användningen till bostad utöver som nu enbart skola, i Användningskartan för Herrljunga tätort, sida 69.

Föreningar och organisationer

Fokus Herrljunga

Fokus Herrljunga belyser företagarnas betydelse för kommunens utveckling och har flera önskingar om kompletteringar av innehållet i planen, främst rörande infrastruktur. (Remissinstansen bad om tre dagars förlängd svarstid för att kunna besluta sitt yttrande i sin styrelse, vilket beviljades av handläggaren.)

Kommentar:

Handläggare tackar för ett tydligt, genomarbetat och engagerat remissvar, även om endast ett fåtal synpunkter lett till ändringar i antagandehandlingen.

- Beskrivning av framtida industriområden, samt stickspår: Lokalisering samt rekommendationer för framtida industriområden beskrivs på sida 23-24 i kapitlet Användning. Angående planering för stickspår från järnvägen till industriområden se Ändringar av principiell karaktär i kapitlet Ändringar av Översiktsplanen efter utställningen, ovan. Denna synpunkt har beaktats.

- Kartornas tydlighet: Det är viktigt att kartorna i översiktsplanen går att förstå och inte leder till missförstånd. Små justeringar, som kan betraktas som redaktionella ändringar,

görs i kartmaterialet inför antagande. Även efter antagande kan kartorna utvecklas rent layoutmässigt. Kartorna är dock uppbyggda för att i huvudsak läsas digitalt där möjligheten att zooma och tända/släcka olika lager underlättar läsbarheten avsevärt.

- Vägarnas årsmedeldygnstrafik (ÅDT): Detta är ett underlag som kan tas fram inför kommande aktualisering av översiktsplanen.

- Herrljunga som järnvägsknut: Formuleringarna om Herrljunga som järnvägsknut vässas i planhandlingen, se sida 8.

- Pendlingsparkeringar: Under rekommendationer för Noder, sida 17 anges principer för pendelparkering.

- Väg 2516: Ett tillägg görs om att störningar på E20 ökar belastningen på vägen, se sida 34.

- Landvetterbanan/Älvsborgsbanan: arbetet med översiktsplanen har visat att konceptet "Landvetterbanan" inte är förenligt med de allmänna intressena inom kommunens gränser. Däremot har konceptet gjort avtryck i planeringen och lyft visionen om Älvsborgsbanan där förslag om triangelspårslösning samt stickspår till industriområden nu finns i planen.

- Friluftsliv: förtydligande och tillägg görs gällande badanordningar respektive vandringsleder, se sida 47-48.

- Fotgängaranpassning: Noteras att företagarna tycker befintliga trafiklösningar fungerar. Observera att de mer visionära skrivningarna i planen om anpassning till mjuka trafikslag (gång/cykel) i centrumkärnan är borttagna inför utställningen. Formuleringarna inför antagande främjar alla trafikslag.

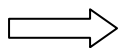
Kommunala pensionärs- och funktionshinderrådet

Rådet har inga synpunkter på planförslaget men tackar för möjligheten att yttra sig.

Företag och enskilda

Privatperson C. A.

Synpunkten handlar om att en byggnad bör rivas för att bättre nyttja platsen vid Torget i Herrljunga för förslagsvis uteservering.

Kommentar:

Frågan är för detaljerad för översiktsplanen. Intentionen går dock att utläsa i fördjupning över Herrljunga tätort där just Torget lyfts fram som strategiskt viktigt att utveckla.

Länsstyrelsens granskningsyttrande

Nedan finns infogat Länsstyrelsens granskningsyttrande i sin helhet.

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Samhällsavdelningen
Torbjörn Sahl
Kulturgeograf
010-224 51 85

torbjorn.sahl@lansstyrelsen.se

GRANSKNINGS-
YTTRANDE
2017-06-01

Ärende 5
Diarienummer
10979-2017

Sida
1(5)

Herrljunga kommun

herrljunga.kommun@admin.herrljunga.se

Översiktsplan för Herrljunga kommun, Västra Götalands län

Utställningshandlingar daterade 2017-03-20

Inledning

Detta granskningsyttrande lämnas med stöd av 3 kap. 16 § plan- och bygglagen (PBL). Granskningsyttrandet utgör statens samlade uppfattning om planen vad gäller Länsstyrelsens ingripandegrunder enligt 11 kap. PBL i ett senare planeringsskede.

Enligt 3 kap. 16 § PBL ska det av förslaget framgå om:

1. förslaget inte tillgodoser ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken (MB),
2. förslaget kan medverka till att en miljökvalitetsnorm (MKN) enligt 5 kap. MB inte följs,
3. redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen inte är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket MB,
4. sådana frågor rörande användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt, och
5. en bebyggelse eller ett byggnadsverk blir olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Yttrandet är en del av översiktsplanen och ska därför läggas till planen då den antagits.

Sammanfattning

Länsstyrelsen välkomnar att kommunen tagit fram ett förslag till en ny översiktsplan. Planen ger god vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Kommunens förslag utgår från de kvaliteter som man ser att kommunen har och som man vill utveckla med hjälp av översiktsplanen. Det handlar till exempel om att utveckla befintliga orter och byar, förstärka befintliga transportsamband och utveckla gröna samband. Länsstyrelsen bedömer att strategin med bebyggelseutveckling längs befintliga stråk, inte minst järnvägsspåren, är en god ambition för en hållbar utveckling.

Länsstyrelsen bedömer att berörda riksintressen enligt miljöbalken i stort tillgodoses. Vindkraftsetableringar inom influensområdet för Såtenäs flygflottilj och Vara Väderradar kan komma att påverka riksintresset för totalförsvaret.

Länsstyrelsen bedömer att det som föreslås medverkar till att MKN enligt 5 kap. MB följs.

Redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket MB.

Länsstyrelsen bedömer att frågor som berör mark- och vattenområden och som angår angränsande kommuner kan samordnas på ett lämpligt sätt.

Bebyggelse enligt planen bedöms inte bli olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning och erosion. Det förutsätter dock att översiktsplanens rekommendationer kring exempelvis hanteringen av farligt gods, riktvärden för trafikbuller och geoteknik följs i kommande planering.

Länsstyrelsens synpunkter gällande ingripandegrunder enligt 11 kap. 10 § PBL

Riksintressen

Totalförsvaret (3 kap. 9 § miljöbalken)¹

Alla utpekade vindkraftsområden ligger på ett sådant avstånd från riksintresse för totalförsvarets militära del Väderradarn i Vara att det finns risk att väderradarns funktion påverkas. Fortsatt gäller även att vindkraftsetableringar inom influensområde för lufttrum kring riksintresset Såtenäs flygflottilj kan medföra påtaglig skada på riksintresset. Detta beskrivs dock i översiktsplanen.

Vad gäller rekommendationer vid planering och byggande behöver det i översiktsplanen förtydligas att alla plan- och lovärenden inom ”övriga influensområden” ska remitteras till Försvarsmakten.² Det behöver också förtydligas att alla ärenden som rör höga objekt³ ska remitteras till Försvarsmakten.

¹ Se också Försvarsmaktens yttrande, daterat 2016-09-07.

² ”Övriga influensområden” omfattar riksintressen som omfattas av sekretess och som inte kan redovisas öppet.

³ Dvs. objekt som är högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse respektive högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse. Observera att Herrljunga kommun också ligger inom den MSA-påverkande ytan för flygplatserna Landvetter, Trollhättan-Vänersborg och Jönköping. Det bör också framgå av översiktsplanen.

Miljö kvalitetsnormer

Länsstyrelsen bedömer att kommunen på ett tillräckligt sätt beskrivit de vattenförekomster som finns och status, både på karta och i text. Resonemanget kring påverkan på MKN för vatten är tillräckligt och har kopplats till identifierade påverkanskällor. Dagvattenhantering och vattenverksamheter som kan bli en följd av planen, som exempelvis bryggor, anläggande av vägar och kabeldragningar har uppmärksamrats och kommunen avser hantera det på ett sätt som gör att man inte inverkar negativt på MKN.

Strandskydd och landsbygdsutveckling i strandnära lägen

Länsstyrelsen bedömer att redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket MB. I detaljplanering av områdena behöver kommunen visa på att exploateringsåtgärder kan göras utan att det uppstår skada på vattenmiljöer och naturvärdena.⁴

Mellankommunala frågor

Länsstyrelsen bedömer att den i planen föreslagna mark- och vattenanvändning som även berör andra kommuner kan samordnas på lämpligt sätt.

Hälsa och säkerhet eller risken för olyckor, översvämning eller erosion

Planen bedöms inte medföra några sådana problem avseende människors hälsa eller säkerhet eller risken för olyckor, översvämning och erosion att det i ett senare planeringsskede ska ge Länsstyrelsen anledning att ingripa enligt 11 kap. PBL. Det förutsätter dock att översiktsplanens rekommendationer kring bland annat hanteringen av farligt gods, riktvärden för trafikbuller och geoteknik följs i kommande planering.

Länsstyrelsens rådgivande synpunkter - övriga allmänna intressen

Infrastruktur

Kommunen redovisar i översiktsplanen en vilja till och förslag på ny- och ombyggnation av väg- och järnvägsnätet. Det är bra att kommunen visar detta i översiktsplanen, men det kommer krävas dialog med Västra Götalandsregionen som är regional länsplanupprättare för det statliga vägnätet samt Trafikverket för järnvägsnätet.

Trafikverket arbetar just nu med en järnvägsplan för förbigångsspår i Herrljunga (vid Remmenedal). Inom ramen för järnvägsutbyggnaden är det inte möjligt att ta en eventuell framtida utbyggnad av väg 181 mellan Bråttensby och Bergagärde i beaktande, eftersom det saknas beslut om hur och när en sådan utbyggnad kan bli aktuell.

⁴ Se Länsstyrelsens samrådsyttrande, daterat 2016-10-05, för vägledning kring vilka utredningar som kan vara aktuella.

Vad gäller järnvägsreservat för triangelspår Älvsborgsbanan är det inget som Trafikverket rekommenderat, utan Trafikverket ser det som ett inspel till åtgärdsvalsstudien för Älvsborgsbanan, där Herrljunga medverkar tillsammans med bland annat Västra Götalandsregionen och berörda kommuner.⁵

Kulturmiljö

Länsstyrelsen bedömer att kommunen hanterat kulturmiljöfrågorna för ett på översiktsplanenivå tillräckligt sätt. Enstaka lämningar kan dock komma att påverkas negativt i vissa delar vilket gör att Länsstyrelsen kan komma att agera utifrån 2 kap. kulturmiljölagen, vilket även framgår av översiktsplanen.

Naturmiljö

Strandskydd

Översiktsplanen föreslår mindre exploateringar inom Nossans strandskyddsområde i Herrljunga och Hudene tätorter. Länsstyrelsen påminner om att kommunen i ett tidigt skede bör utreda om särskilda skäl för dispens eller upphävande föreligger. För att särskilt skäl enligt 7 kap. 18 c § p. 5 ska vara tillämpligt måste det tydligt framgå att det angelägna allmänna intresset som åberopas inte kan tillgodoses utanför strandskydd.

Artskydd

Av översiktsplanen framgår det inte att kommunen behöver förhålla sig till artskyddsförordningen (2007:845). Det finns fördelar med att ta grepp om artskyddsfrågan redan i översiktsplanen. På översiktsplanenivå kan det handla om att identifiera skogliga värdestrakter, där man kan förvänta sig att hitta rödlistade arter, signalarter och andra skyddsvärda arter. Sökningar kan också göras i artportalen. Tillsammans kan det ge en bild av områden olämpliga för exploatering eller områden där särskilda naturinventeringar behöver föregå kommande detaljplanering. Det vore önskvärt om översiktsplanen kompletterades med detta, gärna i form av en karta.

Kraftledningar

För ny bebyggelse i närheten av kraftledningar gäller särskild hänsyn, se yttrande från Svenska Kraftnät.⁶

⁵ Se också Trafikverkets yttrande, daterat 2017-05-19.

⁶ Daterat 2017-05-08.

Beredning

Yttranden över planen har till Länsstyrelsen inkommit från Försvarmakten, Luftfartsverket, Statens Geotekniska Institut, Svenska Kraftnät och Trafikverket. Kopior av yttrandena överlämnas till kommunen för kännedom.

Detta beslut har fattats av länsöverdirektören Lisbeth Schultze efter föredragning av kulturgeografen Torbjörn Sahl. I den slutliga handläggningen har även funktionschefen Andreas Lidholm deltagit.

Lisbeth Schultze

Torbjörn Sahl

Detta beslut har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Yttranden för kännedom från:

Försvarmakten daterat 2017-05-03, Luftfartsverket daterat 2017-04-07, Statens Geotekniska Institut daterat 2017-05-03, Svenska Kraftnät 2017-05-08 och Trafikverket daterat 2017-05-19.

Kopia till:

Försvarmakten, Julia Eriksson
Luftfartsverket, Gert Carlsson
Statens Geotekniska Institut, Karin Bergdahl
Svenska Kraftnät, Jenny Stern
Trafikverket, Annika Carlsson

Länsstyrelsen/

Enheten för samhällsskydd och beredskap, Bodil Samuelsson
Kulturmiljöenheten, Eivind Claesson
Landsbygdsenheten, Stefan Gustafsson
Miljöskyddsavdelningen, Lotta Sahlin-Skoog
Naturavdelningen, Anders Henriksson
Samhällsbyggnadsenheten, Johanna Stenberg
Vattenavdelningen, Anders Lundin

DIARIENUMMER: KS-2015-115
FASTSTÄLLD: åååå-mm-dd
VERSION: xxxx
SENAST REVIDERAD: åååå-mm-dd
GILTIG TILL: åååå-mm-dd
DOKUMENTANSVAR: Planerings-
sekreterare

Särskild sammansättning

*Bilaga till Herrljunga kommuns Översiktsplan,
Antagandehandling*

HERRLJUNGA KOMMUN

Våga vilja växa!

Innehåll

Detta är en särskild sammanställning	2
Planprocess	2
Hantering av alternativ	2
Integrering av miljöaspekter	3
Hur synpunkter från samråd har beaktats	4
Skäl till att planen har antagits	4
Uppföljning och övervakning	4

UTKAST

Detta är en särskild sammanställning

Enligt miljöbalkens 6 kap 16 § ska en särskild sammanställning tas fram när en plan, i detta fall en översiktsplan, har antagits.

En särskild sammanställning är en sammanfattning och en analys av hur miljöbedömningsprocessen av planen har gått till. Av sammanställningen ska det framgå hur miljöaspekterna har integrerats i planen, hur synpunkter på miljökonsekvensbeskrivningen från samrådet har beaktats, skälen till valt alternativ (i förhållande till de alternativ som varit under övervägande) samt hur uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan ska ske.

När planen har antagits ska Herrljunga kommun informera berörda kommuner, myndigheter och allmänhet om att planen har antagits samt göra den särskilda sammanställningen gällande miljöbedömningsprocessen av planen tillgänglig.

Planprocess

Arbetet med miljöbedömningen och miljökonsekvensbeskrivningen har pågått parallellt med arbetet att ta fram förslaget till ny översiktsplan. I ett tidigt samråd med Länsstyrelsen gjordes en avgränsning av MKB:n gällande tidsram, detaljeringsnivå, geografisk avgränsning och lämpliga jämförelsealternativ. Miljöpåverkan och konsekvenser beskrivs i översiktsplanen på en strukturell och övergripande nivå och utgår från kommunens lokala miljömål som tagits fram som en grund inför arbetet med översiktsplanen.

Samråd gällande översiktsplanen pågick under sommaren 2016 med bland annat två medborgardialogmöten. Utställning och granskning av förslag till översiktsplan för Herrljunga kommun har genomförts i enlighet med 3 kap. 9 § Plan- och bygglagen (2010:900). Planhandlingarna har ställts ut under tiden 2017-04-03 till 2017-06-05.

Hantering av alternativ

Nollalternativet

Ett nollalternativ i det här sammanhanget är den utveckling som väntas ske om huvudalternativet, i detta fall planförslaget, inte tas fram, antas eller genomförs. Då skulle översiktsplanen från 2006 fortsätta att gälla, trots dess inaktualitet.

Nollalternativet används i miljökonsekvensbeskrivningen som enda (fullständiga) jämförelsealternativ till huvudalternativet, då det inte finns några andra rimliga alternativ att jämföra med. I praktiken är det svårt att jämföra även dessa två alternativ då angreppssätten och innehållsstrukturererna är så olika. Den största skillnaden är att den nya översiktsplanen är mer konkret och fokuserar på fysisk planering medan den förra översiktsplanen fokuserar på mål och är mer abstrakt. Fördjupningar för tätorterna finns med i den nya planen medan den förra skulle tillföras detta i efterhand, vilket dock inte skett. Det innebär att jämförelsealternativet för planen på tätortsnivå utgörs av ännu äldre planer (alternativt är obefintligt).

I förslaget till ny översiktsplan finns en tydligare prioritering av ett resurseffektivt byggande i eller i direkt anslutning till tätorterna. God tillgång till kollektivtrafik och bättre miljöer och stråk för fotgängare och cyklister i och mellan tätorterna och kommunens mindre orter är prioriterade frågor. I planförslaget

finns därför bättre förutsättningar för en begränsad eller minskad klimatpåverkan och en god hushållning av mark jämfört med nollalternativet.

Utöver nollalternativet har ett särskilt nollalternativ för transportinfrastruktur beskrivits, där inga av de föreslagna utbyggnaderna för transportinfrastrukturen genomförs. Detta alternativ skulle innebära att huvudalternativets påverkan på natur- och kulturvärden, friluftsliv och landskapsbild uteblir men att påverkan istället blir desto större på tätortsmiljöerna och hälsa och säkerhet.

Integrering av miljöaspekter

I uppdraget om att ta fram en ny översiktsplan som gavs av Kommunfullmäktige 2010 ingick att lokala miljömål först skulle formuleras som grund för den nya planen, som uttryckligen skulle ha en inriktning mot en hållbar utveckling.

I de lokala miljömålen diskuteras och konkretiseras begreppet hållbar utveckling, vilket sedan har vidareutvecklats i arbetet med översiktsplanen. De lokala miljömålen, med dess gruppering av de nationella målen under fem rubriker, har också varit utgångspunkt i upplägget av miljökonsekvensbeskrivningen, i planens sista kapitel Konsekvenser. Där sammanfattas de sammantagna konsekvenserna av planens rekommendationer och vilka frågor som bör uppmärksammas i den fortsatta planeringen. Vidare redovisas betydande miljöpåverkan i kommunen idag och de förslag som bedöms innebära risk för betydande miljöpåverkan om de genomförs. Miljökonsekvenserna är bedömda på samma översiktliga nivå som planen håller i övrigt.

Hållbar utveckling, med dess tre perspektiv (miljömässigt/ekologiskt, ekonomiskt och socialt) har i översiktsplanens utvecklingsstrategi kopplats till några av kommunens övergripande mål och utifrån dessa har mer konkreta hållbarhetsmål för fysisk planering formulerats. De tre hållbarhetsperspektiven är även utgångspunkt i konsekvensbeskrivningarna som görs löpande genom översiktsplanen, för att innebörden och konsekvenserna av planens genomförande ska framgå tydligt.

Några av översiktsplanens mål för hållbar fysisk planering

Miljömässig hållbarhet - RAMEN

- Tätorter förtätas för att behålla och utveckla fördelarna med ett nära samhälle, med tågstationen som nav
- Parker och grönområden bevaras, tätortsnära natur värderas utifrån dess betydelse för rekreation, människors hälsa och för biologisk mångfald
- Naturvärden beaktas och utvecklas i planeringsprocessens alla skeden
- Kulturmiljöer och andra kulturhistoriska värden ses som en resurs i planeringsprocessen

Ekonomisk hållbarhet - VÄGEN

- Bostäder är lokaliserade med hänsyn till befintligt/planerat serviceutbud så att underlag för detta upprätthålls.
- Markanvändning i tätorter optimeras och exploateringsgrad anpassas efter lägets potential

Social hållbarhet - MÅLET

- Kommunens invånare och besökande har goda möjligheter till rörelse i vardagen
- Det offentliga rummet är tydligt definierat och tillgängligt för alla individer och samhällsgrupper
- Platser som kan upplevas som otrygga blir färre i takt med förnyelse och nyexploatering

Hur synpunkter från samråd har beaktats

Under samrådet kom många synpunkter som ledde till komplettering av planförslaget, vilket beskrivs utförligt i Samrådsredogörelsen som är en del av utställningshandlingen. De synpunkter som rörde specifikt konsekvensbeskrivning och miljöfrågor redogörs för kort här.

Länsstyrelsen ansåg att miljökonsekvensbeskrivningen hade för beskrivande karaktär och behövde utvecklas mer konkret. Särskilt vad gäller miljö kvalitetsnormer för vatten enligt 5 kap. MB behövde beskrivningar av hur planförslaget påverkar status och MKN för vattenförekomster utvecklas. Detta beaktades genom att MKB utvecklades enligt synpunkten.

Trafikverket önskade i det fortsatta arbetet se ett alternativt scenario med den befintliga infrastrukturen som utgångspunkt, alltså vad händer om inte nybyggnad av vägar och järnväg enligt översiktsplanens förslag blir verklighet? Ett sådant alternativ tillfördes konsekvensbeskrivningen jämte nollalternativet.

Andra ändringar och tillägg till konsekvensbeskrivningen baserade på synpunkter under samrådet är konflikter mellan föreslagen markanvändning och kulturmiljö och eventuella krav på arkeologiska utredningar.

Skäl till att planen har antagits

Syftet med planen har från början varit att främja en hållbar utveckling med miljöhänsyn som bas. I uppdraget gällande ny översiktsplan ingick att föregå planarbetet med att besluta om lokala miljömål som grund för översiktsplanen. Syftet har också varit att göra en praktiskt användbar plan där kommunens ställningstaganden gällande mark- och vattenområden tydligt framgår, till hjälp för efterföljande beslut med påverkan på den byggda- och obebyggda miljön i (och utanför) kommunen.

Jämfört med nollalternativet är huvudalternativet (planförslaget) baserat på aktuella underlag och en aktuell kontext när det kommer till omvärldsfrågor som trender/tendenser rörande politik, ekonomi, demografi, livsstil etc.

Av alla ovanstående skäl bedöms planförslaget bättre bidra till en hållbar utveckling jämfört med nollalternativet.

Uppföljning och övervakning

Där planförslagets genomförande befaras innebära risker för betydande miljöpåverkan eller där betydande miljöpåverkan redan förekommer sker följande uppföljning och övervakning:

Risk för betydande miljöpåverkan med planförslaget

Föreslagna nya sträckningar av väg 181, väg 183, väg 1927 samt föreslaget triangelspår söder om Herrljunga tätort kan medföra påverkan på natur- och kulturvärden, landskapsbild och friluftsliv. Samtidigt bedöms de nya vägsträckningarna bidra till förbättrad boendemiljö i tätorterna, ökad trafiksäkerhet och minskad sårbarhet för olyckor och störningar på väg och järnväg. Beslut om betydande miljöpåverkan tas av länsstyrelsen under samrådsskedet när Vägplan alternativt Järnvägsplan tas fram. Förutsatt att stor miljöhänsyn tas i planeringen kan infrastrukturprojekten bidra till att den betydande

miljöpåverkan sammantaget minskar i kommunen. Exempelvis kan boendemiljön förbättras för människor och faunapassager bidra till minskade barriärer för djur.

LIS-området i Örum kan innebära en påverkan på naturvärden, på kulturhistoriska lämningar inom området och på kulturlandskapet längs väg 1842. Inventeringar av flora och fauna inklusive ornitologiska värden samt bedömning av påverkan på kulturmiljövärden behöver göras i samband med att planarbete påbörjas för att klargöra om det finns risk för betydande miljöpåverkan.

Vindkraftutbyggnad kan innebära en betydande miljöpåverkan, se under rubriken Hantering av miljökonsekvenser vid fortsatt planering.

Hantering av miljökonsekvenser vid fortsatt planering

När det blir aktuellt att genomföra föreslagna infrastrukturprojekt kommer Trafikverket ta fram en vägplan eller järnvägsplan. En miljökonsekvensbeskrivning ska tas fram om projektet kan antas medföra betydande miljöpåverkan. I annat fall ska miljöpåverkan beskrivas i den planbeskrivning som tas fram för vägplanen eller järnvägsplanen.

I samband med fortsatt detaljplanering ska en bedömning av risken för betydande miljöpåverkan göras i ett tidigt skede. Om planens genomförande riskerar att medföra betydande miljöpåverkan ska en miljöbedömningsprocess genomföras och en särskild MKB tas fram för planen. MKB:n ska då redovisas tillsammans med förslag på åtgärder för att minimera eller helt undvika negativa konsekvenser för miljön.

Vid etablering av större vindkraftanläggningar (två eller fler verk som är högre än 150 meter alternativt sju eller fler verk som är högre än 120 meter) krävs tillstånd enligt miljöbalken med tillhörande krav på miljökonsekvensbeskrivning. Tillståndsprövningen görs av länsstyrelsen. För mindre anläggningar räcker det med en anmälan och bygglov hos kommunen. I allmänhet krävs ingen MKB, men påverkan på miljön ska beskrivas i anmälan.

Trafikverket kartlägger buller och upprättar åtgärdsprogram för järnvägar enligt förordningen om omgivningsbuller, se vidare under avsnittet Avstämning mot miljö kvalitetsnormer i kapitlet Konsekvenser i översiktsplanen.

Kommunen genomför en systematisk avloppskontroll, där ungefär halva kommunens yta har täckts in fram till 2017. Kommunen har en 10-årsstrategi för att kontrollera att alla enskilda avlopp uppfyller tillräcklig höga reningskrav.

Översiktsplanens genomslag i efterföljande planering

För att översiktsplanen på bästa sätt ska kunna bidra till en hållbar utveckling är det av vikt att den används vid efterföljande planering och om så inte sker är det viktigt att veta vad det beror på för att kunna göra översiktsplanen mer användbar. Därför bör en uppföljning även göras av översiktsplanens genomslag i efterföljande planering överlag. Denna uppföljning kan då utgöra ett bra underlag vid kommande aktualitetsprövningar. Frågor som bör besvaras i uppföljningen är t ex vilka hänvisningar görs till översiktsplanen i detaljplaner och bygglov och andra kommunala beslut, vilka undantag från översiktsplanen görs och hur motiveras dessa. För att underlätta uppföljningen bör en checklista över rekommendationerna i översiktsplanen sammanställas till stöd för handläggningen inom kommunen.

2017-08-17

FRÅGA:

Dnr 175/2017 Beteckning 830

TILL DEN SOM HAR ANSVAR I TEKNISKA NÄMNDEN, FÖR BADPLATSEN I NORRÅSÅM.

UNDERTECKNAD ANSER ATT BADPLATSEN VID A. SÅH ÄR MISSKÖTT UNDER HETA SOMMAREN - BARA HAKVA GRÄSMATTAN ÄR SLAGET - HANDICAP-TOALETTS DÖRR ÄR SÖNDER OCH FASTSKRUVAD SÅ ATT DEN EFGÅR ATT ÖPPNA (SE FOTO.)

UNDERTECKNAD MEDDELADE TEKNISKA CHEFEN FÖRE MID SOMMAR BRISTERNA, MEN TVÄRRE HÄNDE INGETTING!
— UNDER ALLA ÅR SEDAN KOMMUNEN INKÖPT MARKEEN PÅ 60-TALET, HAR ALLTID GRÄSMATTAN (HELA) VARIT SLAGET. MÅNGA BADGÄSTER ÄR UPPRÖRDA ÖVER SKÖTSELN.
— SAMTIDIGT VORE DET LÄMPLIGT MED EN FÄGARE SOM SKRÄMDE GÄSSEN FRÅN PLATSEN, SÅ ATT DE INTE GÖDSLADDE MED BÅDE BEYAGOR O GRÄSMATTAN. (SANITÄR OLAGENHEIT!)
— SKICKAR MED FOTO (PÅ DÖRR + GRÄSMATTAN)

Uno Sanfridsson
UNO SANFRIDSSON - CENTER PARTIET

Ärende 6

KS § 118

DNR KS 152/2017 942

Revidering policy för verksamhets- och ekonomistyrningsprinciper

Sammanfattning

Kommunfullmäktige fastställde den 9/12 2014 ny policy för verksamhets- och ekonomistyrningsprinciper. Nu föreslås policyn revideras i framförallt tre olika delar: 1) Investeringsprocessen 2) Uppföljningsprocessen 3) Hantering av över/underskott av migrationsverksamheten.

Revisionen har haft synpunkter på att det finns en otydlighet i beslutsfattandet gällande särskilda investeringsprojekt. I det reviderade förslaget förtydligas den politiska beslutsgången vid investeringsprojekt som berör lokalförändringar. Förtydligandet ligger som en bilaga till policyn.

Uppföljningsprocessen föreslås förändras genom att antalet månadsrapporter minskas i antal per år. I det reviderade förslaget sker uppföljning sex gånger per år genom fyra månadsuppföljningar, varav en är förstärkt, samt delårsrapport/bokslut per sista augusti och årsredovisningen per sista december. I uppföljningsprocessen kommer bokföringen att stängas varannan månad för att få en så rättvisande bild av utfallet som möjligt. En rutin kommer att utformas och följas av ekonomiavdelningen.

Ett nytt avsnitt har lagts till gällande hantering av över-/underskott av migrationsverksamheten. Principen följer det sedan tidigare fattade beslutet i Socialnämnden gällande hur medel kan balanseras mellan åren. Principen möjliggör en buffert på maximalt fem år och ska tillfalla den förvaltning som ansvarar för verksamheten. Några mindre justeringar har också gjorts i policyn, vilket kan utläsas i det reviderade förslaget.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2017-06-19

Reviderad policy för verksamhets- och ekonomistyrningsprinciper

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut:

- Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige fastställa reviderad policy för verksamhets- och ekonomistyrningsprinciper.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige fastställa reviderad policy för verksamhets- och ekonomistyrningsprinciper. (bilaga 2, KS § 118/2017-08-14)

Expedieras till: Kommunfullmäktige, nämnder

Justerandes sign

Ultradagsbestyrkande

Revidering policy för verksamhets- och ekonomistyrningsprinciper

Sammanfattning

Kommunfullmäktige fastställde den 9/12 2014 ny policy för verksamhets- och ekonomistyrningsprinciper. Nu föreslås policyn revideras i framförallt tre olika delar:

1) Investeringsprocessen 2) Uppföljningsprocessen 3) Hantering av över/underskott av migrationsverksamheten.

Revisionen har haft synpunkter på att det finns en otydlighet i beslutsfattandet gällande särskilda investeringsprojekt. I det reviderade förslaget förtydligas den politiska beslutsgången vid investeringsprojekt som berör lokalförändringar. Förtydligandet ligger som en bilaga till policyn.

Uppföljningsprocessen föreslås förändras genom att antalet månadsrapporter minskas i antal per år. I det reviderade förslaget sker uppföljning sex gånger per år genom fyra månadsuppföljningar, varav en är förstärkt, samt delårsrapport/bokslut per sista augusti och årsredovisningen per sista december. I uppföljningsprocessen kommer bokföringen att stängas varannan månad för att få en så rättvisande bild av utfallet som möjligt. En rutin kommer att utformas och följas av ekonomiavdelningen.

Ett nytt avsnitt har lagts till gällande hantering av över-/underskott av migrationsverksamheten. Principen följer det sedan tidigare fattade beslutet i Socialnämnden gällande hur medel kan balanseras mellan åren. Principen möjliggör en buffert på maximalt fem år och ska tillfalla den förvaltning som ansvarar för verksamheten. Några mindre justeringar har också gjorts i policyn, vilket kan utläsas i det reviderade förslaget.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 2017-06-19

Reviderad policy för verksamhets- och ekonomistyrningsprinciper

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige fastställa reviderad policy för verksamhets- och ekonomistyrningsprinciper.

Linda Rudenwall
Ekonomichef

Expedieras till: nämnder
För kännedom
till:

Ärende 7

DIARIENUMMER: 2014-149
FASTSTÄLLD: åååå-mm-dd
VERSION:
SENAST REVIDERAD: 2017-
GILTIG TILL: 2018-12-31
DOKUMENTANSVAR:
Ekonomiavdelning

Policy

Verksamhets- och ekonomistyrningsprinciper

Kommunfullmäktige har fattat beslut om nya/reviderade Verksamhets- och ekonomistyrningsprinciper att gälla tom 2018-12-31 för Herrljunga kommun.

Våga vilja växa!

Innehållsförteckning

1.	GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING.....	1
1.1	God ekonomisk hushållning ur ett verksamhetsperspektiv	1
1.2	God ekonomisk hushållning ur ett finansiellt perspektiv	1
2.	VISION/MÅLSTYRNING	2
3.	RESURSFÖRDELNING/RESURSSTYRNING	2
4.	BUDGET OCH VERKSAMHETSPLAN.....	3
4.1	Anslagsbindningsnivåer	3
4.1.1	Driftbudget	3
4.1.2	Investeringsbudget – ramar för investeringar	4
4.1.3	Särskilda investeringsbeslut	4
4.2	Budgetprocessen.....	4
5.	RESURSFÖRDELNINGSMODELL.....	5
6.	ÅRSPLAN.....	5
7.	UPPFÖLJNING.....	5
7.1	Åtgärder vid budgetavvikelse.....	6
8.	HANTERING AV ÖVER- RESPEKTIVE UNDERSKOTT	7
8.1	Resultatutjämningsreserv (RUR).....	7
8.2	Renhållningsverksamhet.....	7
8.3	Kommunfullmäktige/kommunstyrelse/nämnder – överskott/underskottshantering.....	7
9.	HANTERING AV ÖVER-/UNDERSKOTT AV MIGRATIONSVERKSAMHETEN.....	8
	BILAGA 1 Processbeskrivning av investeringsprojekt som rör lokalförändring.....	9

1. GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING

Enligt kommunallagen skall budgeten innehålla en plan för verksamheten och ekonomin under budgetåret. För verksamheten skall anges mål och riktlinjer som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning. För ekonomin skall anges de finansiella mål som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning.

1.1 God ekonomisk hushållning ur ett verksamhetsperspektiv

Mål och riktlinjer för verksamheten visar hur mycket verksamhet som ryms inom de finansiella målen, alltså kopplingen mellan ekonomi och verksamhet. Det skall finnas ett samband mellan de resurser vi använder, de prestationer som genomförs och de resultat som uppnås. Detta fordrar en planering med framförhållning och handlingsberedskap, tydliga och mätbara mål samt bra uppföljning.

Den övergripande politiska styrningen av verksamheterna sker utifrån kommunens vision samt kommungemensamma inriktningsmål som fastställs av kommunfullmäktige.

1.2 God ekonomisk hushållning ur ett finansiellt perspektiv

Innebörden av god ekonomisk hushållning ur ett finansiellt perspektiv är att:

- varje generation själv måste bära kostnaderna för den service som den
- konsumerar. Detta innebär att ingen generation skall behöva betala för det som en tidigare generation förbrukat
- kommunens resultat skall vara positivt, dvs. samlade intäkter skall överstiga totala kostnader
- kommunen har en ekonomisk buffert för att kunna hantera oförutsedda händelser och konjunktursvängningar (RUR)

För att uppnå god ekonomisk hushållning gäller följande finansiella mål:

Resultatmål

Det årliga resultatet ska i förhållande till skatteintäkter och generella statsbidrag långsiktigt uppgå till minst 2 procent.

Soliditet

Soliditeten skall långsiktigt uppgå till minst 70 procent (ansvarsförbindelsen ej medräknad).

Investeringar

Nettoinvesteringarna skall under en rullande femårsperiod (budgetperioden + två år dessförinnan) finansieras med egna medel (årligt resultat + avskrivningskostnader).

2. VISION/MÅLSTYRNING

I Herrljunga kommuns utvecklingsplan "Växtkraft 10 000" framgår att en välskött kommunal ekonomi är en förutsättning för att nå det övergripande strategiska målet med 10 000 invånare

år 2020. Med det menas att en ansvarsfull hushållning med skattemedel är en förutsättning för att kommunen ska kunna utgöra en aktiv och handlingskraftig part i utvecklingsarbetet och därmed kunna garantera en god offentlig service till medborgarna.

Kommunfullmäktige har fastställt vision, övergripande mål och inriktningsmål för styrelse, bolag, stiftelse och samtliga nämnder i Herrljunga kommun.

Herrljunga kommuns vision är: **VÅGA-VILJA-VÄXA**.

Kommunens övergripande strategiska mål är det ska finnas 10 000 invånare i kommunen år 2020.

Herrljunga kommun har antagit följande inriktningsmål:

Herrljunga kommun

- är en kommun där det är gott att leva!
- är en långsiktigt hållbar kommun!
- har en tydlig och välkomnande VI-känsla!
- har ett dynamiskt och lokalt förankrat näringsliv!
- har en välskött kommunal ekonomi!
- arbetar i enlighet med det personalpolitiska programmet

Prioriterade mål

De prioriterade målen är direkt relaterade till inriktningsmålen och är fastställda av kommunfullmäktige. De fastställda prioriterade målen är långsiktiga, ska gälla under planperioden och berör kommunens nämnder i olika omfattning. Det är väsentligt att inriktningsmålen genom valet av prioriterade mål fångas upp av samtliga nämnder.

För varje prioriterat mål ska förvaltningen arbeta fram indikatorer vilka definierar hur måluppfyllelsen ska mätas. Förvaltningarna upprättar verksamhetsplaner med aktiviteter som syftar till att mål och indikatorer ska uppnås.

Uppföljning

Resultat/måluppfyllelsen stäms av vid årets slut i samband med årsredovisningen. Delavstämning görs efter andra tertialet och redovisas i delårsrapporten.

3. RESURSFÖRDELNING/RESURSSTYRNING

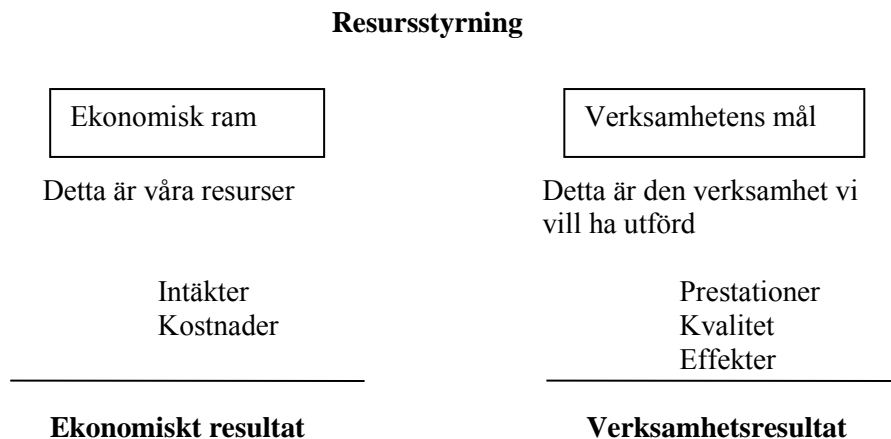
Ekonomistyrning är en del i det totala styrsystemet och handlar liksom all styrning om att påverka agerandet i en viss önskvärd riktning. Ekonomistyrning ska uppmuntra till ett sunt ekonomiskt agerande. Det innebär t.ex. att alla ekonomiskt ansvariga ska agera med kommunens bästa för ögonen. Detta kan medföra att nyttan för den totala ekonomin ibland måste gå före det enskilda ansvarets bästa.

I budgeten bestäms fördelningen av kommunens resurser för de kommande åren utifrån Herrljunga kommuns resursfördelningsmodell som bygger på **föregående års budgetramar som grund. de mål som**

har antagits. Resursstyrningen sker genom att kommunfullmäktige tilldelar nämnderna ekonomiska ramar. Nämnderna fördelar sedan medel till de olika verksamheterna utifrån de mål som kommunfullmäktig/styrelse/nämnd satt upp.

Det ekonomiska resultatet redovisar hur nämnden har använt sina tilldelade medel. Verksamhetsresultatet redovisar hur målen har infriats.

Följande uppställning visar schematiskt hur resursstyrningen ser ut.

De kommunala verksamheterna ska bedrivas inom befintliga ramar även om detta medför att de i budgeten angivna verksamhetsmålen inte helt kan uppnås. Detta innebär att de ekonomiska målen är överordnade verksamhetsmålen, medel går före verksamhetsmål.

4. BUDGET OCH VERKSAMHETSPLAN

Kommunen skall årligen upprätta och fastställa budget och verksamhetsplan. Där tydliggörs mål för ekonomin men även mål för verksamheterna.

Kommunen tillämpar en rullande flerårsplanering där kommunfullmäktige årligen fastställer ekonomiska mål och verksamhetsmål för kommande treårsperiod. Härigenom skapas stabila planeringsförutsättningar och en helhetssyn med tydlig inriktning på ekonomi och verksamhet.

4.1 Anslagsbindningsnivåer

4.1.1 Driftbudget

Anslagsbindningsnivån är styrelse/nämnd. Anslagsbindningsnivå är det område inom vilken styrelse/nämnden (utan beslut från kommunfullmäktige) kan omfördela resurser mellan enheter/verksamheter.

Förändring som innebär ändrad verksamhetsinriktning beslutas av kommunfullmäktige.

Varje nämnd ska i sitt förslag till driftbudget ange:

- Verksamhetsbudget för kommande år. Budgetförslaget ska upprättas inom tilldelad ram. Verksamhetsbudgeten ska innehålla uppgifter om nettokostnader på delverksamhetsnivå samt uppdelning i kostnader och intäkter på nämndsnivå.

- Prioriterade mål
- Verksamhetsbeskrivning med verksamhetsmåttn och nyckeltal
- Information om planerad verksamhet

4.1.2 Investeringsbudget – ramar för investeringar

För investeringsobjekt understigande 75 prisbasbelopp beslutar kommunfullmäktige om en årlig investeringsram för styrelse/nämnd. Inom erhållna investeringsramar får styrelse/nämnd disponera anslagen. Ska regleras i styrelses/nämnds delegationsordning.

Med investering avses anskaffning av anläggning eller inventarier som är avsedd för stadigvarande bruk, har en livslängd på mer än tre år och ett anskaffningsvärde på minst ett prisbasbelopp.

4.1.3 Särskilda investeringsbeslut

Investeringsprojekt över 75 prisbasbelopp beslutas av kommunfullmäktige per enskilt projekt vilket innebär att anslaget binds till det enskilda projektet. Om investeringsprojekt löper över flera kalenderår skall fördelning göras av investeringsbelopp för respektive år. Innan ett investeringsprojekt överstigande 75 prisbasbelopp startar upp skall kommunfullmäktige godkänna igångsättningen av projektet (startbeslut).

Se bilaga 1 gällande processbeskrivning för investeringsprojekt som rör lokalförändringar.

Omdisponering av särskilda investeringsprojekt kan göras av kommunfullmäktige.

4.2 Budgetprocessen

Budgetprocessen beskrivs nedan utifrån vad som görs, av vem och när det sker under året.

Februari	Utifrån framtagna omvärldsanalys hålls en allmänpolitisk debatt i kommunfullmäktige med sikte på kommande års budgetperiod.
Mars	Tjänstemännen arbetar fram budgetförutsättningar, förslag på ekonomiska mål (resultaträkning, balansräkning och investeringsbudget samt resursfördelning) och verksamhetsmål (inriktningsmål och prioriterade mål)
Mars	Budgetdialog hålls mellan politiker, tjänstemän och fackliga företrädare. Tjänstemännen presenterar förslag till budgetförutsättningar, ekonomiska mål (resultaträkning, balansräkning, investeringsbudget samt resursfördelning) samt verksamhetsmål (inriktningsmål och prioriterade mål).
April/maj	Politisk budgetberedning
Maj/juni	Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta om budget (resultaträkning, balansräkning och kommunbidrag för styrelse/nämnder) och fastställa investeringsbudget samt verksamhetsplan (inriktningsmål och prioriterade mål) för kommande tre år med skattesats för det kommande året.
Juni	Kommunfullmäktige beslutar om budget (resultaträkning, balansräkning och kommunbidrag för styrelse/nämnder) och fastställa investeringsbudget samt verksamhetsplan (inriktningsmål och prioriterade mål) för kommande tre år med skattesats för det kommande året.
Aug/sept	Styrelse/nämnd arbetar fram förslag till verksamhetsplan driftsbudget.
September	Styrelse/nämnd beslutar om verksamhetsplan.
Oktober	Kommunstyrelse föreslår kommunfullmäktige fastställa budget (resultaträkning, balansräkning, kommunbidrag, intern prissättning samt fastställer taxor och avgifter för styrelse/nämnder) och verksamhetsplan (inriktningsmål och prioriterade mål) för kommande tre år samt skattesatsen för det kommande året.

November	Kommunfullmäktige fastställer budget (resultaträkning, balansräkning samt kommunbidrag för styrelse/nämnder) och verksamhetsplan (inriktningsmål och prioriterade mål) för kommande tre år samt skattesatsen för det kommande året.
December	Styrelse/nämnder upprättar och fastställer budgetar för verksamheterna. Förvaltningarna upprättar internbudgetar.
Februari	Kommunfullmäktige informeras om styrelsen/nämndernas budgetar på verksamhetsnivå.

5. RESURSFÖRDELNINGSMODELL

Den centrala resursfördelningen görs årligen i samband med framtagandet av ekonomiska ramar. Kommunens resursfördelningsmodell omfattar styrelse/nämnder och bygger på föregående års tilldelade budgetar. Modellen tar hänsyn till:

- föregående års budget
- beslutade förändringar (av både myndighet och kommunfullmäktige)
- antaganden om KPI-förändring prisförändring
- antaganden om löneutveckling
- framräknade volymförändringar utifrån demografiska förändringar
- politiska prioriteringar
- ytterligare områden kan komma att ingå i resursfördelningsmodellen

6. ÅRSPLAN

Kommunstyrelsen fastställer senast i september månad en årsplan för nästa års sammanträden och ärenden.

7. UPPFÖLJNING

Månadsuppföljning till kommunstyrelsen

Ekonomiavdelning upprättar månadsuppföljning som presenteras för kommunstyrelsen. Uppföljningen innehåller budget och prognos för kommunens resultaträkning, styrelse/nämndernas kommunbidrag och investeringar. ~~samt en personalredovisning.~~

Månadsuppföljning skall göras per februari, april, juli och oktober.

~~,varje månad förutom januari, juni, november och december månader.~~

Vid prognostiserat underskott ska åtgärder presenteras för att korrigera förväntat underskott. Konsekvenser av presenterade åtgärder skall redovisas.

Månadsuppföljning till nämnd.

Förvaltningarna upprättar en månadsuppföljning som presenteras nämnderna. Uppföljningen skall för driften redovisa budget och utfall för perioden, budget och prognos för helår ~~samt en personalredovisning.~~ samt budget och prognos helår för investeringar.

Vid prognostiserat underskott ska åtgärder presenteras för att korrigera förväntat underskott. Konsekvenser av presenterade åtgärder skall redovisas.

Förstärkt månadsuppföljning till kommunstyrelsen

Förstärkt månadsuppföljning upprättas per april månad.

Uppföljningen skall för driften redovisa budget och utfall för perioden, budget och prognos för helår, budget och prognos helår för investeringar samt en personalredovisning.

Vid prognostiserat underskott ska åtgärder presenteras för att korrigera förväntat underskott. Konsekvenser av presenterade åtgärder skall redovisas.

Den förstärkta månadsuppföljningen ska även omfatta avstämningar av väsentliga balanskonton.

Delårsrapport

Ekonomiavdelningen upprättar delårsrapport per augusti månad som presenteras för kommunstyrelsen/kommunfullmäktige. Delårsrapporten skall förutom formella krav enligt RKR även innehålla måluppfyllelse av kommunfullmäktiges beslutade mål samt en personalredovisning.

Årsredovisning

Ekonomiavdelningen upprättar årsredovisning för kommunen för föregående verksamhetsår som fastställs av kommunfullmäktige senast under maj månad. I samband med detta beslutar kommunfullmäktige om hantering av över- och underskott samt ombudgetering av investeringsmedel.

Verksamhetsberättelse

Styrelse/nämnderna upprättar verksamhetsberättelse för föregående verksamhetsår som fastställs av kommunfullmäktige senast under maj månad.

7.1 Åtgärder vid budgetavvikelse

Drift

Styrelse/nämnderna ansvarar för att tilldelade resurser för verksamheter inte överskrids. Det ligger i förvaltningschefens ansvar att rapportera avvikelser till styrelse/nämnd samt att upprätta förslag till åtgärder. Så snart avvikelse befaras eller har konstaterats är styrelse/nämnd skyldiga vidta åtgärder så att budgetramen kan hållas. Åtgärder kan innebära kostnads-/intäktsjustering men även omdisponeringar inom verksamheter. Om sådana åtgärder inte bedöms tillräckliga är nämnd skyldig att till kommunstyrelsen rapportera befarad avvikelse. Vid befarat underskott är kommunstyrelsen skyldig att rapportera avvikelsen till kommunfullmäktige samt uppmana nämnd att lämna förslag till åtgärder så att budgeten kan infrias.

Tilläggsanslag

Huvudprincipen är att tilläggsanslag **inte** tillämpas för igångvarande verksamheter.

Volymförändringar ska hanteras inom resursfördelningsmodellen och är **inte** skäl för tilläggsanslag.

Avsevärda volymförändringar, vilka ej är hanterade i resursfördelningsmodellen, kan prövas av kommunfullmäktige.

För nya verksamheter beslutade av kommunfullmäktige kan tilläggsanslag ges.

Investeringar

Finner styrelse/nämnd att projektanslag för särskilda investeringsbeslut kommer att bli otillräckligt eller att betydande tidsmässiga förskjutningar i projektets genomförande befaras, skall förhållandet anmälas till fullmäktige. Anmälan skall åtföljas av redovisning av de omständigheter som finns samt innehålla förslag till åtgärder.

8. HANTERING AV ÖVER- RESPEKTIVE UNDERSKOTT

8.1 Resultatutjämningsreserv (RUR)

Syftet med RUR är att bygga upp en reserv under goda tider för att senare, under vissa omständigheter, kunna utnyttja denna när skatteunderlagsutvecklingen är svag.

RUR är avsedd att utjämna normala svängningar i skatteunderlaget över konjunkturcykeln för att skapa större stabilitet för verksamheterna.

RUR ska kunna täcka negativa resultat, dvs så mycket som krävs för att balanskravsresultatet ska komma upp till noll.

För Herrljunga kommun gäller; (KF § 155)

- Avsättning till resultatutjämningsfonden kan göras i samband med bokslut med belopp som överstiger två procent av summan av skatteintäkter samt generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning.
- Ianspråkstagande av resultatutjämningsreserv kan ske de år när balanskravsavstämningen visar ett negativt slutresultat.

8.2 Renhållningsverksamhet

Renhållningsverksamheten är avgiftsfinansierad och skall **över tid över en femårsperiod** visa ett nollresultat.

8.3 Kommunfullmäktige/kommunstyrelse/nämnder – överskott/underskottshantering

Vid beräkning av över- respektive underskott skall avstämning göras av beräknade demografiska förändring och beräknade verksamhetsvolymförändringar mot verkliga förändringar. Dessa avstämningar kan påverka storleken på fullmäktiges/styrelsens/ nämndernas över- respektive underskott.

Vid beräkning av över- respektive underskott skall hänsyn tas till hur styrelse/nämnd uppfyllt gällande verksamhets- och kvalitetsmål.

Underskott

Redovisar fullmäktige/styrelsen/nämnderna ett underskott skall det avstämda underskottet i första hand avräknas mot tidigare års ackumulerade överskott. Saknas denna möjlighet skall underskottet vara reglerat inom tre år efter det år det redovisades.

Ett återfört underskott skall hänskjutas till den nämnd där underskottet redovisades.

Överskott

Redovisar fullmäktige/styrelsen/nämnderna ett överskott skall det avstämda överskottet reserveras inför kommande år. För att disponera ett överskott gäller följande:

- Ett ackumulerat överskott får av nämnd disponeras först efter framställning till och beviljande av kommunstyrelsen. En bedömning skall göras av möjligheten till att disponera ett överskott utifrån gällande finansiella mål.
- Kommunstyrelsen disponerar ett ackumulerat överskott först efter framställning och beviljande av kommunfullmäktige. En bedömning skall göras av möjligheten till att disponera ett överskott utifrån gällande finansiella mål.
- Ett disponerat överskott är inte nivåhöjande.
- Ett disponerat överskott skall hänskjutas till den nämnd där överskottet redovisades.
- Ett överskott som inte nyttjas kommande år ackumuleras upp under fullmäktige/styrelse/nämnd.

9. HANTERING AV ÖVER-/UNDERSKOTT AV MIGRATIONSVERKSAMHETEN

Verksamhet gällande nyanlända med uppehållstillstånd samt ensamkommande barn (asylsökande samt barn som fått uppehållstillstånd) innefattas i detta kapitel.

Verksamheten finansieras av statliga medel. Intäkter och kostnader skiljer sig av olika orsaker mellan åren och därför måste verksamheten ses i ett längre perspektiv än ett år. Herrljunga kommun följer en redovisningsprincip som innebär att intäkterna från migrationsverket följer den ankomna gruppen för tre till fem år. Med denna princip balanseras varje enskilt års över- respektive underskott för att inte påverka kommunens egna medel.

Tre år efter det ankomstår som målgruppen kommit till Herrljunga kommun redovisas ett resultat. Finns det ett överskott för avräknad ankomstgrupp, och gruppen finns kvar, kan överskottet balanseras i ytterligare två år. Därefter ska överskottet redovisas till årets resultat. På motsvarande sätt redovisas ett underskott för avräknad grupp i årets resultat senast tre år efter ankomståret.

De verksamheter som budgeteras med statliga medel ska inte behandlas annorlunda än andra likvärdiga verksamheter inom kommunen. Detta gäller både de individer som statliga medel avser men även personal som arbetar inom verksamheten.

Över- och underskott som lyfts enligt dessa principer tillfaller den förvaltning som ansvarar för verksamheten.

BILAGA 1 Processbeskrivning av investeringsprojekt som rör lokalförändring

Inledning

Kommunen har behov av att fokusera tid och resurser för att uppnå uppsatta mål. Genom att tydliggöra syfte och mål med tillfälliga satsningar och förändringar på ett strukturerat sätt kan kommunen uppnå högre effektivitet i förändringen.

Ett projekt är ett uppdrag som utförs av en tillfällig organisation för att uppnå ett bestämt resultat. Arbete kan bedrivas i projektform när man behöver fokusera tid och resurser för ett specifikt ändamål. Projekt och deras syften ska vara i linje med kommunens övriga mål. Projektet är avgränsat i tid och har ett tydligt start och stopp.

Ett projekt kan exempelvis vara uppförande av en byggnad eller en större förändring. Om arbetet behöver bedrivas i projektform eller ej beror till stor del på arbetets komplexitet, omfattning och hur mycket arbetet avviker från organisationens ordinära arbete.

Det finns två huvudsakliga typer av projekt för kommunen. Investeringsprojekt och driftsprojekt. De skiljer sig åt gällande finansiering och därför också vilka formella beslut som måste fattas.

Investeringsprojekt är finansierade med investeringsmedel och flera formella beslut fattas av kommunfullmäktige och den nämnd som driver projektet. Det som avgör om ett projekt är ett investeringsprojekt eller ej är om den förändring projektet syftar till att genomföra har ett bestående ekonomiskt värde. När investeringsprojektet är klart tas den totala kostnaden upp i kommunens anläggningsregister och verksamheten belastas med kapitalkostnader (avskrivningar och ränta).

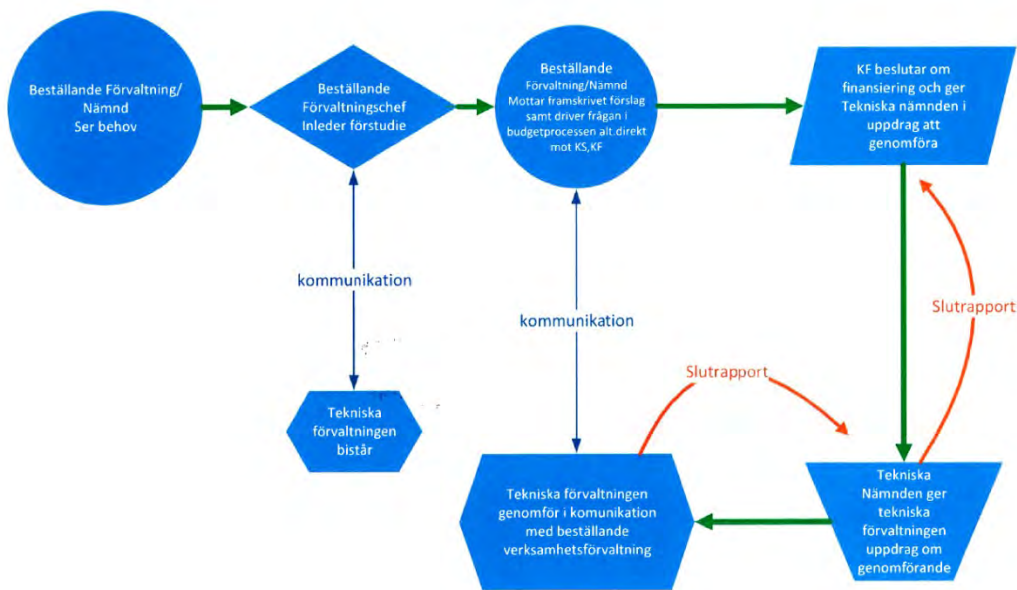
Driftsprojekt finansieras med driftsmedel och därför är inte politiska beslut nödvändiga i samma utsträckning. Projekt som är av principiell vikt ska däremot alltid beslutas om av nämnd.

Projekt kan drivas av alla förvaltningar och i alla nivåer av organisationer. Tekniska nämnden ansvarar för projektledningen när projektets mål innebär lokalförändringar. För andra projekt utser beställaren och/eller styrgruppen projektledare inom den egna verksamheten. Externa projektledare kan även anlitas när kommunens egna resurser inte räcker till.

Beslutsprocess

Vissa projekt kräver politiska beslut. Projekt som är av principiell vikt eller kräver investeringsmedel ska beslutas om av nämnd eller styrelse (forts nämnd). Nämnden kan delegera vissa av dessa beslut genom delegeringsordning. Kommunens principer för styrning av verksamhet och ekonomi anger vilken nämnd som ska besluta när det gäller investeringsmedel.

Vid lokalförändringsprojekt har flera nämnder intresse i projektet. Nedanstående bild beskriver översiktligt processen när projektet gäller lokalförändringar.

Investeringsbegäran

Investeringsmedel beslutas om av kommunfullmäktige. Kommunstyrelsen bereder investeringsärenden till kommunfullmäktige, som normalt beslutar om tilldelning en gång per år – i samband med budgetbeslutet.

Respektive nämnd kan även omdisponera redan tilldelade investeringsmedel, under förutsättning att de inte kommer att behövas för det ursprungliga investeringsbehovet.

För att kunna fatta beslut om begäran av investeringsmedel behövs tillräckliga underlag. Ekonomienheten tillhandahåller aktuella mallar för investeringsbegäran i samband med underlag för kommunfullmäktiges budgetbeslut.

Startbeslut

När investeringsmedel finns beslutade och tillgängliga kan projektet startas. Kommunens antagna principer för styrning av verksamhet och ekonomi anger vilken nämnd som kan fatta startbeslut, beroende på vilket belopp som är aktuellt.

När projektets mål innebär lokalförändringar är det Tekniska nämnden som fattar startbeslut eller ber kommunfullmäktige att fatta ett startbeslut, beroende på investeringsbelopp eller principiell vikt.

Rapportering

Projekt som har beslutats om av nämnd ska rapporteras till nämnd när projektet är avslutat. Slutrapportering kan ske på olika sätt men både ekonomi och måluppfyllelse ska belysas.

Vid längre projekt kan delrapportering ske till nämnden. Det är viktigt för nämnden att få information om hur projektet fortskrider när det gäller tidsplan, ekonomi och måluppfyllelse.

Politikens roll i projektprocessen

Förutom de formella besluten och rapportering kan nämnden eller dess ledamöter involveras ytterligare. Politikens roll i projekt skiljer sig inte från politikens roll i övriga verksamhetsfrågor.

I början av vissa projekt kan nämnden behöva tydliggöra syfte och mål med projektet. Ibland kan vissa politiska hänsyn i ett projekt behöva klargöras innan arbetet startar.

Samverkan i den politiska processen

Samverkan med fackliga organisationer, inom ramen för det gemensamma samverkansavtalet, har ingen särskild hantering när det gäller den politiska processen för projekt. Det är respektive chefs ansvar att samverka innan beslut fattas som kan påverka fackliga organisationers medlemmar.

KS § 117

DNR KS 148/2017 901

Processbeskrivning av investeringsprojekt som rör lokalförändring

Sammanfattning

Kommunens verksamhets- och ekonomistyrprinciper innehåller information om hur investeringsprojekt ska hanteras. Investeringsprojekt som rör lokalförändring berör ofta flera nämnder – en beställande nämnd (t ex bildnings- eller socialnämnd) och en utförarnämnd, tekniska nämnden.

Revisorernas granskningsrapport visar att tekniska nämnden, genom sitt reglemente, borde ha en mer aktiv och beslutande roll när det gäller investeringsprojekt som rör lokalförändring. För att förtydliga processen och tydliggöra de olika nämndernas roll behöver kommunens verksamhets- och ekonomistyrprinciper förtydligas.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2017-05-29

Tekniska nämnden § 89/2017-06-08

Processbeskrivning för investeringsprojekt som rör lokalförändring

Revisorernas granskningsrapport

Förslag till beslut

Tekniska nämndens förslag till beslut:

- Processbeskrivning för investeringsprojekt som rör lokalförändring antas.
- Processbeskrivning för investeringsprojekt som rör lokalförändring föreslås läggas till verksamhets- och ekonomistyrprinciperna som en bilaga.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om tekniska nämndens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Processbeskrivning för investeringsprojekt som rör lokalförändring antas. (bilaga 1, KS § 117/2017-08-14)
2. Processbeskrivning för investeringsprojekt som rör lokalförändring föreslås läggas till verksamhets- och ekonomistyrprinciperna som en bilaga.

Expedieras till: Kommunfullmäktige
För kännedom
till:

Justerandes sign

Ultdragsbestyrkande

TN § 89

DNR TK 148/2017

Processbeskrivning av investeringsprojekt som rör lokalförändring

Sammanfattning

Kommunens verksamhets- och ekonomistyrprinciper innehåller information om hur investeringsprojekt ska hanteras. Investeringsprojekt som rör lokalförändring berör ofta flera nämnder -- en beställande nämnd (t ex Bildnings- eller Socialnämnd) och en utförarnämnd, Tekniska nämnden.

Revisorernas granskningsrapport visar att Tekniska nämnden, genom sitt reglemente, borde ha en mer aktiv och beslutande roll när det gäller investeringsprojekt som rör lokalförändring. För att förtydliga processen och tydliggöra de olika nämndernas roll behöver kommunens verksamhets- och ekonomistyrprinciper förtydligas.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 2017-05-29

Processbeskrivning för investeringsprojekt som rör lokalförändring

Revisorernas granskningsrapport

Förslag till beslut

- Processbeskrivning för investeringsprojekt som rör lokalförändring antas.
- Processbeskrivning för investeringsprojekt som rör lokalförändring föreslås läggas till verksamhets- och ekonomistyrprinciperna som en bilaga.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Tekniska nämndens beslut

1. Processbeskrivning för investeringsprojekt som rör lokalförändring antas.
2. Processbeskrivning för investeringsprojekt som rör lokalförändring föreslås läggas till verksamhets- och ekonomistyrprinciperna som en bilaga.

Expedieras till: Kommunstyrelsen

BA

Beslutsprocess för investeringsprojekt som rör lokalförändring

Sammanfattning

Kommunens verksamhets- och ekonomistyrprinciper innehåller information om hur investeringsprojekt ska hanteras. Investeringsprojekt som rör lokalförändring berör ofta flera nämnder – en beställande nämnd (t ex Bildnings- eller Socialnämnd) och en utförarnämnd, Tekniska nämnden.

Revisorernas granskningsrapport visar att Tekniska nämnden, genom sitt reglemente, borde ha en mer aktiv och beslutande roll när det gäller investeringsprojekt som rör lokalförändring. För att förtydliga processen och tydliggöra de olika nämndernas roll behöver kommunens verksamhets- och ekonomistyrprinciper förtydligas.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 2017-05-29

Processbeskrivning för investeringsprojekt som rör lokalförändring

Revisorernas granskningsrapport

Förslag till beslut

Processbeskrivning för investeringsprojekt som rör lokalförändring antas.

Processbeskrivning för investeringsprojekt som rör lokalförändring föreslås läggas till verksamhets- och ekonomistyrprinciperna som en bilaga.

Alfred Dubow

Teknisk chef

Expedieras till: Diariet, Kommunstyrelsen

Processbeskrivning av investeringsprojekt som rör lokalförändring

Inledning

Kommunen har behov av att fokusera tid och resurser för att uppnå uppsatta mål. Genom att tydliggöra syfte och mål med tillfälliga satsningar och förändringar på ett strukturerat sätt kan kommunen uppnå högre effektivitet i förändringen.

Ett projekt är ett uppdrag som utförs av en tillfällig organisation för att uppnå ett bestämt resultat. Arbete kan bedrivas i projektform när man behöver fokusera tid och resurser för ett specifikt ändamål. Projekt och deras syften ska vara i linje med kommunens övriga mål. Projektet är avgränsat i tid och har ett tydligt start och stopp.

Ett projekt kan exempelvis vara uppförande av en byggnad eller en större förändring. Om arbetet behöver bedrivas i projektform eller ej beror till stor del på arbetets komplexitet, omfattning och hur mycket arbetet avviker från organisationens ordinära arbete.

Det finns två huvudsakliga typer av projekt för kommunen. Investeringsprojekt och driftsprojekt. De skiljer sig åt gällande finansiering och därför också vilka formella beslut som måste fattas.

Investeringsprojekt är finansierade med investeringsmedel och flera formella beslut fattas av kommunfullmäktige och den nämnd som driver projektet. Det som avgör om ett projekt är ett investeringsprojekt eller ej är om den förändring projektet syftar till att genomföra har ett bestående ekonomiskt värde. När investeringsprojektet är klart tas den totala kostnaden upp i kommunens anläggningsregister och verksamheten belastas med kapitalkostnader (avskrivningar och ränta).

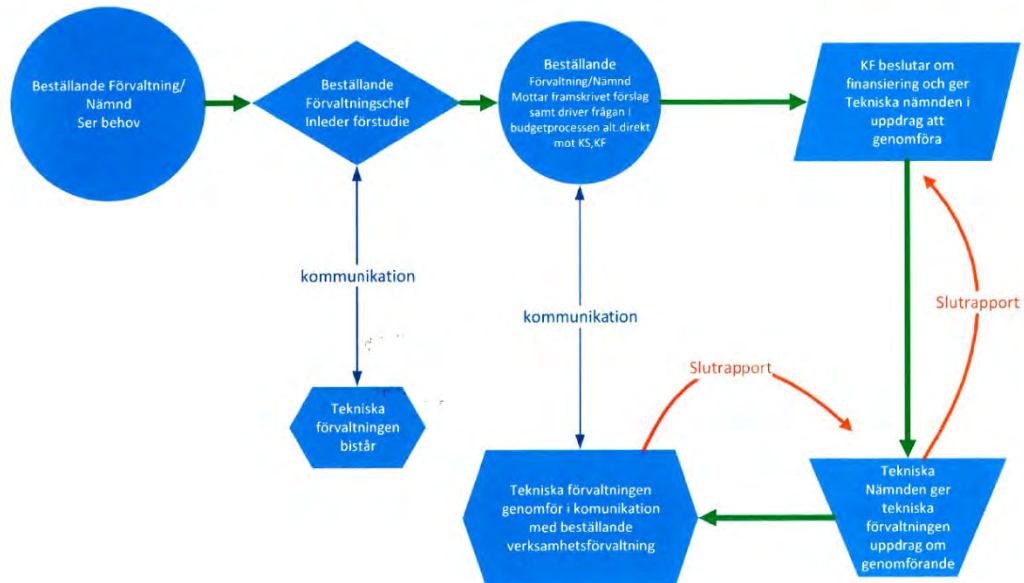
Driftsprojekt finansieras med driftsmedel och därför är inte politiska beslut nödvändiga i samma utsträckning. Projekt som är av principiell vikt ska däremot alltid beslutas om av nämnd.

Projekt kan drivas av alla förvaltningar och i alla nivåer av organisationer. Tekniska nämnden ansvarar för projektledningen när projektets mål innebär lokalförändringar. För andra projekt utser beställaren och/eller styrgruppen projektledare inom den egna verksamheten. Externa projektledare kan även anlitas när kommunens egna resurser inte räcker till.

Beslutsprocess

Vissa projekt kräver politiska beslut. Projekt som är av principiell vikt eller kräver investeringsmedel ska beslutas om av nämnd eller styrelse (forts nämnd). Nämnden kan delegera vissa av dessa beslut genom delegeringsordning. Kommunens principer för styrning av verksamhet och ekonomi anger vilken nämnd som ska besluta när det gäller investeringsmedel.

Vid lokalförändringsprojekt har flera nämnder intresse i projektet. Nedanstående bild beskriver översiktligt processen när projektet gäller lokalförändringar.

Investeringsbegäran

Investeringsmedel beslutas om av kommunfullmäktige. Kommunstyrelsen bereder investeringsärenden till kommunfullmäktige, som normalt beslutar om tilldelning en gång per år – i samband med budgetbeslutet.

Respektive nämnd kan även omdisponera redan tilldelade investeringsmedel, under förutsättning att de inte kommer att behövas för det ursprungliga investeringsbehovet.

För att kunna fatta beslut om begäran av investeringsmedel behövs tillräckliga underlag. Ekonomienheten tillhandahåller aktuella mallar för investeringsbegäran i samband med underlag för kommunfullmäktiges budgetbeslut.

Startbeslut

När investeringsmedel finns beslutade och tillgängliga kan projektet startas. Kommunens antagna principer för styrning av verksamhet och ekonomi anger

vilken nämnd som kan fatta startbeslut, beroende på vilket belopp som är aktuellt.

När projektets mål innebär lokalförändringar är det Tekniska nämnden som fattar startbeslut eller ber kommunfullmäktige att fatta ett startbeslut, beroende på investeringsbelopp eller principiell vikt.

Rapportering

Projekt som har beslutats om av nämnd ska rapporteras till nämnd när projektet är avslutat. Slutrapportering kan ske på olika sätt men både ekonomi och måluppfyllelse ska belysas.

Vid längre projekt kan delrapportering ske till nämnden. Det är viktigt för nämnden att få information om hur projektet fortskrider när det gäller tidsplan, ekonomi och måluppfyllelse.

Politikens roll i projektprocessen

Förutom de formella besluten och rapportering kan nämnden eller dess ledamöter involveras ytterligare. Politikens roll i projekt skiljer sig inte från politikens roll i övriga verksamhetsfrågor.

I början av vissa projekt kan nämnden behöva tydliggöra syfte och mål med projektet. Ibland kan vissa politiska hänsyn i ett projekt behöva klargöras innan arbetet startar.

Samverkan i den politiska processen

Samverkan med fackliga organisationer, inom ramen för det gemensamma samverkansavtalet, har ingen särskild hantering när det gäller den politiska processen för projekt. Det är respektive chefs ansvar att samverka innan beslut fattas som kan påverka fackliga organisationers medlemmar.

KS § 121

DNR KS 150/2017 942

Förändring av prioriterade mål i Budget 2017 för socialnämnden

Sammanfattning

Inför Budget 2017 fördes diskussioner om möjligheten att förändra Socialnämndens i Budget 2016 antagna prioriterade mål, till Budget 2017.

Den 2016-10-04 beslutade socialnämnden om budget för 2017-2019. I Socialnämndens budget specificeras socialnämndens prioriterade mål och enligt socialnämndens beslut skall ett nytt mål införas under inriktningsmål nr 1, 2, 3 och 4. Beslutet var även avsett som ett förslag till KF att förändra de prioriterade målen för Socialnämnden. Målet lyder: "En välmående verksamhet skall präglas av ett hälsofrämjande förhållningssätt som skapar trygghet och delaktighet".

Ytterligare ett mål skall enligt socialnämndens beslut följas som är kommungemensamt och nytt inför 2017 och ska införas under inriktningsmål nr 3. Målet lyder: "Förbättra integrationen av nyanlända med positiva effekter på samhällsutveckling genom medverkan och delaktighet av anställda och medborgare".

De nya prioriterade målen avsåg socialnämnden ersätta alla tidigare prioriterade mål under inriktningsmål nr 1-4 inom socialnämndens verksamhetsområden. Inriktningsmål 5 och 6 följer de beslutade prioriterade mål som tagits som kommungemensamma prioriterade mål för 2017.

Kommunfullmäktige beslutade 2016-11-08 om Herrljunga kommuns budget och verksamhetsplan 2017-2019. I budget och verksamhetsplan finns bilaga kring beslutade mål. Bilagan har inte tagit hänsyn till socialnämndens nya prioriterade mål, utan har med de sedan tidigare år beslutade prioriterade målen under inriktningsmål 1-4.

Kommunfullmäktige har inte uppmärksammat på de nya målen som tagits i socialnämnden och därför behöver målen som beslutades på kommunfullmäktige i november revideras utifrån de nya prioriterade målen inom socialnämndens verksamhetsområden.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2017-06-11

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut:

- För Socialnämnden ändras i Budget 2017 de prioriterade målen till;
"En välmående verksamhet skall präglas av ett hälsofrämjande förhållningssätt som skapar trygghet och delaktighet".
Det prioriterade målet gäller för de fyra angivna inriktningsmålen.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Fortsättning KS § 121

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. För Socialnämnden ändras i Budget 2017 de prioriterade målen till;
”En välmående verksamhet skall präglas av ett hälsofrämjande förhållningssätt som skapar trygghet och delaktighet”.
Det prioriterade målet gäller för de fyra angivna inriktningsmålen.

Prioriterade mål i Budget 2017 för socialnämnden

Sammanfattning

Inför Budget 2017 fördes diskussioner om möjligheten att förändra Socialnämndens i Budget 2016 antagna prioriterade mål, till Budget 2017.

Den 2016-10-04 beslutade socialnämnden om budget för 2017-2019. I Socialnämndens budget specificeras socialnämndens prioriterade mål och enligt socialnämndens beslut skall ett nytt mål införas under inriktningsmål nr 1, 2, 3 och 4. Beslutet var även avsett som ett förslag till KF att förändra de prioriterade målen för Socialnämnden. Målet lyder: *”En välmående verksamhet skall präglas av ett hälsofrämjande förhållningssätt som skapar trygghet och delaktighet”*.

Ytterligare ett mål skall enligt socialnämndens beslut följas som är kommungemensamt och nytt inför 2017 och ska införas under inriktningsmål nr 3. Målet lyder: *”Förbättra integrationen av nyanlända med positiva effekter på samhällsutveckling genom medverkan och delaktighet av anställda och medborgare”*.

De nya prioriterade målen avsåg socialnämnden ersätta alla tidigare prioriterade mål under inriktningsmål nr 1-4 inom socialnämndens verksamhetsområden. Inriktningsmål 5 och 6 följer de beslutade prioriterade mål som tagits som kommungemensamma prioriterade mål för 2017.

Kommunfullmäktige beslutade 2016-11-08 om Herrljunga kommuns budget och verksamhetsplan 2017-2019. I budget och verksamhetsplan finns bilaga kring beslutade mål. Bilagan har inte tagit hänsyn till socialnämndens nya prioriterade mål, utan har med de sedan tidigare år beslutade prioriterade målen under inriktningsmål 1-4.

Kommunfullmäktige har inte uppmärksammats på de nya målen som tagits i socialnämnden och därför behöver målen som beslutades på kommunfullmäktige i november revideras utifrån de nya prioriterade målen inom socialnämndens verksamhetsområden.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 2017-06-11

Förslag till beslut

- För Socialnämnden ändras i Budget 2017 de prioriterade målen till;
”En välmående verksamhet skall präglas av ett hälsofrämjande förhållningssätt som skapar trygghet och delaktighet”.

Det prioriterade målet gäller för de fyra angivna inriktningsmålen.

Niels Bredberg

Senior Kommunchef

Bakgrund

Inför Budget 2017 fördes diskussioner om möjligheten att förändra Socialnämndens i Budget 2016 antagna prioriterade mål, till Budget 2017.

Kommunfullmäktige har fastställt inriktningsmål för mandatperioden. Inför varje nytt budgetår prövas vilka prioriterade mål som ska gälla för kommande budgetår.

Den 4 oktober 2016 beslutade socialnämnden om budget för 2017-2019. I Socialnämndens budget specificeras socialnämndens prioriterade mål och enligt socialnämndens beslut skall ett nytt mål införas under inriktningsmål nr 1, 2, 3 och 4. Beslutet var även avsett som ett förslag till KF att förändra de prioriterade målen för Socialnämnden.

Målet lyder: ”En välmående verksamhet skall präglas av ett hälsofrämjande förhållningssätt som skapar trygghet och delaktighet”.

Ytterligare ett mål skall enligt socialnämndens beslut följas som är kommungemensamt och nytt inför 2017 och ska införas under inriktningsmål nr 3. Målet lyder: ”Förbättra integrationen av nyanlända med positiva effekter på samhällsutveckling genom medverkan och delaktighet av anställda och medborgare”.

De nya prioriterade målen avsåg socialnämnden ersätta alla tidigare prioriterade mål under inriktningsmål nr 1-4 inom socialnämndens verksamhetsområden. Inriktningsmål 5 och 6 följer de beslutade prioriterade mål som tagits som kommungemensamma prioriterade mål för 2017.

Kommunfullmäktige beslutade om Herrljunga kommuns budget och verksamhetsplan 2017-2019 den 8 november 2016. I budget och verksamhetsplan finns bilaga kring beslutade mål. Bilagan har inte tagit hänsyn till socialnämndens nya prioriterade mål, utan har med de sedan tidigare år beslutade prioriterade målen under inriktningsmål 1-4.

Kommunfullmäktige har inte uppmärksammat på de nya målen som tagits i socialnämnden och därför behöver målen som beslutades på kommunfullmäktige i november revideras utifrån de nya prioriterade målen inom socialnämndens verksamhetsområden.

Tidigare mål som ska **tas bort** ur de prioriterade målen:

1. Herrljunga kommun är en kommun där det är gott att leva.
 - 1.1 Den enskilde har inflytande och är delaktig utifrån sina förutsättningar i när, var och hur stöd ska ges.
 - 1.2 Vi är tydliga med när, hur och vad de som får stöd från Socialtjänstens verksamhetsområde kan vara delaktiga i.
2. Herrljunga kommun är en kommun där det är gott att leva.
 - 2.1 Enheterna ska ha en upprättad miljöhandlingsplan.
3. Herrljunga kommun har en tydlig och välkomnande VI-känsla.

3.1 Bemöta alla på ett respektfullt, professionellt och likvärdigt, icke diskriminerande sätt.

4. Herrljunga kommun har ett dynamiskt och lokalt förankrat näringsliv.

4.1 Öka möjlighet till sysselsättning som ska leda till arbete.

Nya prioriterade mål ska **införas** till antagna inriktningsmål:

1. Herrljunga kommun är en kommun där det är gott att leva.

1.1 En välmående verksamhet skall präglas av ett hälsofrämjande förhållningssätt som skapar trygghet och delaktighet.

2. Herrljunga kommun är en kommun där det är gott att leva.

2.1 En välmående verksamhet skall präglas av ett hälsofrämjande förhållningssätt som skapar trygghet och delaktighet.

3. Herrljunga kommun har en tydlig och välkomnande VI-känsla.

3.1 En välmående verksamhet skall präglas av ett hälsofrämjande förhållningssätt som skapar trygghet och delaktighet.

4. Herrljunga kommun har ett dynamiskt och lokalt förankrat näringsliv.

4.1 En välmående verksamhet skall präglas av ett hälsofrämjande förhållningssätt som skapar trygghet och delaktighet.

KS § 122

DNR KS 159/2017 942

SKL:s erbjudande av förvärv av aktier i Inera AB

Sammanfattning

Sverige behöver bli bättre på att ta tillvara digitaliseringens möjligheter. Med bra digitala tjänster och ökad öppenhet kan privatpersoner och företag ta ansvar och kontroll över sin vardag på ett nytt sätt och själva bidra till utvecklingen av samhället. För att åstadkomma det behövs en ökad digital samverkan mellan kommuner, landsting, regioner, statliga myndigheter och näringsliv. Administrativa gränser behöver överbryggas och smarta tjänster, som utgår från privatpersoners livshändelser och företagets behov, behöver erbjudas.

SKL:s förvärv av Inera skapar möjligheter för en effektivare digital utveckling inom hela kommun- och landstingssektorn. SKL har tagit fram en handlingsplan med grundläggande förutsättningar för det arbete som SKL och Inera behöver göra tillsammans med medlemmarna och andra berörda parter, för att etablera gemensamma förutsättningar för en god digital utveckling inom sektorn. SKL:s styrelse föreslår kommunfullmäktige besluta att :

- Av SKL Företag AB förvärva 5 (fem) aktier i Inera AB för en köpeskilling om 42 500 kronor, i enlighet med aktieöverlåtelseavtalet.
- Godkänna i ärendet redovisat aktieägaravtal och att inträda som part i aktieägaravtalet genom redovisat anslutningsavtal.

VästKoms styrelse rekommenderar kommunerna i Västra Götaland att se positivt på erbjudandet från SKL om förvärv av aktier i Inera AB och besluta i enlighet med SKL:s underlag.

Beslutsunderlag

Kopia Väst-Koms skrivelse avseende erbjudandet från SKL av förvärv av aktier i Inera AB.

Frågor och svar Inera AB

Aktieöverlåtelseavtal mellan SKL Företag AB och [KOMMUN] rörande INERA AB

Anslutningsavtal till aktieägaravtal avseende INERA AB

Aktieägaravtal avseende INERA AB

Bolagsordning (beslutad vid extra bolagsstämma 170316)

Ägardirektiv för INERA AB – förslag inför ägarråd 170421 och bolagsstämma 170607

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut:

- Av SKL Företag AB förvärva 5 (fem) aktier i Inera AB för en köpeskilling om 42 500 kronor, i enlighet med aktieöverlåtelseavtalet.
- Godkänna i ärendet redovisat aktieägaravtal och att inträda som part i aktieägaravtalet genom redovisat anslutningsavtal.

Fortsättning KS § 122

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Av SKL Företag AB förvärva 5 (fem) aktier i Inera AB för en köpeskilling om 42 500 kronor, i enlighet med aktieöverlåtelseavtalet.
2. Godkänna i ärendet redovisat aktieägaravtal och att inträda som part i aktieägaravtalet genom redovisat anslutningsavtal.
3. Köpet finansieras genom kommunstyrelsens konto för utveckling.

SKL:s erbjudande av förvärv av aktier i Inera AB

Sammanfattning

Sverige behöver bli bättre på att ta tillvara digitaliseringens möjligheter. Med bra digitala tjänster och ökad öppenhet kan privatpersoner och företag ta ansvar och kontroll över sin vardag på ett nytt sätt och själva bidra till utvecklingen av samhället. För att åstadkomma det behövs en ökad digital samverkan mellan kommuner, landsting, regioner, statliga myndigheter och näringsliv. Administrativa gränser behöver överbryggas och smarta tjänster, som utgår från privatpersoners livshändelser och företagets behov, behöver erbjudas.

SKL:s förvärv av Inera skapar möjligheter för en effektivare digital utveckling inom hela kommun- och landstingssektorn. SKL har tagit fram en handlingsplan med grundläggande förutsättningar för det arbete som SKL och Inera behöver göra tillsammans med medlemmarna och andra berörda parter, för att etablera gemensamma förutsättningar för en god digital utveckling inom sektorn. SKL:s styrelse föreslår kommunfullmäktige besluta att :

- Av SKL Företag AB förvärva 5 (fem) aktier i Inera AB för en köpeskilling om 42 500 kronor, i enlighet med aktieöverlåtelseavtalet
- Godkänna i ärendet redovisat aktieägaravtal och att inträda som part i aktieägaravtalet genom redovisat anslutningsavtal

VästKoms styrelse rekommenderar kommunerna i Västra Götaland att se positivt på erbjudandet från SKL om förvärv av aktier i Inera AB och besluta i enlighet med SKL:s underlag.

Beslutsunderlag

Kopia Väst-Koms skrivelse avseende erbjudandet från SKL av förvärv av aktier i Inera AB.

Frågor och svar Inera AB

Aktieöverlåtelseavtal mellan SKL Företag AB och [KOMMUN] rörande INERA AB

Anslutningsavtal till aktieägaravtal avseende INERA AB

Aktieägaravtal avseende INERA AB

Bolagsordning (beslutad vid extra bolagsstämma 170316)

Ägardirektiv för INERA AB – förslag inför ägarråd 170421 och bolagsstämma 170607

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

1. Av SKL Företag AB förvärva 5 (fem) aktier i Inera AB för en köpeskilling om 42 500 kronor, i enlighet med aktieöverlåtelseavtalet
2. Godkänna i ärendet redovisat aktieägaravtal och att inträda som part i aktieägaravtalet genom redovisat anslutningsavtal

Niels Bredberg

Senior Kommunchef

Bilaga 1 Kopia Väst-Koms skrivelse avseende erbjudandet från SKL av förvärv av aktier i Inera AB.

Sverige behöver bli bättre på att ta tillvara digitaliseringens möjligheter. Med bra digitala tjänster och ökad öppenhet kan privatpersoner och företag ta ansvar och kontroll över sin vardag på ett nytt sätt och själva bidra till utvecklingen av samhället. För att åstadkomma det behövs en ökad digital samverkan mellan kommuner, landsting, regioner, statliga myndigheter och näringsliv. Administrativa gränser behöver överbryggas och smarta tjänster, som utgår från privatpersoners livshändelser och företagets behov, behöver erbjudas. SKL:s förvärv av Inera skapar möjligheter för en effektivare digital utveckling inom hela kommun- och landstingssektorn. SKL har tagit fram en handlingsplan med grundläggande förutsättningar för det arbete som SKL och Inera behöver göra tillsammans med medlemmarna och andra berörda parter, för att etablera gemensamma förutsättningar för en god digital utveckling inom sektorn.

Erbjudandet SKL:s styrelse föreslår kommunfullmäktige besluta att 1. Av SKL Företag AB förvärva 5 (fem) aktier i Inera AB för en köpeskilling om 42 500 kronor, i enlighet med aktieöverlåtelseavtalet 2. Godkänna i ärendet redovisat aktieägaravtal och att inträda som part i aktieägaravtalet genom redovisat anslutningsavtal

Erbjudandet ger

- Möjligheter att bedriva en samverkande utveckling och få bättre förutsättningar till verksamhetsutveckling och effektivisering
- Möjligheter att optimera resurser genom att dela på utvecklingskostnader
- Möjligheter att minska tid och kostnader för upphandling och införande av nya digitala tjänster
- Möjligheter att utveckla standarder för kommunsektorn vilket kan ge marknaden större intresse för innovation

Risker/åtagande

- Genom att förvärva aktier bör kommunen aktivt följa upp sitt ägande i bolaget
- Vid en eventuell framtida konkurs är det tydliggjort att kommunen inte är skyldig att tillskjuta medel till bolaget. I den mån ett underskott genereras hanteras det genom en förlustgaranti (35 miljoner) från SKL Företag. Skulle ett större underskott uppträda får bolaget försättas i konkurs. Se: Bilaga 3. Aktieägaravtal kapitel 4.

Analys Kommunen får genom ett förvärv av aktier i Inera möjligheten att nyttja befintliga och framtida tjänster. Respektive tjänst kommer erbjudas och prissättas separat. Kommunen kan själv välja vilka nationella tjänster som ska användas. Alla tjänster som Inera tillhandahåller idag är inte prissatta. Detta arbete pågår. I övergången till ett SKL-ägt bolag har de tidigare ägarna, Sveriges regioner och landsting, åtagit sig att garantera köp i minst samma omfattning de i genomsnitt köpt för under åren 2013–15. Det finns ingen borte tidsgräns för när förvärv av aktier kan ske. Vi ser dock ingen anledning till att avvakta med kommunens beslut. Genom Inera har landstingen gjort flera nödvändiga kraftsamlingar tillsammans. Ett exempel är 1177 som numera är en vedertagen samhällstjänst över hela landet. Genom nationellt gemensamt bolag finns möjlighet att växla upp samverkanslösningar som förvaltas gemensamt/lokalt, även

för kommunerna. Det som är till fördel för några kan vara till fördel för flera. Hur resultat från nationella projekt, såsom SSBTEK-sammansatt bastjänst för ekonomiskt bistånd och Dela digitalt, ska förvaltas har varit ett problem att lösa. Genom SKL:s förvärv av Inera finns nu möjlighet till att både genomföra projekt och förvalta projektets resultat. Genom att kommunen förvärvar aktier i ett nationellt bolag bör kommunen vara delaktig i bolagets utveckling och tjänster i den omfattning som kommunen själv avgör. Kraftsamling kan med fördel ske genom våra regionala strukturer för denna påverkan. Exempel på tjänster från Inera som kommuner redan idag nyttjar HSA – katalogtjänst SITHS – identifieringstjänst NPÖ – nationell patientöversikt Pascal – läkemedelsbeställning

Svevac – vaccinationsregister eKlient – standardiserad IT-miljö

För mer information - www.inera.se - SKLs handlingsplan för grundläggande förutsättningar - SKLs frågor och svar: Inera förvärvet

Göteborg den 28 april 2017

Thomas Jungbeck Karl Fors

Bilaga 2 Frågor och svar Inera AB

Frågor och svar om SKL:s förvärv av Inera AB.

Bakgrunden till förvärvet av Inera AB

Varför förvärvar SKL Inera AB?

Syftet är att enklare kunna utveckla gemensamma lösningar som bidrar till att effektivisera verksamheterna i både kommuner, landsting och regioner. Inera blir en plattform för utveckling och förvaltning av gemensamma digitala lösningar även för kommunerna. Genom förvärvet kan utvecklings- och förvaltningskostnaderna sänkas, och utvecklingstakten höjas genom ett mer samordnat arbete.

Syftet är också att kunna återanvända det som Inera tidigare utvecklat för landsting och regioner i form av tjänster, infrastruktur och säkerhetslösningar, för de verksamhetsområden som kommunerna ansvarar för, till exempel skola, omsorg och samhällsbyggnad.

Som delägare kan kommuner, landsting och regioner använda Ineras tjänster utan föregående upphandling, genom ett undantag i lagen om offentlig upphandling.

Vad är SKL Företag?

SKL bedriver verksamhet dels inom förbundet, dels i aktieföretag. SKL Företag AB är moderbolag för ett antal dotter- och intresseföretag i SKL Företag-koncernen.

Vad är Inera?

Bolaget bildades redan 1999, då under namnet Infomedica, med syfte att utveckla e-hälsotjänster för invånarna, på uppdrag av samtliga landsting och regioner. Genom samverkan och med uppdrag från landsting och regioner har Inera utvecklat gemensamma lösningar, gemensam mjuk infrastruktur och andra stöd för digitalisering. Idag ansvarar Inera för ett 40-tal landstingsgemensamma tjänster och projekt, bland annat 1177 Vårdguiden, UMO (Ungdomsmottagningen på nätet) och Journal via nätet. Bolaget har en omsättning på drygt 600 miljoner kronor och ungefär 200 anställda. Verksamheten riktar sig till både invånare och medarbetare i vård och omsorg.

År 2007 förvärvades bolaget Carelink (grundat av Landstingsförbundet, Svenska Kommunförbundet, Vårdföretagarna och Apoteket med ändamålet att utveckla och samordna infrastruktur tjänster). Då hade Infomedica bytt namn till Sjukvårdsrådgivningen SVR AB och 2010 bytte bolaget åter namn, till Inera AB.

Vad är SKL Kommentus?

SKL Kommentus ägs av Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) samt en majoritet av Sveriges kommuner, som också är de huvudsakliga kunderna. Kommentus uppdrag är att göra största möjliga nytta för kunderna genom att erbjuda två strategiska områden för offentlig sektor: inköp och HR-området.

Inom inköpsområdet finns dels en nationell inköpscentral (SKL Kommentus Inköpscentral), dels en konsultverksamhet (AffärsConcept). Inköpscentralen erbjuder en bred portfölj av ramavtal som kan förenkla försörjningen av varor och tjänster till kommuner, landsting och regioner. Konsultverksamheten erbjuder kvalificerat stöd och utbildningar inom inköp och upphandlingsområdet.

Digitaliseringen drivs av utbud och efterfrågan och SKL Kommentus kan med sin organisation och kunskap vara länken mellan marknad och kund. Redan idag så driver och förvaltar SKL Kommentus Inköpscentral ett antal ramavtal som stödjer digitaliseringen i samhället; e-arkiv och Trygghetslarm är bara två sådana exempel. SKL Kommentus Inköpscentral deltar även aktivt i det pågående projektet Bidrag och Bokningssystem tillsammans med SKL och Inera. Kopplat till SKL Kommentus finns även bolaget Affärsconcept som med stor kunskap och erfarenhet inom offentlig Upphandling stöttar SKL:s medlemmar vid behov. SKL Kommentus har således resurser att både stödja, utveckla, samordna och förvalta digitaliseringsprojekt tillsammans med Inera, SKL och dess medlemmar.

Hur går affären till?

Förvärvet sker genom att landsting och regioner säljer majoriteten av aktierna till SKL Företag AB, som tar över ägarskapet den 16 mars 2017. Beslut har landsting och regioner löpande fattat i sina respektive landstingsfullmäktige sedan oktober 2016, och SKL betalade ut köpeskillingen i början av mars.

Därefter erbjuds samtliga kommuner i Sverige att köpa aktier i Inera AB och därmed också bli delägare. De erbjuds att köpa fem aktier vardera, för en köpeskillning av 42 500 kronor. Det är ingen skillnad på om det är en stor eller liten kommun, alla betalar lika mycket.

Alla kommuner får ett beslutsunderlag från SKL, inför beslut i kommunfullmäktige.

Vart går utskicket till kommunerna?

Den information som kommunerna får med erbjudandet om att köpa aktier i Inera skickas både till respektive kommuns officiella brevlåda (diariet) och till kommundirektörerna, som fortlöpande informerats om planerna på ett gemensamt ägt bolag. Erbjudandet kommer den 24 mars.

Måste alla kommuner köpa aktier i Inera AB?

Kommunerna kan välja att köpa aktier eller låta bli. Ett köp måste beslutas av fullmäktige, fem aktier kommer att kosta 42 500 kronor. Det är bara de kommuner som väljer att bli delägare i Inera AB som kommer att ha rätt att använda bolagets tjänster utan upphandling.

Finns det en tidsgräns för när kommunerna måste ha köpt aktier?

Erbjudandet om att köpa aktier får kommunerna i mars 2017 och de ska sedan besluta i respektive kommunfullmäktige. Det finns ingen bortre gräns satt för när ett sådant beslut ska vara fattat hos kommunerna, och kommunernas ägarskap registreras efterhand som köpen blir klara.

Vad är det för skillnad för kommunen på att äga aktier direkt i Inera AB och att äga genom att vara medlem i SKL och delägare i SKL Kommentus?

Det är endast genom att vara direkt ägare av aktier i Inera AB som kommunen har rätt att köpa tjänster av företaget utan föregående upphandling. På motsvarande sätt fungerar delägarskapet i SKL Kommentus AB för kommunerna. Enbart medlemskap i SKL innebär inte att det går att köpa tjänster från Inera (utan föregående upphandling).

Hur går det till när kommunen vill utveckla nya tjänster eller veta mer om att köpa tjänster från Inera?

För att kunna köpa tjänster från Inera AB måste kommunen vara delägare. Varje kommun erbjuds i mars 2017 att bli delägare (erbjudandet går dels till den officiella kommunadressen, dels till kommundirektören). För landsting och regioner har Inera idag processer för hur utvecklingsidéer, önskemål och behov samlas in och bereds. Dessa processer behövs för att ta reda på hur omfattande behoven är, hur många som är intresserade, hur finansieringen ska ske och hur tjänsten/lösningen ska förvaltas.

Hur processerna ska se ut när bolagets tjänster blir en angelägenhet även för kommunerna, behöver kommunerna själva vara med och utforma.

Vilken nytta kan Inera göra för SKL?

Genom att åstadkomma en bredare verksamhetsbas för Inera AB, är det fler inom SKL än de som jobbar med hälso- och sjukvård som berörs av de fördelar bolaget medför. I det stöd som SKL ger till kommunerna i deras utveckling med hjälp av digitalisering, kan alltså Inera AB komma att spela en roll framöver. Detta ställer dock krav på en ökad kompetens när det gäller digitalisering inom SKL:s olika avdelningar, och även en ökad kompetens hos Ineras personal när det gäller kommunernas ansvarsområden.

Hur blir kommunernas behov tydliga?

Det finns flera olika vägar att ta reda på kommunernas behov. Bland annat finns många olika nätverk, kopplade till SKL, och även webbplatsen Dela Digitalt (www.deladigitalt.se) kan användas. På webbplatsen samlas idéer, genomförda projekt och önskemål om gemensam utveckling. Under 2017 besöker också SKL, Inera och SKL Kommentus flera orter för dialog med kommunföreträdare.

Hur ser styrningen över bolaget ut?

Vid en extra bolagsstämma i samband med att SKL Företag AB formellt tar över Inera AB den 16 mars 2017, utses den nya styrelsen. Bolagets styrelse består av 15 ledamöter, varav sex som representerar kommuner, sex som representerar landsting/kommuner. Tre ledamöter representerar SKL Företag AB.

Hur får ägarna inflytande?

Kommuner, landsting och regioner kommer att styra bolaget genom aktieägaravtal, ägarråd och bolagsstämma. I ägarrådet kommer samtliga medlemmar att ha varsin plats. Varje landsting, region eller kommun har en röst. Styrelsen för bolaget består av 15 ledamöter – sex utses av landsting och regioner, sex av kommunerna och tre utses av SKL Företag.

Vad gör ägarrådet?

Ägarrådet är Ineras högsta beslutande organ. De kommer att träffas/ha möte en gång per år och tar då beslut kring strategiska, ekonomiska och viktiga övergripande frågor för bolaget. Vid ägarrådet ska alla ägare representeras, dock kan detta ske via ombud.

Vad ska Inera arbeta med när kommunerna också är ägare?

Hittills har Ineras verksamhet varit inriktad på hälso- och sjukvårdsområdet (e-hälsa), men genom förvärvet ska företaget på sikt kunna främja och stödja utvecklingen av digitala tjänster successivt inom fler verksamhetsområden, som idag är kommunernas ansvar. Det handlar om tjänster och lösningar som underlättar för invånare, företag, förtroendevalda och tjänstemän i både kommuner, landsting och regioner.

Hur får Inera sina uppdrag?

Ärenden och uppdragsförslag kommer till Inera från olika håll, dels från ägarna men även från regering, andra organisationer eller myndigheter. Inera har en process för att välja ut och prioritera ny funktionalitet och nya initiativ. Input är förslag och idéer och output är en lista med beslutade och prioriterade funktioner och tjänster som ska ingå i den gemensamma e-hälsoportföljen. Förankring med landsting och regioner sker idag genom Ineras Programråd, där alla ägare finns representerade.

Kommer Ineras nuvarande processer för uppdrag finnas kvar

Nuvarande förankringsprocess för landsting och regioner med programråd och programkontor är fortsatt viktig. Metoder för samarbete, förankring och delaktighet med kommunerna ska utvecklas över tid, och det är viktigt att kommunerna själva får vara med och forma dessa processer.

Kommer privata aktörer inte längre att kunna leverera tjänster inom infrastruktur och e-tjänster till kommuner, landsting och regioner?

Inera AB kommer att fungera precis som tidigare, dvs. använda sig av marknads leverantörer för att ta fram de lösningar som krävs. I aktieägaravtalet står det bland annat att ”Bolaget ska så långt möjligt nyttja marknaden och föreliggande konkurrensförhållanden”.

Vad innebär det att Inera är ett intressebolag (inte ett dotterbolag)?

Samägda företag där två eller fler företag bildar ett företag i vilket de äger lika stora andelar, så kallade 50/50-företag, räknas inte som dotterföretag utan anses vara intresseföretag. Om alla kommuner blir delägare, kommer SKL Företag ändå att ha strax över 50 procent av aktierna och vara majoritetsägare, men eftersom övriga ägare – totalt 312 om alla kommuner bestämmer sig för att köpa en andel – har ett betydande inflytande blir bolagsformen intressebolag.

SKL Företag har även KPA och SOS Alarm som intresseföretag i koncernen.

Vilka ekonomiska krav ställer SKL Företag på Inera AB?

Syftet med innehavet är inte att bereda vinst åt SKL Företag AB. Någon utdelning kommer inte heller att lämnas från Inera. För att säkra Ineras långsiktiga finansiering har landstingen förbundit sig att under en treårsperiod fortsätta att köpa tjänster från Inera till samma belopp som före

förvärvet. I ägardirektivet finns också krav på soliditet och avkastning. Avkastningskravet är 3 procent eftersom Inera behöver bygga upp ett eget kapital och på längre sikt stärka soliditeten. Soliditetskravet är minst 15 procent.

Hur kan det komma sig att Inera får leverera tjänster till kommuner, landsting och regioner utan upphandling?

Detta är möjligt genom ett undantag i den svenska upphandlingslagstiftningen, där tjänsten räknas som ett internt köp, även om enheten formellt sett är fristående från den upphandlande myndigheten, i det här fallet en kommun, ett landsting eller en region. En förutsättning är att organisationen äger den verksamhet som levererar tjänsten. För att undantaget från upphandlingsskyldighet ska gälla, måste följande två förutsättningar vara uppfyllda samtidigt:

1. Kontrollkriteriet: Den upphandlande myndigheten utövar en kontroll över den juridiska personen eller den gemensamma nämnden som motsvarar den kontroll som myndigheten utövar över sin egen förvaltning.
2. Verksamhetskriteriet: Den eventuella verksamhet som den juridiska personen eller den gemensamma nämnden utför tillsammans med någon annan än den upphandlande myndigheten endast är av marginell karaktär.

När både kontrollkriteriet och verksamhetskriteriet är uppfyllt är ett avtal mellan den upphandlande myndigheten och leverantören undantaget från begreppet upphandlingskontrakt i lagen om offentlig upphandling (LOU). Sådana inköp behöver därmed inte upphandlas. (Kontroll- och verksamhetskriterierna brukar även kallas för Teckal-kriterierna, efter namnet på en av parterna i det rättsfall där EU-domstolen för första gången slog fast möjligheten till detta undantag från skyldigheten att upphandla.)

Undantaget finns i 2 kap. 10a §, Lagen om offentlig upphandling.

Vad händer vid en eventuell framtida konkurs för bolaget?

Till att börja med är det ytterst osannolikt att delägarna skulle låta bolaget gå i konkurs, även om verksamheten börjar gå dåligt av något skäl. En konkurs skulle medföra att bolaget som juridisk person upphör att gälla, men ett sådant scenario skulle inte hindra delägarna från att bilda ett nytt bolag, i syfte att ta över (förvärva) verksamheten och fortsätta där det gamla bolaget slutade. Fordringsägarna skulle i en konkurs bara få betalt så långt de realiserade tillgångarna räcker till.

Rent juridiskt finns inga ekonomiska risker för delägarna – aktieägarna i ett aktiebolag har inga särskilda förpliktelser mot bolaget, mer än vad de skjutit till i form av aktiekapital (för kommunerna 42 500 kronor). I grunden är det SKL Företag AB som tar den ekonomiska risken. Som en del i överlåtelsen åtar sig SKL Företag att ge en förlustgaranti om 35 mnkr, och landsting och regioner har åtagit sig att som en övergång garantera köp för minst den summa de köpt för i genomsnitt under åren 2013-15. I övrigt gör ingen av delägarna några särskilda ekonomiska åtaganden. Projekten inom Inera kommer även i fortsättningen att vara självfinansierade.

**Bilaga 3 AKTIEÖVERLÅTELSEAVTAL mellan SKL Företag AB och [KOMMUN]
rörande INERA AB**

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

- 1. BAKGRUND**
- 2. ÖVERLÅTELSE OCH TILLTRÄDE**
- 3. KÖPESKILLING**
- 4. VILLKOR FÖR TILLTRÄDET AV AKTIERNA**
- 5. KÖPARENS GARANTIER**
- 6. SÄLJARNAS GARANTIER**
- 7. BEGRÄNSNING AV SÄLJARNAS ANSVAR**
- 8. ÖVRIGT**

Detta aktieöverlåtelseavtal ("Avtalet") har denna dag ("Avtalsdagen") ingåtts av och mellan:

- A) SKL Företag AB, organisationsnummer 556117-7535 ("Säljaren");**
- B) [KOMMUN] ("Köparen").**

Envar av Säljarna och Köparen benämns i det följande var för sig som "Part" och gemensamt som "Parterna".

1. BAKGRUND

1.1 Säljaren äger aktier i Inera AB, organisationsnummer 556559-4320 ("Bolaget") i vilket bolag samtliga Landsting och Regioner samt – efter tillkommande köp – ett antal kommuner äger aktier.

1.2 Säljaren är villig att till Köparen överlåta 5 (fem) aktier ("Aktierna") i Bolaget och Köparen önskar förvärva Aktierna från Säljaren. Aktiebrev avseende Aktierna har ej utfärdats.

1.3 Mellan befintliga aktieägare i Bolaget gäller ett aktieägaravtal ("Aktieägaravtalet") vilket Köparen genom särskilt anslutningsavtal ska biträda.

1.4 Mot ovanstående bakgrund har Parterna nu ingått detta Avtal.

2. ÖVERLÅTELSE OCH TILLTRÄDE

2.1 Tillträdet av Aktierna enligt detta Avtal ("Tillträdet") ska ske den dag som Parterna gemensamt bestämmer ("Tillträdesdagen").

2.2 På Tillträdesdagen ska Säljaren överlåta Aktierna till Köparen och Köparen förvärva från Säljaren Aktierna mot att Köparen erlägger Köpeskillingen.

2.3 Aktierna överlåts med alla därtill hörande rättigheter och fria från alla belastningar, med undantag för belastningar som framgår av Bolagets bolagsordning respektive Aktieägaravtalet.

3. KÖPESKILLING

3.1 Köpeskilling

3.1 Köpeskillingen för Aktierna ska uppgå till 42 500 kronor ("Köpeskillingen").

4. VILLKOR FÖR TILLTRÄDET AV AKTIERNA

4.1 Tillträdet av Aktierna är villkorat av att Köparen senast vid Tillträdet biträtt Aktieägaravtalet enligt punkt 1.3 ovan.

5. KÖPARENS GARANTIER

Köparen garanterar att Köparen är behörig att ingå och fullfölja sina åtaganden enligt Avtalet och Aktieägaravtalet såväl per Avtalsdagen som per Tillträdesdagen.

6. SÄLJARNAS GARANTIER

6.1 Säljaren lämnar följande garantier till Köparen ("Garantierna") vilka lämnas per Avtalsdagen och per Tillträdesdagen:

(a) Bolaget är ett svenskt aktiebolag som är vederbörligen registrerat i enlighet med gällande svensk lagstiftning;

(b) Aktierna är fullt betalda och Säljaren är ägare till Aktierna.

7. BEGRÄNSNING AV SÄLJARNAS ANSVAR

7.1 Vid brott mot någon av Säljarens Garantier eller vid annat brott av Säljaren mot detta Avtal har Köparen ersättning med ett belopp som motsvarar den Skada (krona för krona) som Köparen lidit på grund av brottet.

7.2 Detta avtal är den fullständiga och enda regleringen av Köparens förvärv av Aktierna och Köparen bekräftar att Köparen avstår från att göra gällande varje slag av anspråk till följd av förvärvet på annan grund än som anges i detta Avtal.

7.3 Vid brott mot någon av Säljarens Garantier eller vid annat brott av Säljaren mot detta Avtal har Köparen ersättning med ett belopp som motsvarar den Skada (krona för krona) som Köparen lidit på grund av brottet.

8. ÖVRIGT

8.1 Överlåtelse

Part får inte överlåta, delegera, vidareavtala eller på annat sätt överföra eller pantsätta eller skapa någon belastning över några av sina rättigheter eller skyldigheter hänförliga till detta Avtal, utan att dessförinnan ha erhållit de andra Partens skriftliga medgivande.

8.2 Kostnader

Utöver vad som uttryckligen överenskommits enligt detta Avtal, ska alla kostnader och utgifter som uppkommit i samband med förhandlingen,

förberedelsen och ingåendet av detta Avtal betalas av den Part som ådragit sig sådana kostnader och utgifter. Inga kostnader avseende transaktionen ska bäras av Bolaget.

8.3 Fullständig reglering

Detta Avtal utgör Parternas fullständiga reglering av samtliga de frågor som Avtalet berör och detta Avtal ersätter samtliga tidigare skriftliga eller muntliga förhandlingar, avtal och överenskommelser rörande samtliga de frågor som Avtalet berör.

8.4 Ändringar

Ändringar av och tillägg till detta Avtal ska endast betraktas som giltiga om de gjorts skriftligen och vederbörligen undertecknats av Parterna.

Detta Avtal har upprättats och undertecknats i två likalydande exemplar av vilka Säljaren och Köparen tagit var sitt ett exemplar.

DATUM:

[KOMMUN)

SKL Företag AB

Bilaga 4 ANSLUTNINGSAVTAL TILL AKTIEÄGARAVTAL avseende INERA AB

1. BAKGRUND

1.1 SKL Företag AB, nedan benämnt "SKL Företag", äger aktier i Inera AB, org. nr. 556559-4230, nedan kallat "Bolaget", i vilket bolag samtliga Landsting och Regioner samt – efter tillkommande förvärv – ett antal kommuner också äger aktier.

1.2 SKL Företag har genom köp från Landsting och Regioner förvärvat de aktier SKL Företag äger i Bolaget i syfte att bland annat kunna vidareöverlåta aktier i Bolaget till kommuner som ännu inte är aktieägare i Bolaget.

1.3 Mellan SKL Företag, Landstingen och Regionerna samt de kommuner som har förvärvat aktier i Bolaget gäller ett aktieägaravtal, nedan benämnt "Aktieägaravtalet", vilket fogats till denna Förbindelse, Bilaga 3.

1.4 Undertecknad kommun har genom särskilt avtal förvärvat aktier i Bolaget från SKL Företag.

1.5 Denna Förbindelse omfattar samtliga parts vid var tid innehavda aktier.

2. ANSLUTNINGSAVTAGANDE

2.1 Genom undertecknande av detta anslutningsavtal inträder undertecknade kommun som part i Aktieägaravtalet och ikläder sig samtliga rättigheter och skyldigheter i förhållande till övriga parter i Aktieägaravtalet.

2.2 Bestämmelserna i Aktieägaravtalets punkter 15 om meddelanden och 18 om överlåtelse ska tillämpas på motsvarande sätt avseende denna Förbindelse.

Detta anslutningsavtal har upprättats i två exemplar, varav SKL Företag respektive undertecknade kommun erhållit var sitt.

DATUM: [KOMMUN] SKL FÖRETAG AB

Bilaga 5 AKTIEÄGARAVTAL avseende INERA AB

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Avsnitt Sida

1. PARTER
2. BAKGRUND
3. PARTERNAS MÅLSÄTTNING med bolaget
4. FINANSIERING OCH VINSTUTDELNING
5. PARTERNAS INFLYTANDE ÖVER BOLAGET
6. ÄGARRÅD
7. BOLAGETS STYRELSE
8. STYRELSENS ARBETSFORMER
9. VERKSTÄLLANDE DIREKTÖR
10. REVISOR
11. VALBEREDNING
12. aktiebrev
13. RÄTT FÖR FÖRVÄRVARE ATT TILLTRÄDA AVTALET
14. FÖRKÖP
15. MEDDELANDEN
16. Handlingsoffentlighet

17. ÄNDRING av BOLAGSORDNING

18. ÖVERLÅTELSE AV AVTALET

19. AVTALSTID

20. ÖVRIGT

1. PARTER

1.1 Detta aktieägaravtal ("Avtalet") har ingåtts mellan nedan angivna parter och de parter som enligt vad som anges i Avtalet kan komma att tillträda avtalet;

1.2 SKL Företag AB (556117-7535), (nedan benämnt "SKL Företag")

1.3 Samtliga landsting och regioner, enligt Bilaga 1.1 till Aktieöverlåtelseavtal.

Samtliga ovan nämnda parter, samt eventuellt tillkommande parter, benämns nedan gemensamt "Parterna" och var och en för sig "Part", "Parten" eller, i förekommande fall "Tillträdande Part".

2. BAKGRUND

2.1 SKL Företag och de Parter som anges i punkt 1.2 och 1.3 äger sammantaget samtliga aktier i Inera AB, org. nr. 556559--4230, nedan kallat "Bolaget". SKL Företag har genom köp från ett antal av Parterna enligt förvärvat de aktier SKL Företag äger i Bolaget.

2.2 Genom detta Avtal avser Parterna reglera sina mellanhavanden avseende ägandet av Bolaget och bedrivandet av Bolagets verksamhet. Vid bristande överensstämmelse mellan innehållet i bolagsordning och detta Avtal, ska Avtalets bestämmelser, Parterna emellan, äga företräde. Den bolagsordning som Parterna enats om har den lydelse som framgår av Bolagsordningen.

2.3 Detta Avtal omfattar samtliga Parts vid var tid innehavda aktier.

3. PARTERNAS MÅLSÄTTNING MED BOLAGET

3.1 Bolaget är efter SKL Företags förvärv av majoriteten av aktierna i Bolaget ett dotterbolag till SKL Företag. Syftet med att övriga Parter givits tillfälle att vara (eller i förekommande fall, bli) aktieägare är att, genom detta Avtal, tillförsäkra deltagande Regioner, Landsting och Kommuner ett avgörande inflytande över Bolagets strategiska mål och viktiga beslut.

3.2 I detta Avtal har införts bestämmelser om ett ägarråd ("Ägarråd") som ska utgöra det beslutsorgan i vilket samtliga Parter äger delta och som beslutar om ändring av bolagsordning, övergripande strategiska frågor och bolagsstyrning. Bolagets verksamhet ska bedrivas på ett sådant sätt att aktieäggande kommuner och landsting kan utöva kontroll över bolaget motsvarande den som myndigheten utövar över sin egen förvaltning. Bolaget ska i huvudsak utföra verksamhet för ägarnas (eller andra enheter som ägarna utövar kontroll över) räkning.

3.3 Bolaget ska bedriva sin verksamhet i enlighet med dess bolagsordning samt i enlighet med från tid till annan antagna ägardirektiv, vilka ska gälla till dess beslut fattats om annat.

3.4 Bolaget ska så långt möjligt nyttja marknaden och föreliggande konkurrensförhållanden.

3.5 Bolaget ska inom ramen för självkostnadsprincipen enligt 8 kap. 3c § kommunallagen agera affärsmässigt. Bolagets olika delverksamheter ska långsiktigt vara självfinansierade.

4. FINANSIERING OCH VINSTUTDELNING

4.1 Bolaget ska finansieras genom i Bolagets verksamhet genererade medel samt, vid behov, genom extern upplåning. Part är inte skyldig att tillskjuta medel till Bolaget, ställa säkerhet eller pant eller på annat sätt bidra till Bolagets finansiering på annat sätt eller i större omfattning än vad som uttryckligen anges i detta Avtal.

4.2 Parterna har enats om verksamhetsföremål och att Bolaget inte ska drivas i syfte att bereda vinst åt aktieägarna på sätt som anges i bolagsordningen, Bilaga 3.

4.3 SKL Företag avser som ett led i förvärvet av aktierna i bolaget att ställa ut en förlustgaranti gentemot Bolaget på ett belopp om maximalt 35 MSEK. Till undvikande av tvivelsmål noteras att SKL Företag samma sätt som övriga Parter, och enlighet med punkt 4.1 ovan, inte har något åtagande att därutöver tillskjuta medel eller att annars bidra till Bolagets finansiering.

5. PARTERNAS INFLYTANDE ÖVER BOLAGET

5.1 Parterna ska utöva sitt inflytande över Bolaget vid Ägarråd och bolagsstämma på sätt som anges i detta Avtal.

5.2 Parterna förbinder sig att vid bolagsstämma i Bolaget rösta i enlighet med de beslut och val som sker vid Ägarråd enligt detta Avtal.

5.3 Parterna är överens om att Bolagets verksamhet ska ledas av Bolagets styrelse som har att verkställa vad Parterna från tid till annan fastställer i ägardirektiv och genom beslut vid Ägarråd respektive bolagsstämma.

6. ÄGARRÅD

6.1 Parterna ska tidigast åtta och senast fem veckor före årsstämma i Bolaget sammanträffa vid ordinarie Ägarråd. Vid ordinarie Ägarråd ska beslut fattas om

6.1.1 fastställelse av ägardirektiv med strategiska mål för Bolaget avseende nästkommande räkenskapsår;

6.1.2 övriga vid årsstämma i Bolaget förekommande ärenden;

6.1.3 val av ledamöter till valberedningen; samt

6.1.4 annat ärende som Part initierat enligt punkt 6.2.

6.2 Envar Part äger att hos SKL Företag hemställa att ärende rörande bolaget ska behandlas vid Ägarråd. Sådan hemställan ska ha inkommit i så god tid att SKL Företag kan inta ärendet i kallelse till Ägarråd.

6.3 Annat Ägarråd än inför årsstämma får sammankallas av SKL Företag. SKL Företag är skyldigt att kalla till sådant Ägarråd om minst en tiondel (1/10) av samtliga Parter så begär.

6.4 SKL Företag kallar till Ägarråd och ska, om möjligt, tillse att deltagande vid Ägarråd ska kunna ske på distans.

6.5 För kallelse till Ägarråd ska följande gälla.

6.5.1 Kallelse till Ägarråd ska ske med brev på posten eller e-post till samtliga Parter ej senare än tre veckor före Ägarråd. Sådan

kallelse ska innefatta förslag till dagordning. Förslag till beslut ska ange förslagets huvudsakliga innehåll, även förslag till ägardirektiv enligt 6.1.1.

6.6 Vid Ägarråd har Part så många röster som motsvarar antalet av sådan Part ägda aktier i Bolaget, dock att SKL Företag har lika många röster som samtliga övriga Parter tillsammans minskat med ett (1).

6.7 För giltigt beslut vid Ägarråd krävs att minst hälften (1/2) av de vid Ägarrådet företrädde rösterna röstar för beslutet samt att beslutet biträds av mer än en tredjedel (1/3) av de Landsting som är företrädde vid Ägarrådet samt mer än en tredjedel (1/3) av de kommuner som är företrädde vid Ägarrådet.

7. BOLAGETS STYRELSE

7.1 Bolagets styrelse ska bestå av lägst sex (6) och högst femton (15) ledamöter inklusive ordföranden. Suppleanter ska ej utses.

7.2 Minst 2/3 av ledamöterna i styrelsen ska utses bland representanter för aktieägande regioner, landsting och kommuner. Parterna är överens om att dessa ska representera samtliga delägande kommuner, landsting och regioner.

8. STYRELSENS ARBETSFORMER

8.1 Styrelsens arbetsformer ska fastställas i arbetsordningen för styrelsen vilken ska beslutas av styrelsen.

9. VERKSTÄLLANDE DIREKTÖR

9.1 Tillsättande och avsättande av Bolagets verkställande direktör beslutas av Bolagets styrelse.

10. REVISOR

10.1 Revisor i Bolaget ska vara samma revisor som i SKL Företag. Därutöver ska två lekmannarevisorer utses. Som lekmannarevisor ska utses revisor som valts för granskning av styrelsens och övriga nämnders verksamhet hos aktieägande kommuner, landsting eller regioner.

11. VALBEREDNING

11.1 Bolaget ska ha en valberedning bestående av högst sju (7) ledamöter valda vid Ägarråd.

11.2 Valberedningens uppdrag ska vara att till Ägarråd lägga fram förslag till styrelse, styrelseordförande, revisorer och lekmannarevisorer samt arvoden till dessa. Valberedningen ska eftersträva att styrelsen får en med hänsyn till Bolagets verksamhet, utvecklingsskede och förhållanden i övrigt ändamålsenlig sammansättning, präglad av mångsidighet och bakgrund i övrigt. Valberedningen ska härvid särskilt beakta styrelsens sammansättning med avseende på kön och etnicitet samt representativitet för aktieägande regioner, landsting och kommuner.

12. AKTIEBREV

12.1 Aktiebrev ska ej utfärdas.

13. RÄTT FÖR FÖRVÄRVARE ATT TILLTRÄDA AVTALET

13.1 Parterna är överens om att, oaktat vad som i övrigt anges i detta Avtal, samtliga regioner, landsting och kommuner i Sverige som inte redan är aktieägare, ska ges tillfälle att från SKL Företag förvärva aktie i Bolaget samt att sådan Tillträdande Part äger rätt

att ansluta sig till detta Avtal utan övriga Parters särskilda medgivande.

13.2 Tillträdande Part ska tillträda detta Avtal genom särskilt anslutningsavtal som ska undertecknas av den Tillträdande Parten och av SKL Företag.

14. FÖRKÖP

14.1 Part (nedan kallad "Erbjudande Part") äger inte, helt eller delvis, överlåta sina aktier i Bolaget till tredje man utan att först skriftligen erbjuda SKL Företag att lösa av Erbjudande Part sålunda erbjudna aktier. Erbjudandet ska innehålla uppgift om antalet aktier som erbjuds till inlösen för en köpeskilling motsvarande akties kvotvärde.

14.2 SKL Företag ska inom sextio (60) dagar ("Acceptfristen") från erbjudandet meddela Erbjudande Part om förköpserbjudandet accepteras eller inte. Erbjudandet måste accepteras i sin helhet och inte endast delvis.

14.3 Har inte SKL Företag accepterat förköpserbjudandet innan utgången av Acceptfristen ska detta i sin helhet anses förkastat.

14.4 Accepteras förköpserbjudandet på sätt som ovan anges ska SKL Företag erlagga köpeskillingen för de erbjudna aktierna kontant senast trettio (30) dagar efter utgången av Acceptfristen. Äganderätten till förköpta aktier övergår den dag då köpeskillingen erlagts, varvid Erbjudande Part ska överlämna eventuellt utfärdade aktiebrev avseende de förköpta aktierna, vederbörligen endosserade, till SKL Företag.

14.5 Om förköpserbjudandet inte accepteras, eller om köpeskilling inte erläggs inom den tid som anges i punkten 14.4

ovan, ska Erbjudande Part ha rätt att överlåta förköpserbudna aktier till tredje man under förutsättning att villkoren vid sådan överlåtelse ej är mer förmånliga för köparen än vad som hade gällt vid förköp enligt denna punkt 13. Såsom ytterligare förutsättningar gäller dels att sådan överlåtelse kommer till stånd inom sextio (60) dagar från utgången av Acceptfristen, dels att köparen i samband med sitt förvärv av aktierna skriftligen förklarar sig tillträda detta Avtal som part i Erbjudande Parts ställe. Utträdande Parts ansvar enligt detta avtal upphör ej dessförinnan. Inträde i detta Avtal förutsätter godkännande härtill av övriga Parter.

15. MEDDELANDEN

15.1 Meddelanden som enligt Avtalet ska lämnas skriftligen ska sändas med rekommenderat brev eller e-post till respektive Parts officiella adress.

15.2 Meddelandet ska anses vara motpart till handa:

15.2.1 tre (3) arbetsdagar efter avsändandet, om avsänt med rekommenderat brev,

15.2.2 den dag mottagaren bevisligen erhållit meddelandet, om detsamma översänts med e-post.

16. HANDLINGSOFFENTLIGHET

16.1 Bolaget ska tillämpa den s. k. offentlighetsprincipen i enlighet med vad som föreskrivs i lag och bolagsordning.

17. ÄNDRING AV BOLAGSORDNING

Punkterna 3-4 , 7-9, 12 och 14 i bolagsordningen får inte ändras utan godkännande av fullmäktige i minst 2/3 av de aktieägande regionerna, landstingen och kommunerna.

18. ÖVERLÅTELSE AV AVTALET

18.1 Part äger inte rätt att annat än då så följer av uttrycklig bestämmelse häri, utan skriftligt medgivande från behörig företrädare för övriga Parter, överlåta Avtalet eller sina rättigheter eller skyldigheter enligt Avtalet till annan.

19. AVTALSTID

19.1 Detta avtal gäller från och med dagen för Parts undertecknande och intill dess sådan Part inte längre är aktieägare i Bolaget.

20. ÖVRIGT

20.1 Detta Avtal reglerar med uteslutande av lag (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag uttömmande alla frågor som Avtalet berör.

Detta Avtal har upprättats i 2 exemplar, varav Parterna erhållit var sitt.

DATUM: [KOMMUN) SKL Företag AB

Bilaga 6 BOLAGSORDNING (beslutad vid extra bolagsstämma 170316)

1. BOLAGETS FIRMA

Bolagets firma är Inera AB.

2. SÄTE

Styrelsen ska ha sitt säte i Stockholm.

3. FÖREMÅLET FÖR BOLAGETS VERKSAMHET

Bolaget ska samordna, tillhandahålla och utveckla gemensamma tjänster och lösningar till stöd för digitalisering och verksamhetsutveckling i kommuner, landsting, regioner, samt bolag och organisationer som de utövar ett rättsligt bestämmande inflytande över, inom deras verksamhetsområden och ansvar.

Bolaget ska inom ramen för de kommunalrättsliga principerna i 2 kap. 1-2 och 7-8 §§ kommunallagen och självkostnadsprincipen enligt 8 kap. 3c § kommunallagen agera affärsmässigt.

Bolaget får bara när det är förenligt med den kommunala kompetensen och aldrig till större omfattning än tjugo (20) procent av bolagets omsättning tillhandahålla tjänster till andra än direkta eller indirekta aktieägare.

4. BOLAGETS SYFTE

Bolagets syfte är inte att bereda vinst åt aktieägarna utan att bidra till en effektivisering och utveckling av landstingens, regionernas och kommunernas verksamhet genom samordnade lösningar med optimalt resursutnyttjande och hög kvalitet.

I händelse av bolagets likvidation ska vinst och bolagets behållning, efter det att bolagets förpliktelser fullgjorts, fördelas mellan aktieägarna i förhållande till deras andel i aktiekapitalet.

5. AKTIEKAPITALET

Aktiekapitalet ska utgöra lägst 3.000.000 och högst 12.000.000 kronor.

6. ANTAL AKTIER

Antal aktier ska vara lägst 3 000 och högst 12 000 stycken.

7. STYRELSE

Styrelsen ska bestå av lägst sex och högst femton ledamöter.

8. REVISORER

Bolaget ska ha lägst en och högst två revisor(er) med högst två ersättare.

9. LEKMANNAREVISORER

Bolaget ska ha två lekmannarevisor(er) med högst två ersättare.

10. KALLELSE TILL BOLAGSSTÄMMA

Kallelse till bolagsstämma ska ske genom e-post eller brev med posten till aktieägarna tidigast sex veckor och senast två veckor före stämman.

11. ÄRENDEN PÅ ORDINARIE STÄMMA (ÅRSSTÄMMA)

På årsstämman ska följande ärenden förekomma till behandling:

- 1) val av ordförande vid stämman
- 2) upprättande och godkännande av röstlängd
- 3) val av sekreterare och en eller två justeringsmän
- 4) prövning av om stämman blivit behörigen sammankallad
- 5) godkännande av förslag till dagordning för stämman
- 6) framläggande av årsredovisningen och revisionsberättelsen
- 7) beslut a. om fastställelse av resultaträkningen och balansräkningen, b. om dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust enligt den fastställda balansräkningen, c. om ansvarsfrihet åt styrelseledamöterna och verkställande direktör,
- 8) bestämmande av antalet styrelseledamöter samt i förekommande fall antalet revisorer, lekmannarevisorer och ersättare,
- 9) fastställande av arvoden åt styrelsen och i förekommande fall för revisorerna
- 10) val av styrelseledamöter samt i förekommande fall, revisorer, lekmannarevisorer och ersättare
- 11) val av styrelseordförande
- 12) annat ärende, som ankommer på stämman enligt aktiebolagslagen eller bolagsordningen.

12. BOLAGSSTÄMMANS KOMPETENS

Beslut i följande frågor ska alltid fattas av bolagsstämman.

- 1) Årligt fastställande av verksamhetsinriktning med strategiska mål för de närmaste tre räkenskapsåren
- 2) Fastställande av rambudget för verksamheten
- 3) Ram för upptagande av krediter
- 4) Köp och försäljning av fast egendom
- 5) Bildande av bolag
- 6) Köp eller försäljning av bolag eller andel i sådant
- 7) Ställande av säkerhet
- 8) Beslut i annat ärende av principiell betydelse eller annars av större vikt för bolaget

13. BOLAGETS RÄKENSKAPSÅR

Bolagets räkenskapsår ska vara kalenderår.

14. OFFENTLIGHET

Allmänheten ska ha rätt att ta del av handlingar hos bolaget enligt de grunder som gäller för allmänna handlingars offentlighet i 2 kap. tryckfrihetsförordningen och offentlighets- och sekretesslagen.

Om bolaget överlämnar verksamhet till privat utförare ska bolaget genom avtalet med utföraren tillförsäkra sig information som gör det möjligt att ge allmänheten insyn i den verksamhet som lämnas över.

Bilaga 7 Ägardirektiv för Inera AB – förslag inför ägarråd 170421 och bolagsstämma 170607

Ägare

SKL Företag AB äger 97 procent av aktierna i bolaget. Övriga aktier ägs av landsting och regioner. Samtliga kommuner ska ges tillfälle att köpa aktier i bolaget. Vid full anslutning från kommuner, landsting och regioner kommer det innebära att SKL Företag AB äger 50,8 procent av aktierna. Sveriges Kommuner och Landsting äger samtliga aktier i SKL Företag AB. SKL Företag AB är moderbolag i SKL:s bolagskoncern.

Bolagets verksamhet

Bolaget ska samordna, tillhandahålla och utveckla tjänster och lösningar till stöd för digitalisering och verksamhetsutveckling i kommuner, landsting, regioner, samt bolag och organisationer som de utövar ett rättsligt bestämmande inflytande över, inom deras verksamhetsområden och ansvar.

Föremålet för verksamheten är angivet i bolagsordningen för bolaget. Bolaget får ej bedriva verksamhet som inte är förenlig med bolagsordningen. Bolaget får ej heller bedriva verksamhet som inte är förenlig med den kommunala kompetensen.

Bolaget ska i första hand ta fram gemensamma tjänster och lösningar till stöd för digitalisering och verksamhetsutveckling inom områden där marknaden inte bedöms kunna tillgodose ägarnas behov och intressen. Bolaget ska så långt möjligt nyttja marknaden och föreliggande konkurrensförhållanden.

Bolagets styrning

Bolaget är efter SKL Företags förvärv av majoriteten av aktierna i bolaget ett intressebolag till SKL Företag. Syftet med att övriga parter givits tillfälle att vara (eller i förekommande fall, bli)

aktieägare är att tillförsäkra deltagande kommuner, landsting och regioner ett avgörande inflytande över bolagets strategiska mål och viktiga beslut. I aktieägaravtal har införts bestämmelser om ett ägarråd som ska utgöra det beslutsorgan i vilket samtliga parter äger delta och som beslutar om övergripande strategiska frågor och bolagsstyrning.

Bolagets verksamhet ska bedrivas på ett sådant sätt att aktieägande kommuner, landsting och regioner kan utöva kontroll över bolaget motsvarande den som myndigheten utövar över sin egen förvaltning. Bolaget ska i huvudsak utföra verksamhet för ägarnas (eller andra enheter som ägarna utövar kontroll över) räkning.

Verksamhetens finansiering

Bolaget ska inom ramen för de kommunalrättsliga principerna i 2 kap. 1-2 och 7-8 §§ kommunallagen och självkostnadsprincipen enligt 8 kap. 3c § kommunallagen agera affärsmässigt. Bolagets olika delverksamheter ska långsiktigt vara självfinansierade.

Bolaget får bara när det är förenligt med den kommunala kompetensen och aldrig till större omfattning än tjugo (20) procent av bolagets omsättning tillhandahålla tjänster till andra än direkta eller indirekta aktieägare.

Bolagets syfte är inte att bereda vinst åt aktieägarna utan bidra till en effektivisering och utveckling av kommunernas, landstingens och regionernas verksamhet genom samordnade lösningar med optimalt resursutnyttjande och hög kvalitet.

Strategier för koncernen

Bolagen inom SKL-företagskoncernen ska skapa värde för SKL och dess medlemmar genom att stödja SKL:s verksamhetsidé: En fråga om demokrati. SKL är en medlemsorganisation för

kommuner, landsting och regioner. Som arbetsgivar- och intresseorganisation driver vi deras frågor och erbjuder stöd och service. Vi väcker frågor, agerar kraftfullt och bildar opinion. Vårt uppdrag är att ge kommuner, landsting och regioner bättre förutsättningar för lokalt och regionalt självstyre. Målet är att utveckla välfärden. Det är en fråga om demokrati.

SKL:s verksamhet styrs ytterst av kongressens inriktningsdokument som innehåller ett antal inriktningsmål för respektive kongressperiod. Varje år beslutar styrelsen i SKL om en verksamhetsplan och budget. Koncernens bolag ska bidra till förbundets inriktning och målsättningar.

Koncerngemensamma riktlinjer

Riktlinjer för Sveriges Kommuner och Landsting ska i möjligaste mån tillämpas i dotterbolagen. Följande riktlinjer ska ingå i ägardirektiv: SKL:s alkoholpolicy SKL:s policy om rökfri arbetstid. Ledande befattningshavare i dotterbolagen ska ha en uppsägningstid om minst 3 månader.

Styrelse- och vd-utvärdering ska genomföras vartannat år och resultatet ska rapporteras till styrelsen i SKL Företag AB. Dotterbolagen ska genomföra medarbetarundersökningar vartannat år. Vid nominering av styrelseledamöter samt ledande befattningshavare i bolagen, bör en jämn könsfördelning eftersträvas så att andelen män respektive kvinnor blir minst 40 procent. Bolagen inom koncernen ska aktivt arbeta med hållbarhetsfrågor. Varje bolag ska ha en hållbarhetsredovisning.

Styrelsen

Styrelsen ska bestå av lägst 6 och högst 15 ledamöter inklusive ordföranden. Styrelseledamöterna föreslås av en valberedning vilken ska bestå av högst 7 ledamöter. Valberedningens uppdrag är att till ägarmöte lägga fram förslag till styrelse,

styrelseordförande samt arvoden till dessa. Styrelsen svarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Styrelsen ska fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation. Styrelsen ska se till att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska förhållanden i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Styrelsen ska se till att SKL Företag AB:s tidplaner för ekonomisk- och verksamhetsmässig rapportering kan följas. Styrelsen ska årligen fastställa en skriftlig arbetsordning för sitt arbete. I arbetsordningen ska det bl.a. anges hur ofta styrelsen ska sammanträda. Styrelsen ska i skriftlig instruktion ange arbetsfördelningen mellan styrelsen och den verkställande direktören.

Verkställande Direktör

Styrelsen utser, i samråd med SKL Företag AB:s vd, en verkställande direktör för bolaget. Lön och övriga anställningsvillkor fastställs, i samråd med SKL Företag AB:s vd, av styrelsen. Styrelsen ska i en skriftlig vd-instruktion ange ansvar och befogenheter för vd. Om vd ska skiljas från sina uppgifter, ska samråd ske med SKL Företag AB:s vd.

Bolagets utveckling

Styrelsen ska uppmärksamma bolagets långsiktiga utveckling och anpassningsförmåga till nya krav och förutsättningar. Detta ska beskrivas i bolagets affärsplan.

Investeringar

Bolagets behov av investeringar ska framgå av investeringsbudgeten. Beslut om större investeringar ska ske i samråd med SKL Företag AB:s vd.

Ekonomiska krav

Verksamheten i bolaget ska bedrivas på affärsmässiga grunder och bidra till medlemsnytta. Som ekonomiska mål gäller följande:

- Lönsamhetsmål – nettomarginal: Nettomarginalen beräknas som resultatet efter finansiella poster i procent av rörelsens intäkter. Nettomarginalen ska under perioden 2017-2019 uppgå till minst 3 procent.
- Kapitalstrukturmål – soliditet: Soliditet beräknas som eget kapital, inklusive obeskattade reserver exkl. skatt, dividerat med balansomslutningen. Soliditeten ska långsiktigt uppgå till minst 15 procent.

Utdelning

Bolaget ska inte lämna utdelning. Uppkommen vinst ska återinvesteras i bolaget och långsiktigt förbättra bolagets soliditet.

KS § 124

DNR KS 125/2017 900

Revidering av alkohol- och drogpolicy

Sammanfattning

Policyn innehåller Herrljunga kommuns politiska mål och viljeinriktning i det alkohol- och drogförebyggande arbetet. Den ska vara vägledande för nämnder och förvaltningar i verksamhetsplanering och utvecklingsarbete. Utgångspunkten är de nationella målen för området samt alkohollagen.

Folkhälsoutvecklaren har efter samråd med alkoholhandläggaren arbetat fram ett reviderat förslag till en Alkohol- och drogpolicy för Herrljunga kommun. Det nuvarande dokumentet är från 2011 och behöver uppdateras.

En förändring som gjorts är benämningen på dokumentet; från Alkohol- och drogprogram till Alkohol- och drogpolicy. Programmets Aktivitetsplan har tagits bort då planens insatser nu är integrerad i förvaltningarnas uppdrag. Därmed har aktivitetsplanens syfte **hur** målen ska uppnås, tagits bort.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2017-07-03

Alkohol- och drogpolicy för Herrljunga kommun daterad 2017-07-03

Alkohol- och drogpolitiskt program för Herrljunga kommun daterad 2011-12-13

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut:

- Kommunstyrelsen antar alkohol- och drogpolicy för Herrljunga kommun och föreslår Kommunfullmäktige att göra detsamma.

Johnny Carlsson (C) förslår att Alkohol- och drogpolicy för Herrljunga kommun ersätter Alkohol- och drogpolitiskt program, antaget KF 2011-12-13.

Elin Alavik (L) föreslår att en punkt läggs till under avsnittet Grundläggande; Herrljunga kommuns verksamhetslokaler ska vara drog- och narkotikafria.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag antas tillsammans med samtliga tilläggs- och ändringsförslag och finner att så sker.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Kommunstyrelsen antar alkohol- och drogpolicy för Herrljunga kommun och föreslår Kommunfullmäktige att göra detsamma. (bilaga 5, KS § 124/2017-08-14)
2. En punkt läggs till under avsnittet Grundläggande; Herrljunga kommuns verksamhetslokaler ska vara drog- och narkotikafria.
3. Alkohol- och drogpolicy för Herrljunga kommun ersätter Alkohol- och drogpolitiskt program, antaget KF 2011-12-13.

Expedieras till: Viveca Lundahl, folkhälsoutvecklare, kommunstyrelsens förvaltning
För kännedom Lennart Ottosson, ordförande i socialnämnden
till:

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

Revidering av Alkohol- och drogpolitiskt program

Sammanfattning

Policyn innehåller Herrljunga kommuns politiska mål och viljeinriktning i det alkohol- och drogförebyggande arbetet. Den ska vara vägledande för nämnder och förvaltningar i verksamhetsplanering och utvecklingsarbete. Utgångspunkten är de nationella målen för området samt alkohollagen.

Folkhälsoutvecklaren har efter samråd med alkoholhandläggaren arbetat fram ett reviderat förslag till en Alkohol- och drogpolicy för Herrljunga kommun. Det nuvarande dokumentet är från 2011 och behöver uppdateras.

Beslutsunderlag

Alkohol- och drogpolitiskt program för Herrljunga kommun daterad 2011-12-13

Alkohol- och drogpolicy för Herrljunga kommun daterad 2017-07-03

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar alkohol- och drogpolicy för Herrljunga kommun och föreslår Kommunfullmäktige att göra detsamma

Viveca Lundahl
Folkhälsoutvecklare

Expedieras till: Viveca Lundahl, folkhälsoutvecklare, kommunstyrelsens förvaltning
För kännedom Lennart Ottosson, ordförande i socialnämnden
till:

Bakgrund

Herrljunga kommun antog 1998 ett alkohol- och drogpolitiskt program. Revidering av programmet har gjorts 2005 och 2011.

Syftet med Herrljunga kommuns Alkohol- och drogpolicy är:

- att fastställa målen för det alkohol- och drogförebyggande arbetet i kommunen samt visa var ansvaret för genomförandet ligger.
- att förstärka och utveckla de alkohol- och andra drogförebyggande insatser som bedrivs i kommunen.

De ändringar/tillägg som gjorts i policyn är:

- benämningen på dokumentet; från Alkohol- och drogprogram till Alkohol- och drogpolicy. Programmets Aktivitetsplan har tagits bort då planens insatser nu är integrerad i förvaltningarnas uppdrag. Därmed har aktivitesplanens syfte **hur** målen ska uppnås, tagits bort.
- att arbetsgruppen KomLoss har upphört. ANDT-förebyggande arbetet fortgår däremot, då det nu ingår i det trygghetsskapande och brottsförebyggande samarbete med bl a polisen.
- öl klass II till folköl.
- starköl, vin, sprit till starköl, vin, sprit och andra jästa alkoholdrycker.
- att samtliga krögare erbjuds utbildningen Ansvarsfull Alkoholservering 2 ggr/år.
- att Hjälp och vägledning i Alkohol- och drogfrågor har uppdaterats.

Ekonomisk bedömning

Konsekvenserna av revideringen av det Alkohol- och drogpolitiska programmet medför inga extra kostnader.

Samverkan

Organiserad samverkan sker i Folkhälsopolitiska rådet samt i Trygghetsrådet.

DIARIENUMMER: KS-2017-125
FASTSTÄLLD: åååå-mm-dd
VERSION: 4
SENAST REVIDERAD: 2011-12-13
GILTIG TILL:
DOKUMENTANSVAR: Folkhälsoutvecklare

Policy

Alkohol- och drogpolicyn innehåller Herrljunga kommuns politiska mål och viljeinriktning.

HERRLJUNGA KOMMUN

Våga vilja växa!

ALKOHOL - och DROGPOLITISK POLICY

Innehåll	sid
Bakgrund	2
Syfte	2
Grundläggande värderingar	2
Definition	3
Vad säger lagen?	3
Långsiktiga mål	4
Genomförande	5
Hjälp och vägledning	5

INLEDNING

Denna policy innehåller Herrljunga kommuns politiska mål och viljeinriktning i det alkohol- och drogförebyggande arbetet. Den skall vara vägledande för nämnder och förvaltningar i verksamhetsplanering och utvecklingsarbete.

Bakgrund

Herrljunga kommun antog 1998 ett alkohol- och drogpolitiskt program. Revidering av programmet har gjorts 2005, 2011 och 2017.

Utgångspunkten har varit de nationella målen för området.

Syfte:

- Att fastställa målen för det alkohol- och drogförebyggande arbetet i kommunen samt visa var ansvaret för genomförandet ligger.
- Att förstärka och utveckla de alkohol- och andra drogförebyggande insatser som bedrivs i kommunen.

Grundläggande värderingar

- FN:s konvention om barnets rättigheter, ratificerad (antagna) av Sveriges Riksdag 900902 skall vara en av grundpelarna för det alkohol- och drogpolitiska programmet.
- Alla människor har rätt till ett liv – i hemmet, på arbetsplatsen, i samhället i övrigt – som är skyddat från alkohol och drogrelaterade olyckor och alkoholrelaterat våld.
- Alla barn och ungdomar har rätt till en uppväxtmiljö, som är fri från alkoholens negativa konsekvenser, fri från öppen eller förtäckt alkoholreklam och andra drogromantiserade budskap.
- Alla människor som inte vill eller kan dricka alkohol har rätt till stöd och skydd mot påverkan att dricka alkohol.
- Lättdrycker (se definitionen nedan) ska gälla vid representation för kommunens politiker och anställda.

Definitioner:

- Med begreppet ”drog” avses alkohol och andra substanser som är sinnesförändrande och/eller beroendeframkallande. Det innefattar t ex alkohol, narkotikaklassade preparat, all icke medicinsk användning av läkemedel som har dessa effekter, tobak samt sniffning av lösningsmedel eller andra jämförbara ämnen.
- Med alkohol avses alla drycker som inte klassas som alkoholfria. En alkoholfri [dryck](#) får innehålla max 0,5 % [alkohol](#). Drycker som innehåller mellan 0,5 och 2,25 % alkohol kallas [lättdrycker](#).

Vad säger lagen om alkohol?

I alkohollagen (2010:1622, 3 kap) finns bestämmelserna om till vem alkoholförsäljning får ske.

- Åldersgränsen som gäller för servering på restaurang, samt vid köp av folköl är 18 år. För att själv få köpa ut starköl, vin, sprit eller andra jästa alkoholdrycker måste man vara 20 år fyllda.
- Som vuxen får man inte köpa ut starköl, vin, sprit eller andra jästa alkoholdrycker eller ge som gåva till den som inte fyllt 20 år. För folköl är gränsen 18 år.
- Att köpa ut alkohol till minderåriga är ett brott.
- Langning till minderårig rubriceras i lagen som ”olovlig anskaffning av alkoholdrycker”.
- Straffet är böter eller högst två års fängelse eller om brottet är grovt till fängelse i högst fyra år.

(Alkohollagen 11 kap)

Långsiktiga mål:

Alkohol

- Barn och ungdomar under 18 år skall inte nyttja alkohol
- Stoppa langning och all annan illegal alkoholhantering
- Det ska finnas fler alkoholfria miljöer - totalkonsumtionen i alla åldrar ska minska
- Berusningsdrickandet ska minska
- Total avhållsamhet ska råda:
 - i trafiken
 - under graviditet och amning
 - på arbetsplatsen

Narkotika

- En narkotikafri kommun

Dopning

- Ingen ska använda preparat i dopingsyfte

Tobak

- Barn och ungdomar under 18 år ska inte använda tobak
- Minska totalkonsumtionen av tobak.
- Ingen ska behöva utsättas för passiv rökning
- Att få gravida och ammande att vara helt tobaksfria

Genomförande

Samtliga nämnder och förvaltningar har ett gemensamt ansvar för det alkohol- och drogförebyggande arbetet.

Arbetet ska genomsyras av samverkan och samordning i tid och innehåll. Basen ska ligga i det förebyggande arbetet och ske:

- i familjecentralen
- i förskolan
- i skolan
- i fritidsanläggningar
- på arbetsplatsen
- hos socialtjänsten

HJÄLP OCH VÄGLEDNING I ALKOHOL - OCH DROGFRÅGOR

Socialkontoret, receptionen	0513 – 171 42
Social beredskap genom polisen	114 14
Folkhälsoutvecklaren	0513 – 171 30
Herrljunga vårdcentral	0513 – 172 20
AA - Anonyma Alkoholister, Alingsås www.aa.se	0708 – 56 25 81
www.drugnews.nu En folkbaserad nyhetstjänst inom alkohol- och drogområdet.	

ÖPPENVÅRD OCH RÅDGIVNING FÖR UNGDOMAR

Ungdomsmottagningen	0513 – 173 26
Skolsköterska, Altorp	0513 – 174 13
Skolkurator, Altorp och Kunskapskällan	0513 – 173 15
Skolsköterska Kunskapskällan	0513 – 173 14

www.drugsmart.com

Drugsmart riktar sig till ungdomar på högstadiet. Sidan innehåller en faktabas och interaktiva övningar: tävlingar, spel, aktiva värderingsövningar, frågor & svar med mera.

HERRLJUNGA KOMMUN

ALKOHOL OCH DROGPOLITISKT PROGRAM

**Mål och riktlinjer för det alkohol- och drogförebyggande arbetet i
Herrljunga kommun**

Antagen av KF 2011-12-13

ALKOHOL och DROGPOLITISKT PROGRAM

Reviderat av KomLoss

Innehåll

Bakgrund	3
Syfte	3
Grundläggande värderingar	3
Definition	4
Vad säger lagen?	4
Långsiktiga mål	4-5
Genomförande	6
Aktivitetsplan	6
Aktivitetsplan målgrupp 0-12 år	7
målgrupp 13-20 år	8
målgrupp vuxna	9
Uppföljning	9
Hjälp och vägledning	9

INLEDNING

Detta program innehåller Herrljunga kommuns politiska mål och strategier i alkohol- och drogförebyggande arbete. Det skall vara vägledande för nämnder och förvaltningar i verksamhetsplanering och utvecklingsarbete.

Bakgrund

Herrljunga kommun antog 1998 ett alkohol- och drogpolitiskt program. Revidering av programmet har gjorts 2005 och 2011.

Utgångspunkten har varit de nationella målen för området. Utifrån detta har vi i en bred upplagd samrådsprocess tagit fram lokala mål och strategier som utgår från Herrljunga kommuns speciella behov och förutsättningar.

För att leda och samordna arbetet tillsattes KomLoss. KomLoss representeras av nämnderna och förvaltningarna: fritid/kultur, social och utbildning samt primärvården och polisen.

Syfte:

- Att fastställa målen för det alkohol- och drogförebyggande arbetet i kommunen och klargöra hur målen ska uppnås samt var ansvaret för genomförandet ligger.
- Att förstärka och utveckla de alkohol- och andra drogförebyggande insatser som bedrivs i kommunen.

Grundläggande värderingar

- FN:s konvention om barnets rättigheter, ratificerad (antagna) av Sveriges Riksdag 900902 skall vara en av grundpelarna för det alkohol- och drogpolitiska programmet.
- Alla människor har rätt till ett liv – i hemmet, på arbetsplatsen, i samhället i övrigt – som är skyddat från alkohol och drogrelaterade olyckor och alkoholrelaterat våld.
- Alla barn och ungdomar har rätt till en uppväxtmiljö, som är fri från alkoholens negativa konsekvenser, fri från öppen eller förtäckt alkoholreklam och andra drogromantiserade budskap.
- Alla människor som inte vill eller kan dricka alkohol har rätt till stöd och skydd mot påverkan att dricka alkohol.
- Lättdrycker (se definitionen nedan) ska gälla vid representation för kommunens politiker och anställda.

Definitioner:

- Med begreppet ”drog” avses alkohol och andra substanser som är sinnesförändrande och/eller beroendeframkallande. Det innefattar t ex alkohol, narkotikaklassade preparat, all icke medicinsk användning av läkemedel som har dessa effekter, tobak samt sniffning av lösningsmedel eller andra jämförbara ämnen.
- Med alkohol avses alla drycker som inte klassas som alkoholfria. En alkoholfri [dryck](#) får innehålla max 0,5 % [alkohol](#). Drycker som innehåller mellan 0,5 och 2,25 % alkohol kallas [lättdrycker](#).

Vad säger lagen om alkohol?

I alkohollagen (1994:1738, 3 kap) finns bestämmelserna om till vem alkoholförsäljning får ske.

- Åldersgränsen som gäller för servering på restaurang, samt vid köp av klass II är 18 år. För att själv få köpa ut starköl, vin eller sprit måste man vara 20 år fyllda.
- Som vuxen får man inte köpa ut starköl, vin eller sprit eller ge som gåva till den som inte fyllt 20 år. För öl klass II är gränsen 18 år.
- Att köpa ut alkohol till minderåriga är ett brott.
- Langning till minderårig rubriceras i lagen som ”olovlig anskaffning av alkoholdrycker”.
- Straffet är böter eller högst två års fängelse eller om brottet är grovt till fängelse i högst fyra år.

(Alkohollagen 10 kap)

Långsiktiga mål:

Alkohol

- Barn och ungdomar under 18 år skall inte nyttja alkohol
- Stoppa langning och all annan illegal alkoholhantering
- Det ska finnas fler alkoholfria miljöer - totalkonsumtionen i alla åldrar ska minska
- Berusningsdrickandet ska minska

- Total avhållsamhet ska råda:
 - i trafiken
 - under graviditet och amning
 - på arbetsplatsen

Narkotika

- En narkotikafri kommun

Dopning

- Ingen ska använda preparat i dopningsyfte

Tobak

- Barn och ungdomar under 18 år ska inte använda tobak
- Minska totalkonsumtionen av tobak.
- Ingen ska behöva utsättas för passiv rökning
- Att få gravida och ammande att vara helt tobaksfria

Genomförande

Samtliga nämnder, förvaltningar, myndigheter och organisationer har ett gemensamt ansvar för det alkohol- och drogförebyggande arbetet i kommunen.

Arbetet ska genomsyras av samverkan och samordning i tid och innehåll. Basen ska ligga i det förebyggande arbetet och ske:

- i hemmet
- i bostadsområdet
- i skolan
- i förskolan
- i fritidsanläggningar
- på arbetsplatsen
- hos socialtjänsten
- hos polisen
- i sjukvården
- i kyrkan
- i de frivilliga organisationerna

Aktivitetsplan

Aktivitetsplanen ska ge förutsättningar för olika nämnder, förvaltningar, myndigheter och organisationer att på ett tydligt sätt, inom sitt arbetsområde, kunna verka förebyggande mot alkohol och droger i samhället.

Varje del av planen måste vara förankrad i verkligheten. Varje nämnd, förvaltning, myndighet och organisation ska ges förutsättningar för att arbeta med just den grupp de på ett naturligt sätt kommer i kontakt med.

Aktivitetsplanen ska på ett tydligt sätt visa ansvarsfördelningen när det gäller alkohol- och drogmisbruk. Alla nämnder, förvaltningar, myndigheter och organisationer ska veta vad de själva ska göra, vart de ska vända sig och var de kan få hjälp.

AKTIVITETSPLAN

Forskningen visar att bästa sättet att påverka barn/unga är att göra det genom vuxna/föräldrar

Målgrupp 0 – 12 år

MÅL/MÅLGRUPP	AKTIVITET	ANSVAR
Nämnder, förvaltningar, myndigheterna emellan ska ha samsyn och kunskap om varandras arbets/upptäcktsmetoder.	<ul style="list-style-type: none"> Gemensam metodikutbildning Nätverksskapande arbete syftande till tidig upptäckt Koordinering av verksamheten 	Skola, barnomsorg, polis, elevhälsan, socialtjänst, primärvård inkl. bmm/bvc och Familjecentral.
Föräldrar skall ha kunskap om alkohol/droger och föräldraskapet samt känna tillit i kontakter till myndigheter.	<ul style="list-style-type: none"> Föräldragrupper/möten Infosamtal på bmm, Familjecentralen I:a hembesök av bvc Studiecirklar 	
Föräldrar med barn i riskzon skall tidigt ses och erbjudas hjälp.	<ul style="list-style-type: none"> Information om möjligheter till hjälp och stöd Metodutveckling i arbetet med utredningar om barns förhållanden 	Skola, barnomsorg, elevhälsan, socialtjänst, primärvård inkl. bmm/bvc och Familjecentral.
Alla barn skall förstå riskerna med att använda tobak och alkohol i ungdomsåren.	<ul style="list-style-type: none"> Informationer och diskussioner ska föras i år 4-6. Alla föreningar med aktivitetsbidrag ska ha en droginformatör och en alkohol- och drogpolicy. 	Skola, fritid

<p>Barn som riskerar att fara illa pga. föräldrars missbruk ska uppmärksammas. Anmälningsskyldighet föreligger.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Gemensam utbildning i de lagrum som styr arbetet. • Nätverksarbete för att hitta synsätt som fångar tidiga signaler. • Stödgruppsverksamheten Fjärilen, Utväg Barnfridsgruppen 	<p>Skola, socialtjänst, fritid, Familjecentral, polis och primärvård.</p>
---	--	---

Målgrupp 13 – 20 år

Mål/Målgrupp	Aktivitet	Ansvar
<p>Alla ungdomar ska förstå riskerna med att använda tobak, alkohol, droger och dopning.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Planenligt arbete med attityder och värderingar i skolan, på fritidsgårdar och andra ungdomsmiljöer • Handlingsplan som bl a omfattar all form av alkohol och narkotika. • Kunskap om risker och faror med droger ska tillföras vuxna som jobbar med ungdomar. 	<p>Skola, fritid, föreningslivet, polis, socialtjänst, elevhälsan och ungdomsmottagning.</p>
<p>Alla föräldrar till ungdomar ska ha kunskap att upptäcka, och se riskerna om deras ungdomar använder alkohol/droger eller dopningspreparat.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Information på föräldramöten • Diskussion och stöd i föräldrarollen 	<p>Skola, socialtjänst, fritid och polis.</p>
<p>Alla ungdomar i kommunen ska mötas av samma budskap/inställning oavsett vilken vuxen de möter och förstå att alkohol och droger ej accepteras.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nätverksarbete mellan olika nämnder, förvaltningar/ myndigheter för att skapa samsyn. • Skapa ett kontinuerligt ”fältarbete” med socialsekreterare, skola, föräldrar, föreningar och fritidsledare. • All ”handläggning” av ungdomar i riskzon skall 	<p>Skola, socialtjänst, fritid, ungdomsmottagning, elevhälsan, polis.</p>

	<p>ske utan dröjsmål.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alla föreningar med aktivitetsbidrag ska ha en droginformatör och en alkohol- och drogpolicy. • Föreningar med ungdomsverksamhet ska ges hjälp att upprätta en alkohol- och drogpolicy. 	
Ingen ungdom under 18 år ska ha tillgång till alkohol och tobak.	<ul style="list-style-type: none"> • Information till och kontroll av försäljningsställen av alkohol och tobak. • Tydliggörande av regler för beviljande av serveringstillstånd och tillsyn av dessa. 	Socialtjänst och polis ansvarar för tillsynen av alkohol och tobak.

Målgrupp vuxna

Mål/Målgrupp	Aktivitet	Ansvar
Försäljningsställen ska ha kunskap om de regler som gäller för serveringen.	<p>Regelbunden information till personalen. Informationen inriktas bl a på att träna personalens förmåga att:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uppmärksamma gäster som dricker för mycket. • Inte sälja alkohol till alltför påverkade gäster. • Uppmuntra alkoholfria alternativ. • Vidare ges information om ”regelverket” beträffande vad som krävs för att behålla serveringstillståndet. • Kommunen utför regelbundet kontroll av att alkoholservering sker enligt respektive tillstånd. • Skriftlig policy för de som beviljas serveringstillstånd. 	Socialtjänst, polis

Uppföljning

KomLoss arbetsgrupp ska i en årlig verksamhetsplan redogöra till Folkhälsopolitiska rådet, kommunstyrelsen, socialnämnden, utbildningsnämnden för vilka aktiviteter man, i samverkan med andra aktörer, planerar att genomföra under året för att förverkliga målen i det alkohol- och drogpolitiska programmet.

Verksamhetsplanen ska också årligen följas upp med en verksamhetsberättelse och redogöra denna till Folkhälsopolitiska rådet, socialnämnden, utbildningsnämnden, kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.

HJÄLP OCH VÄGLEDNING I ALKOHOL - OCH DROGFRÅGOR

Socialkontoret, receptionen	0513 - 17 142
Social beredskap genom polisen	114 14
Folkhälsosamordnare tillika alkohol- och drogsamordnare	0513 - 17 130
Herrljunga vårdcentral	0513 - 17 720
KF – Länken	0730 - 77 59 12
AA - Anonyma Alkoholister, Alingsås	0322 - 12107
IOGT-NTO	0513 - 23117
FMN – föräldraföreningen mot narkotika	031-12 89 01
Polisen	114 14

ÖPPENVÅRD OCH RÅDGIVNING FÖR UNGDOMAR

Ungdomsmottagningen	0513 - 173 26
Skolsköterska, Altorp	0513 - 174 13
Skolkurator, Altorp	0513 - 174 12
Skolsköterska	0513 - 173 14
Skolkurator Kunskapskällan	0513 - 173 15

INTERNETADRESSER

www.drugsmart.com

Drugsmart riktar sig till ungdomar på högstadiet. Sidan innehåller en faktabas och interaktiva övningar: tävlingar, spel, aktiva värderingsövningar, frågor & svar med mera.

www.fmn.org.com

Föräldraföreningen mot narkotika ser som sin främsta uppgift att med råd och stöd hjälpa familjer som misstänker missbruk eller där detta konstaterats bland barn och/eller andra anhöriga.

www.drugnews.nu

Målet är att snabbt och initierat granska och presentera nyheter om alkohol, tobak, narkotika och andra droger. Internet blir ett givet verktyg. Sajten är ett samarbete mellan IOGT-NTO, Riksförbundet Narkotikafritt Samhälle (RNS) och frilansgruppen Rasp

www.lankenskamratforbund.se

Kamratföreningen Länken

www.aa.se

AA-Anonyma Alkoholister

www.iogt.se

IOGT-NTO är Sveriges största nykterhetsrörelse

KS § 125

DNR KS 298/2016 994

Revidering av Internationell strategi för Herrljunga kommun**Sammanfattning**

Internationell strategi för Herrljunga kommun har varit utsänd på remiss till parti-grupperna och kommunens facknämnder f o m den 2017-02-22 t o m 2017-04-21. Under denna tid har inga remissvar eller yttranden inkommit.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2017-04-24

Remiss- revidering av Internationell strategi för Herrljunga kommun daterad 2017-02-22

Tjänsteskrivelse daterad 2016-12-09

Reviderad Internationell strategi för Herrljunga kommun daterad 2016-12-09

Internationell strategi för Herrljunga kommun daterad 2003-12-09

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut:

- Kommunstyrelsen antar reviderad Internationell strategi för Herrljunga kommun och föreslår Kommunfullmäktige att göra detsamma.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Kommunstyrelsen antar reviderad Internationell strategi för Herrljunga kommun och föreslår Kommunfullmäktige att göra detsamma. (bilaga 6, KS § 125/2017-08-14)

Expedieras till: Kommunfullmäktige, Viveca Lundahl, folkhälsoutvecklare, kommunstyrelsens förvaltning

Remissvar på Internationell strategi för Herrljunga kommun

Sammanfattning

Internationell strategi för Herrljunga kommun har varit utsänd på remiss till partigrupperna och kommunens facknämnder f o m den 2017-02-22 t o m 2017-04-21. Under denna tid har inga remissvar eller yttranden inkommit.

Beslutsunderlag

Remiss- revidering av Internationell strategi för Herrljunga kommun daterad 2017-02-22

Tjänsteskrivelse daterad 2016-12-09

Reviderad Internationell strategi för Herrljunga kommun daterad 2016-12-09

Internationell strategi för Herrljunga kommun daterad 2003-12-09

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar reviderad Internationell strategi för Herrljunga kommun och föreslår Kommunfullmäktige att göra detsamma

Viveca Lundahl

Folkhälsoutvecklare

Expedieras till: Viveca Lundahl, folkhälsoutvecklare, kommunstyrelsens förvaltning

Revidering av Internationell strategi för Herrljunga kommun

Sammanfattning

Herrljunga kommun ska vara en aktiv samarbetspartner i EU:s utvecklingsarbete. Ett internationellt perspektiv är viktigt för att kunna se den egna verkligheten i ett globalt sammanhang och för att skapa internationell solidaritet samt förbereda för ett samhälle med täta kontakter över kultur- och nationsgränser.

Folkhälsoutvecklare Viveca Lundahl, har efter samråd med kommunchef och förvaltningschefer, arbetat fram ett reviderat förslag till Internationell strategi för Herrljunga kommun. Den nuvarande strategin är från 2003 och behöver uppdateras.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 2016-12-09

Internationell strategi för Herrljunga kommun daterad 2003-12-09

Internationell strategi för Herrljunga kommun daterad 2016- 12-09

Förslag till beslut

Internationell strategi utsänds på remiss till partigrupperna och Herrljunga kommuns facknämnder.

Yttrande ska ha inkommit senast 2017-04-21.

Viveca Lundahl
Folkhälsoutvecklare

Expedieras till: Viveca Lundahl, folkhälsoutvecklare, kommunstyrelsens förvaltning
För kännedom till:

Bakgrund

Den internationella strategins syfte är att hjälpa Herrljunga kommun, dess invånare och företag att öka det internationella arbetet.

Genom internationella kontakter utvecklar vi nya idéer, hittar nya lösningar, ökar våra valmöjligheter samt stärker vår kompetens och vår självkänsla.

Herrljunga kommun har sedan 2008 satsat på att skapa långsiktiga relationer med kommuner i vårt närområde i Europa. Genom ett vänortsavtal med Ukmergé i Litauen och Kamjanec Podilskiy i Ukraina har ett gediget arbete, ICLD-projekt (biståndsprojekt SIDA) kring utveckling av förebyggande åtgärder för att förhindra sociala problem genomförts.

Den internationella strategin har ändrats i följande avseenden:

Syftet med den internationella strategin har preciserats:

”Den internationella strategin är kommunövergripande och ska vara grunden för det internationella arbetet i samtliga styrelser, förvaltningar och nämnder.”

Under bakgrund är följande mening borttagen:

”Detta kan kännas som ett hot, men är också en stor möjlighet.”

Då EU-samarbetet idag är väletablerat fyller denna skrivning ingen funktion.

Rubriken Nuläge har uppdaterats med följande stycken:

”Behov och långsiktig nytta ska styra det internationella arbetet. Det är av största vikt att det internationella arbetet på bästa sätt tillvaratar och påverkar möjligheter för Herrljunga kommuns utveckling.

Ett aktivt deltagande i Sjuhärads EU-nätverk är mycket viktigt för ev. framtida projektsamverkan.”

Ekonomisk bedömning

För att vara en aktiv samarbetspartner i EU:s utvecklingsarbete krävs delfinansiering.

Däremot att vara en projektpartner genom SIDA, se ovannämnda ICLD-projekt, är dessa projekt helfinansierade.

DIARIENUMMER: 298
FASTSTÄLLD: åååå-mm-dd
VERSION: 2
REVIDERAD: 2017-02-
GILTIG TILL: 2021-12-31
DOKUMENTANSVAR: Folkhälsoutvecklaren

Strategi

Internationell strategi för Herrljunga kommun

Dokumentet vänder sig till Herrljunga kommun, dess invånare och företag.

Vision

Herrljunga kommun ska vara en aktiv samarbetspartner i EU:s utvecklingsarbete. Ett internationellt perspektiv är viktigt för att kunna se den egna verkligheten i ett globalt sammanhang och för att skapa internationell solidaritet samt förbereda för ett samhälle med täta kontakter över kultur- och nationsgränser.

Syfte

Den internationella strategin är kommunövergripande och ska vara grunden för det internationella arbetet i samtliga styrelser, förvaltningar och nämnder.

Bakgrund

EU-medlemskapet har inneburit att det är allt enklare för den enskilda människan att studera eller arbeta i ett annat land, samt för företag att flytta sin verksamhet. Genom internationella kontakter utvecklar vi nya idéer, hittar nya lösningar, ökar våra valmöjligheter samt stärker vår kompetens och vår självkänsla.

Herrljunga kommun har sedan 2008 satsat på att skapa långsiktiga relationer med kommuner i vårt närområde i Europa bl a genom ett vänortsavtal med Ukmergé i Litauen och Kamjanec Podilskiy i Ukraina.

Organisation

Kommunstyrelsens presidium skall vara en länk till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige och kontinuerligt förmedla information om det internationella arbetet.

Kommunstyrelsen delges de internationella projekt som planeras och får halvårsvisa avrapporteringar kring internationella projekt. Alla internationella utbyten dokumenteras och informeras och sprids på kommunens hemsida.

Nuläge

Ett flertal förvaltningar inom Herrljunga kommun har behov av kompetensutvecklingsprojekt och integrationsprojekt för att än bättre kunna ta emot nyanlända flyktingar. Vänorterna till

Herrljunga kommun har framfört önskemål om att finna nya vägar kring kultur/miljö och folkhälsoprojekt.

Behov och långsiktig nytta ska styra det internationella arbetet. Det är av största vikt att det internationella arbetet på bästa sätt tillvaratar och påverkar möjligheter för Herrljunga kommuns utveckling.

Ett aktivt deltagande i Sjuhärads EU-nätverk är mycket viktigt för ev framtida projektsamverkan.

Framtiden

Det internationella arbetet bidrar till utvecklandet av en modern kommun som är attraktiv för människor och företag. Kommunens framtida internationella arbete ska vidga kontaktnätet, bidra till kommunens utveckling och ge möjlighet till stöd via EU eller andra instanser såsom SIDA/ICLD, Svenska Institutet, Nordiska Ministerrådet m.fl. Prioriterade områden är utbildning, folkhälsa, kultur och miljö.

Långsiktiga mål

- Att uppmuntra internationella kontakter inom grundskola och gymnasium och därmed öka motivationen för inläring av moderna språk
- Att skapa utbyte med andra regioner och marknader i syfte att skapa ökad välfärd, handel och en god samhällsutveckling
- Att möjliggöra samarbete på föreningsnivå i syfte att främja det ideella arbetet
- Att skapa kulturellt utbyte med utländska orter i syfte att berika evenemang och upplevelser
- Att tillsammans med vår omvärld göra ansträngningar för en hög luft-, vatten- och markkvalitet
- Att sprida kunskap om vår kommun i syfte att få del av investeringar, turism och ökad aktivitet i servicenäringarna och övrigt näringsliv
- Att genom internationellt utbyte få bidrag och impulser till ökat frisktal bland anställda i kommun och företag samt kommunens medborgare

Delmål

- Att fördjupa samarbetet med befintliga vänorter för att få kontinuerliga samarbetspartners, genom ömsesidigt lärande, inom ett flertal områden.

Att nå dit

Delmålen samt de långsiktiga målen ska uppnås genom att vänortssamarbetet och de övriga projekten ska inriktas på de områden som är särskilt intressanta för utveckling av Herrljunga kommun. Förutom vänortssamarbete ska kommunen utveckla andra lämpliga partnersamarbeten inom olika internationella program. Herrljunga kommun skall också tillvarata de kontakter som det lokala näringslivet redan har med andra regioner och marknader.

Herrljunga kommun kan utveckla sin möjlighet att ha ytterligare bevakning på lämpliga utlysningar och samarbeten via EU-nätverk som upparbetats i befintliga projekt.

KS § 22

DNR KS 298/2016 994

Revidering av internationell strategi för Herrljunga kommun

Sammanfattning

Herrljunga kommun ska vara en aktiv samarbetspartner i EU:s utvecklingsarbete. Ett internationellt perspektiv är viktigt för att kunna se den egna verkligheten i ett globalt sammanhang och för att skapa internationell solidaritet samt förbereda för ett samhälle med täta kontakter över kultur- och nationsgränser. Folkhälsoutvecklare Viveca Lundahl, har efter samråd med kommunchef och förvaltningschefer, arbetat fram ett reviderat förslag till internationell strategi för Herrljunga kommun. Den nuvarande strategin är från 2003 och behöver uppdateras.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2017-02-06

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2016-12-09

Internationell strategi för Herrljunga kommun daterad 2003-12-09

Internationell strategi för Herrljunga kommun daterad 2016-12-09

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut:

- Internationell strategi utsänds på remiss till partigrupperna och Herrljunga kommuns facknämnder. Yttrande ska ha inkommit senast 2017-04-21.

Beslutsgång

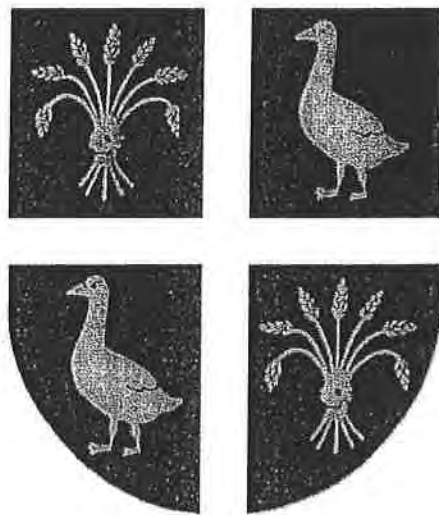
Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Kommunstyrelsens beslut

1. Internationell strategi utsänds på remiss till partigrupperna och Herrljunga kommuns facknämnder. Yttrande ska ha inkommit senast 2017-04-21.

Expedieras till: Viveca Lundahl, folkhälsoutvecklare, kommunstyrelsens förvaltning
För kännedom
till:

Internationell strategi för Herrljunga kommun

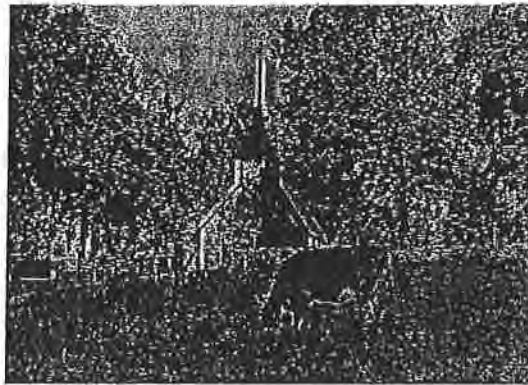
International strategy for Herrljunga municipality

Internationale Strategie der Herrljunga Gemeinde

Vision

Herrljunga kommun skall vara en aktiv samarbetspartner i EU:s utvecklingsarbete. Det skall bygga på ett brett engagemang och stort intresse från kommunen och medborgarna. Detta för att skapa förutsättningar för en bärkraftig framtid beträffande ekonomi, utbildning, miljö, kultur och näringsliv.

Our Vision

In a rapidly developing European Union, it is vital that Herrljunga interacts within the union to provide a strong future, that will enable us to enhance the cultural, educational and environmental aspects of our municipality. Additional economic benefits, including those to trade and industry will surely follow. This in conjunction and consultation with all of Herrljunga's citizens.

Unsere Vision

Die Herrljunga Gemeinde möchte ein aktiver Kooperationspartner für die Entwicklungsarbeit der EU werden. Dies basiert auf dem enormen Interesse und Pflichtbewusstsein unserer Gemeinde und deren Einwohner und wird hoffentlich Möglichkeiten für eine aussichtsvolle Zukunft, hinsichtlich Wirtschaft, Ausbildung, Umwelt, Kultur und Volkswirtschaft, schaffen.

Bakgrund

EU-medlemskapet har inneburit att det är allt enklare för den enskilda människan att studera eller arbeta i ett annat land, samt för företag att flytta sin verksamhet. Detta kan kännas som ett hot, men är också en stor möjlighet. Genom internationella kontakter kan vi få nya idéer, hitta nya lösningar, öka våra valmöjligheter samt stärka vår kompetens och vår självkänsla.

Herrljunga kommun har tidigare deltagit i ett fåtal EU-projekt, bland annat i ett utbyte med England och Holland gällande missbruksvård perioden 2000-2001. Därutöver har projekten framför allt riktat sig mot kompetensutveckling. Den internationella strategin skall hjälpa Herrljunga kommun, dess invånare och företag att öka det internationella arbetet.

Genom medlemskapet i West Sweden har möjligheterna att ta tillvara program inom EU ökat. West Sweden ger information, utbildning och tillgång till ett internationellt nätverk.

Our Background

The EU-membership has made it easier for people to study or work in other countries, and also easier for companies to move their business. This might seem like a threat but is also a great opportunity. Through international contacts we can get new ideas, find new solutions, increase the number of alternatives and raise our competence and self confidence.

Herrljunga municipality has already taken part in a few EU projects, for example an exchange program with England and Holland regarding care for drug addicts 2000-2001. Other projects have been about expanding and developing competence. The international strategy will benefit Herrljunga municipality and its citizens and companies to increase their international work.

Through membership of "West Sweden" the possibilities to attend programs of EU has improved. "West Sweden" gives information, education and access to an international network.

Unsere Vergangenheit

Die EU-Mitgliedschaft hat das Studieren und Arbeiten im Ausland um einiges erleichtert, auch das Ändern des Firmensitzes scheint jetzt nicht mehr unmöglich. Dies scheint vielleicht etwas gefährlich, jedoch schafft es viele Möglichkeiten. Durch internationale Kontakte können wir neue Ideen bekommen, neue Lösungen und Alternativen finden, die Kompetenz und das Selbstbesusstsein steigern.

Die Gemeinde Herrljunga hat bereits an einigen EU-Projekten teilgenommen. Zum Beispiel an einem Austauschprogramm zwischen England und Holland, dabei handelte es sich um die Arbeit mit Drogensüchtigen 2000-2001. Andere Projekte beschäftigen sich mit der Ausweitung und Unterstützung von Fähigkeiten. Die internationale Strategie wird der Gemeinde Herrljunga zugute kommen und deren Einwohner und Firmen die Möglichkeit geben, die internationale Arbeit zu erweitern.

Durch den Beitritt von „West Sweden“ haben sich die Möglichkeiten, EU-Programme zu besuchen, verbessert. „West Sweden“ bietet Information und Ausbildung und ermöglicht Einblicke in ein internationales Netzwerk.

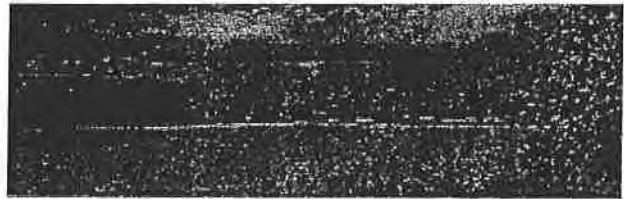
Organisation

Den internationella samordnarens uppgift är att utveckla och samordna kommunens vänorts- och EU-kontakter samt hålla kommunen informerad om EU-beslut, direktiv etc.

En arbetsgrupp för internationellt arbete bestående av förvaltningscheferna, kommunchefen, kommunstyrelsens presidium och den internationella samordnaren ska kontinuerligt följa upp kommunens internationella arbete samt utbyta erfarenheter om de olika förvaltningarnas EU-projekt.

Kommunstyrelsens presidium skall vara en länk till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige och kontinuerligt förmedla information om det internationella arbetet.

Kommunstyrelsen delges de internationella projekt som planeras och får halvårsvisa avrapporteringar kring internationella projekt. Alla internationella utbyten dokumenteras och placeras i en projektdatabas på kommunens hemsida.

Our organisation

The international coordinator's task is to develop and coordinate the municipality's twin town

contacts and EU contacts and also keep the municipality informed about EU decisions and directive.

A workgroup of international works consisting of the directors of the municipal departments, chief executive officer, the presiding committee of executive committee and the international coordinator are to continuously check on the international work of the municipality and exchange experiences regarding the different department's EU-projects.

The presiding committee of executive committee is to be a connection for the executive committee and the municipal council and continuously give information about the international work. The executive committee is informed about the international projects that are planned and will be given reports every six months about these international projects. All international exchanges are documented and saved in a file of projects on the municipality's homepage.

Unsere Organisation

Die internationale Aufgabe des Koordinators besteht darin, Kontakte zwischen Schwesternstädten, der EU und der Gemeinde zu knüpfen und zu koordinieren. Jedoch auch darin die Gemeinde über EU-Entscheidungen und Instruktionen zu informieren.

Eine Arbeitsgemeinschaft internationaler Arbeiten, besteht aus den Direktoren den Gemeindeabteilungen, den Vorsitzenden des Vorstandes und dem internationalen Koordinator, diese sind für die internationale Arbeit der Gemeinde und für den Austausch der Eindrücke der Verschiedenen EU-Projekt-Abteilungen verantwortlich, und müssen diese ständig beobachten.

Der Vorstand der Vorsitzenden soll eine Verbindung zwischen Vorsitzenden und der Gemeinde schaffen und ständig Informationen über die internationale Arbeit übermitteln. Der Vorstand wird über die international geplanten Projekte informiert und wird alle sechs Monate über diese Projekte aufgeklärt. Alle internationalen Tauschgeschäfte werden dokumentiert und in einem Ordner für Projekte aufbewahrt. Diese sind auf der Homepage der Gemeinde zu finden.

Nuläge

Ett flertal förvaltningar inom Herrljunga kommun deltar i dagsläget i kompetensutvecklingsprojekt. Bland andra projekt kan nämnas ett arbetsmarknadsprojekt för långtidsarbetslösa och långtidssjukskrivna, ett ökat samarbete mellan skola och näringsliv, några Leader⁺-projekt med utbildning av turistguider och affärsutveckling för turistföretag samt ett nätverksbyggande mellan sjuksköterskor inom äldreomsorgen.

Framtiden

Det internationella arbetet bidrar till utvecklandet av en modern kommun som är attraktiv för människor och företag. Kommunens framtida internationella arbete ska vidga kontaktnätet, bidra till kommunens utveckling och ge möjlighet till stöd via EU. Prioriterade områden är utbildning, miljö, näringsliv samt kultur, turism och föreningsliv.

The situation today

Several departments of the municipality are presently taking part in projects for developing of competence. One of them is a project for long term unemployment and long term absence due to illness, another for increasing cooperation between school and trade and industry, a few "Leader⁺" – projects with education of tourist guides and business expanding for tourism companies and another project is a network between nurses within care of elderly.

Our future

The international work contributes to the developing of a modern municipality that is attractive for people and companies.

The municipality's international work in the future is to broaden the network of contacts and develop the municipality and its support and benefit from the EU. Priority goes to education, environment, trade and industry, culture, tourism and organizational activities.

Die Istsituation

Viele Abteilungen der Gemeinde nehmen zur Zeit an Projekten zum entwickeln von Kompetenzen, teil. Eines davon, ist ein Projekt über langzeit Arbeitslosigkeit und langzeit Abwesenheit durch Krankheit, ein anderes dient dazu die Kooperation zwischen Schulen und Handel und Industrie anzukurbeln. „Leader⁺“-Projekte beschäftigen sich mit der Ausbildung von Touristenführern, bei einem anderen handelt es sich um Hilfestellungen bei Firmenexpandierung für Tourismusbetriebe. Bei einem weiteren Projekt handelt es sich um ein Netzwerk zwischen Kranken-schwestern, die sich um ältere Personen kümmern.

Die Zukunft

Die internationale Arbeit trägt zur Entwicklung einer modernen Gemeinde, die für Personen und Firmen attraktiv ist, bei.

Das internationale Ziel der Gemeinde in der Zukunft ist das Netzwerk von Kontakten zu erweitern und die Unterstützung der Gemeinde durch die EU, zu erreichen. Auf Ausbildung, Umwelt, Handel, Industrie, Kultur, Tourismus und organisierte Aktivitäten wird besonders Wert gelegt.

Långsiktiga mål

- Att uppmuntra internationella kontakter inom grundskola och gymnasium och därmed öka motivationen för inläring av moderna språk
- Att skapa utbyte med andra regioner och marknader i syfte att skapa ökad välfärd, handel och en god samhällsutveckling
- Att möjliggöra samarbete på föreningsnivå i syfte att främja det ideella arbetet
- Att skapa kulturellt utbyte med utländska orter i syfte att berika evenemang och upplevelser
- Att tillsammans med vår omvärld göra ansträngningar för en hög luft-, vatten- och markkvalitet
- Att sprida kunskap om vår kommun i syfte att få del av investeringar, turism och ökad aktivitet i servicenäringsarna och övrigt näringsliv
- Att genom internationellt utbyte få bidrag och impulser till ökat frisktal bland anställda i kommun och företag samt kommunens medborgare

Delmål

- Att skaffa en vänort för att få en kontinuerlig samarbetspartner inom ett flertal projekt
- Att senast år 2004 delta i ytterligare minst ett EU-projekt förutom skolutbyte, kompetensutveckling eller Leader⁺

Long term goals/aims

- ♦ To encourage international contacts within the within the comprehensive school and upper secondary school area to motivate to learn modern languages
- ♦ To create exchange programs with other regions and markets in order to develop better living standard, trade increase and to therefor see a prosperous development of society
- ♦ To make cooperations within organizational activities possible for non-profit-making associations, e.g. sportclubs
- ♦ To create a cultural exchange program with foreign towns
- ♦ To make achievements together with our neighbour countries for a better quality of air, water and ground
- ♦ To spread knowledge (information) about our municipality with purpose to get investments, tourism and improved/increased activity in service, trade and other business
- ♦ Through international exchanges benefit from EU-contributions and impulses for a healthier staff of the municipality and all its companies and citizens

Short term aims/goals

- ♦ To find a twin town for continuous partnership in several projects
- ♦ To take part in at least one other EU-project before 2004 apart from school exchange, competence developments and "Leader⁺"- Projects

Langzeit Ziele

- ♦ Internationale Kontakte in Gesamtschulen und höheren Schulen, um die Schülern zu motivieren, moderne Sprachen zu lernen
- ♦ Ein Austauschprogramm mit anderen Regionen und Arbeitsmärkten starten, um bessere Lebensqualität zu kreieren, den Handel ankurbeln und dadurch die Entwicklung der Gesellschaft verbessern
- ♦ Kooperation bei organisierten Aktivitäten für nicht profit machende Vereine, zum Beispiel Sportclubs
- ♦ Einen kulturellen Austausch mit internationalen Städten organisieren
- ♦ Mit unsere Nachbarländern gemeinsam etwas erreichen für besse Luft-, Wasser- und Bodenqualität
- ♦ Information austauschen, über unsere Gemeinde um Investitionen, Tourismus, bessere Aktivitäten im Service, Handel und anderen Geschäften, zu erreichen
- ♦ Profitieren, durch internationalen Austausch von EU-Kontributionen und Impulsen, für einen gesunderen Start der Gemeinde und deren Einwohner und Arbeiter

Kurzzeit Ziele

- ♦ Eine Schwesternstadt für Partnerschaften in verschiedenen Projekten finden
- ♦ Teilzunehmen in mindestens einem anderen EU-Projekt als Schüleraustausch, kompetente Entwicklungen oder „Leader⁺“-Projekte, vor 2004

Att nå dit

Delmålen samt de långsiktiga målen ska uppnås genom att vänortsarbetet och de övriga projekten ska inriktas på de områden som är särskilt intressanta för utveckling av Herrljunga kommun. Förutom vänortssamarbete ska kommunen utveckla andra lämpliga partnersamarbeten inom olika internationella program. I ett första skede bedöms Skottland vara ett intressant område att arbeta mot. Herrljunga kommun skall också tillvarata de kontakter som det lokala näringslivet redan har med andra regioner och marknader.

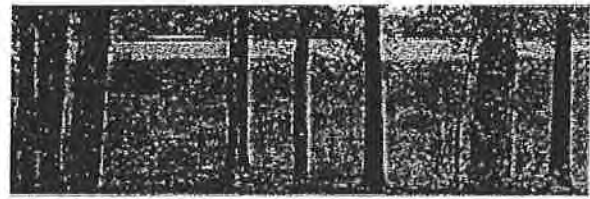
Herrljunga kommun ska utnyttja det ARENA-nätverk som Sjuhärads kommunalförbund har bildat med ett antal olika regioner i Europa, samt Kommunalförbundets vänregion Vendsyssel i Danmark. Kommunen ska också vara en aktiv partner i en del av de projekt som Kommunalförbundet deltagar i.

Herrljunga kommun ska tillvarata det stöd som medlemskapet i West Sweden ger. I kommunens budget avsätts medel för vänortsarbete och förberedande av internationella projekt. Alla projekt skall genomsyras av intresset av att studera förhållanden i andra samhällen i syfte att ge en realistisk bild av de egna.

How to reach our aims/goals

Our short term and long term aims will be achieved through twin town work and other projects focusing on areas especially for developing the municipality of Herrljunga. There will also be other suitable partnerships developed in different international programs. At the moment Scotland seems an interesting and suitable area to work towards. Herrljunga municipality will also appreciate the contacts already made by local trade and industry in other areas/regions and markets.

Herrljunga municipality will use both the ARENA-network founded by Sjuhärad Statutory Joint authority, which covers a number of areas in Europe including the twin region Vendsyssel in Denmark, and the support of the membership of "West Sweden". There will be room for twin town work and preparations of international projects in the budget of the municipality.

All projects will be full of motivation and interest to study the situation in other societies in order to create a realistic picture of our own situation.

Wie die Ziele verwirklichen

Unsere langzeit- und kurzzeit Ziele werden durch Schwesternstadtarbeit und andere Projekte, die sich auf die Entwicklung der Herrljunga Gemeinde spezialisieren, erreicht. Ausser der Schwesternstadt Kooperation wird es andere passende Partnerschaften geben, die sich aus anderen internationalen Programmen zusammensetzen. Zurzeit scheint Schottland ein interessantes und passendes Gebiet zu sein, um darauf hinzuarbeiten. Die Gemeinde Herrljunga wird sich auch über die bereits geknüpften Kontakte zwischen einheimischem Handel & Industrie anderer Regionen und Arbeitsmärkten, freuen.

Die Gemeinde von Herrljunga wird ARENA-Netzwerk, gegründet von Sjuhärad Statutory Joint authority, benützen. Dies dehnt sich über einige Gebiete in Europa, mitunter der Schwesternstadt Vendsyssel, in Dänemark. Die Gemeinde von Herrljunga solle auch die unterstützen von „West Sweden“ benützen. Es wird genug Platz für Schwesternstadtarbeit geben und Vorbereitungen von internationalen Projekten sind im Budget der Gemeinde miteinberechnet.

Alle Projekte werden voller Motivatin und Interesse sein, die Situation in anderen Gesellschaften zu untersuchen, um sich ein realistisches Bild von uns zu machen.

KS § 127

DNR KS 137/2017 910

Sammanträdesplan 2018, årshjul

Sammanfattning

För en effektiv ärendeprocess har förslag på sammanträdesplan för 2018 tagits fram. En gemensam sammanträdesplan för kommunfullmäktige, kommunstyrelse och nämnder gör att förvaltning och politik på ett överskådligt sätt kan planera verksamheten och de kommunala beslutsprocesserna och därmed ett optimerat ärendeflöde i organisationen.

I sammanträdesplanen visas budgetprocessen och internkontrollprocessen tillsammans med mötesdatum för central samverkansgrupp, kommunledningsgrupp med flera.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2017-06-05

Sammanträdesplan 2018

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut:

Förslag till kommunstyrelsen:

- Kommunstyrelsens sammanträden och sammanträdesplanen/styrplanen för 2018 fastställs enligt bilaga.

Förslag till kommunfullmäktige och nämnder:

- Nämnderna uppmanas att fastställa sammanträdestiderna/styrplanen för 2018 enligt bilaga.
- Kommunfullmäktige föreslås anta sammanträdesplanen/styrplanen 2018 samt budget- och årsredovisningsprocessen i dess helhet enligt bilaga.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Kommunstyrelsens beslut

1. Kommunstyrelsens sammanträden och sammanträdesplanen/styrplanen för 2018 fastställs enligt bilaga. (bilaga 7, KS § 127/2017-08-14)
2. Nämnderna uppmanas att fastställa sammanträdestiderna/styrplanen för 2018 enligt bilaga. (bilaga 7, KS § 127/2017-08-14)
3. Kommunfullmäktige föreslås anta sammanträdesplanen/styrplanen 2018 samt budget- och årsredovisningsprocessen i dess helhet enligt bilaga. (bilaga 7, KS § 127/2017-08-14)

Expedieras till:
För kännedom
till:

Kommunfullmäktige, facknämnderna, servicenämnd IT Vaxel Telefoni, servicenämnd ekonomi personal
Administrations- och kommunikationsavdelningen

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

Sammanträdesplan för 2018

Sammanfattning

För en effektiv ärendeprocess har förslag på sammanträdesplan för 2018 tagits fram. En gemensam sammanträdesplan för kommunfullmäktige, kommunstyrelse och nämnder gör att förvaltning och politik på ett överskådligt sätt kan planera verksamheten och de kommunala beslutsprocesserna och därmed ett optimerat ärendeflöde i organisationen. I sammanträdesplanen visas budgetprocessen och internkontrollprocessen tillsammans med mötesdatum för central samverkansgrupp, kommunledningsgrupp med flera.

Förslag till beslut

Förslag till kommunstyrelsen:

1. Kommunstyrelsens sammanträden och sammanträdesplanen/styrplanen för 2018 fastställs enligt bilaga.

Förslag till kommunfullmäktige och nämnder:

1. Nämnderna uppmanas att fastställa sammanträdestiderna/styrplanen för 2018 enligt bilaga.
2. Kommunfullmäktige föreslås anta sammanträdesplanen/styrplanen 2018 samt budget- och årsredovisningsprocessen i dess helhet enligt bilaga.

Emelie Cergic-Boberg
Kanslichef

Expedieras till: Kommunfullmäktige, facknämnderna, servicenämnd IT/Växel/Telefoni, servicenämnd ekonomi/personal
För kännedom till: Administrations- och kommunikationsavdelningen

Bakgrund

För en effektiv ärendeprocess har förslag på sammanträdesplan för 2018 tagits fram. En gemensam sammanträdesplan för kommunfullmäktige, kommunstyrelse och nämnder gör att förvaltning och politik på ett överskådligt sätt kan planera verksamheten och de kommunala beslutsprocesserna och därmed optimerat ärendeflöde i organisationen.

I framtagna sammanträdesplan/styrplan är det inte enbart förslag på sammanträdestider som finns redovisade utan såväl förslag på budgetprocess som fastställd internkontrollprocess finns redovisad. Mötesdatum för central samverkansgrupp, kommunledningsgrupp med flera finns också med för att få en bättre överskådlighet.

I framtagandet av sammanträdesplanen har hänsyn tagits till regionfullmäktiges sammanträdesdagar, vilka sammanträder 8 dagar 2017. I så lång utsträckning som möjligt är Herrljunga kommuns sammanträden förlagda på ett datum då regionfullmäktige inte sammanträder. Följande datum är det sammanträde i regionen på samma dag som i Herrljunga kommun:

30 januari	Regionfullmäktige 9.30	Socialnämndens myndighetsutskott kl. 9.00 Socialnämnden kl. 13.00
10 april	Regionfullmäktige 9.30	Kommunfullmäktige 18.30
19 juni	Regionfullmäktige 9.30	Kommunfullmäktige 18.30
23 oktober	Regionfullmäktige 9.30	Kommunfullmäktige 18.30

Förvaltningschefer, ordförande, verksamhetschef servicenämnder, nämndsekreterare, kommunchef och ekonomichef har varit med i framtagandet av sammanträdesplanen.

Motivering av förslag till beslut

- Det blir enklare att planera förvaltningarnas verksamheter och ha framförhållning i beslutsprocesserna om sammanträdesdatumen är kända i förväg
- En välplanerad sammanträdesplan ger tids- och samordningsvinster i ärendeprocessen.

KS § 128

DNR KS 17/2017 901

Redovisning av ej färdigberedda motioner 2017**Sammanfattning**

Enligt kommunfullmäktiges arbetsordning skall kommunstyrelsen i september varje år redovisa ej färdigberedda motioner. Följande motioner är ej färdigberedda per den 29 juni 2017.

- Motion - Staty av Helgonet Elisabeth Hesselblad
- Motion angående platsen vid informationstavlan korsningen Hudene-Vedum
- Motion avseende gratis kollektivtrafik inom kommunen för pensionärer
- Motion avseende gratis wifi i kommunens verksamhetslokaler
- Motion avseende daglig schemalagd idrott i skolan
- Motion om annonsering/marknadsföring av Allmänhetens frågestund
- Motion om att avskaffa delade turer
- Motion om att erbjuda kommunala ställplatser till husbilsgäster för att främja besöksnäringen i kommunen

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2017-06-07

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut:

- Kommunfullmäktige lägger redovisningen av ej färdigberedda motioner under hösten 2017 till handlingarna.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas med och finner att så sker.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Kommunfullmäktige lägger redovisningen av ej färdigberedda motioner under hösten 2017 till handlingarna.

Redovisning av ej färdigberedda motioner 2017

Sammanfattning

Enligt kommunfullmäktiges arbetsordning skall kommunstyrelsen i september varje år redovisa ej färdigberedda motioner. Följande motioner är ej färdigberedda per den 29 juni 2017.

- Motion - Staty av Helgonet Elisabeth Hesselblad
Inkom 170612
- Motion angående platsen vid informationstavlan korsningen Hudene-Vedum
Inkom 170407
- Motion avseende gratis kollektivtrafik inom kommunen för pensionärer
Inkom 170216
- Motion avseende gratis wifi i kommunens verksamhetslokaler
Inkom 170616
- Motion avseende daglig schemalagd idrott i skolan
Inkom 170216
- Motion om annonsering/marknadsföring av Allmänhetens frågestund
Inkom 160929
- Motion om att avskaffa delade turer
Inkom 160304
- Motion om att erbjuda kommunala ställplatser till husbilsgäster för att främja besöksnäringen i kommunen
Inkom 150417

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet 2017-06-07

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut:

Kommunfullmäktige lägger redovisningen av ej färdigberedda motioner under hösten 2017 till handlingarna.

Mirjana Lind
Kansliassistent

Expedieras till: Kommunfullmäktige
För kännedom
till:

KS § 129

DNR KS 16/2017 901

Redovisning av ej färdigberedda medborgarförslag 2017

Sammanfattning

Enligt kommunfullmäktiges arbetsordning skall kommunstyrelsen i september varje år redovisa ej färdigberedda medborgarförslag. Följande medborgarförslag är ej färdigberedda per den 29 juni 2017.

- Laddstolpar i Herrljunga kommun.
- Medborgarförslag gällande gatlyktor på väg 183 i Grude.
- Höja friskvårdsbidraget och ta tillbaka friskvårdstimmen för alla inom vården hos personal.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2017-06-07.

Förslag till beslut

Förvaltningen förslag till beslut:

- Kommunfullmäktige lägger redovisningen av ej färdigberedda medborgarförslag under hösten 2017 till handlingarna.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Kommunfullmäktige lägger redovisningen av ej färdigberedda medborgarförslag under hösten 2017 till handlingarna.

Redovisning av ej färdigberedda medborgarförslag 2017

Sammanfattning

Enligt kommunfullmäktiges arbetsordning skall kommunstyrelsen i september varje år redovisa ej färdigberedda medborgarförslag. Följande medborgarförslag är ej färdigberedda per den 29 juni 2017.

- Laddstolpar i Herrljunga kommun.
Inkom 170612
- Medborgarförslag gällande gatlyktor på väg 183 i Grude.
Inkom 170404
- Höja friskvårdsbidraget och ta tillbaka friskvårdstimmen för alla inom vården hos personal.
Inkom 140403

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2017-06-07.

Förslag till beslut

Förvaltningen förslag till beslut:

Kommunfullmäktige lägger redovisningen av ej färdigberedda medborgarförslag under hösten 2017 till handlingarna.

Mirjana Lind
Kansliassistent

Expedieras till: Kommunfullmäktige
För kännedom
till:

2017-08-10

Till Kommunfullmäktige Herrljunga Kommun

Begäran om entledigande

HERRLJUNGA KOMMUN
Kommunstyrelsen
Socialdemokraterna
FRAMTIDSPARTIET I HERRLJUNGA

2017 -08- 11

Dnr KS 1/2017	Beteckning 111
------------------	-------------------

Eftersom att jag inte längre är bosatt i Herrljunga kommun så begär jag att bli entledigad från mitt uppdrag som ordinarie ledamot i kommunfullmäktige.

Robert Andersson (S)

KS § 137

KS 174/2017 101

Begäran om att kvarstå som förtroendevald trots flytt från kommunen

Sammanfattning

Robert Andersson (S) är bosatt i annan kommun men önskar sitta kvar som vice ordförande i bildningsnämnden till mandatperiodens slut. Ärendet avgörs slutligen av fullmäktige.

Förslag till beslut

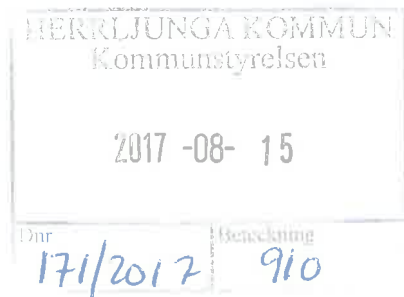
Anette Rundström (S) föreslår att Robert Andersson (S) får sitta kvar som vice ordförande i bildningsnämnden till mandatperiodens slut.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om Anette Rundströms (S) förslag antas och finner att så sker.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Robert Andersson (S) tillåts sitta kvar som vice ordförande i bildningsnämnden till mandatperiodens slut.

Tydligare kommunfullmäktigesammanträden

För den oinvidge är kommunfullmäktigesammanträden otydliga och svårtolkade. Ledamöter kallas upp med enbart tilltalsnamn och äntrar därefter talarstolen utan att introducera sig själva. Vem ledamoten faktiskt är och partitillhörighet är inte lätt att utläsa. Debatterna blir lätt förvirrande när man ej vet vilka partier som står emot varandra.

Enklast kan ordföranden introducera talarna med namn och partitillhörighet. Men man kan även gå längre. Exempelvis med en projektor så att man kan se vilket ärende som behandlas, vem som talar, nästa person i talarordningen osv.

Herrljunga kommun publicerar även sammanträdena på Youtube, uppdelat i olika klipp varje ärende för sig. Här blir det än mer otydligt. Det finns ingen grafik som tydliggör talarens identitet eller partitillhörighet. När man är fysiskt på plats kan man åtminstone se ledamöterna på sina ordinarie platser med namnskyltar framför sig, där de även sitter ihop i partigrupperna. Filmklippen visar enbart presidiet och talarstolen. Filmklippen skulle exempelvis med enkel grafik visa talarens namn och parti.

Kommunfullmäktige är inte en intern debattklubb, utan vår kommuns viktigaste beslutande organ. Debatterna och besluten som fattas där är offentliga och medborgarna ska kunna granska dem. Därför måste det också för åhöraren vara tydligt vem som talar och vilket parti som står för vilken åsikt.

Jag yrkar därför

Att: Herrljunga kommun ska utreda lösningar för att göra kommunfullmäktiges sammanträden lättare att följa och förstå, såväl på plats som på Youtube.

Simon Fredriksson, Centerpartiets Ungdomsförbund

Simon Fredriksson